

გორა ორიგავა

მატარებელი თბილისი-გაბრა

I ტომი

გამომცემლობა „მნიგნობარი“
თბილისი 2024

**წიგნი გამოიცა გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის
მეცნიერული კვლევისა და შემოქმედებითი ინიციატივის
განვითარების ფონდის ფინანსური მხარდაჭერით.**

**კრებულის გამომცემის
იდეის ავტორი**

ნაირა მარშანი

მწერალთა, ხელოვანთა და საზოგადო
მოღვაწეთა საერთაშორისო
აკადემია „გულანის“ დამფუძნებელი,
პოეტი, პროზაიკოსი, პუბლიცისტი,
გიორგი შარვაშიძის სახელობის
სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი

რედაქტორი

მამუკა თავხელიძე

გრიგოლ რობაქიძის სახელობის
უნივერსიტეტის რექტორი,
პროფესორი

კორექტორები

მანანა გორგიშვილი

გამომცემლობა „მერანის“ დირექტორი.
მარიკა ბარათაშვილის, ნიკო ნიკოლაძის,
ილია ჭავჭავაძის, ჯემალ აჯიაშვილის
პრემიების ლაურეატი

მადინა ორიგავა

ფილოლოგიის დოქტორი,
პროფესორი

დიზაინი

გოჩა ორიგავა

დამკაბადონებელი

თამარ ტყაბლაძე

ISBN 978-9941-516-13-9

*ყოველი ხელოვანი ორგანიული
ნაწილია ერის სხეულისა, სული მისი
ინდივიდუალური სახეა ერის სულისა.*

გრიგოლ რობაქიძე

რედაქტორისგან

წინამდებარე კრებული არ გახლავთ მხოლოდ პოეტურ ქმნილებათა ნაესაყუდელი. ის არც მხოლოდ ჩანახატებით გადმოცემული გულისთქმაა, რომელიც მშობლიური კუთხისა და ქალაქის მონატრებას უკავშირდება - არც მხოლოდ ცალკეულ ტოპონიმთა თაიგულია, რომელიც კონკრეტულ განმარტებებს გვიზიარებს და გვაახლოებს წარსულთან.

ეს არის კარგად გააზრებული, მხატვრულად ხორცშესხმული ნაფიქრალ-ნააზრევი ახალგაზრდა კაცისა, რომელსაც აწუხებს დროებით უაფხაზეთოდ დარჩენილი საქართველოს ბედი.

წიგნის ავტორი აფხაზეთის მკვიდრია, გაგრამი დაბადებული - გოჩა ოჩიგავა. როგორც თავად ბრძანებს, მისი მიზანი უნაპირო ცასთან შეჭიდება ნამდვილად არ არის. ეს მკითხველთან საკუთარი ემოციებისა და ნააზრევის გაზიარების სურვილი უფროა, რითაც ცდილობს აამაღლოს ახალი თაობის ცნობიერება და გაზარდოს ახალგაზრდების ინტერესი საქართველოს ერთიან საზღვრებში მოქცევის, აფხაზეთში ღირსეულად და მშვიდობით დაბრუნების გზების ძიების მიმართ. წიგნი ბატონი გოჩას შემოქმედების არა უბრალო კრებული, არამედ უნიკალური ლიტერატურული ხერხების ფოიერვერკია - ჩვენ წინაშე უმშვენიერესი ხედები და ხუროთმოძღვრების ძეგლები იშლება, რომლებიც ასე მრავლად გვაქვს აფხაზეთში და ესოდენ მალალ ინტერესს აღძრავს მკითხველში.

მოკლედ რომ ვთქვათ, გოჩა ოჩიგავას დებიუტი შედგა, მას სრული უფლება აქვს თანამედროვე გამორჩეული ქართველი პოეტების შემოქმედებით ფერხულში ამაყად ჩაებას და, ამავდროულად, მტკიცედ იდგეს საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიების პრობლემატიკის შემსწავლელი მეცნიერების განვითარების სადარაჯოზე.

წიგნი სავსეა საინტერესო თავგადასავლებით, რაც უკავშირდება ავტორის გაგრაში დაბადებას, გაგრის შოთა რუსთაველის სახელობის პირველ საშუალო სკოლაში მიღებულ ცოდნასა და გამოცდილებას, ბავშვობის - ომამდე გატარებულ ლამაზ წლებს, იმ ადამიანებს, რომლებსაც დიდი წვლილი მიუძღვით ბატონი გოჩას პიროვნების, მოქალაქედ ჩამოყალიბების საქმეში. საოცარ სიტბოს გამოხატავს პოეტი დედის, მამის, ბებისა და ოჯახის სხვა წევრების მიმართ. კრებულში, ასევე, აღწერილია დევნილობის პირველი წლები და საინტერესო ეპიზოდები კახეთში გატარებული ყოფიდან და თბილისური ცხოვრებიდან. ცალკეული მონაკვეთი ეთმოება ბატონი გოჩას მეუღლესა და შვილებს:

„...მე ვარ მინა - გახლეჩილი ნაწილებად,
მე ვარ ეზო და წლებია სხვისი მქვია,
მე შვილებს ვზრდი, გაგრელებად, არწივებად,
დავბრუნდები, არ იქნება თუკი გვიან...
მე ვარ ქვიშა - შენს ნაპირზე მოფენილი,
მე ვარ ღამე, მოალერსე შენი ღამე,
მე გზები ვარ - შენს საშველად მოვლენილი...
დამაბრუნე და თავიდან შემიყვარე...“

ყოველი ლექსი, მოთხრობა, ამბავი აფხაზეთისა და გაგრისადმი სიყვარულით არის განმსჭვალული, ამიტომ შემთხვევითი არ არის, რომ კრებულს არ ახლავს სარჩევი, რაც ავტორის მორიგ ორიგინალურ ჩანაფიქრზე მიუთითებს.

აუცილებელია აღინიშნოს, რომ მიუხედავად უდიდესი ტკივილისა, რომელიც, ალბათ, თითოეული დევნილი ადამიანის ცხოვრების თანმდევი, წიგნის ავტორის პოეტურ ენას არ დაჰკრავს სიძულვილისა თუ მტრული განწყობის ელფერი, პირიქით, ის გამოსავალს ურთიერთმიტევებასა და სახალხო დიპლომატიის ხელშეწყობაში ხედავს. ამავე დროს, როგორც პატრიოტი და მტკიცე ნებისყოფის ადამიანი, არ აპირებს დათმოს ის, რაც უდავოდ სამშობლოს, მშობელი ხალხის კულტურისა და სულის განუყოფელი ნაწილია:

„...არ დავლოცო ის აფხაზი, მითხარი?-
ვინც იმ წლების მოგონებებს აგროვებს
და ბაბუის მიტოვებულ საფლავზე
დღეს წითელ კვერცხს ვინც კი გადააგორებს“.

დიახ, მიუხედავად ეკლიანი გზისა, დევნილი კაცის ყოფასთან დაკავშირებული უამრავი განსაცდელისა, ბატონი გოჩა არ კარგავს მშობლიურ მხარეში დაბრუნების იმედს. ეს უკანასკნელი იმდენად მყარია, რომ ჩვენ - მკითხველს, კოლეგას, მეგობარს, ნათესავსა თუ ენგურს გაღმა დარჩენილ ადამიანებს არ გვიტოვებს უფლებას, დავივინყოთ აფხაზეთი! უფრო მეტიც - შვევეგუთ დღევანდელ რეალობას.

„ეჭვებს ძირი სულმთლად გამოვუთხარე
და ყოველი, - პირქვე გადაბრუნდაო.
ვისაც გინდა, ნიშნისგებით უთხარი:
„ა, ბატონო, ვინ თქვა - არ დაბრუნდაო?!“

ვულოცავ ბატონ გოჩას პოეტურ-შემეცნებითი კრებულის პირველი ტომის გამოცემას; წიგნს - აღიარებას, ხოლო ავტორს შემდგომ შემოქმედებით წინსვლას და ყველაზე დიდი ოცნების ასრულებას - მშობლიურ კუთხეში ღირსეულად დაბრუნებას

ვუსურვებ. აქვე, ვსარგებლობ შემთხვევით და მადლობა მინდა გადავუხადო მას, როგორც გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის ასოცირებულ პროფესორსა და სამეცნიერო კვლევების მართვის ცენტრის ხელმძღვანელს, ღიად გამოხატული ნდობისთვის, რომელიც მისი შემოქმედების შეფასებასა და ნიგნის რედაქტორობას უკავშირდება.

*გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის
რექტორი, პროფესორი
მამუკა თავხელიძე*

ბატონი გოჩა ოჩიგავას პირველი შემოქმედებითი საღამო „გზავნილი გაგრაში“ 2012 წლის 28 მაისს, თავისუფალ თეატრში გაიმართა. მასში მონაწილეობა საქართველოს სხვადასხვა უნივერსიტეტის სტუდენტებმა მიიღეს; გაჟღერდა ბატონი გოჩას არაერთი ლექსი და სიმღერა, თეატრალიზებულმა წარმოდგენამ 2 საათზე მეტ ხანს გასტანა. ახალგაზრდები თანატოლებსა და მოწვეულ სტუმრებს უყვებოდნენ ულამაზეს გაგრაზე, მის ისტორიასა და ღირსშესანიშნაობებზე; სახელდახელოდ მოწყობილ ეკრანზე გამოსახულ ფოტოსურათებსა თუ ვიდეო კადრებში არაერთხელ გაცოცხლდა საქართველოს უძველესი კუთხე - აფხაზეთი და შავიზღვისპირა ქალაქი გაგრა; აღსანიშნავია, რომ მონაწილეთაგან უმრავლესობას არასოდეს უნახავს აფხაზეთი, მისი მოლივლივე ზღვა და ლურჯი მთები; საღამოზე მოწვეულმა სტუმრებმა, მომღერლებმა მარიკო ებრალიძემ, ოთო ნემსაძემ და ნინი ნიკლაურმა ბატონი გოჩას სიმღერები შეასრულეს, გაჟღერდა აფხაზური სიმღერა ვაჟთა ხალხური სიმღერების გუნდ „ლაზარეს“ უბადლო შესრულებით, მაყურებელმა აფხაზური ცეკვებიც იხილა. ეს იყო ერთ-ერთი ულამაზესი, საოცარი ემოციებით დატვირთული, ერთდროულად ტკივილიანი და იმედიანი, სიყვარულით გამთბარი საღამო ჩვენს სტუდენტურ ცხოვრებაში.

სწორედ ამ პერიოდიდან ჩაეყარა საფუძველი სტუდენტთა თავყრილობებს, სადაც ახალგაზრდები აცნობენ ერთმანეთს საკუთარ შემოქმედებას (ლექსებს, ჩანახატებს, მოთხრობებს გაგრაზე, სოხუმზე) უზიარებენ მეგობრებს საკუთარ მოსაზრებებს, საქართველოს ფარგლებში, აფხაზეთის მომავალზე. დიდი ხანი არ არის, რაც ამ საინტერესო ფერხულში ჩაებნენ გრიგოლ რობაქიძის სახელობის უნივერსიტეტის სტუდენტებიც.

მადლობას ვუხდით ბატონ გოჩას ამ მნიშვნელოვანი წამოწყებისთვის. ვულოცავთ მას კრებულის გამოცემას და ვუსურვებთ

წარმატებებს პირად ცხოვრებაში, პროფესიულ საქმიანობასა და საყვარელ საქმეში. გულწრფელი განცდებით, მონატრებით, იმედითა და მუსიკით სავსე მისი ლექსები არ გახლავთ მხოლოდ პოეზია. ეს არის ბრწყინვალე რითმებში განფენილი შემეცნება, ბავშვური სამყაროს შესანიშნავად გაცოცხლება, აფხაზეთთან სულიერი კავშირის არგანყვეტა და საქართველოს ამ ულამაზეს კუთხეში გარდაუვალი დაბრუნების უპირობო მხარდაჭერა. ამასთან, არ გვეგულება სხვა რომელიმე პოეტი, რომელიც მშობლიურ ქალაქზე დანერგილი ამდენი ლექსის ავტორია და პარალელურად, ასეთი შემართებით რთავს ახალგაზრდებს შემოქმედებით პროცესში.

*ბატონი გოჩას ორგანიზებით გამართულ
არაერთ შემოქმედებით საღამოზე მონაწილე სტუდენტები.*

*ორივე საღამოს ამსახველი ფოტო - მასალა იხილეთ: გვ.393-398

წინასიტყვაობა

ბედნიერი ვარ, რომ მქონდა შესაძლებლობა ერთ-ერთ სტუდენტურ ღონისძიებაზე შევხვედროდი ჩემთვის უსაყვარლეს პოეტებს - ანა კალანდაძესა და მუხრან მაჭავარიანს. იმ საღამოზე ახალგაზრდულმა სითამამემ გამაბედინა და ახლოს მიმიყვანა ლექსის დიდოსტატებთან. მოწინებით მივესალმე, გამოვხატე ჩემი მათდამი ღრმა პატივისცემა და მათივე ნებართვით, რამდენიმე ჩემი ლექსი დავუტოვე შესაფასებლად. რატომღაც მჯეროდა, რომ რჩევებს აუცილებლად მივიღებდი, ნამდვილად ვერ წარმოვიდგენდი, რომ პასუხი იმ საღამოსვე არ დააყოვნებდა, ის დაახლოებით ასეთი შინაარსის იყო: „წერეთ, ახალგაზრდავ, წერეთ, რომ არასოდეს დაუკარგოთ თქვენს თანატოლებს, მომავალ თაობებს აფხაზეთში და თქვენს მშობლიურ გაგრაში დაბრუნების სურვილი, რითმებზე და ლექსის წერის კულტურაზე ძალიან ბევრს ნუ იფიქრებთ, მთავარია, წეროთ გულიდან ამომავალი სიყვარულით ისე, როგორც ახლა, მომავალში კი, ბევრი მეცადინეობით, საკუთარი ხელწერა და ლამაზი რითმები თავად გიპოვიან...“ მაღლობა ამ ძვირფას ადამიანებს ჩემი გამხნევებისა და ასეთი საინტერესო რჩევისათვის. არ ვიცი, ლექსებთან მიმართებით რა მოვახერხე ჩემი „მეცადინეობით“, მაგრამ უდავოა, რომ წლების განმავლობაში ბევრ მოსწავლეს, სტუდენტს დავუხატე და შევავარე მშობლიური გაგრა.

აქვე, უფლება არ მაქვს, არ გამოვთქვა მადლიერება და პატივისცემა არაერთი ცნობილი და ბევრისთვის საყვარელი ქართველი პოეტის მიმართ, რომელიც ასე ლამაზად და თბილად უმღერს აფხაზეთს, გაგრას;

აი, როგორ ეფერება ტიცინ ტაბიძე მწვანეში ჩაფლულ ქალაქს:

„პალმების ტყეში მტრედით გაგრა,
მიფრინავს თეთრად იალბუზისკენ,
მთვარეც ღრუბლების ტალღებში გაქრა,
თითქო დევებმა ხელი უბიძგეს,

ისმის ზვირთების ზათქი, განგაში,
როგორც სიმღერა არგონავტელთა,
აგვისტოს ღამის ცის კამარაში,
ზღვა და ხმელეთი ისევ გამთელდა.“¹

გაგრაში თავსმოხვეული ომის დაწყებას ასე გვამცნობს
მიხეილ ქვლივიძე:

„წვიმამ მოიკლა ჟინი ღამით
და ახლა გრილა
და სველ სილაზე
მკვდარ თევზივით აგდია დილა.
ნისლია მთებზე
და ბურუსში სახლებიც გაქრა
და ზღვაში
თეთრი ხომალდით
შეცურდა გაგრა...
უცებ შორიდან, — ვერ გაიგებ, საიდან
ისმის, —
ქალის კივილმა
ხანჯალივით გაკვეთა ნისლი,
როგორც სიგნალი განსაცდელის, ეძახის ყველას:
— სოს! სოს! სოს! ჩქარა, ვიღუპებით!
და ითხოვს შველას.“²

გაგრას პოეტმა სხვა ლექსიც მიუძღვნა:

„სააგარაკო სიჩუმე დილის.
ყვავილნარების რწყვა.
ტალღას გაკრული მერცხალი ჭყვივის
და მძიმედ სუნთქავს ზღვა.“

1 ტიცინ ტაბიძე - „ვექსინის პონტი“

2 მიხეილ ქვლივიძე - „წვიმამ მოიკლა ჟინი“

მას თითქო ტვირთის ტარება უმძიმს
და უფრო ჰმატებს შნოს:
ნაპირთან - ფერი კომბოსტოს ფურცლის
და მუქი ლურჯი - შორს.
სახლია ზღვასთან. მე და შენ ვცხოვრობთ,
არავინაა სხვა.

სახლიდან ერთი ხედია მხოლოდ -
ვ ე ე ბ ე რ თ ე ლ ა ზღვა.
ჩვენ ყოველ დილით მივდივართ მასთან
და ტანს ვაფიცხებთ მზეს
და კარგად ვიცით, დიდხანს არ გასტანს
ის, რაც გვახარებს დღეს...

აუხდენელო სურვილო ჩემო,
რამ დამავინყოს მე
მაგ შენი მლაშე ტუჩების გემო
და გაღიმება მხნე,
მზერა უძირო და უსაშველო,
საბედისწეროდ ღრმა
და შემონნული შუბლის გარშემო
თავთუხისფერი თმა...

მე ისევ ზღვასთან მელირსა შეყრა,
ზღვიდან ნიავი ჰქრის.

ნეტა ვიცოდე - სადა ხარ ახლა,
ეხალისები ვის?

ჩემებრ თუ გართობს სიჩუმე დილის,
ფიქრები სხვადასხვა?

ტალღას გაკრული მერცხალი ჭყივის
და მძიმედ ოხრავს ზღვა“.³

თამაზ ჭილაძე კი თითოეული გაგრელის მშობლიურ მხარესთან განშორებით გამოწვეულ სევდასა და მონატრებას შემდეგი სიტყვებით გამოხატავს:

3 მიხეილ ქვლივიძე - „გაგრა“

„ათი წელი გაილია, გაქრა,
ათი - ავდრის ღრუბელივით წელი,
მესიზმრება ბიჭვინთა და გაგრა,
მტკივა, როგორც მოკვეთილი ხელი.
თითქოს მათი კვნესა მესმის შორით,
თითქოს მათი სუნთქვა მოაქვს ნიავს
და ზღვის პირას, ჩემი სულის სწორი,
ფრთაშეჭრილი ანგელოზი გდია...“⁴

ოთარ ჭილაძე აფხაზეთის, გაგრის ტრაგედიით გამოწვეულ
ჭრილობას ჭემარიტი მამულიშვილის პატრიოტული სული-
სკვეთებითა და სულის ყიჟინით ამთელებს:

„...და მაინც დიდი გზაა იქამდე,
კვლავ შევესწრები ხის აყვავებას,
კვლავ შემანუხებს, რაც დავიქადნე,
ქმნად სიკეთისა რაც მაკავებდა.

და სანამ მხრებზე მემსხვრევა წვიმა,
გზები ნაბიჯებს სანამ მითვლიან,
მე დაკარგულად ვერ ჩავთვლი იმას,
რაც ჩემი ნებით არ დამითმია!“⁵

წურც დავთმობთ და მშვიდობიანად, ღირსეულად დავბრუნ-
დეთ გაგრაში!

გორა ორიგავა

4 თამაზ ჭილაძე - „ათი წელი გაილია“

5 ოთარ ჭილაძე - „და მაინც დიდი გზაა იქამდე“

ისტორიული სწობები ბაბრაზა

გაგრა - ცნობილი ზღვისპირა კლიმატური და ბალნეოლოგიური კურორტია საქართველოში (აფხაზეთში). ნყაროებში პირველად მოხსენიებულია XIV საუკუნეში „ჰ(კ)აკარის“ ფორმით. გაგრა ფეოდალური საქართველოს მნიშვნელოვანი ნავსადგური იყო. ქალაქი თავდაპირველად ბერძნული კოლონია გახლდათ - სახელად ტრიგლიტი (Triglite) და ბერძნებთან ერთად მასში ქართველური და სხვა აბორიგენი ტომები სახლობდნენ. ძვ. წ.-ის I საუკუნეში ის პონტოს სამეფოს გავლენის ქვეშ მოექცა, სანამ მას რომის იმპერია დაიქვემდებარებდა. ამ უკანასკნელმა ქალაქს ნიტिका (Nitica) დაარქვა. მისი გეოგრაფიული მდებარეობის გამო რომაელებმა ქალაქს ფორტიფიკაციები აუშენეს, რომელსაც გამუდმებით თავს ესხმოდნენ გოთები და სხვა მთიელი ხალხები. რომის დაცემის შემდეგ, მისი მემკვიდრე - ბიზანტიის იმპერია იღებს ქალაქის მართვის სადავეებს. IX საუკუნიდან გაგრა, დანარჩენ აფხაზეთთან ერთად, იმერეთის სამეფომ შემოიერთა. ამ პერიოდში ის მნიშვნელოვანი სავაჭრო ცენტრი ხდება და აქ გენუელი და ვენეციელი ვაჭრები მძლავრობენ. ქალაქის მთავარი ექსპორტი შალი, თაფლი, ცვილი და მონები იყო. გაგრა ადრინდელი სახელწოდებით „კაკარი“¹ - Cacary პირვე-

¹ შესაძლებელია, „კაკარი“ მომდინარეობდეს კაკლის სვანური სახელწოდებიდან - „გაკ“, რაც ნამდვილად არ არის გამორიცხული, თუ გავითვალისწინებთ იმ რეალობას, რომ სვანები უძველესი დროიდან სახლობდნენ აფხაზეთის ტერიტორიაზე, ამასთან, ამ მოსაზრებას ამყარებს ის ფაქტიც, რომ გაგრის ტყეებში მრავლად იყო კაკლის ხეები. სვანურად გაკ-რა ნიგეზიან ადგილს ეწოდება; ამავე თემაზე იხილეთ: თეიმურაზ მიბჩუანი - ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, ყურნალი „ჯვარი ვაზისა“, №1, 2005 წ. ზოგიერთი მეცნიერი ავითარებს იმ აზრსაც, რომ გაგრა მომდინარეობს ძველქართული სიტყვისგან „გაგარი“, რაც ხეობაში ვიწრო გასასვლელს ნიშნავს. ეს საგვებით შესაძლებელია, ვინაიდან როგორც ვიცით, ქ. გაგრასთან ზღვის ზოლამდე დაშვებულია გაგრის ქედი, რომელიც ერთგვარ ფიშკარს ქმნის. უძველესი დროიდან აქ შავიზღვისპირეთში ერთადერთი გასასვლელი იყო, რომელიც ამ სექტორში აღმოსავლეთ შავიზღვისპირეთის ორ მხარეს ერთმანეთთან აკავშირებდა. დასაშვებია, რომ დროთა განმავლობაში გეოგრაფიული სახელწოდება ტოპონიმად იქცა და გეოგრაფიულ სახელ-

ლად რუკაზე 1308 წელს ჩნდება, რომელიც იტალიელმა პიეტრო ვისკონტიმ შექმნა. ეს რუკა ამჟამად ვენეციის სან-მარკოს (წმინდა მარკოზის) ბიბლიოთეკაში ინახება.² ასეთი სახელწოდება სხვა, არანაკლებ მნიშვნელოვან რუკებზე ხშირად მეორდება. ადგილობრივი ტომები გაგრას და გაგრის მიდამოებს „კაკრის“, ხოლო მდინარეს გაგრის მახლობლად „კაკ - რიფს“ უწოდებდნენ. გენუელებმა გაგრის მახლობლად, სადაც ამჟამად სოფელი ალახაძეა, დააარსეს ფაქტორია „სანტა-სოფია“, ხოლო ბიჭვინთის კონცხზე — „პიცუნდო“. XVI საუკუნეში გენუელები და ვენეციელები შავი ზღვის სანაპიროდან ოსმალებმა განდევნეს და გენუელების ციხე-ქალაქები დაიკავეს. გაგრაში მონებით ვაჭრობა კვლავინდებურად ყვაოდა. 1641 წელს აქ იმოგზაურა თურქმა ევლია ჩელებიმ³, რომელიც გაგრას „კა-კურის“ ნავსადგურს უწოდებს. შუა საუკუნეების წყაროებში გაგრა მოხსენიებულია სხვა სახელწოდებებითაც — ვენეციური „კონტეზი“ (ნავსადგური), სპარსული „დერბენტი“ (რკინის კარიბჭე). XVIII საუკუნეში

წოდებად დამკვიდრდა. აქვე შეგახსენებთ, რომ ტერმინი „გაგარი“, როგორც ადვილად სავალი, გასავლელი ადგილი გამოყენებულია ხობის მონასტრის წარწერაში. გაგრის სახელწოდებასთან დაკავშირებით მინდა საკუთარი მოსაზრებაც გაგიზიაროთ, დასაშვებად მივიჩნევ, Cacara მომდინარეობდეს ძველქართული სიტყვიდან „კარკარი“, რაც სულხან - საბას განმარტებით (ლექსიკონი ქართული I, გვ. 354) სალ კლდეს ნიშნავს. მოგეხსენებათ, სანამ გაგრა თავის ნამდვილ, თანამედროვე იერსახეს მიიღებდა, სანამ გაიყვანდნენ გზებს, მთები და კლდოვანი მასა ფაქტობრივად შერწყმული იყო ზღვის სანაპიროსთან. შემთხვევითი არ არის, რომ გაგრის თურქული სახელწოდებაც „დერბენტი“ რკინის კარიბჭეს ნიშნავს.

2 Atlas nautique de la mer Méditerranée et de la mer Noire] / Petrus Vesconte de Janua fecit istas tabulas anno dni MCCCXIII.

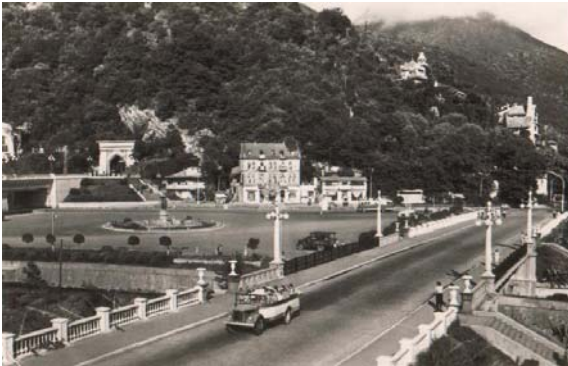
3 ევლია ჩელები - დაიბადა 1611 წლის 25 მარტს სტამბოლში, გარდაიცვალა მოგზაურობის დროს, 1683 წელს, სავარაუდოდ ეგვიპტეში, ოსმალის მწერალი, მემატიანე და მოგზაური. ევლია ჩელებიმ 40 წლის განმავლობაში იმოგზაურა ოსმალეთის იმპერიის სხვადასხვა პროვინციაში, იყო აგრეთვე მეზობელ ქვეყნებში, მათ შორის საქართველოში. მთელი თავისი მოგზაურობის განმავლობაში იგი საკმაოდ დეტალურად აღწერდა და ინიშნავდა შთაბეჭდილებებს სხვადასხვა ღირსსახსოვარი მოვლენის, თუ ადგილ-კუთხის შესახებ. მისი „სეიაჰათნამე“, ანუ „ნიგნი მოგზაურობათა“ წარმოადგენს გვიანი XVII საუკუნის ოსმალური სამყაროს შესახებ არსებულ უმნიშვნელოვანეს ისტორიოგრაფიულ წყაროს.

გაგრა დაკნინებას იწყებს. ნავსადგური ვაჭრებმა დატოვეს და მათი ადგილი მეკობრეებმა დაიკავეს. ხშირი იყო შეტაკებები ადგილობრივ ტომებთან. XIX საუკუნის დასაწყისში, აფხაზეთის მთავრის თხოვნით, სოხუმის ციხესიმაგრე რუსულმა ფლოტმა დაიკავა. დიდი აფხაზეთი (ენგურიდან - ბზიფამდე) რუსეთის მფარველობის ქვეშ მოექცა. მის მთავრად საფარ-ბეი შერვაშიძე (ჩაჩბა) დაინიშნა, თუმცა, მცირე აფხაზეთმა (ბზიფიდან - ხოსტამდე), რომლის ნაწილი გაგრაც იყო, საფარ-ბეი არ აღიარა და ის კიდევ 20 წლის განმავლობაში დამოუკიდებელი რჩებოდა. XIX საუკუნის 60-იანი წლებიდან გაგრა უკვე მშვენიერი ქალაქია. გაშენდა და გამწვანდა ბულვარი, მის გარშემო გაჩნდა სოფლები, თუმცა მოსახლეობა ჯერ არ იყო მრავალრიცხოვანი. 1866 წლის მონაცემებით აქ 336 მამაკაცი და 280 ქალი ცხოვრობდა⁴. 1869 წლიდან დაინიშნა ყოველდღიური რეისი თბომავლით სოხუმიდან ადლერში. გაგრაში ჩამოდიან ვაჭრები და ტურისტები კავკასიის სხვადასხვა რეგიონიდან, რუსეთიდან და დასავლეთ ევროპიდან. 1817-78 წლების რუსეთ-თურქეთის ომის პერიოდში გაგრა თურქებმა დაიკავეს. ქალაქი ააოხრეს, ხოლო ადგილობრივი მოსახლეობა თურქეთში გადაასახლეს. შედეგად, 80-იანი წლებისთვის ის მოიხსენიება, როგორც უმნიშვნელო დასახლება; XIX საუკუნის ბოლოს ეს ადგილი მონასხულა რუსეთის მეფის ნათესავმა ოლდენბურგელმა პრინცმა. ადგილობრივებმა ის დაარწმუნეს აქ კურორტის გაშენების მიზანშეწონილობაში. პრინცს ამ წამოწყებაში გენერალი შერვაშიძე (ჩაჩბა)⁵ ეხმარება. ამასთან იდეის რეალიზებაში აქტიურ

4 აფხაზეთის ომამდე ქალაქის მოსახლეობის უდიდეს უმრავლესობას ქართველები შეადგენდნენ, ბოლო მონაცემებით სურათი რადიკალურად შეცვლილია, ქალაქში ცხოვრობს 6531 აფხაზი, 2355 - რუსი, 2046 - სომეხი, 328 - ქართველი, 219 - უკრაინელი, 119 - ბერძენი, სხვა ეროვნების წარმონაღვენი - 3 %. იხ. რუსეთ-უკრაინის ომის შედეგად, ოფიციალური მოსკოვის გადაწყვეტილებით, გაგრის რაიონში ჩაასახლეს დონბასისა და დონეცკის ოლქებში მცხოვრები რუსეთის მოქალაქეები, ითქვა, რომ დროებით, თუმცა, აქ დიდი კითხვის ნიშანია.

5 გიორგი დიმიტრის - ძე შე(ა)რვაშიძე - (1847 - 1918 წწ.) სახელმწიფო და საზოგადო მოღვაწე, შე(ა)რვაშიძეთა შტოს წარმომადგენელი, ხელს უწყობდა ქართული კულტურის პოპულარიზაციას, მისი თაოსნობით გაიხსნა

მონაწილეობას იღებს იმ დროს გაგრის ქალაქის თავი ანდრია შენგელაია.⁶ 1903 წლის 9 იანვარს გაიხსნა გაგრის კლიმატური სადგური; მოგვიანებით, სადგურის მთავარი მეზალე (რომელიც მანამდე, მთავარ მეზალედ ბათუმში მუშაობდა) ბატონი ხოშტარია აღნიშნავს, რომ ეგზოტიკური მცენარეები შესანიშნავად ეგუებიან გაგრის ნიადაგს; ⁷ 2023 წელს აფხაზეთში კურორტ გაგრის დაარსებიდან 120 წელი აღინიშნა.

ისევ ისტორიულ ცნობებს დავუბრუნდეთ; კ უ რ ო რ ტ ი ს მ შ ე ნ ე ბ ლ ო ბ ი ს პროცესში სახსრების დიდი ნაწილი პრინციის სასახლის აშენებაზე დაიხარჯა. საათიანი სას-

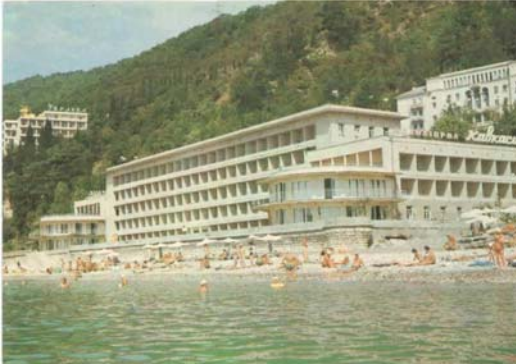
ტუმრო (ამჟამად „გაგრიფში“) დაშლილი სახით ნორვეგიიდან ჩამოიტანეს, რესტორანი კი — ავსტრიიდან. სანაპიროზე პარკი გაშენდა, სადაც მსოფლიოს მრავალი კუთხიდან ჩამოტანილი ეგზოტიკური ხე დარგეს. გაგრას დამსვენებელთა დიდი ტალღა XX საუკუნის დასაწყისიდან მოაწყდა. 1911 წელს მას უკვე ელიტარული კურორტის სტატუსი ჰქონდა და აქ უკვე გერმან-

მრავალი საგანმანათლებლო დაწესებულება, საკუთარი უნიკალური ბიბლიოთეკა საჩუქრად გადასცა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტს, სათავეში ედგა თბილისის გუბერნიას, მისი დედა, ლევან V დადიანის შვილი, ეკატერინე დადიანი (1820 – 1849 წწ.) გახლდათ. სხვადასხვა დროს დაჯილდოვდა ალექსანდრე ნეველის, თეთრი არწივის, წმინდა ანას, წმინდა სტანისლავის ორდენებით, იმპერატორ ალექსანდრე III - ის მედლით, ასევე, დიდი ბრიტანეთის, იტალიის, შვედეთის, დანიის, იაპონიის უმაღლესი სამეფო-საიმპერატორო ჯილდოებით;

6 წინაპართა კვალდაკვალ, ლალი ჯონჯუა, თბ., 1999 წ. გვ. 25;

7 გაგრა და მისი შემოგარენი, ა. დიაჩკოვ-ტარასოვი, წიგნის ქართულ ენაზე გამოცემის ინიციატორი - დ. დოლონაძე, თბ., 2003 წ. გვ. 53;

ელი ტურისტებიც ჩამოდიოდნენ. 1921 წლის 21 თებერვლიდან გაგრა წითელი არმიის ხელში აღმოჩნდა. მოგვიანებით კი „საერთო საკავშირო მნიშვნელობის სამკურნალო-დიაგნოსტიკური ცენტრი“ გახდა. გაიხსნა მალარიის სანინალმდეგო ცენტრები. მეორე მსოფლიო ომის პერიოდში გაგრა ფრონტისპირა ქალაქი გახდა და ყველა სანატორიუმი ჰოსპიტლად გადაკეთდა.

ომის შემდეგ კურორტის სამშენებლო სამუშაოები გრძელდება და დღევანდელ სახეს უკვე 1970 - იან წლებში იღებს, ერთ-ერთი უდიდესი სანატორიუმის, „კავკასიონის“ აშენებით. ამ პერიოდში ახალ გაგრაში

თერმულ - მინერალური წყალი აღმოაჩინეს და ბალნეოლოგიური კომპლექსი გახსნეს. ომამდე მისი ხელმძღვანელი (მთავარი ექიმი) მამაჩემი - გენო (ჰენრიხ) ოჩიგავა გახლდათ.

1992 წლის 2 ოქტომბრიდან ქალაქი ოკუპირებულია⁸ რუსეთის მიერ; მეზობელი სახელმწიფოს აგრესიის შედეგად ბევრი ჩვენი თანამოქალაქე დაიღუპა, ათასობით გაგრელი (უმეტესად ქართველი) დევნილად ან ლტოლვილად იქცა. ხელყოფილია საერთაშორისო საზოგადოების მიერ აღიარებული ადამიანის მრავალი უფლება და თავისუფლება.

8 ტერმინი „ოკუპაცია“ აფხაზეთთან მიმართებით პირველად გამოიყენა ნატოს საპარლამენტო ასამბლეამ, მეორე იყო ეუთო. მოგვიანებით, ეს ტერმინი დაფიქსირდა გაეროს გენერალური ასამბლეის, ევროსაბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის, ევროკავშირის პარლამენტის რეზოლუციებში, ასევე, აღნიშნულ ორგანიზაციათა ხელმძღვანელი პირების მოხსენებებსა თუ ანგარიშებში.

ძველი გაზრა

გაგრის ძველი ეკლესია

ვიდრე უშუალოდ გაგრის ეკლესიაზე მოგითხრობდეთ, თქვენს ყურადღებას რამდენიმე ისტორიულ ფაქტზე შევაჩერებ. IV-V სს.-ში გაგრის ზღვისპირა ზოლში რომაელებმა ააშენეს ციხესიმაგრე,⁹ რომლის ნანგრევები დღემდე შემორჩენილია. ციხე VI საუკუნეში ბიზანტიელებსა და ადგილობრივ ტომებს შორის გამართული ბრძოლების დროს უნდა დანგრეულიყო. უფრო ადრე, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, აქ ბერძნებს დაუარსებიათ კოლონია; უცხოელი ტომების კვალი აფხაზეთში მრავლადაა, ამიტომ, არაერთი ტაძრის, მათ შორის: ბიჭვინთის, დრანდის ხუროთმოძღვრება უფრო ბერძნული და ბიზანტიური კულტურის გავლენას განიცდის; მათგან სრულიად განსხვავებულია გაგრის ძველი ეკლესია, რომელიც სწორედ რომაელების მიერ აგებული ციხესიმაგრის ეზოშია განთავსებული. იგი აშენებულია VI საუკუნეში, იმ ეპოქაში, როცა, მკვლევართა აზრით, ტაძრები ძირითადად ბიზანტიური ტიპის უნდა ყოფილიყო, თუმცა, გაგრის ძველი ეკლესიის ხუროთმოძღვრება ნამდვილად ქართულია.¹⁰ ის „სამეკლესიან“ ბაზილიკას წარმოადგენს. ტიპური ბაზილიკისგან განსხვავებით, მის გრძელ დარბაზში, სვეტების ნაცვლად, აღმართულია კედლები. უგუმბათო ტაძრის ეს ძველი სახეობა ქართლსა და კახეთშია ჩასახული. საინტერესოა, რომ გაგრის ძველი ეკლესია, სხვადასხვა ნიშნით, ძალიან ჰგავს ამავე პერიოდის აღმოსავლეთ საქართველოში აგებული ტაძრების არქიტექტურას.¹¹ ეკლესიისკენ მისასვლელ გზაზე დაგებულია ფილები. სასიამოვნო საჩრდილობელს ქმნის მის გაყოლებაზე დარგული კიპარისები. ნაგებობაში შესვლისთანავე თვალში გვხვდება მასიური ბოძები, ნაცრისფერი, უხეშად დამუშავებული ქვის კედლები. ზედ თაღოვან საბჯენზე და ცოტა უფრო მაღლა, დიდი სარკმლის მარცხენა ზედა კუთხეში გამოსახულია

11 იხ. მიზრუანი თ. აფხაზეთი. ნაწ. I. - თბ., 2003. - გვ.189-191. - მოკლე ცნობები გაგრის სანაპირო ზოლში შემორჩენილი IV-V საუკუნეების ციხის ნანგრევებისა და VI-VII საუკუნეების სამნავიანი ეკლესიის შესახებ.

რელიეფური ჯვრები, რომელთა ანალოგსაც ვხვდებით ბოლნისის სიონზე და მცხეთის ჯვარზე, რაც დამახასიათებელია ადრექრისტიანული ქართული ხუროთმოძღვრების ძეგლებითათვის. ყოველივეს შორეულ ეპოქაში გადაყვავართ, იმ წარსულში, როცა აქ მკაცრი საეკლესიო საიდუმლოებანი სრულდებოდა, როცა იკითხებოდა საქართველოს სადიდებელი ლოცვები და სრულდებოდა საგალობლები. ღვთისმშობლის სახელზე აგებული ეს ბაზილიკა უძველესია აფხაზეთის ტერიტორიაზე, სიძველეზე მიუთითებს ქვათა წყობა და ადრექრისტიანული სტილი. ის არ გამოირჩევა მხატვრული ღირებულებებით, ფორმები და სტრუქტურა მარტივია, თუმცა უდავოა, რომ ის უდიდეს ისტორიულ და კულტურულ ღირებულებას წარმოადგენს საქართველოსთვის და ძველი გაგრის ერთ-ერთ სიმბოლოდ, ღირსშესანიშნაობად მიიჩნევა. ასეთი ტიპის - სამეკლესიანი ბაზილიკის შვერილით გამოხატული საკურთხევლის აფსიდიანი ნაგებობა ერთადერთია აფხაზეთში.

*გაგრის ძველი ეკლესია, იხილეთ: გვ.400

რეკრუსა

სხვადასხვა წყაროს მიხედვით, მსოფლიოში ყველაზე პატარა მდინარე რეპრუაა, რომელიც აფხაზეთის ავტონომიურ რესპუბლიკაში, გაგრის მუნიციპალიტეტში, კერძოდ, ძველი გაგრის მიდამოებში მდებარეობს. მისი სიგრძე 18 მეტრია და შავ ზღვას ერთვის; წარმოადგენს მძლავრ ვოკლუზურ კარსტულ ნაკადს, რომელიც სათავეს გაგრის ქედის კალთებიდან იღებს და ზღვის სანაპირო ზოლში ჩაედინება. აღსანიშნავია, რომ მისი სიგრძე ზვირთცემის დროს უფრო ნაკლებია და 6 - 10 მეტრს შეადგენს.

დღესდღეობით, გინესის რეკორდების წიგნის თანახმად, მსოფლიოს უმოკლეს მდინარედ აღიარებულია მდინარე რეუ (Roe River) მონტანას შტატში (აშშ) – 61 მეტრი. მდინარე დი (D River) ორეგონის შტატში (აშშ) - ასევე ითვლება მსოფლიოში უმოკლეს მდინარედ – 36 მეტრი.

ცხოვრების რელსები

მშობლიურს მხოლოდ ერთს ვარქმევთ ქალაქს,
ახლაც უსაზღვროდ შეენატრი იმ ერთს,
შენსკენ მიმავალ გზებს სევდა ქარგავს
და შემოდგომა დაუდგა იმედს;

დაძრწის სიჩუმე, მიჰყვება რელსებს,
ეჭვი იზრდება, ისრუტავს ჟანგბადს,
დროის დინება მიათრევს ლექსებს
და გაცივებულ რკინიგზას ჟანგავს;

რა გზა მიმიყვანს შენამდე, ნეტავ?
ჩემს მატარებელს ველოდო როდის?
ეჭვთან მისასვლელ ყველა გზას ვკეტავ,
იქნებ, ეს გზაა, შენთან რომ მოდის?!

იცი სად მინდა?

იცი სად მინდა ? -
ლურჯი ტბის პირას,
სადაც ასჯერ ვარ ნამყოფი...
ნუთუ ვერ ამჩნევ,
რომ შენ გარეშე,
ველარ მომისხამს ნაყოფი.

ჩემი სიზმარი
ღამემ წაიღო,
სადღაც ცის მიღმა დამალა,
გთხოვ, ნუ დამტოვებ
ამ ნაცრისფერი,
ცივი ქალაქის ამარა...

გამკვირვებია,
ლიანდაგები
როგორ დააგე ზღვის ფსკერზე?!
სადარდებელი
ტვირთად დაანვა
ჩემს გამცილებელს კისერზე.

რამ მოგაფიქრა
მატარებლისთვის
გზის ამოყვანა ნაპირთან?!
ზღვით წამოსული,
ჩემი ვაგონი
შენთან შეხვედრას დამპირდა...

ვისხენებ...

მშობლიურ ქალაქს ტროფობით ვისხენებ,
გულს მისი სუნთქვა შვებას ანიჭებს,
პირველი სიტყვა მითქვამს გაგრაში,
მას ვუკავშირებ პირველ ნაბიჯებს...
მას ვუკავშირებ ჩემს ტკბილ ბავშვობას
და სკოლის მერხთან პირველ გამოცდას;
ომის აქ ვნახე სახე, პირველად...
და თეთრი გემი გაგრას გამოსცდა...
ისევ ვისხენებ ციდან ჩამოსულ
მზის თბილ სხივებთან პირველ შეხებას,
გაგრის პატარა სამლოცველოში,
ჩვენს პატრიარქთან პირველ შეხვედრას...
დედასთან ერთად ხშირად ვსეირნობ
გაგრის საოცრად ლამაზ ბაღებში,
ვისხენებ მამის პირველ შექებას
და პირველ შეჯიბრს ცისფერ ტალღებში...
პირველ პაემანს კაფე - პლატანში,
პირველი კოცნის ძალას - ჯადოსნურს,
მზიან ამინდში ნვიმას უეცარს
და ცისარტყელას, მთიდან გადმოსულს;
ნლები გავიდა, ვერ შემაჩერეს,
მუდამ გიხმობდი, ველარ დავდუმდი,
ვნატრობ შეხვედრას, პირველ შეძახილს:
დავბრუნდი, გაგრა, გესმიიის დავ-ბრუნ-დი!

*გაგრის პატარა სალოცავი. მახსოვს, სწორედ ამ ეკლესიაში
უნმინდესთან და უნეტარესთან პირველი შეხვედრა; იხილეთ გვ.401

დავბრუნდები მატარებლით

რწმენა მინდა თვალის ჩინად,
სიტყვა მინდა, როგორც ფარი...
მინდა ტაძრის სარკმლებიდან
შუქი - მცირედ გამომკრთალი...

დავბრუნდები მატარებლით,
დამხვდი სადმე სადგურს უკან...
მინდა შენი სინარნარე,
მე ის მინდა, რაც გულს უნდა...

მინდა გეზი, მინდა გზები...
ჩუმ სევდასთან გასაყარი..
რომ იქ, ჩემს სახლს სახლი ერქვას
და არასდროს - ნასახლარი...

ყაყაჩოთა ბანაკი

ჰო, წლებია
მატარებელს ვუცდი...
არსაიდან
გუგუნი და არც რამ...

ვკეცავ კუთხეს
ჩანიშნული ფურცლის,
მოლოდინი
უკვე საზღვრებს გასცდა...

ისევ ვარჩევ
ქუხილს - ხმისგან სროლის...
ისიც ვიცი,
დრო წუთს როგორ ჰპარავს;

რა სევდა აქვს
ლიანდაგებს შორის
წითლად გაშლილ
ყაყაჩოთა ბანაკს.

მთვარეულივით დადიხარ, გაგრა...

ღამეა ჩუმი, ისეთი ჩუმი, ცის სუნთქვაც ისმის...
და მთვარის შუქზე მთვარეულივით დადიხარ, გაგრა...
რალაც სხვაგვარად დამამძიმა ნათქვამმა მისნის,
მყარად დადექი, ხელს ნუ გამიშვებ, ჩამჭიდე მაგრად...

რატომ დადიხარ ამ სახლის ახლოს, აქ რალას ეძებ?
ქართულ საუბარს ვინ გაგაგონებს, ან რას სთხოვ უცხოს?!
არც რუსთაველი, არც რამ ქართული... ვიცი, რომ ვერ ძლებ,
გამკვირვებია ამ მოლოდინის, რომ არც კი ურცხვობს!

ვერ ეგუები ამ მკვდარ სიჩუმეს, მინამდე დახრილს,
ვერ ეგუები, რომ მივჩუმათდით, უშენოდ ვცოცხლობთ,
დადიხარ მარტო, ღამემოსხმული და ნატრობ ძახილს -
სიხარულისგან, სიყვარულისგან რომ ჩნდება მხოლოდ...

ღამეა ჩუმი, ისეთი ჩუმი, ცის სუნთქვაც ისმის...
რა ვქნა, უცხოსთვის არ მემეტები, უსაზღვროდ ჩემო!
რა ვქნა, თავიდან ვერ ამოვიგდე ის ბოღვა მისნის,
ეს ერთი ღამეც, არ გაიკვირვო, რომ აგიჩემო...

*ღამის გაგრა, იხილეთ გვ. 402

ხმა - მონატრების...

სანაპიროზე ხმა იდუმალი
ისმოდა ნუხელის,
ეს ჩემი ხმაა, ხმა მონატრების,
შენს ცაზე ნუხილის...
მზესთან შეხვედრა უერთმანეთოდ
არასდროს გვიცდია,
ნეტავ, ვიცოდე, შენი ქუჩები
ისევ თუ გვიცდიან...
ჩემი ლოცვა ხარ, გასხვისებული,
მაინც ჩემი ხარ
და გარიჟრაჟზე ჩემს დაღლილ სულში
ლოცვადვე შედიხარ.
გთხოვ, ჩამახუტო შენს ლურჯ ქედებთან,
ფერს როცა იცვლიან...
როგორ მიყვარხარ, იმ მზის სხივებმა
ბრწყინვალედ იციან.
ზოგჯერ კვლავ გიშვებ გონებიდან,
თუმცაღა თავდებით,
შენ ჩემს ფიქრებში, გეფიცები,
არასდროს მთავრდები..
სანაპიროზე ხმა იდუმალი
ისმოდა ნუხელის,
ეს ჩემი ხმაა, ხმა მონატრების,
შენს ცაზე ნუხილის...

თბილისი - გაზრა

„გასწი, მერანო!“¹ არ მინდა... საქმე მივიდეს სახრამდე,
გამომიჩინე ქედები, ლურჯი მთა, ზღვაში ჩამდგარი,
ფიქრებში ვეძებ ბილიკებს, გზებს, ჩემს მშობლიურ სახლამდე,
მიმაცილებენ მთანმინდა, მტკვარი და მტკვართან ჭადარი...

უკიდევანოდ მიყვარხარ, გრძნობა ამ გზების თანმხლები,
განა ბრალია სიგიჟის, ანდა ფიქრების ტყვეობის?!

მივექრივარ, რჩება ქუჩები, აივნიანი სახლები...
და რომ გადავალ მდინარეს, მერე ნაცნობი ტყე მოდის.

მივექრივარ, შორით მომძახის მინდვრად გაშლილი სამკალი...
ხან ცხენზე ვზივარ, ხან გემზე და ხანაც - მატარებელში,
ბოლო სადგურის სახელზე, ვიცი, ამიტანს კანკალი...
იმედის მარცვლებს მივუჩენ ადგილს იმ სახლის ბელელში.

¹ ინსპირაცია - ნიკოლოზ ბარათაშვილის ლექსი - „მერანი“

დაქანებული მატარებელი

თოვს და სადგურზე ფიქრს სევდა ახლავს,
ტოტებს იფერთხავს მუხა - ბებერი;
თბილისში დაშლილ ბაქანთან ახლაც
დგას დაქანებული მატარებელი...

გაგრა, უშენოდ გულს მიღრღნის ჭია
და ლიანდაგებს სცდება საბჯენი,
„მონატრებისთვის არავის სჯიან,
მონატრებაა თვითონ სასჯელი...“

რა ვქნა, ტკივილი არ გიშვებს თუ ხელს?
ზურგს ნულარ მატყვევ, შენი ვარ, მგონი...
აქ უნამუსოდ ზედ დაადულეს
ნაცრისფერ ძელზე ჩემი ვაგონი.

თბილისის მეტრო

მეტროთი ვმგზავრობ ამჟამად, იცი?
და გამიელვა უეცრად თავში,
რომ არ გაჩერდეს გაგრამდე ახლა,
რალა მოხდება, ნეტავი, მაშინ?
უცნაურია, რომ მიწის ქვეშაც,
საღლაც გზას იკვლევს იმედი, მაინც,
მორიგ სადგურებს აცხადებს ვილაც
და ნუთებს ვუთვლი ჟოლოსფერ მაისს...
მატარებელი მიქრის და მიქრის
და ყველა სადგურს სულ მალე გალევს,
თუკი დამჭირდა, მიწიდან ეჭვებს
ამოვიღებ და გავატან ქარებს...

მერქვას გაგრელი - პატივად მერგო!

ზღვრები ათასჯერ გადავიარე,
იყო გზამკვლევი მთაცა და ბარიც...
სად არ წავედი, სად არ ვიარე,
უკან, თბილისში დავბრუნდი, მაინც,
ისევ თბილისი რატომ ვარჩიე? -
რომ აფხაზეთთან სულ ახლოს ვიყო.
გაგრა სხვებისგან გამოვარჩიე,
გულის ნაპირთან რომ გამოვრიყო...
კიდევ იქნება გზა უამრავი,
ვერასდროს ვიტყვი - ბრძოლები მეყო!
სხვა ათასობით გზა უარვეყავი,
მერქვას გაგრელი - პატივად მერგო!

სულ უნდა იყო, სულ უნდა მყავდე!

ჩემთვის ისევ ხარ ნაზი, უბინო,
მინდა შენს ზეცას მზეს ვუნახავდე,
არ მსურს უშენოდ და არც ურინოდ,
სულ უნდა იყო, სულ უნდა მყავდე!
მინდა ჩემს ფიქრებს ებარებოდე,
ჩემს აღმაფრენას, სულს მინდა ჰგავდე,
რომ არასოდეს მებრალეობდე,
სულ უნდა იყო, სულ უნდა მყავდე...
მიყვარდე,
მიყვარდე,
მიყვარდე,
მნამდე...

ერთი საინტერესო ამბავი

ლეგენდისეული

დიახ, უმეტეს შემთხვევაში, რაიმე მოვლენას, საგანს, ადგილს... მისი მთავარი ნიშან - თვისებების, გამოვლინებების გამო ეწოდა კონკრეტული სახელი. დიდი ხნის წინ, როცა ყველას და ყველაფერს ჯერ კიდევ არ ერქვა თავისი სახელი, ერთ ლამაზ მხარეში ცხოვრობდა ფიქრების მწყემსი. ცხოვრობდა თავისთვის მშვიდად და ფიქრების მოვლა - პატრონობით იყო დაკავებული. ერთ მშვენიერ დღეს მას მოსვენება დაუკარგა ზეცამ, რომელმაც ჰკითხა:

- კეთილო მწყემსო, რა ჰქვია ადგილს, სადაც შენ ცხოვრობ და შრომობ?

მწყემსი საგონებელში ჩავარდა, მას ხომ ამ საკითხზე არასდროს უფიქრია.

- ალბათ, სახლი, - მოკლედ მიუგო მან და ფიქრებს გადახედა, იმის იმედით, რომ ისინი გაუადვილებდნენ პასუხს.

- უბრალოდ სახლი? - გაიკვირვა ცამ. - მოდი, ასე მოვიქცეთ, შემოიარე შენი ლამაზი მხარე და ვინც გზაზე შეგხვდეს, გაგაოცოს ან სიკეთე გიყოს, დააკვირდი, ჰკითხე სახელი და მათ სახელებში ეძებე შენი სახლის სახელწოდებაც, - დაარიგა ცამ.

მწყემსი ასეც მოიქცა და ჯერ კიდევ გაუკვალავ, მწვანე გზებს გაუყვა. პირველი, ვინც შეხვდა, არც კაცი იყო და არც კაცის მსგავსი. ვერც სულიერს უწოდებდა ადამიანი და ვერც - უსულოს.

- მიაბზე შენზე, მითხარი რა გქვია? - შეევედრა მწყემსი.

- მე ის ვარ, ვისაც მთელი სამყაროს დატევა შეუძლია, ვინც ზოგჯერ სიყვარულით არის სავსე, ზოგჯერ კი - სიძულვილით, ვინც უტყვია და ამასთან ერთად - მრავლისმეტყველიც, მე გული ვარ, კეთილო მწყემსო, და თუ კეთილი ადამიანის საგულეში დავიდებ ბინას, მაშინ ბედნიერი ვიქნები, - გაისმა ჩარაზული კარიდან.

- გული? - გაიკვირვა მწყემსმა. მაშ, რატომ ცხოვრობ ამ სახელში მარტო, ან ამ სიბნელეში, ჩაკეტილი როგორღა ძლებ?

- აი, ხედავ ამ მთას? მთის გადაღმა ათინათი ცხოვრობს, ის რომ მოდიოდეს ჩემთან სტუმრად, ჩემი დაკეტილი კარის ჭუჭრუტანაში რომ იმედის პატარა სხივად შემოდიოდეს, შევამტკვრედი ამ კარს, გარეთ გავიდოდი და დავინყებდი ძეზნას იმ კეთილი, სიყვარულით სავსე ადამიანისა, ვის საგულეშიც ავტკვრდებოდი. მე ვერ გავდივარ, კარი ჩარაზულია, ის კი ვერ მოდის, სიბნელეში გზას ვერ იკვლევს და თან თავისი ნათების სიმცირის ეშინია.

- იქნებ, ერთად გეცხოვრათ, არ გიფიქრიათ ამაზე? - იკითხა მწყემსმა.

- არ ვიცი, კეთილო, ეს ჯერ მას უნდა ჰკითხო, - უპასუხა გულმა და ათინათის სახლისკენ მიმავალ მწყემსს თავისი გულისცემა გამოაყოლა.

- შენ ხარ ათინათი? - ჰკითხა მწყემსმა პატარა სინათლის სხივს.

- მე გახლავარ, ვიცი, რისთვისაც მოხვედი, სიამოვნებით ვესტუმრებოდი გულს, შევიპარებოდი ჩაკეტილი კარის ჭუჭრუტანაში, გავათობოდი, მცირედ გავუნათებდი სახლს, მაგრამ მერე რა ვქნა? კარს რომ დიდი ბოქლომი ადევს. მეშინია, რომ სამუდამოდ ჩავრჩე კარს მიღმა. რაღაც უნდა მოვეუხერხოთ ამ უზარმაზარ ბოქლომს.

- და როგორ? მასწავლე, - აფორიაქდა მწყემსი.

- აი, იმ მწვანე ქედს, ზღვაში რომ შეჭრილა, აბა, გაუსწორე თვალი, ხედავ? - დაიწყო ათინათმა.

- კი, ვხედავ, - დაუდასტურა მწყემსმა.

- სადღაც იქ უნდა ცხოვრობდეს გრდემლი, - გააგრძელა პატარა სხივმა.

- გრდემლი ვინაა, ან რაღაა? - ჩაეკითხა მწყემსი.

- ქართველი ხალხის წარმოდგენაში გრდემლი წმინდა საგნად ითვლება და მას მჭედლები ყოველ შაბათს სანთელს უნთებენ. ძველად სცოდნიათ დამნაშავეს გრდემლისთვის „გადაცემა“ დასასჯელად და მისი „ახსნაც“ (ცოდვის მიტევება). გრდემლი ლითონის საკვერავი დაზგაა. თუ მოინდომებ, იქ გამოჭედავ იარაღს, ოღონდ, თუ ღმერთი გნამს, საბრძოლველად - არა. აი, სწორედ იმ ბოქლომის გასატეხად, გულის კარს რომ დაადო ვი-

ლაცამ, - დაარიგა ათინათმა და გზა უჩვენა გრდემლისკენ. თან გააფრთხილა, რომ ამ უღრან ტყეში და იმის იქეთ სრული სიბნელეა და რომ სჯობს, ღამის გასათევად, ფიქრები აქ დატოვოს.

- არა, ჩემს ფიქრებს ვერსად დავტოვებ, ყველგან, თუნდაც სიბნელეში, თან უნდა ვახლდე, მტკიცედ გადანყვიტა მწყემსმა და იკითხა: თუ წასვლას ვამჯობინებ, სხვა რა გზა არსებობს, გრდემლის სახლამდე რომ დროულად მივიდე?

- კარგი, რახან არ იშლი, ზღვას ხომ ხედავ, ახლა ამრა (აფხაზურად - მზე) ამ ზღვაშია ჩასული, სძინავს. სთხოვე დროზე ადრე ამოსვლა. ტყეში და ტყის მიღმა ის გაგინათებს გზას, - ასწავლა ათინათმა. მწყემსი ნაპირთან მივიდა, მძინარე მზე გამოაფხიზლა და სთხოვა დახმარება.

მზემ შესჩივლა: „რატომ უნდა გავისარჯო ან რისთვის? აი, მესმის ახლა გულს ვატბობდე, კეთილ, მშრომელ ადამიანს ვასაზრდობდე, პატარა ათინათს ვზრდიდე და ვპატრონობდე, მაშინ დღენიადაგ გადმოვაფრქვევდი სხივებს. ო, რა რუდუნებით გავაკეთებდი ამას“.

- რუდუნებით? ეს რაღაა? - იკითხა მწყემსმა.

- რუდუნება ყველაფერს სჭირდება: სიყვარულს, მეგობრობას, შრომას...

- რუდუნება სად ვიპოვო? - დამნუხრებული ხმით უთხრა დაღლილმა მწყემსმა.

- ის შენშია, ეძებე შენში, - დაამშვიდა მზემ.

მწყემსი დაპირდა მზეს, რომ თუკი ახლა დაეხმარებოდა, სანაცვლოდ, გულთან და ათინათთან ახლოს დაასახლებდა. მზემ გაანათა გზა. მწყემსმა გრდემლის სახლს მიაგნო. იქ ბოქლომის გასატეხად იარაღი გამოჭედა. მზესთან და გრდემლთან ერთად დაბრუნდა ათინათთან. ეს უკანასკნელი მზემ ბედნიერების შუქურად გადააქცია და ნავსადგურთან მიუჩინა ბინა. გატეხეს ბოქლომი, გამოუშვეს გული და ერთად დაიწყეს ძებნა იმ კეთილი და მშრომელი ადამიანისა, რომელიც ახალ დასახლებას ნალკოტად გადააქცევდა.

გ-ული,

ა-თინათი,

გ-რდემლი,

რ-უდუნება,

ა-მრა -

მწყემსის მიერ აშენებულ ერთ კოხტა სახლში დასახლდნენ და უწოდა კეთილმა მწყემსმა ამ ადგილს გ ა გ რ ა.

*ასე შენდებოდა გაგრა, იხილეთ გვ.402

თუ ვინმე სიყვარულს წონის

ვმალდები,
ვეყრდნობი ცერებს,
სადაც ზღვას
რეპრუა ერთვის...
სადმე თუ
წონიან ცრემლებს -
ზღვამდე მაქვს
დაღვრილი შენთვის...
რა წონის
დარდისგან მოკლულს?!
ფიქრებო,
გამშორდით, ნადით...
წლებია,
ვატარებ ორ გულს,
დატენილს
ორივეს დარდით...
მზე მინდა -
იმ ზეცის სწორი,
წყვიდადში
სინათლის მჩენი,
თუ ვინმე
სიყვარულს სწონის,
სცადოს და
აწონოს ჩვენი...

ბაბრის საღვური

„რეკავს სადგურიდან ზარი მეცამეტე...“¹
ეს ხმა შეზრდილია უკვე გარდასულთან,
საზღვრის გადმოლახვა ისევ ვერ გავბედე,
ჩემი თბომავალი ისევ არ გასულა...
ჟანგი მოსდებია ბევრგან ლიანდაგებს,
„ახლა, რა, თქმა უნდა, ძლიერ გვიანაა“²,
ახლა ვინ დამიგებს გზაზე ფიანდაზებს?-
გაგრა გადახსნილი ჩემი იარაა...
სადღაც სადგურთანვე სევდა ისადგურებს,
იქვე შუაგულში დუმან კლავიშები,
კადრებს წარსულიდან ფიქრი მინადგურებს,
ქარებს გაჰყოლია ძველი აფიშები.
ნუთუ ერთმანეთი ასე მივატოვეთ,
შენთან ჩახუტებას როგორ ვისურვებდი,
ძველი ჰანგებიდან დარჩა სიმარტოვე,
როგორ გაყინულა ძველი ინსტრუმენტი...
დამაქვს მოგონება, „მწარე და ძვირფასი“,
იქნებ, შეხვედრისა ტკბილი საათია?!
ნეტავ, რომ იცოდეთ, რაა შუქის ფასი,
ბოლოს გვირაბისა, მაინც რომ ანთია.
საათს დამიხედეთ,
გაგრას დაეკითხეთ,
რომელი საათია...
რომელი საათია?

*გაგრის რკინიგზის სადგური; იხილეთ გვ.399

¹ გალაკტიონ ტაბიძე - „რომელი საათია?“
² ამონარიდი ამავე ლექსიდან.

არ გთმობს სული

ოხ, ამ სიზმარს რა არ ძალუძს...
გადაგაქცევს ათას რამედ,
გუშინ გაგრის მოსაკითხად,
ასი ფიქრი გავაგზავნე...
ასჯერ მაინც მოვიკითხე
ჩემი თბილი ოდაბადე,
მოსაზიდად ნლების მქონდა
ანკესი და კობტა ბადე...
ასჯერ მაინც შევეკითხე
ჩემს ეზო-კარს, - როგორ ხარ-თქო,
როგორ მინდა ის ჰაერი
ასე უცებ, ერთად ვშთანთქო...
ასი წელი არ მეყოფა,
რომ ვიკმარო აქ დარჩენა,
მიყვარს შენი ზღვის ნაპირი
და კენჭების გადარჩევა...
შენი ლურჯი მთები მიყვარს, -
მოთამაშე შენს ქედებთან,
ზღვაში ჩასულ მზეს რომ ვხედავ,
რა ვქნა, ჭკუა მეკეტება...
ვზივარ მფრინავ ხალიჩაზე,
იმედი მაქვს გამოსხმული,
სხეულმა კი დაგთმო, თითქოს,
მაგრამ, რა ვქნა, არ გთმობს სული!

გაგრა მზეა, სხივია...

ზეციდან რომ სხივი მწვდება,
განა მარტო სხივია...
ცა თუ მლერის, დარდისაგან
განა გამოცლილია?!
მზე რომ გზავნის იმედს, ვიცი,
საჩემოა - რომელი...
ამ სხივს ჩემთვის გაგრა ჰქვია -
ჯერაც მიუწვდომელი...
ჯერაც-მეთქი, მზეო, ვიცი,
მაშ, დაფდაფებს დაჰკარი,
ზოგი გაგრას ხელით წვდება,
მაგრამ მზე აქვს ჩამქრალი...
ჩემი გაგრა გულით დამაქვს,
გაგრა მზეა, სხივია...
მან იკითხოს, ვინც მზისაგან
სულმთლად გამოცლილია...
ხო, მზეც არის, სიყვარულიც
და იმედის სხივია...
ჩემი გრძნობა, ქარებს უძღვებს,
ასჯერ გამოცდილია...

ჩამონათალო ჩონგურის

ჩამონათალო ჩონგურის, შენს მომავალზე ვლელავო,
„ჩონგური საქართველოა, სიმები ჩვენ ვართ ყველაო...“¹
წამლად მერგება სხივები შენი მზის - ჩემი მეგობრის,
„მე სხვა სიმდიდრე რად მინდა? მე შენი გულიც მეყოფის...“²

ფიქრი შემმატა ჟამთა ცვლამ, სიზმრებში შენმა დევნამა,³
„სიჭაბუკისა ყვავილი დამიჭკნო ჟამთა დენამა...“
თუ შეეგუშინდი ამ ქარებს, თუ არ დავინყე თავიდან,⁴
„დამსეტყვე, ცაო, დამსეტყვე, აქა ვარ ჩემის თავითა...“

ხმა იღუმალი ჩამესმა, გული სიამით ამევსო, -
„ბაზალეთისა ტბის ძირას ოქროს აკვანი არისო...“⁵
დავითს მოვუხმოთ, თამარსაც, ხმალი უპყრია გორგასალს,
„მზეო, ამოდი, ამოდი, ნუ ეფარები გორასა...“⁶

1 აკაკი წერეთელი
2 ნიკოლოზ ბარათაშვილი
3 სულხან - საბა ორბელიანი
4 ვაჟა ფშაველა
5 ილია ჭავჭავაძე
6 ხალხური

„გამარჯობა, აფხაზეთო, შენი..“

გამარჯობა, ჩემო ლურჯო ქედებო!
ჩემო მზეო, ჩემო თბილო სახლო,
გამარჯობა, ჩემო თეთრო მტრედებო,
რომ იბუდებთ ჩემი სახლის ახლოს,
გამარჯობა, შენ ბავშვობის ბილიკო!
რამ დაგფარა, თვალს ვერ მოგკრავს კაცი?!
ექვო, გინდა კიდევ გამაქილიკო, -
დამეხსენი, ნუთსაც ველარ გაცლი...
ის ზღვა, ის ცა, ნეტავ, სხვაგან სად ვნახო?
სად წავიდე, რა ვუშველო ამ გულს,
წადი-მეთქი, ექვო, ხელი არ მახლო...
ნუ გამიქრობ ჩემი გაგრის ზაფხულს;
მონატრებამ გამიტაცა ამ მიწის,
თავს ვერ ვთოკავ და ველარცა ვშველი,
ღმერთო, ცხადშიც მათქმევინე ტაბიძის:
„გამარჯობა, აფხაზეთო, შენი...“

ბალაკტიონ ტაბიკე - 130

პალმებს, ლურჯ მთებსაც...
შენ რომ ნატრობდი,
ახლა მე ვნატრობ გიჟივით...
მინას - მშობლიურს,
შემ რომ არ თმობდი,
ახლა მე არ ვთმობ, ყიჟინით.
შენს სიღრმეებთან
როგორ გავბედავ,
ახლოს მივიდე, პოეტო?!
დარდი მოხუცდა,
კი არ დაბერდა,
ახლა ჩემს ტკივილს მოედო...
წვიმა, ნანატრი,
აფხაზეთისა
შენ სულს გისველებს, მე - სხეულს...
დავრჩი იმედად
ახლა ღმერთისა,
იმედს მოიყვანს, მეყვსეულს...
ცა გაილექსა,
ქუხს დიდებული,
აყენებს სადღაც გუბებს...
და შენი ქნარი -
გულსმიდებული,
გაჰყვება საუკუნებს...

კუთხე ცოცხლობს ჩემში

სიჯიუტე ჩემი
ეჭვებს გულზე მოხვდა,
კუთხე ცოცხლობს ჩემში
კოპნია და კობტა...
ბრონეული ამკობს
იქ, ომამდელ ნარგავს,
ვდგავარ სევდის ზღურბლზე
და გავყვირი გაგრას...
ვხსნი ნარსულის ფარდებს,
წითელ ლაქებს ვრეცხავ,
მინდა, შენს ცას ჰგავდე
აქაური ზეცა,
მინდა, ვინვე ზღვაზე,
როგორც თეთრი გემი,
კვლავ შეხვედრის შენთან
მოლოდინით ვდგები...
სავალ გზებზე ზოგჯერ,
იმედს აქრობს შიში
და შებოჭილ ფრთებსაც
შიშით ძლივსლა ვიშლი,
დრო და ჟამი გზებზე
დგანან, როგორც მტრები
და ვის ესმის ასე
რატომ მენატრები?
სიჯიუტე ჩემი
ეჭვებს გულზე მოხვდა,
კუთხე ცოცხლობს ჩემში
კოპნია და კობტა...

იმიტომ, რომ ჩემია!

აფხაზეთო, შენ გარეშე
ნამიც არ მომრჩენია,
გაგრა მინდა, რინა მინდა,
იმიტომ, რომ ჩემია!

ნატყვიარი ჩემს სამშობლოს
ჯერაც არ მორჩენია,
გაგრა მინდა, რინა მინდა,
იმიტომ, რომ ჩემია!

მშობლიური სახლის კედლებს
ხავსი შემოსჩვევია,
გაგრა მინდა, რინა მინდა,
იმიტომ, რომ ჩემია!

საფლავებზე ქართულ ენას
კვალი დაუმჩნევია,
გაგრა მინდა, რინა მინდა,
იმიტომ, რომ ჩემია!

თავს ვიმშვიდებ, ჩემი ნატვრა
უფალს გამორჩენია,
ღმერთთან ერთად გაგრას მივალ,
იმიტომ, რომ ჩვენია!

სანამ გაგრას დაიბრუნებ, დაიბრუნე ღმერთი!

სანამ ლოცვას აღავლენდე, გამოსახე ჯვარი,
რწმენას მტკიცედ ჩაეჭიდე, დროს გაჰყვება ჯავრი...
მერე ძალით გამოჰგლიჯე ეჭვს სამეფო კვერთხი,
სანამ სოხუმს დაიბრუნებ, დაიბრუნე ღმერთი!
სანამ ხვალე გათენდება, შენ გათენდი სხვაში,
საოცნებო თეთრი გემი შეაცურე ზღვაში,
თუ კაცი ხარ, „დაცემულ“ ძმას გაუმაგრე გვერდი,
სანამ გაგრას დაიბრუნებ, დაიბრუნე ღმერთი!
სანამ სანთელს დაანთებდე, შენ დაენთე რწმენით,
მზეს თუ გულით შეეხები, არ იქნება მწველი...
სანამ ჯერაც ფეხზე დგახარ, თუნდაც დარჩე ერთი,
დაიბრუნე აფხაზეთი, დაიბრუნე ღმერთი!

საქართველოს

მზე მთებიდან სხივებს გზავნის ბარში,
სული რწმენით გადარჩენას ითხოვს
და ყველაზე ძლიერი ვარ მაშინ,
როცა უძღურს ვემსგავსები, თითქოს...
ზოგჯერ ვფიქრობ, რომ მთებსაც კი დავძრავ,
რწმენით გავლევ ყველა ბილიკს უვალს,
დღეს კვლავ შენთვის ვლოცულობდი ტაძრად,
შენი დილა კვლავ მივანდე უფალს,
მიპასუხე, მზეო, ჩემს სახლს ხედავ?
თუ მაჩვენებ, ჩავიხუტებ იმნამს,
საქართველოვ, დაიტევდე, ნეტავ,
აფხაზეთის, სამაჩაბლოს მიწას!

მე გაგრის ერთგული ვარ...

ეს კედლები წინაპართა ხელით ნაშენ-ნაგებია,
ეს მინა კი, მიტოვებულ ათასობით საფლავს იტევს,
ეს მთა, ეს ზღვა, ეს ხედები... ოქროს კალმით ნაქებია
და ნუ გიკვირს უშენობა, რომ ოცნების კოშკებს მიმტვრევს;
ჩემი მინდა გერქვას, ჩემი... მე სხვა სახელს ვერ ვჯერდები,
დავმშვიდდები, ჩემს სახლ-კართან, თუ შევძელი, ეჰ, თუ მივალ...
ნუთუ, ახლა კიდევ მკითხავ, სხვაგან რატომ ვერ ვჩერდები?!
ნუთუ, ახლა კიდევ გიკვირს, მე რომ გაგრის ერთგული ვარ!

ჩემი საქართველო სად არის?

ქარს ჩამოაქვს სურნელება ყვავილთა,
როგორ მესმის გატაცების იმ ქარის...
ჩემი სახლი, ჩემი ეზო იქ არის,
ჩემი წილი საქართველოც იქ არის!

ტაბიძის რომ ჩუმად ინერს სტრიქონებს,
როგორ მესმის აღტაცების იმ ქალის,
ჩემი მზე და გაზაფხული იქ არის,
ჩემი წილი საქართველოც იქ არის!

აფხაზეთში აყვავილდა მიმოზა,
გაზაფხული დაბრუნებას იჩქარის,
იქ დავტოვე ჩემი სულის ნაწილი,
ჩემი წილი საქართველო იქ არის!

ჩემი რინა, აფხაზეთი - საქართველოს გულისთქმა!

რა მადარდებს?! - დარჩენილი უპატრონოდ საფლავი,
მტკივა გაგრა, ჩემი გაგრა, სოხუმი და გუმისთა...¹
მომაგონდა, მომენატრა გზა სახლამდე სავალი,
ჩემი რინა, აფხაზეთი - საქართველოს გულისთქმა!

ჩემი ეზო მომენატრა, სიყვარულით გამთბარი,
სახლის უკან, ცას რომ ერწყმის, თავს მახსენებს სულ ის მთა...
რა შორს არის და რა ახლოს ჩემი ტურფა მთა-ბარი,
ჩემი რინა, აფხაზეთი - საქართველოს გულისთქმა!

*რინა - საქართველოს ყველაზე ღრმა ტბა. მდებარეობს მდინარე ბზიფის აუზში, ზღვის დონიდან 884 მ სიმაღლეზე. წარმოიქმნა გაგრის ქედის სამხრეთ-აღმოსავლეთ კალთიდან ჩამოქცეული კლდეზვავით, მდინარე ლაშიფსეს დაგუბების შედეგად. იხილეთ გვ.403

ოდა ტყვარჩელში

იდგა ოდა, კვანწილი¹ დო ხანტილი²...
მერე დარჩა შემოცლილი ლობისგან,
არ ისმოდა არსაიდან ხმატკბილი:
არც „ქომორთით“;³ არც - თუხთუხი ღომისა...

იდგა ოდა, სევდიანი, უკაცო...
ომმა ოდას სისხლი გამოადინა,
იდგა ასე უპუროდ და უმარცვლოდ,
ჰაერივით სჭირდებოდა „ნანინა“.

იდგა ოდა, მზეს უხმობდა ეზოდან
და ნატრობდა ბალანეფი⁴ ყიჟინას,
ვილაც ტალღებს განწირული ებრძოდა
და ხავსივით ზედ ეკვროდა გიჟი ნავს.

არც მერცხლები მოფრენილან აქამდე,
წელს პირველად აქეთ გამოაშურეს;
და იფიქრა ოდამ - იქნებ, სახლამდე,
პატრონს უკვე ნაბიჯები აშორებს.

1 კვანწილი(ი) - (მეგრ.) - მოვლილი;

2 ხანტილი (ი) - (მეგრ.) - დახატული;

3 ქომორთით (ი) - (მეგრ.) - მობრძანდით;

4 ბალანეფი - (მეგრ. ნათ. ბრუნვა) - ბავშვების.

ზღვის ნაპირზე დახაზული - საქართველო...

ენკენისთვის, დახუნძლული როცა ვაზი ფერხულს ცეკვავს,
ოქროსფერი ველი როცა შემოდგომის სურნელს იხდენს,
მზე - როდესაც განთიადზე ცისარტყელას უყრის ხელკავს,
თავად დედა - ღვთისმშობელი იბადება თურმე იმ დღეს...

იბადება მაშინ რწმენაც, რომ გადადგამს თურმე მთებსაც,
შეუძლებელს შესაძლებლად გადააქცევს, მტკიცე ლოცვით,
ისეთია, კლავს სიძულვილს, ეხებოდეს თუნდაც მტერსაც,
იბადება ღვთისმშობელი, მზე ვერ ძლება მიწის კოცნით...

აფხაზეთშიც დაულანდავთ ღვთისმშობელი, ხელში ჯოხით,
განა უჭირს სიარული?! - მოუვლია მთა და მდელო,
მერე გაჩნდა თვით დავითი, შემოსილი თეთრი ჩოხით
და ღვთისმშობლის ზღვის ნაპირზე დახაზული - საქართველო...

ლოცვას ჰგავხარ

სადაც სუნთქვა ისმის მიწის,
ლოცვას ჰგავხარ სადაც, რთველო!
სადაც სულთქმა ხემაც იცის,
გაჩენილხარ, საქართველო!

გახლეჩილო, აქ - მიწაზე,
თუმცა, ცამდე, ალბათ, მთელო,
ვნატრობ ხედებს ჩემს რინაზე,
მკლავმოჭრილო, საქართველო!

არ იქნება არ დავბრუნდე,
ეკალბარდი არ გავთელო,
არ იქნება არ დავბუდდე
იქ, ჩემს სახლში, საქართველო!

ძარღვები მაქვს დაუცლელი
და სისხლს გწირავ, ცანათელო!
ცოტაც კიდევ გაუძელი,
გაუძელი, საქართველო!

მირქმა

დღეს მირქმა, ვხედავ, ლოცვა ცრემლს თვალებზე როგორ მიშრობს, ჩემთან მოსულ გაგრას გულში თბილად ვიკრავ, როგორც პირმშოს, უსიტყვოდაც მჯერა მისი, დრო არ რჩება შემონმების... დაუანგული ბოქლომიდან ამოხეთქა ღერომ რწმენის... განა მხოლოდ ღერო არის, განა მხოლოდ ჩემი „საზრდო“?! ახლა ძალმიძს ასაფრენად დიდი ფრთები შევიზარდო... დღეს დარდით და სიღრმეებით ისევ ჩემი რინა სჭარბობს, მინა იხსნას ღვთისმშობელმა, ჟანგი? ჟანგი - მინამ ქამოს..

ოლონდ ნამოდი...

ხელი ჩამჭიდე, გზებით, ხიდებით გადმოგიყვანო, რომ დააღწიო იმ სიბნელესთან მიჯაჭვულობას, რა უნდა მოხდეს, რომ დაგივინყო, გადაგიყვარო?! უაფხაზეთოდ დარდი საფიქრალს მიჭამს ულმობლად... იმათ უთხარი, რომ აგერია გზები, შემთხვევით, ოლონდ ნამოდი, ამ ღამით ნუში მოისხამს კვირტებს და სამშვიდობოს როცა გამოხვალ, როცა შევხვდებით, თუკი გადავწვავ იმ გზებს და ხიდებს, არ გაგიკვირდეს...

**ჩემთვის შენი სიყვარული,
თან ვნებაა, თან მახეა...**

ის, რაც დარჩა წარსულიდან -
პალმის სამი თავი ხეა,
ჩემთვის შენი სიყვარული,
თან ვნებაა, თან მახეა...

ეს წვიმაა თუ შენ ტირი?
ციდან ისევ მოდის დარდი;
რად მიყვარხარ, რად მიყვარდი,
ამდენ დარდს თუ მომიტანდი?!

ფიქრი გდია ზღვის ნაპირას,
მოდის, გვერდით მოუწევი...
აღარ დარჩა მოთმინება,
გაიყინა ძარღვში წვეთი...

ახმაურდით, მთებო, ახლა,
ერიც, ბერიც... ცამდე აქეთ,
გაგრა, შენ კი იქ ჩაყვინთე,
ამოყვინთე სადმე აქეთ...

სად იწყება საქართველო...

აქ მზე ზღვაში იმალება, როცა იწყებს შებინდებას,
იხუჭება ისევ გაგრა, ამბობს - ვითვლი სამამდეო,
თუ ზემოდან გადმოხედავთ ამ საოცარ ზექმნილებას,
თავად მთები გიჩვენებენ - სად იწყება საქართველო...

ქედი როგორ შედის ზღვაში, ჩემს გაგრას რომ ალამაზებს
და ზღვა როგორ კოცნის ხელზე, მთიდან მოსულ ჟოეკვარას,¹
ვითვლი ირგვლივ მიმოფანტულ ჩემი სულის ამ აღმასებს
და არ ვჩივი, თუ ამ ღამით ძილი სულ არ მომეკარა...

გულმა გაგრის ყველა კუთხე სიყვარულით შეიმეცნა,
როცა აქ ვარ, არ მკლავს შიში, არ მიტაცებს წვრილმანები,
ნეტავ, ახლა თუ მიპოვის, უკვე თმები შემიფერცხლდა,
ფიქრთან ერთად, სახლის უკან გატრუნული ვიმალები...

აი, ჩემკენ მოდის მგონი, გული გასცემს ჩემს სამალავს,
მიპოვა და ახლა უკვე მის მაგივრად ვიხუჭები,
ვეძებ გაგრის სახლებს, ქუჩებს, ოცნებების მთელ ამაღას
და შეცდომიდაშვებული წერილივით ვიკუჭები....

აქ მზე ზღვაში იმალება, როცა იწყებს შებინდებას,
იხუჭება ისევ გაგრა, ამბობს - ვითვლი სამამდეო,
თუ ზემოდან გადმოხედავთ ამ საოცარ ზექმნილებას,
თავად მთები გიჩვენებენ - სად იწყება საქართველო.

¹ ჟოეკვარა - მდინარე გაგრის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე. სიგრძე 20 კმ, აუზის ფართობი 72 კმ². სათავე აქვს არაბიკის მასივზე, ზღვის დონიდან 2690 მ-ზე. ერთვის შავ ზღვას, ქალაქ გაგრასთან. საზრდოობს მინის-ქვეშა, წვიმისა და თოვლის წყლით. წყალდიდობა ახასიათებს გაზაფხულზე, სხვა დროს იცის წყალმოვარდნა.

გაგრა

(ჩემი პირველი ლექსი)

ლამის წყვილიაღში, ჭიდილში ბნელთან,
დაშვრა, შთაინთქა ის ბადრი მთვარე,
მზეს ველოდები, ჩაძირულს ზღვაში,
იქნებ, ასრულდეს ოცნება მალე...
ფიქრებში ვცურავ და მაინც მჯერა,
ისევ ნათელი გააპობს ბნელეთს,
მნამს, რომ ჩემი ხმა მისწვდება უფალს -
მოჰფენს სინათლეს ზღვასა და ხმელეთს.
გაგრა, ლურჯი ზღვა, ის თეთრი გემი...
წამილო ქარმა, გაიჭრა ველად;
სევდის ქალაქო, ფიქრი ხარ ჩემი,
მიგულე შენი მომავლის მცველად!
აღმოსავლეთით განათდა ზეცა,
მზე უნაწილებს ზღვის ნაპირს სითბოს,
ნათელი სხივი დამეცა უხმოდ,
ქალაქი ზეცად ამაღლდა, თითქოს.
იღვიძებს გაგრა - „ზღვის მარგალიტი“
იღვიძებს რწმენა, გულში რომ მენთო,
რალა ვინატრო ამაზე მეტი,
ფერფლადქცეული მიკურთხე, ღმერთო!
გაგრა, ლურჯი ზღვა, ის თეთრი გემი...
წამილო ქარმა, გაიჭრა ველად;
სევდის ქალაქო, ფიქრი ხარ ჩემი,
მიგულე შენი მომავლის მცველად!

მარტო კადრი წარსულიდან კი არა,
მარტო ზღვა და მწვანე ქედი კი არა,
ალარც მარტო ათასობით იარა,
გაგრა - მეტი სიყვარულის ფიალა!

მარტო დარდი, მარტო ფიქრი კი არა,
ჩვენს თავზე რომ ასჯერ გადაიარა...
მარტო სუნთქვა და სიცოცხლე კი არა,
გაგრა - მეტი რწმენის თანაზიარად...

მარტო თეთრი კოლონადა კი არა,
ალარც მარტო ჩაფერფლილი სიგარა,
მარტო მთები და პალმები კი არა,
გაგრა - მეტი, თავის ოქროს მზიანად!

მარტო ლურჯი იალქანი კი არა,
ქარმა გემს რომ ფრთხილად აუფრიალა,
მარტო სახლი, მარტო გზები კი არა,
გაგრა - მეტი, ზურმუხტ - თვალეზბრიალა!

მარტო ჩვენი კარაველა კი არა,
არც მერცხალი, ცა რომ აანრიალა...
მარტო დელვა, მარტო დრტვინვა კი არა,
გაგრა - წყარო უკვდავების, წკრიალა!

*გაგრის კოლონადა, იხილეთ გვ.403

ღერო დაფნისა

ვისხენებ ეზოს,
დიდ კიბეებთან
ჩაცუცქულ ნაგაზს,
იქვე, დაფნის ბუჩქს
და უცაბედად
გასროლილ ნაგანს...
არდამონება,
არშეგუება
მრჩება მოტივად,
სახლს ვინლა ჩივის?!
უფრო მანუხებს
მინა, რომ მტკივა!
გზები დავკარგე,
მომრჩა ერთილა -
გამონაკლისად,
ვით მოგონება, -
კიბეს მიეკრო
ღერო დაფნისა...
ხო, მოგონებამ
ჩემი ფიქრები,
მთები დანისლა...
და გვირგვინისთვის
ღეროს შევანნე
ღერო დაფნისა....

ის მოდიოდა გაზაფხულივით

დრო და იმედი ჰგავდნენ მეგობრებს
და ერთმანეთთან ჰქონდათ მიმოსვლა,
ის მოდიოდა გაზაფხულივით
და ყვავილობდა, როგორც მიმოზა...
ჰო, მოდიოდა და თან მოჰქონდა
გზა - მოქარგული მწვანე არშიით,
გაგრას მოჰქონდა სულ სხვა იმედი,
განმტკიცებული მზესთან კავშირით...
გამოხატული ჰქონდა სურნელი,
ჯერარნახული თავისუფლების,
დგამდა ნაბიჯებს, წრფელი ბავშვივით
და გაზაფხულის სწამდა სუფევის...
გზა იყო ფართო, ჩემთვის ნაცნობი,
გამორჩეული სწორი ხაზებით,
სხვა მოლოდინი ქალაქს მოჰქონდა
და მოდიოდა გაგრა სხვა გზებით...

ბილიკი სახლისკენ

შენი ზღვის ნაპირს მოეფინა ჩემი ფიქრები
და ამ ფიქრებში მივუყვები ბილიკს სახლისკენ,
ზოგჯერ კვლავ ჩნდები ჰორიზონტზე, ზოგჯერ მიქრები,
დრო დროს არ ზოგავს, მიმაქანებს რალაც ახლისკენ,
ვუახლოვდები კოლონადას, ჩაფლულს მწვანეში,
შევიგრძნობ სურნელს მაგნოლიის თეთრი ყვავილის,
ვაცოცხლებ წარსულს, მოგონებებს თითქმის წამებში,
ნეტავ, ვიცოდე - მონატრება როდის გამივლის?

ჩემს სულში შემოიხედა

სახლს მოვიკითხავ, ამჯერად,
მოკითხვა ჩემი იმ პალმებს...
თუ სიცხადისა არ გჯერა,
სიზმრებში შემოიპარე...

წამლად შემერგე სნეულზე,
მნადია, შენ რომ მიმღერდე...
დარდს თუ ვერ მამჩნევ სხეულზე,
ჩემს სულში შემოიხედე...

კაცს რომ უგულოდ უმართლებს, -
ნუ იტყვი, ნულარ ავრცელებ,
გული ფორიაქს უმატებს,
როგორც კი სუნთქვას აჩერებს...

გადმოვაფრქვით ფურცლებზე
შენი ზღვა, შენებური ცა...
შეეხე იმ სახლს ფუძეზე,
იქ ფეთქავს ჩემი გულიცა.

ახლა გააკოცეხდი, ისე გააკოცეხდი...

ზეცამ შემატოვა მთვარის ნახევარი,
ლამეს საფიქრალი ჩემთვის დაუთმია,
წუთი გაჯიუტდა, როგორც სახედარი,
ცოტაც და ამ ზაფხულს წამებს დაუთვლიან...

დროის მარცვლებიდან სიტყვად აღმოვცენდი,
სადლაც, ზღვის ნაპირზე ისევ მზეს ვუზივარ...
ახლა გააკოცეხდი, ისე გააკოცეხდი,
სხივებს რომ უკოცნის ხელებს მზესუმზირა...

ახლა მომენატრე, ახლა მოვინდომე,
შენი სურნელებით თავბრუ დამხვეოდა,
ზაფხულს შეგადარე, ხოდა, მოვიტოვე,
რომ ხვალ გარიჟრაჟზე ისევ დამხვედროდა...

დაძარღვული ფილები

კვლავ „რუსთაველს“ მივუყვები, უსახლკარო სულივით,
ჩვენი ერთად - ყოფნის დამაქვს არნახული ფირები,
მოსვენება დაგიკარგე ჩემი ერთი სურვილით, -
მეგზურობა გამინიე დაძარღვული ფილებით...
სანამ ნაცნობ ნავსადგურთან თეთრი გემი შემოვა,
გონებაში ვაკონინებ შენზე კადრებს ფილმებად,
არ დავუშვებ, რომ გულიდან წამოსული - „მე მოვალ!“ -
სიტყვად, მხოლოდ სიტყვად დამრჩეს, მექცეს დანაპირებად!
ისევ გემი, ისევ პალმა, არნახული ფირები...
მიმყვებიან, მაცილებენ დაძარღვული ფილები...

*დაძარღვული ფილები, იხილეთ გვ.404

მახსოვს ეს ფოტო,
მაისის დილა...
გაგრაში წვიმდა...

ასეთი მახსოვს,
ასეთი მიყვარს,
ასეთი მინდა...

უძველეს პარკში
ვარდების ფრქვევა
სიცოცხლედ ღირდა...

ასეთი მახსოვს,
ასეთი მიყვარს,
ასეთი მინდა...

იტევს სამყაროს
ჩემი ქალაქი,
სულ ერთი ციდა...

ასეთი მახსოვს,
ასეთი მიყვარს,
ასეთი მინდა...

მხოლოდ ომამდე
იყო ნამდვილი,
სათუთი, წმინდა...

ასეთი მახსოვს,
ასეთი მიყვარს,
ასეთი მინდა...

ვხედავ ფოტოზე
თეთრი თოლია
დაეშვა ხიდან...

ასეთი მინდა,
მე ჩემი გაგრა,
ასეთი მინდა...

მინდა, მინდა მინდაააააააა...

გაბრის კარაველა

თოვლი უცვლის სამოსს ნაძვებს,
სიო ფიფქებს ფანტავს ველად,
როცა გული მარტო ვერ ძლებს,
სიზმრად გეძებ, კარაველა!
მოვქრი შენკენ სავალ გზებზე,
თოვლმა ასჯერ გამანელა,
ზოგჯერ სველ ფრთებს ვიშრობ მზეზე,
მაინც მოვქრი, კარაველა...
დრო არ ჩქარობს - გულის კართან
შლის იმედის კარავს ნელა...
ისევ სულის მითობ კალთას,
კარაველა, კარაველა...

* კარაველა - დაწვეს აფხაზეთის ომის დროს, იხილეთ გვ.404

ხო, ეს ცრემლია

მაღე ზაფხული კარებს მიხურავს,
დრო წუთს და წამებს სწირავს,
ეს ერთი წვეთი, ან რომ იხუვლა,
სულაც არ ნიშნავს წვიმას...

დროის ფერხულში ისევ ვერთვები,
მზე ციდან გამოვცერი,
შენ რომ გგონია წვიმის წვეთები,
თვალთაგან მომწყდა ცრემლი...

დრო მოგონებებს გარდასულს ლაქავს,
მჯერა იმ ერთი წამის!
ხო, ეს ცრემლია, წვიმას სულ არ ჰგავს,
თუმცა, ნავლეკო ძალმიძს...

ბაბრა - ჩემი ვარსკვლავი...

ისევ მემალეები,
ისევ არაფერს მწერ,
ისევ სიჩუმეა შენში..
სად ხარ? დამენახე,
სად ხარ? მიპასუხე,
სად ხარ? უშენობა შემშლის...
როგორ მენატრები,
როგორ მენანები,
როგორ შემაჩვიე სევდას...
ვიცი ეს სურნელი,
ვიცი ეს სიზმარი,
ვიცი მომანატრებს შენს თავს...
სულ ნუ გამიღიმებ,
სულ ნუ მიპასუხებ,
სულ ნუ დაეშვები ციდან...
ოღონდ არ მაჩვენო,
ოღონდ არ მანიშნო,
რომ დღეს უჩემობას იტან.

ისევ ის ზღვა მინდა

თქვით, რაც გინდათ, მაინც...
ეჭვს ჯიუტად ვებრძვი,

ვეხეთქები სალ კლდეს,
როგორც ურჩი ვერდი...

მე აფხაზეთს, გესმით?!
დაკარგულად ვერ ვთვლი,

ისევ ის ზღვა მინდა,
მაგნოლია - თეთრი...

ვილაც ირჩევს მავანს,
ისევ ქარნი ქრიან,

ჩემს არჩევანს, მაინც,
„გზა გაგრამდე“ ჰქვია,

ახალ ბუდეს უვლის
გარს თოლია მდედრი,

ისევ ის ზღვა მინდა,
მაგნოლია - თეთრი.

შენს პალმებთან ვიცეკვებდი სალსას...

ისევ ვგზავნი მოგონების ტალღას,
თეთრ გემს ვატან ფიქრით სავსე საგზალს,
რა იქნება, ჩემთან ახლოს იყო,
შენს პალმებთან ვიცეკვებდი სალსას...
შეგიქებდი ლურჯ მთებს, ზღვას რომ ერწყმის,
გეტყობდი, რომ იერი გაქვს ნიცის,
რომ შემეძლოს დაბადება ორჯერ,
შენს ნიაღში ვიშვებოდი, ვიცი!
რომ შემეძლოს, მაგნოლიის ყვავილს
მოვსტაცებდი დამათრობელ სურნელს,
დავთვრებოდი შენს გაგრიფშთან ერთად,
უფრო მეტი რაღა უნდა მსურდეს?!

* * *

ნორჩ იასამნებს კართან მოგიტან,
ვიცი, უთუოდ გაინაზები...
იასამნისფერ ზეცას გაფიცებ...
ნამო, ნავიდეთ, აი, ამ გზებით...
ვინც სიყვარულის გზებით იარა,
ღმერთმა მშვიდობა იმათ აღირსა...
და შეყვარებულ გულებს, გავიგე,
ფერი ჰქონიათ იასამნისა...
მოვალ იქ, სადაც მაშინ დავშორდით,
კვლავ შენს ნავსადგურს მივესალმები...
და ჩვენს ერთობას „დააკვდებიან“
გასაოცარი იასამნები...

*ძველი გაგრის სანაპირო ზოლი და პარკი, იხილეთ გვ.405

იყო მუსიკა, მგონი, ჯაზური

მზე გამახსენდა, ზღვაში ჩასული
და გამახსენდი, როგორც ზღაპარი,
იყო მუსიკა, მგონი, ჯაზური
და შელამება, შენი სადარი...

სხივებს ანთებდა თეთრი შუქურა,
ჩემი ფიქრების დამწვარ თალებზე,
მთვარემ უყურა, ლურჯ ზღვას უყურა
და დაეძინა მიმქრალ ტალღებზე...

არ მეშინოდა ღამის, რატომღაც,
სულში უსიტყვოდ შემოპარების,
ჩემში ამ ღამემ რაღაც დატოვა
და გააჯაზა მწკრივმა პალმების...

როცა შემეხე, გული გამთელდა,
შენ იისფერი კაბა გემოსა,
მერე გათენდა, ისევ გათენდა...
მზემ გადმოხედა მთებს და მდელოსა...

სევდა - გამოდევნები

თმაში მცირე ჭაღარას,
შენს სიდინჯეს ვატოლებ...
ერთ ნამსაც კი უშენოდ,
რა ვქნა, უკვე არ ვტოვებ...

მინდა, ისევ შეგეხო
ღამენათევ თვალებზე,
მერე გავფრინდებოდი
ფრთებშესხმული მთვარეზე...

უსასრულოდ გაგრძელდა
შენს ნახვამდე დღეები,
როდის, როდის შევწყვიტოთ
სევდა - გამოდევნები...

აიტაცა ფიქრები
გულმა ვარსკვლავებამდე,
მიყვარხარ და დროს ვითვლი
უსირცხვილო ვნებამდე.

გაბრა, უშენოდ...

მზე თითქოს ჩაქრა, ხედავ, უშენოდ
ფეხზე ძლივს დგება და რომ ვარდება?
მზეს ვინღა ჩივის, სულს რომ ვუშველო,
დამჭირდა გულის „დალომბარდება“ ...

ყოველ თვე ვიხდი „მაღალ პროცენტებს“,
გულს ხომ ეულად ველარ დავტოვებ?!
ვყიდი ყველა ლექსს, ვმართავ კონცერტებს,
ყოველ ახალ დღეს იმედს ვატოლებ;

სულის ყოველ წამს დევნას ვუნდები,
ცხადად რომ გნახო, გულიც მჭირდება,
გულს გამოვიხსნი, დაგიბრუნდები,
მე უშენობა გამიჭირდება...

ბავშვობა

ვუძღვნი საყვარელი ბიძის, ვიტალი ფაცციას ხსოვნას. მან უსაზღვროდ შემაყვარა გაგრა. ეს უთბილესი ადამიანი ჩემი ლამაზი და უდარდელი ბავშვობის განუყოფელი ნაწილია.

ვიღაც ნაპირთან სხეულს იგრილებს,
ზოგს შუა ზღვაში თავილა უჩანს;
ჩემი ფიქრები ჩუმად დაუყვანენ
მოგონებების ჯადოსნურ ქუჩას...

მაგნოლიის სურნელება,
პალმის ჩრდილში კოხტა გოგო;
მიხმობს მთები, ჩემი რინა....
როგორ დავთმო, ღმერთო, როგორ?!
ისევ ვნატრობ იმ ლამაზ დროს,
ბავშვობის წლებს, ზღვის ნაპირებს...
ვიცი, დღესაც ჩემი გაგრა,
სიზმრად მოსვლას რომ აპირებს...
ცხელ ქვიშაზე გასართობად,
ჩავუსხდებით ყველა ლოტოს,
მაღე მოვა მესურათეც,
გვისახსოვრებს ლამაზ ფოტოს.
ვიღაც „ცხელი სიმინდიო“,
შემოსძახებს მაღალ ხმაზე;
აი, მოდის მესურათეც,
ცელქი ზიტა უზის მხარზე.
დაგებადათ კითხვა? – „ზიტა“
მაიმუნის სახელია;
ეს კი ჩვენი მხატვარია,
რომ იცოდეთ, რა ხელი აქვს;
„ფრთხილად, ფრთხილად, ახალგაზრდავ,
ეს ნუთია ფეხი მკარით“! –

ნუხს ჩაფლული ცხელ ქვიშაში
უცხო კაცი, მთელი ტანით.
თეთრი გემი მოადგება
სანაპიროს ცოტა ხანში,
მისი ჩუმი გამოჩენა
გამოიწვევს ყიჟინს ხალხში.
დამსვენებლებს ეუნყებათ:
„გემი გავა ორ-სამ წუთში,
გთხოვთ, ბილეთებს ნუ ყრით ზღვაში,
მოათავსეთ ამ შავ ყუთში!“
ყველამ იცის ბიჭვინთისკენ,
რომ უჭირავს თეთრ გემს გეზი,
ვილაც მიხმობს ნავსადგურთან,
ანკესს მოჰყვავს „ოქროს თევზი“...
აქ კი წამი იყინება...
ეჰ, რამდენი დრო გავიდა;
როგორ მინდა, როგორ მინდა,
რომ დავიწყო სულ თავიდან.

ბიძაჩემი დამესიზმრა ამ ღამით

ბიძაჩემი დამესიზმრა ამ ღამით,
სიყვარულით სავსე კაცი, გულლია,
სიცოცხლეზე მეტად გაგრა უყვარდა,
ჰოდა, მისთვის ცეცხლშიც გამოუვლია...
ძველი გაგრის კუთხე-კუნჭულს იცნობდა
და შეზრდილი იყო გაგრის ყოფასთან,
მერე „გაგრა“-ს სულ იტყოდა კავშირში
წარსულიდან ფიქრის გამოყოფასთან...
მის სახელზე მახსენდება ლურჯი ზღვა,
ოსტატურად ამოყრილი კეფალი,
ბიძაჩემის ლანდი ქუჩებს მიყვება,
იმ დღეებზე მოგონების მკრეფავი...
კვლავ ჩერდება დამწვარ სახლთან, მდუმარედ
და სიმწრისგან სევდას ახრჩობს კბილებით,
ამ სურათზე ღამის ზღვამდე თავს ხრიან
ლურჯი მთები, ცამდე აშოლტილები...
მახსენდება მისი თბილი ღიმილი,
გულწრფელობით - თავად ლოცვას სჭარბობდა,
როგორ მახსოვს, ბოლო ამოსუნთქვამდე -
ისევ გაგრას, ისევ საფლავს სჯავრობდა...
ბიძაჩემი დამესიზმრა ამ ღამით
და განცდებით სავსე იყო კოსმოსი,
მისგან დამრჩა სამახსოვროდ გრძნობები,
კიდევ დამრჩა ცარიელი „კოსმოსი“...
მე მის სახელს ვუკავშირებ ყველაფერს,
გაგრისადმი თუ რამ გამომიცდია,
მე „ნაგიყვან“ იმ გაგრაში, გპირდები,
იმ შენს ტკბილ სულს ვენაცვალე, ბიძია.

ვიტალი ფაცია

ეს ის ფოტოა...

ყაყაჩოსფერი მზის სხივების
მაგიჟებს კოცნა,
დაბადებიდან ცამდე მიყვარხარ,
გიგულე ჩემად,
ვდგავარ სახლის წინ, ეს ის ფოტოა,
ბავშვი ვარ როცა,
როცა, სულ ცოტაც და გასროლამდე
წუთიღა რჩება...
დღემდე მაფიქრებს მიტოვებული
საფლავი, ჩუმი...
სად არ გექებე, ეს შემართება
შენს ნახვად ღირდა...
ო, მერამდენედ, მერამდენედ
ექვებთან ჩხუბი...
გამოაცხადეთ ჩემი რეისი,
გაგრაში მინდა!

გაგრის სკოლა განუმეორებელია

მშობლიურ გაგრაზე ფიქრში ვათენებ და ვალამებ. ახლა თენდება, იღვიძებს ჩემი ქალაქი, ნაზად მწვდებიან ოქროსფერი სხივები. საოცრად მამშვიდებს უღრუბლო ზეცა. ეს ჩემი მამალი ყივის. ეს კი ჩვენი მერცხლის ბარტყებს დაუჭყეციათ თვალები - გემრიელი ლუკმის მოლოდინში აჭიკჭიკებულან. საყვარელ ნაცრისფერ ჩანთას ვიკიდებ მხარზე და „სკოლისკენ ჰერი-ჰერი.“ უკვე ჩამოვიტოვე სტადიონი, კინოთეატრიც... დღეს საკონტროლო წერა მაქვს ქართულ ენასა და ლიტერატურაში. ვღელავ, მაგრამ არ ვიმჩნევ. თავი უნდა მოვანონო ნათელა მასწავლებელს, უთუოდ დავიმსახურებ ფრიადს...

ფიქრებში ხშირად მივუყვები გზას სკოლისკენ, მომნატრებია ლურჯი მთები, მოკამკამე ზღვა, ჩემი სახლის ეზო, მომნატრებია ახლობლები, მეგობრები, მშობლიური სკოლა, თანაკლასელები, ვერა მასწავლებელი და ყველა, უკლებლივ ყველა. მათ მასწავლეს სამშობლოს, მშობელი ხალხის, ენისა და სარწმუნოების სიყვარული. შთამინერგეს ყოველივე, თუ რამ ღირებულება ადამიანში. ჩემს ყოველ წარმატებას მათ უნდა ვუმაძლოდე.

აფხაზეთის ომის შემდეგ სკოლებს თავშესაფრის მიხედვით ვიცვლიდი და დავრწმუნდი, რომ ქ. გაგრის შოთა რუსთაველის სახელობის I საშუალო სკოლა განუმეორებელია.

*გაგრის პირველი საშუალო სკოლა, იხილეთ გვ. 405

* ჩემი პირველი მასწავლებელი - ვერა კვარაცხელია, ჩემი კლასის დამრიგებელი - ნათელა სიმონია და კლასელები. ომამდე და ომის შემდგომ გადაღებული ფოტოები. იხილეთ გვ. 406-407

ვუძღვნი არაერთი თაობის აღმზრდელის, ჩემი ბებუის -
ლილი სურმავას (გაგრის პირველი საშუალო
სკოლის დანყებითი კლასების მასწავლებლის)
და ჩვენი მშობლიური სკოლის
მასწავლებლების ნათელ ხსოვნას

ეს ლექსი ბებუის ერთმა საინტერესო დარიგებამ დამანერინა, ყველაფერი კი ასე დაიწყო: ერთ - ერთ უმაღლეს სასწავლებელში პირველი ჯგუფური მუშაობის ჩატარებამდე, ბებუისგან მივიღე რჩევა; რამდენიმე საათში უნდა დანყებულიყო სემინარი, ძალიან ველავდი, არ ვიცოდი, როგორ მიმიღებდა აუდიტორია; მაინტერესებდა, როგორ მომმართავდნენ ჩემზე 3-4 წლით ახალგაზრდა გოგო-ბიჭები. მაშინ ბებუიამ მითხრა: მთავარი არ არის პატივისცემა პირველივე საათზე დაიმსახურო, მთავარი არც ის არის, რომ ბატონობით მოგმართონ, მთავარია, მოსწავლეს, სტუდენტს გაუჩნდეს მომავალში შენთან შეხვედრის ინტერესი და გულწრფელად გინოდოს „ჩემი მასწავლებელი“, ბატონობით შეიძლება მიმართო ადამიანებს და გამოსხატო მათდამი მოკრძალება, გულწრფელი ან მოჩვენებითი პატივისცემა, რიდი ან შიში, მაგრამ როცა ვინმე მასწავლებელს გინოდებს, ეს, პირველყოვლისა, უდიდესი პასუხისმგებლობაა; მასწავლეო, თითქოს, გეუბნება და გთხოვს, ზოგჯერ ითხოვს აღსაზრდელი და შენც უანგაროდ ასწავლი სამშობლოსა და მშობელი ხალხის, დედაენის სიყვარულს, ოჯახის, მშობლების, უფროსების პატივისცემას, ეხმარები პიროვნებად ჩამოყალიბებაში, ამიტომ დიდი განსხვავებაა „ბატონსა“ და „მასწავლებელს“ შორის. მჯერა, რომ შენ დამსახურებულად იქნები ბატონი და მასწავლებელიც და უდავოდ დაიმსახურებ, შენი მოსწავლეების მხრიდან, პატივისცემას. აკეთე შენი საქმე სიყვარულით, რწმენით და გადასდე ეს სიყვარული და რწმენა სხვებსაც. მაშინ ყველაფერი გამოგივა, მაშინ შენი იმედი ყოველთვის თვალახელილი ივლის!“ - მმოდვრავდა ბებუი.

ხვალ გაგრას გულში ჩავიკრავ

ჩვენს მასწავლებლებს, უკლებლივ ყველას,
ვიხსენებ კრძალვით, ვიხსენებ სკოლას,
როგორ ვსწავლობდით მშობლიურ ენას
და ჩვენი ქვეყნის სიყვარულს, მოვლას . . .
ძილს ვუფრთხობ იმედს, ვალვიძებ ისევ,
ახლა დუმილი ნამდვილად არ ღირს,
მივქერი გაგრისკენ, გულს რწმენით ვივსებ,
ვნატრობ ჩემს ქალაქს, ტკივილით დაღლილს . . .
აი, უშიშრად დგება იმედი,
გუშინ რომ თვლემდა, სულ ერთი ციდა.
რწმენამ მომიხმო, ტაძრად მივედი,
მზე სითბოს აფრქვევს უღრუბლო ციდან;
თუ რამ ეჭვს ბადებს ჩემში, ჩავიკლავ!
არა! - გავქარწყლავ ყველა ეჭვს ლოცვით.
მჯერა, ხვალ გაგრას გულში ჩავიკრავ,
ლურჯთვალა რინის გავძლები კოცნით!
მოვეფერები ქათქათა სახლებს,
მშობლიურ სკოლას, საყვარელ ქუჩას
და თუ ჩემს იმედს ხელს ვინმე ახლებს,
ზღვამ ჩაიტანოს, ფსკერი რომ უჩანს!
საფლავს გავაცლი სევდას და ბალახს,
თან ჭიქა ღვინოს ვაპკურებ მინას,
ნინაპრის „სახეს“ ჩამოვწმენდ ტალახს
და გავალმერთებ იმ წუთებს, იმ წამს!
პატივს მივაგებ მეომრის ხსოვნას,
ვინც არ გატეხა ვაჟკაცის ფიცი;
მერე ჩემს მერცხალს შევასმენ თხოვნას,
სულ სხვა გაზაფხულს მოიყვანს, ვიცი!
დაისადგურებს სიმშვიდე ხალხში,
კვლავ მოზრუნდება ის თეთრი გემი
და ჩემს სკოლაში, ჩემს ლამაზ სახლში
იყრიამულებს ქართული გენი!

*დამატებითი ფოტო მასალა; იხილეთ გვ.408

(ბაბუას - ვალერიან ოჩიგავას ნათელ ხსოვნას)

მზემ სხივები გამოფინა,
სახლის კართან ლანდი მოჩანს,
იმ კედლებში ახლა ბინა
„აულია“ სულ სხვა ოჯახს...
ეს უკარგავს მოსვენებას
ლანდს, რომელსაც ხშირად ნახავთ,
ჩივის სახლში სითბოს კლებას, -
ეს ბაბუას ლანდი გახლავთ.
მიდი-მოდის მოუსვენრად,
სულ ჩერდება ვაზის ძირთან,
ეჰ, ტყვიების მაშინ ცვენა
ასეთ ყოფად, ნუთუ, ღირდა?!
სურნელებას აფრქვევს ვაზი
და „ადესის“ მტევნებს არხევს,
მოხუცის ლანდს მოსდის ბრაზი
და უსიტყვოდ სევდას ამხელს.
ისე არვინ უვლის ახლა
ჩემს ეზო-კარს, როგორც ადრე,
დავინყნიათ ვაზის გასხვლა,
ზოგიერთ ძირს მოჭრაც ჰკადრეს!
ბაბუ ნარგავს ეფერება,
ყურძნის მტევნებს ჩუმად არხევს
და იმ უცხოს ემტერება
მის დარგულ ვაზს ხელს თუ ახლებს...
არ კითხულობს - „სო რექ, ღორონთ?“¹
საფლავებზე რად არ ვჩანვართ...
ტკბილ შეძახილს ნატრობს მხოლოდ -
ჩვენ დავბრუნდით, ბაბუ, ჩვენ ვართ!

¹ მეგრ. - სად ხარ, ღმერთო?

ფიქრები ჩემს ქალაქზე

აქ დგას, სადღაც, ჩემი სახლი,
აქვე არის ჩემი ქუჩაც...
და ფიქრები ჩემს ქალაქზე
ზამთრის ქურქში შეიყურა...
აქ დგას ჩემი მაგნოლია,
სადღაც აქვე, მღერის წყარო
და გაუძღვებ, გულო, როგორ, -
ეს ზღაპარი არ იწამო?!
ეს პალმებიც მეცნო, მგონი,
ნაცნობია კიპარისიც...
თუ სიცხადეს არ ვირწმუნებ,
მაშ, მჯეროდეს, აბა, რისი?!
ეს ხომ ჩემი ლურჯი მთაა,
ეს შიშველი ხეა ხურმის,
ნეტავ, ვინმე იქ, ჩემს სახლში,
აიღებდეს ხელად ყურმილს...
შევახსენებ, რაც ჩემია,
რომ ამ ტაძრებს ჩემი ჰქვია,
რატომ ჰქვია გაგრას ჩემი,
ათასჯერ რომ შემიქია...
სადღაც აქვე, ამ თეთრ თოვლში,
მიდი - მოდის ბაბუს სული,
არ იქნება არ ვიპოვო,
სადმე ია ამოსული...

სულს ლაფავდა ნოემბერი

წვიმა უკვე აღარ ჰგავდა ნამდვილ წვიმას,
წვეთებს, თითქოს, დატყობოდა ზამთრის ხელი...
თბილ ოთახში ქსოვდა ბებო ფერად წინდას
და ბუხარში ტკაცუნობდა შეშა - ხმელი...

სულს ლაფავდა ნოემბერი, სველ ჭიშკართან,
არ უნდოდა შემოდგომას ჩვენთან გაყრა
და მოყვარე რომ ვერ ნახა სახლის კართან,
იცადა და მერე სადღაც ქარებს გაჰყვია...

ის ბავშვობაც მასთან ერთად მიჩუმათდა...
მიჩუმათდა ხმა - ბავშვური, ჭყაპა - ჭყუპის,
ვერ გახელდა ნოემბერი, დრო ვერ მართა,
ზამთარს მოჰყვია ჩემი გაგრა - ცალი ტყუპის...

დატყობოდა ქალაქს ჩუმი მარტოობა,
ცხადსაც ჰგავდა ეს ამბავი, თან არ ჰგავდა,
წვიმა შლიდა ომის კვალს და შლიდა მტრობას...
ისევ სულზე მეკრობოდა სველი გაგრა;

ვაშენებდი მასთან ერთად სულის ტაძრებს,
ბებო რთავდა ბოლო შტრიხებს, ჭრელი წინდის
და მოჰქონდათ სურნელება ფიქრებს, აზრებს...
ბებოს სახლის, პარკისა და ძველი წიგნის..

რა ნომერზე დაბირაკო, მითხარი?

გაგრა, გაგრა, გაგრა - ვყვირი ყოველდღე,
ვილაც ბავშვი ჩემს ეზოში ხითხითებს
და აბრაზე მინერილი რვიანი -
ჩემი სახლის მისამართზე მითითებს...
ნაცნობ ქუჩას მივუყვები მდუმარედ,
მოგონების წვიმა მოდის - მასველებს,
რუსთაველის სახელობის, პირველი...
მშობლიური სკოლის სახელს მახსენებს...
ათასობით წამის ვცდილობ აღდგენას
და ბავშვივით ვიკარგები ციფრებში,
ორ ოქტომბერს ფიქრებიდან რა ნაშლის,
რა გააქრობს ომის კადრებს სიზმრებში?!
როცა ნატვრა ჩემს საგულეს ვერ ჰგუობს,
შენს მზეს ეძებს, ხშირად, სწორედ მას უხმობს...
ტელეფონის ჩემთვის ნაცნობ ნომრებზე
ახლაც ვრეკავ, მაგრამ არვინ მპასუხობს...
მზეო, ისევ დამიბრუნე იმედი,
არ დატოვო ჩემში ეჭვი მისხალი...
შენ - გაგრაში დაკარგულო ბავშვობავ!
რა ნომერზე დაგირეკო, მითხარი?

ჩემი თეთრი დათუნია

შორს, ღრუბელი ცას ეკვროდა,
ნაცრისფერი იყო გაგრა...
წუთი წამში თავსდებოდა,
არ მინდოდა მზესთან გაყრა...

ამოსუნთქვას ვერ ვასწრებდი,
დრო მიქროდა ისე ურჩად,
მცირედიტაც ვერ ამწვედით;
მხრებზე მენვა ზღვაც და ქუჩაც...

ნისლს ვფანტავდი და ვერ ვძლებდი,
რომ არ მახლდა გემი, იქვე,
ჩემს ბავშვობას დავეძებდი,
საცოდავად ეგდო პირქვე,

ნეტავ, წამით შემხებოდა,
წავიყვანდი ჩუმად, სადმე,
არასოდეს შეხვდებოდა
ის, რაც მერე გამოვცადაე...

სადღაც შიში იდგა ლანდად,
არ მიშვებდა ჩემს ძველ სახლთან,
დრომ ფიქრებზე იძალადა
და დამტოვა ასე სახტად...

ახლა ვცდილობ მოვიცილო
სევდა - მიაქვს თან თუ ნიავს,
იქნებ, ვნახო, მოვიძიო
ჩემი თეთრი დათუნია...

იმ „კუთხეში“ მინდა

ბნელ კუთხეში მოგონების
ისევ ვახრჩობ დუმილს,
ხელით ვეძებ სიბნელეში
ტელეფონის ყურმილს,
გაშიშვლებულ ფიქრებს აფრთხობს
განყვეტილი ზარი
და სიჩუმე კედლებს ანგრევს
შორს წასული ბზარით,
მერამდენედ დამაბრკოლა
უსახურმა ჩიხმა,
მერამდენედ დამიღამდა
შენი ზეცის მიღმა...
ხან კუთხეში მიმიმწყვდიეს,
ხან გამაძრეს სული,
ასჯერ მაინც მიმაბრუნეს
მთებით გადმოსული...
მაგრამ არის ერთი კუთხე,
ჩემი სულის ლანდი,
სადაც ლოცვა მისწავლია,
სადაც მზის სხივს ვგავდი,
აი, ერთ ჩემს ძველ ფოტოზე
კუთხე გამოვლინდა,
ეს ხომ ჩემი სახლის ფრთაა,
იმ „კუთხეში“ მინდა...

საოცარი მონატრეზა

საოცარი მონატრებით ივსები,
ამ მხარეში ერთხელ თუ ხარ ნამყოფი,
ჟოლოს ბუჩქებს, ჩემი გაგრის ეზოში,
ხელმეორედ გამოუსხამს ნაყოფი,
ბილიკს მივსდევ მანდარინის ბალისკენ,
მოჩანს შინდი - ლალისფერი მძივებით,
იქვე ახლოს თავს იწონებს თხილნარი,
ერთმანეთში გახლართული ძირებით.
ომამდე რომ მწვანე ეზოს შევმატე,
დგას ხეებად ბროწეულის ნერგები,
ნუთუ, გაგრა არ ისურვებს ჩემს ნახვას,
ნუთუ, გაგრას შვილად აღარ ვერგები?!
გადაეცით მზეს, იმ მხარეს ამოსულს,
რომ გაგრაში დაბერება მეწადა,
დამიჯერებთ? - ჩემს ეზოში ხეტიალს
ვისურვებდი სიცოცხლეზე მეტადაც...

ბაბრა, ბარათაშვილის | შესახვევი, სახლი 8...

ო, რომ შემეძლოს, მზეს დავასწრებდი შენთან შეხვედრას
და გაზაფხულსაც მე მოგიყვანდი, მერცხალზე სწრაფად,
ვინ დამასწრებდა განავარდებას, რინის შემხედვარს
და თავს ვიგრძნობდი გასაოცარი სამეფოს გრაფად...
ჩემს ქუჩას ისევ დაერქმეოდა „ბარათაშვილის“,
ხო, გაზაფხულსაც მე მოგიყვანდი, მერცხალზე სწრაფად...
მთებიდან ზღვამდე შევიქმნებოდით ბარად გაშლილი,
შენ იქნებოდი სახლის სარკმელი, მე - შენი რაფა...

რა იქნება?

თვალეებს ვახელ, სანამ დილას შევიცნობდე,
მზე ღიმილით ჩემს ოთახში შემოვიდა,
რა იქნება, შენს თბილ სხეულს შევიგრძნობდე,
თენდებოდეს სწორედ ისე, შენ რომ გინდა...
მოდის, სანამ წლებმა თმები გამითეთრეს,
მოდის, თორემ ფიქრებისგან გამომცლიან,
რა იქნება, იქ, იმ სახლში გამითენდეს,
სადაც მთები ზღვას ხვდებიან და კოცნიან...

მანც მჯერა, მოვა დილა გაგრული...

მენატრება ზღვის ტალღებთან თამაში
და სიმღერა, ლურჯი მთების დაკრული...
თვალეებს ვხუჭავ, ფიქრს მივყვები და მაშინ,
მითენდება ჩემი დილა გაგრული...
მახსენდება გზა სახლამდე სავალი
და „რვიანი“ - ჩვენს ქიშკარზე გაკრული,
ვერ ვიპოვე ვერსად გამოსავალი,
ვერსად ვნახე გათენება გაგრული...
ის სხივები მხოლოდ ჩემი მზის არის,
იმედი მაქვს სადღაც გულში დარგული,
არც გიჟი ვარ, ღმერთო, აღარც მისანი,-
მანც მჯერა, მოვა დილა გაგრული...

ვაბრუნებ

(აი, რატომ მინდა დაგიბრუნო)

მოგონებებში, გაგრაზე ფიქრში,
ვაბრუნებ წუთებს, უტკბილეს წუთებს,
ვაბრუნებ თეთრ გემს, მოვუხმობ ქალაქს,
ნანატრ მშვიდობას ღამეს რომ უთევს...
ვაბრუნებ პალმებს, საყვარელ ქუჩებს,
ვაბრუნებ იმ დროს, არ მაკლდი როცა,
ვლოცავ შენს ზეცას, ვკოცნი შენს მიწას,
იქ დაბადების წუთებსაც ვლოცავ!
ვაბრუნებ ფოთლებს გარინდულ ხესთან,
ვაბრუნებ მერცხლებს, ჩვენს ღამაზ მერცხლებს,
ვაბრუნებ ეზოს, ვაბრუნებ სახლ-კარს,
გული უშენოდ, ქალაქო, ვერ ძლებს!
ბებიის სახლთან, დაფერფლილ სახლთან,
ნამით ვაბრუნებ ბავშვობას, თითქოს,
რა ტკბილი იყო იმ სახლში ყოფნა,
კვლავ იმ დღეების შევიგრძნობ სითბოს;
ვაბრუნებ სურნელს ლურჯი ზღვის, მთების,
ვინც გვერდით გვყავდა, ვაბრუნებ ყველას,
ვაბრუნებ მზის სხივს - იმედით მოსილს,
მზის სხივს ვაბრუნებ - გრძნობით რომ დელავს...
ვაბრუნებ კერას, მშობლიურს, ქართულს,
ვაბრუნებ რწმენას, ვაბრუნებ ტაძრებს...
წუთუ, ეს ზეცა, ნათელი ზეცა,
უსიყვარულოდ, უჩვენოდ გაძლებს?!
მიჭირს მოვუხმო უმძიმეს წუთებს,
ვლამობ გაქცევას, დროს ვებრძვი, მაგრამ
ვაბრუნებ სევდას, ვალვიძებ ტკივილს,
რომ ცხადად ვნახო ახალი გაგრა!

წითელი ვარდი...

ვიხსენებ ქალაქს, - ეთაყვანება
და ყველა ეტრფის, ვინც კი მას იცნობს,
ისიც მახარებს, რომ ჩემი სახლი
ზოგჯერ, ერთ-ორ კაცს ისევ მასპინძლობს,

გულს მითბობს, რა ვქნა, რომ ჩემს ეზოში
ასე თუ ისე, ვილაცხა დადის;
სახლის კედელზე ვითვლი ნაკვალევს
სურნელოვანი წითელი ვარდის...

დრო გაზაფხულობს, პატარა შვება
ხან წამით ჩნდება, ხან მემალება,
ვარდობის თვეა მომდგარი კარზე
და მენანება და მენანება...

ო, როგორ ვნატრობ იმ დროს, როდესაც
იყავი ჩემი, სულ გვერდით მყავდი,
ისევ მიიწევს, როგორ მიიწევს
სახლის კედელზე წითელი ვარდი...

ბაღჩას ვარდი ჩანდასუნი¹

იდგა გემი, უხმოდ იდგა...
იმ ნაპირთან არმისული,
და ვინატრე ვარდობის თვეს
ბაღჩას ვარდი ჩანდასუნი...
მომაგონდა ჩემი ეზო,
ის დღეები გარდასული,
გაზაფხულმა მომანდომა
ბაღჩას ვარდი ჩანდასუნი...
ინვა გაგრა ჩემს მკლავებზე,
ფერმიხდილი ჩანდა სული...
და ორივეს გვსურდა ერთი, -
ბაღჩას ვარდი ჩანდასუნი...

¹ „ბაღჩას ვარდი ჩანდასუნი“ - ბაღში რომ ვარდი ხარობდეს.

ჰორტენზია

თავი ვეღარ დავაღწიე უჩვეულო ხილვებს,
რარიგ შევენის გაბრწყინება მზის ოქროსფერ სხივებს,
ცხელ ძარღვებში ახლა გაგრას გაზაფხული უჩქეფს...
რარიგ შევენის ყვავილობა ჰორტენზიის ბუჩქებს...
ცას სიცოცხლე დატყობია, თითქოს, არ ჰგავს სნეულს,
მზე მიწაზე ჩამოსულა და იგრილებს სხეულს,
ყვავილები შესევია გაგრის ფერად ქუჩებს,
რარიგ შევენის ყვავილობა ჰორტენზიის ბუჩქებს...

ოლენდრებს გამოყვები ნაპირამდე...

ისე გელი, როგორც ბავშვი, მოთმინებით...
დროს ფიალა აუვსია, თან, პირამდე...
იქ, ლურჯ ზღვასთან გელოდები, მოდი ნებით,
ოლენდრებს ჩაუყვები ნაპირამდე...
მოდი, ერთად გზას გავუყვით კენჭებიანს,
მოვუსმინოთ იმ ტკბილ ჰანგებს წარსულიდან...
მოლოდინი, ქართან ერთად, ეჭვებს მიაქვს,
არ მითხრა, რომ თეთრი გემი წასულია...
დრო ფიალას არ ეშვება, გადამრია,
მოთმინებით აუვსია, თან, პირამდე
იქნებ მითხრა, თოლიები სად არიან?
ოლენდრებს გამოყვები ნაპირამდე...

*ჰორტენზია - იხილეთ გვ.409

*ინსპირაცია: მხატვარ ბექა ხუცურაულის არაჩვეულებრივი
ნამუშევარი; იხილეთ გვ.409

ევკალიპტის ხეივანი

ჩემს გულს ვშველი, შენს დიდ გულზე შედუღებით,
უდავოა, რომ ხელს ისევ ხელი ბანს...
მე და ფიქრი ფეხაკრეფით შევუყევით
მარადმწვანე ევკალიპტის ხეივანს...

შენს კმაყოფილ გამოხედვას ვიჭერ გვიან
და წამებზე ვეკიდები ფრჩხილებით,
მზესთან ერთად ფოთლებიდან იჭრებიან
დაბრუნებულ ანგელოზთა ჩრდილები...

ამ გზის ბოლოს ნაღმებს ნეტავ, აღარ დებენ?
შენს სიღრმეში კვლავ ჯიუტად ვიჭრები,
აქ ხეები და ფოთლებიც ღალადებენ
ხმებით - შენთვის შენირული ბიჭების!

ჩემი ნელი მოძრაობა ნუ გადარდებს,
ხომ ხედავ, რომ ჯერ არ ვგავარ ხეიბარს,
მზეს უთხარი, „გათენებას“ ნუ გადადებს,
მოვუყვები ამ სასწაულ ხეივანს...

გამიშვიტ...

ნუ მიდგენთ საზღვრებს, ნუ შემაჩერებთ,
ჩემს თოლიასთან ჩუმიად გამიშვიტ,
გამიშვიტ, ნავალ... მომნატრებია
გაგრა - თავისი მთებით, გაგრიფშიტ...

ჩემს ერთ ოცნებას ნუ დამაშორებთ,
სახლ-კარის ნახვას ნულარ დამიშლით,
ფრთებს ნუ დამაჭრით, იქნებ, ვიხილო
გაგრა - თავისი მთებით, გაგრიფშიტ...

თუკი გამიშვიტებთ, თუ მომენდობით,
ტკივილით სავსე გულსაც გაგიშლით,
მერე მიხვდებით, რატომ ვსულდგმულობ
ისევ გაგრით და ისევ გაგრიფშიტ!

*გაგრიფში (სასტუმრო-რესტორანი); იხილეთ გვ.410

ბულს უსმინე...

აღარ ვუსმენ ბოლმანარევ, ათას რამეს, შენზე ნათქვამს...
და მტრის პირით საქილიკოდ გამოსროლილ „ვიდი, ვიცებს“...
მე ნუ მიცქერ, გულს უსმინე, ის ჩემს დარდებს მაინც გათქვამს,
„ქარიშხლის დროს დადებულ ფიცს წყნარ ამინდში ვინ ივინყებს?!“¹
ვინ ივინყებს მშობლიურ სახლს, სახლის სხვენზე ხის ძველ აკვანს,
მინის ყოველ კუთხე-კუნჭულს, მშობლიური ეზო-კარით,
გასაოცარ სანაპიროს, მწვანე ქედი გარს რომ აკრავს,
აბა, სცადეთ, ახლა ჩემში ყოველივე ეს მოკალით!
ვინ ივინყებს პირველ განცდას ლურჯ ტალღებთან შეჭიდების?
პირველ კოცნას, ტუჩებზე რომ ფიფქებივით დაგადნება,
როგორ უნდა არ გახსოვდეს ჩახუტება ლურჯი მთების...
და როდესაც მზე ყოველდღე იბადება, განა დგება...
ამიტომაც, გეუბნები, ვერაფერი შემაჩერებს,
ამიტომაც, ნულარ უსმენ იმათ „ვენი, ვიდი, ვიცებს“² ...
ფიცს არასდროს გავტეხ გესმის, დაე, ღმერთმა შემაჩვენოს...
„ქარიშხლის დროს დადებულ ფიცს წყნარ ამინდში ვინ ივინყებს?!“

1 უილიამ ჰეზლიტის მიხედვით.

2 დასაშვებად მივიჩნევ და გამრავალფეროვნების მიზნით, ლექსში გამოვიყენებ მრავლობითი რიცხვის ფორმით - *Veni, vidi, vici* (ლათინურიდან: „მივედი, ვნახე, გავიმარჯვე“) — ლათინური ფრთიანი გამოთქმა, რომელიც, აპიანეს თანახმად, ეკუთვნის იულიუს კეისარს, რომელმაც ეს სიტყვები გამოიყენა რომის სენატში ძვ. წ. 47 წელს, მას შემდეგ, რაც გაიმარჯვა ფარნაკე II-ის წინააღმდეგ გამართულ ზელასთან ბრძოლაში. ფრაზა გამოიყენა სწრაფი გამარჯვების აღსანიშნავად.

ჩემს მონატრეულ და ნანვიმარ ქალაქს

მოდის წვიმა აფხაზეთში, ქუჩებს სახლებს ჰბანს
და ბავშვობის ნაცნობ ჰანგებს დრო აყოლებს ბანს,
ეს მოხუცი ჩვენს მეზობლად მცხოვრებ აფხაზს ჰგავს,
მახსოვს, მაშინ მის ეზო-კარს ვაფარებდით თავს;
...იყო ომი, ამ ომისთვის არ ვიყავით მზად,
ერთმანეთთან მისასვლელი ჩაგვიხერგეს გზა,
მიკვირს, გული როგორ გიძგერს, მარტო როგორ ძლებს?!
ერთი წელი შეემატა მონატრების წლებს...
ვიღაც პირქვე დამხობილა, ისევ წყევლის ომს,
შვილის ცოცხლად დაბრუნებას ყველა წმინდანს სთხოვს...
ფიქრს იმედთან განშორების ვპარავ ყოველ წამს,
ისევ შენთან დაბრუნების და შეხვედრის მწამს!

ეს ფოტო ნათელი დასტურია ჩემი მშობლიური ქალაქის მულტიკულ-
ტურულობისა და ერთ სივრცეში სხვადასხვა ეროვნების ადამიანის გაერ-
თიანებისა. ფოტოზე ამოიცივებთ ქალბატონ ვალენტინა ჩაჩბას - ქ. გაგრის
საავადმყოფოს მთ. ექიმს და რაც მთავარია, არაჩვეულებრივ ადამიანს. მას
ბევრი ქართველი ემადლიერება. ვემადლიერები მეც, იმისთვის, რომ მამა
იმ საშინელ ომს გადაურჩა.

„რთულია იცხოვრო ომის პირობებში, როდესაც ორივე მხარეს წარმოად-
გენ“ - ვალენტინა ჩაჩბა

ბავშვი, ასე ნაცნობი...

ფანჯრის სარკმელს წვეთი მოსწყდა, თეთრ ღრუბელთან ბრუნდება,
თითქოს, ზეცა ისრუტავსო, მიდის, მაღლა იწევა...
ვინ გითხრათ, რომ შემოდგომა წუთებს ითვლის, სრულდება?!
დროსთან ერთად, ჩემს ჰამაკში კვლავ ზაფხული ირწევა;

ყვითელ ფოთლებს, სიგიჟეა, მაგრამ სახე ეცვალათ
და ბუნებას მწვანე ფერი შეემატა, ხალასად,
თუ მზის სხივებს, სანუგეშოდ, გუშინ სულ არ ეცალათ,
მზე დღეს ისევ მომეველინა თბილსხივების ხარაზად;

ვილაც მოხუცს ვამჩნევ გზაზე, დროს მიჰყვება მდუმარედ,
ვერ გავიგე, მიდის, მოდის, თუ არ იძვრის სრულებით?
თუ შევხვდებით, ალბათ მეტყვის - წლები ღირდა თუ რამედ?
ოცნებებო, როგორ ჩნდებით ან როგორღა სრულდებით?

დრო ისრებზე დაეკიდა და უკუსვლით ანაცვლებს,
ამ გზის გავლას, მეჩვენება, რალაც დიდხანს ვუნდები
და არ იყოს წვიმის წვეთის, მიწაზე რომ აღარ ძლებს,-
წინ მივიწევი, თითქოს, მაგრამ მაინც უკან ვბრუნდები...

სად გაიქცა ის მოხუცი? - არ იჩქარა გაცნობა,
ფიქრებს, ასე მოზღვავებულს, რა უღონოს ამ გულმა?
ახლა გვერდით ჩამირბინა ბავშვმა, ასე ნაცნობმა,
მასთან ერთად ჩაიარა ბავშვობამ და ზაფხულმა...

მშობლიური ქალაქის სურნელი...

თითქმის დადგა გაზაფხული, გაგრა, სად ხარ? - ვერ ვხვდები...
ტკბილად ვკოცნი დედას ყელზე და შენს სურნელს ვიბრუნებ,
თითქმის დამდნარ თოვლზე ისევ პირველ იას ვემთხვევი
და პირველი მერცხალივით დედის გულზე ვიბუდებ...
ხო, ასეთი სურნელება კიდევ იებს ვუპოვე,
იებია, რომ მახსენებს შენი მთების არომატს,
დედის თვალებს, ხშირად, შენი ზეცის იერს ვუტოლებ,
აი, დედა და იები მამშვიდებენ რატომაც..

დედა - ყველაზე ძვირფასი, გული (გულნარა) ფაცია

შობა პრალაში

მაგისტრატურა და დოქტორანტურა პრალის სახელმწიფო
უნივერსიტეტში დავამთავრე. ეს ლექსიც სწორედ იმ დროს დაინერა.

როცა ჩვეული სითბო მომაკლდა
და სიმარტოვემ თავი იჩინა,
ნატვრამ ფიქრისთვის დრო არ დამითმო,
სული სიმღერამ გადამირჩინა.
წერილს ვკითხულობ - დედა მილოცავს
შობა-ახალ წელს ხელით გაკრულით,
ფანჯრის რაფაზე ჩიტი დასკუბდა,
თოვლი მოვაო, - მამცნო კაკუნით.
თოვლმა დაფარა მთელი ქალაქი,
პრალის ქუჩები ზღაპრის ფერია,
დე, მენატრები, მალე ჩამოვალ,
შობას გილოცავ, ჩემო ფერიავ!
აი, თენდება შობა - ბრწყინვალე,
დღე სამშობლოზე ფიქრით იწყება...
გაგრას, ბავშვობას, დედის ნანინას...
ვერ გავიმეტებ დასავიწყებლად!

შობის ღამე

მზე, უსულო სხეულივით, თითქოს, ზეცას დაეკიდა, -
გაგრის ქედის შემხედვარე, ითხოვს - სულით ამავესეთო,
რა ვინატრო ამ ახალ წელს, წუთი წამებს გაეკიდა,
მშვიდობა და სიყვარული დაგებედოს, აფხაზეთო...
ვალეზ სარკმელს, შობის ღამეს გულს იმედი ეფინება,
ჩემი სახლი მომენატრა, იქ ვცხოვრობდი, აქ ვარსებობ,
ანგელოზთა გუნდი მალე ქუჩებს გამოეფინება...
დამიბრუნდი, დამიბრუნდი, დამიბრუნდი, აფხაზეთო!

ქველი გაგრის უბნის მელოდიები

მზეც კი იცნობს მიზეზს ჩემი წყურვილის
და წინაშე ვდგავარ მე რომ დილემის...
არც შენა ხარ ჩემთვის ამონურული
და არც ხიბლი შენი მელოდიების...
ვერ გავძეხი ცქერით შენი ლურჯი ცის
და ხასხასა შენი მდელოს იების,
ჩემში ცხოვრობს მოგონება ურიცხვი
ძველი გაგრის უბნის მელოდიების...

*ძველი გაგრა. მდ. ჟოეკვარას ხეობა. იხილეთ გვ.410

ქარმა ფოთოლს დაუთვალა ნუთები

ქარმა ფოთოლს დაუთვალა ნუთები
და გაგლიჯა ისე, როგორც აფთარმა,
ნოემბერო! უკვე ნულარ ნუხდები, -
შემოდგომა გაიტაცა ზამთარმა...

ისევ ბარდნის, გუშინ უფრო ბარდნიდა,
ბალებს, ქუჩებს თეთრი ქუდი ეხურა,
ჩამოთოვა თოვლის თეთრი ფარდიდან
და სარკმელთან შველას მთხოვდა ბელურა;

აჟღურტულდა თბილ უბეში გამთბარი,
ალბათ, ჩემთან გაატარებს ამ შობას,
გაზაფხულთან ერთად ჩუმი ზამთარი
მომანატრებს ჩემს ქალაქს და ბავშვობას!

მერე იყო განშორება

აბა, როგორ იქნებოდა,
დღეს რომ აღარ შეგხვებოდი?!
შენზე სიტყვა რომ არ მეთქვა,
რინა რომ არ მომეკითხა?!
შენ ხომ მზეზე მეტი იყავ,
შენ ხომ ზეცად მერგებოდი...
შუალამეს შენზე ფიქრმა
ლურჯი მთიდან მომაკითხა...
ო, რამდენი ვისაუბრეთ
თოლიების სიცელქეზე
და ამბავზე მთების ზღვასთან
საოცარი შეჭიდების,
გამახსენდა ცხელ ნაპირზე
როგორ ვხტოდი ცისფერ ქვებზე,
მერე იყო განშორება,
დადგა ჟამი შეჭირვების...
ნეტავ, შენი დაბრუნება
შევძლო მზესთან შერიგებით,
ნეტავ, შევწვდე ზეცას, სადაც
ანგელოზთა დადის გუნდი...
დავიბედო მინდა ახლა
სიარული შენი გზებით,
დავიბედო მინდა შენგან
მყარად თქმული - „დამიბრუნდი!“

არ გეგონოთ, ნვიმას ვჩივი

არ გეგონოთ, ნვიმას ვჩივი,
იყოს ზეცა ღრუბლიანი...
ოლონდ კარებს იქ ნუ ჩადგამთ,
ჩვენ შორის რომ ზღურბლი არის...

არც ამდენი სევდა მინდა,
არც დაღლილი ჯარი ფიქრთა,
იმ სანადელს მინდა ჩავწვდე,
გაგრის ცამ რომ ჩაიფიქრა...

ვინ დამიშლის ახლა სიტყვა
დავიშურო საქებარი,
ნვიმიანიც მინდა გაგრა,
მინდა პარკში კაფე-ბარი...

გაგრის იყოს და ავიტან
თქემსაც, მთიდან მოდენილსა...
ერთ სიგარას დავჯერდები
და ერთ ჭიქა კოქტეილსაც...

არ გეგონოთ, ნვიმას ვჩივი,
იყოს ნვიმა, თქეშიც იყოს...
ოლონდ გაგრამ სადმე ბარში
ერთი ნუთი გამომიყოს...

სიზმარი

ნაპირთან ახლოს, ჯერ კიდევ თბილ კენჭებზე ჩამომჯდარი ვუცქერ, თუ როგორ ეალერსება ჩამავალი მზის სხივები მოლივლივე ზღვას. ღამდება... სანაპიროდან აშრიალებული და მერე ძველი გაგრის პარკის სურნელებით გაჯერებული ნიავი პალმის რტოებს ეფერება, ირგვლივ მყუდროება ისადგურებს, დუმს მთელი არემარე. ძილი არ მეკარება და მშობლიურ მხარეს მონატრებული, სანაპიროს გასწვრივ ფეხით ქვიშას ვტკეპნი. გაგრის ზღვას სულ სხვა ხმა აქვს, სხვა სურნელი, სულ სხვაგვარად შრიალებს. მივინვე ზღვისკენ, ის უკვე მისველებს ფეხებს, რა თბილია, რა სასიამოვნო, ნაპირთან თავმოყრილ კენჭებს ახმაურებს და ნელ-ნელა უცვლის ადგილს. აენტო მთვარე, ის სავსეა ამ სიზმარშიც და ჩვეულებისამებრ ზღვის კალთებზე გამოსახულ საკუთარ ანარეკლს უღიმის და ეჩურჩულება. წუთით ქალაქსაც შევავლოთ თვალი. რამდენ ტკივილს და სიხარულს იტევს ჩემი პატარა გაგრა. ალბათ, იძინებს ახლა. დაღლილი მეჩვენება, ლოდინით და მონატრებით დაღლილი. ალბათ, ჩემი მერცხლებიც დაუბრუნდნენ მშობლიური სახლის აივანზე აგებულ ბუდეს. ეს კი, ციციინათელებს რომ ჰგვანან, ჩვენი სახლებია, მთვარის შუქი რომ ეცემა და ისევ პატრონის დაბრუნებას ელიან. როგორ მენატრება ჩემი სახლი, ვერ ვპოულობ მას ამ სიზმარში. ვერც ახლობლებსა და ნათესავებს მოვკარი თვალი... ბოლოს ისევ ზღვის ნაპირზე ვიქარვებ სევდას.

სიზმარი მთავრდება, ირღვევა სიჩუმე, „იღვიძებს“ ომი და ასე გრძელდება უკვე რამდენი წელია. სწორედ ასე მესიზმრება ჩემი ზღვის მარგალიტი და მეღვიძება პირველი ტყვიის გასროლის ხმაზე. ახლაც ამ საზარელმა ხმამ გამომადვიდა. როგორ მინდა, წუთით შევავლო თვალი ომამდელ ქალაქს, გადავუფრინო მწვანეში ჩაფლულ მშობლიურ გაგრას, სწორედ ისეთს, როგორიც მახსოვს - მოკამკამე ზღვასა და ლურჯ მთებს...

ჩ ა რ ლ ი

მხოლოდ მე ვგრძნობ რას მალავს
გული, ყივილ - ხივილში,
რა სევდაა, რა ნატვრა...
კეთილშობილ ღიმილში;
მომენატრა შენი ცა,
ზღვის გაშლილი ნაპირი
და ბავშვობას მიცოცხლებს
ჩემი ჩარლი ჩაპლინი...
ეს ხე, ეს გზა, ეს სახლი...
ნაწილია გულისთქმის,
ისევ ვცოცხლობ, ეჭვს ვებრძვი,
გაგრა, შენი გულისთვის!

გაბრა, 1988 წ.

ძველი გაგრის საქანელა

შეუსუსტდა ფოთოლს ღერო
და ქარს გაჰყვა სადღაც ნელა,
როგორ მინდა, ავამღერო
ჩემი კობტა საქანელა...

წამოჩიტდა ბარტყი მერცხლის,
თეთრგულა და მაკრატელა,
მოგონების ხურჯინს ვერ ცლის
ჩემი თეთრი საქანელა...

მზე ღრუბლებთან გაქცეულა,
დრო კი იქცა საფარველად,
პალმის ჩრდილში დგას ეულად
და ქანაობს საქანელა...

ზღვა მიათრევს დამსკდარ ნავებს,
გაჩნდი ჩემდა სადარდელად,
ჩემს ბავშვობას აქანავებს
ძველი გაგრის საქანელა...

საქანელადან პირდაპირ წყალში...

გემი უთუოდ შეყოვნდა გზაში,
ფიქრი მაცვივა ბოლოზე ქუდის,
მხიბლავს ქედები, შესული ზვაში,
ხედი, რომელიც სიცოცხლეს უდრის...
ვხედავ თოლიებს ერთ ზოლში, გუნდად,
ჟანგბადს ვისრუტავ, ვიცვლები წამში...
ახლა ნავედი, ვისკუპო უნდა
საქანელიდან პირდაპირ წყალში...
შორს, საქანელამ ამაგდო ცაში,
თითქოს, სიმძიმე აკლდება წონას,
იქნებ, შეგეხო კიდევ ერთ ცდაში,
იქნებ, აზრი აქვს დუმითან ბრძოლას!

ამ ტილოს

ერთი დღე უშენოდ ერთი წლით მაბერებს...
მიყვები შენს ნაპირს, ზღვის ტალღით ნაფერებს,
სიცოცხლე მილიმის ბავშვობის სარკმლიდან,
დრო სადღაც გაჩერდა, თითქოს, ხმა გაკმინდა...
ავყევი თეთრ ღრუბელს, ცისკენ რომ გაქანდა,
სიოც ჩვენ გამოგყვება და უცებ გაქარდა,
შენს ზეცას ვეახლე, თვალი რომ შეგავლო,
თოლია დამპირდა: „მის სულში შევალ“ ...
ეშვება თოლია, მე ვრჩები ზეცაში,
დრო ხატავს პეიზაჟს, რომელსაც ვერ ნაშლი...
ფრთაშესხმულ მეგობარს შორს ვატან გულისტქმას,
რომ ვპოვო სიმშვიდე და სული მოვითქვა...
ქარმა სულ უმატა, ღრუბელი დაფლითა,
რომ დავეცემოდით, ელოდი დაბლიდან,
თითქოს, ცამ ჩაგველაპა, გვაქცია ცრემლებად,
შეიშრო თვალეები, დაგვტოვა მძევლებად.
არ ტირის შენი ცა, ვის უნდა დასტიროს?!
იცის, რომ უფალი თავად ქმნის ამ ტილოს,
დაჰყურებს სამოთხეს, უგზავნის სიყვარულს,
ოხ, ნეტავ ცა ვიყო, გიყოფდე სიხარულს ...

ჩემო აფსაჯათო!

ქარი მიმათრევს,
შენს ცას ვეხები უსუსური ჩემი სხეულით,
ვკოცნი ზღვის ნაპირს...
ტკბილ წამებს მაჭრის უმონყალოდ „დროის დალაქი“,
ვრჩები უშენოდ,
უმისამართოდ, უსახლკაროდ, სულით სნეული,
ქრება სიზმარი,
ნისლში გამირბის ნისლისფერი ჩემი ქალაქი...
თავს ვინუგეშებ,
საშველს არ ვაძლევ, ვათამამებ, ძილს რომ გაექცეს,
რომ გამოვფხიზლდე
და ეს სიზმარი, ღმერთმა არ ქნას, ცხადად არ მექცეს!

ნიჟარა

მოგონებების გასაღვიძებლად,
სახსოვრად დამრჩა ნიჟარა ერთი,
როცა ნიჟარას გულდასმით ვუსმენ,
თითქოს, აფხაზეთს მიცოცხლებს ღმერთი;
საკმარისია, მივაყურადო,
ჩამესმის ტკბილი, ნაცნობი ხმები,
რამ მოგანყინა ასე, პალმის რტოვ,
რად არ შრიალებ და რატომ ხმები?
შენ რატომ კვნესი, ჩემო სახლ-კარო,
ქართული კერის ჩაქრობას შიშობ?
რაზე ჩურჩულებთ, თქვენ, ლურჯო მთებო?
ჩემო ტყეებო, თქვენ რატომ შიშვლობთ?
შენი ხმაც მესმის, ლივლივა ზღვაო,
ნალვლობ, შეგატყვე სევდიან ხმაზე,
შენ რატომ სტირი, ჩემო თოლიავ,
ნუთუ, ფიქრობ, რომ გაგცვალე სხვაზე?!
ჩამესმის კვნესა დაჭრილი კაცის,
სულ არ ვკითხვლობ, რა რჯულის არის?
ეს ჩემი ზეცის დამხობის ხმაა,
ისმის კივილი მთისა და ბარის...
ხმა ეს სასტიკი, ტკივილით სავსე,
გულს აცლის დილას, სიკეთეს არ შობს,
ის დროს აჩერებს, ამუნჯებს ქალაქს,
ჩემი ბავშვობის ტკბილ ხმებსაც ახშობს,
ზოგჯერ ყურს მოვკრავ უცნაურ ხმასაც,
რალაც ნაცნობი არის ამ ხმაში,
ეს მინა ყივის, მაფრთხილებს: „მოდით,
თორემ დავახრჩობ შენს ქალაქს ზღვაში!“

1992 წლის 2 ოქტომბერი

ისევ მიყვარხარ, გნატრობ ესოდენ,
შენს მთებს და ზეცას კვლავ ვეფერები,
ვიხსენებ იმ დროს, როცა გესროდნენ
და შემოდგომის დათმე ფერები;

თითქოს, ლამობდა სული გაქცევას,
მახსოვს, ქუჩები როგორ მოგისპეს,
ლამე გიქადდა მაშინ დაცემას,
ლამე ეძებდა შენთვის ომის ფერს;

...და იყო ომი, გრგვინვა ისეთი,
რომ არ დაგინდობს, ტკივილს რომ მოგგვრის,
სულს მაძრობს ლამე, სწორედ ის, ერთი,
რომ მოსპო დილა ორი ოქტომბრის!

ესროდნენ გაგრას

ოქტომბრის დილის სულ სხვა სურნელი მოჰქონდა ნიავს...
სევდის საფარქვეშ იმალებოდა ბარი - მთასავით...
ესროდნენ გაგრას, ტალახთან ერთად, ესროდნენ ტყვიას...
ის კი იტანდა, მაინც იტანდა, მარიტასავით...¹
რატომ იტანდა? - ვერ დაამცირა სიმხდალემ მონსტრის...
იყო სიმართლე, სამარადჟამოდ მონმე გულისა...
აღბათ, სჯეროდა სხვა გაზაფხულის იმედად მოსვლის,
აღბათ, უნდოდა მოსვლა ყვავილად, ბრონეულისა...
ვუცქერდი სურათს, „მშვენიერების ჯვარცმას“ რომ ჰგავდა...
ეკალდადგმული ციცქნა ქალაქი ჩემთვის ვარდობდა,
გაგრამ იცოდა, იყო აღდგომაც იმ ჯვარცმის გარდა...
გაგრა, თითქოსდა, მზეს უცაბედად ჩამოვარდნოდა...

გაგრის ძველი პოლიკლინიკა (ამ მუშაობდნენ დედა და ბებიცა)

¹ გიორგი ლეონიძის „მარიტა“ („ნატურის ხე“)

* * *

რანაირია ეს ოქტომბერი -
ვცდილობ, რომ დავწერო...
ის თან გვაშორებს, თან გვაკავშირებს
ძნელია აღვწერო...

ვყვირი შენს სახელს და ცა მიწამდე
ეშვება დროებით...
ნეტავ, იცოდე როგორ მაკლიხარ,
მე - შე - მო - დგო - მე - ბი...

არ დავნებდები, არ ავცრემლდები
მეშველა გოდებით?!
ჩემო გაგრიფშო, ჩემო პალმებო...
მე - შე - მო - დგო - მე - ბით...

რა დამავინყებს?!

თვალცრემლიანი ვტოვებდი ქალაქს,
მახსოვს, ინვოდა იმ ღამით გაგრა,
ყველა ოცნება წაიღო ქარმა,
მერე ღიმილიც უკვალოდ გაქრა...
მაშინ ჩვილ ბავშვსაც ესროლეს ტყვია,
მაშინ ქალაქი სხვა ქალაქს ჰგავდა,
თუ რამ შეეძლოთ წაიღეს, დაწვეს,
სიყვარულის და ღირსების გარდა.
რა დამავინყებს ტყვიების წვიმას,
სისხლიან ღამეს, ცრემლიან მთვარეს,
ცეცხლში გახვეულ საყვარელ ქუჩას
და სევდით სავსე გაყინულ თვალებს...
თვალცრემლიანმა დავტოვე გაგრა,
ნეტავ, ოცნების ფრთებს როდის გავშლი?
დავემშვიდობე დროებით ლურჯ მთებს,
თითქოს, ბავშვობა მომტაცეს მაშინ.

* ომის კვალი; იხილეთ გვ.411

1993 წლის 27 სექტემბერი

შემოდგომაა, მზე ამბავს ჰყვება
ნითლად შეღებილ ფოთლების ჯვარზე,
ჯვართამაღლებას, გამთენიისას,
ჩვენი სოხუმი გააკრეს ჯვარზე...

ზეცა მიამბობს ტკივილზე მინის,
მარტოდ დარჩენილ ქალაქის ჯავრზე,
დაძრწის იმედი უმისამართოდ,
ჩვენი სოხუმი გააკრეს ჯვარზე;

ეს გამარჯვება განა მეტია
ყელამდე სისხლით ავსებულ ჯამზე?!
ყველა დამარცხდა, ჯვართამაღლებას
ჩვენი სოხუმი გააკრეს ჯვარზე...

ფიქრები ომზე სინანულს მმატებს,
უშენოდ ყოფნის მაფიქრებს მსჯავრზე,
ცოდვათა ჩვენთა გასაქარწყლებლად
ჩვენი სოხუმი გაეკრა ჯვარზე!

*ომისდროინდელი სოხუმი; იხილეთ გვ.412

ვერ დაგიცავი...

დრო ჩემს ტკივილზე ამხედრდა,
რაშევით გამოაჭენა,
ნუთუ, გიღირდა, მითხარი,
მაშინ მათ ხელში დარჩენა?!

ვერ დაგიცავი, ვერ დავგმე
ის, რაც სიძულვილს აჩალებს,
სამოთხე დედამინაზე
დარჩათ საჯიჯგნად ყაჩალებს.

ზეცას აღმოხდა: „ვაი, მე...“
მზე დაენარცხა მინაზე,
ლურჯი მთა ზღვაში შევიდა,
თავი დაიხრჩო იმწამსვე...

ალარ მიმიშვეს საფლავთან
და ტყედ მიქციეს ჯეჯილი,
ამიტომ გქვია ნაწილი,
გულიდან ამოგლეჯილი!

შენ რაც გენებოს, ისა თქვი,
თუნდ, მოლაღატე მიწოდე,
დღეს ან ხვალ მაინც შეგხვდები,
მაინც ჩემი ხარ, იცოდე!

დროს ვპატიობ...

იმ დროს ვპატიობ, როცა გესროლეს, როცა გეტკინა
და არა აფხაზს, თუნდაც იმ ქართველს, ვინც გაგიმეტა...
სიყვარულის და სიცოცხლის გარდა მორჩა მეტი რა?!
სული - კლდესავით შეუდრეკელი იძრა იმედად.

ვიდექ ზღვის პირას, ოღონდ სხვა მხარეს, გაღმა ენგურის,
უაფხაზეთოდ სიმეზღანყვეტილს მსურდა, მეტირა,
მთები ისეთი, ზეცა ისეთი... არსად მეგუღვის,
სიყვარულის და სიცოცხლის გარდა, მორჩა მეტი რა?!

შენ მოგაყენეს ჭრილობა
ჩემკენ ნასროლმა ტყვიებმა,
მერე კი იყო ცრემლები,
ბავშვობის გამოტირება...

კიდევაც მწყინდა, მტკიოდა,
მეგონა - ობლად მაქციე...
მერე კი მივხვდი, დამინდე,
დროებით გამომაქციე...

არ შემოგჩივლებ სატკივარს,
თუმც იყოს გაუგონარი,
„წყენავ, დუმილით ნათქვამო,
ოქრო ხარ აუნონარი...“

ზოგჯერ დუმილიც ოქროა
და შენც ოქრო ხარ იცოდე...
ნეტავ, რა ჰქვია ჩემს ნატვრას
უსიტყვოდ გამოიცნობდე...

ახლა ხომ გესმის გულისთქმა,
მუდამ ვლოცულობ რისთვისაც,
ხო, დაბრუნება ვალია,
თუნდაც, ბოლნური ჯვრისთვისაც!¹

¹ გაგრის მე-6 საუკუნის ეკლესიის კედლებზე გამოსახულია ბოლნური ჯვრები. მათ შორის ერთი რკინის კარების თავზე, მეორე - პატარა სარკმელთან.

**საქართველოს ეროვნული გმირების: ჟ. შარტავას
და გ. გაბესკირიას ნათელ სსოვნას**

თუკი ვენახებს გამიჩეხ,
თუკი დამინგრევ სალოცავს,
თუკი ჭრილობებს გამიჩენ, -
აცლი სისხლისგან გამოცლას...
თუკი შელახავ საფლავებს,
ბავშვს თუ მიუშვერ იარაღს,
ველარ ფუპოვი სამალავს
გულზე დაწოლილ იარაღს...
ბზარებს მიეცი თუ ბიძგი,
თუკი ესროლე ეზო-კარს,
ნუ გაიკვირვებ, თუ ვიბრძვი,
ძალას თუკილა ვერ ვზოგავ...
სულ რომ ისრები დამასო,
სულ რომ კოცონზე ვინვოდე,
ჩემს სიცოცხლეში არასდროს,
„არ დაგიჩოქებ, იცოდე!“
თუ ჩემს მიწაზე მოდიხარ,
თუ ტანკმა გადამიარა,
არც გამიბედო, რომ მითხრა -
ვინ დაიწყო და ვინ - არა...
გესვრი! - თუ მოხვალ ამგვარად,
სახელს დაირქმევ „მპარავი“ - ს
თორემ, რას გერჩი სხვაგვარად,
ომი არ უნდა არავის!

მე ის გაგრა მინდა, როცა კაცი მერქვა!

უცებ მოვწყდი ზეცას, დავენარცხე პირქვე,
ჩამომგლიჯეს ფრთები, რაღა უნდა მექნა?!
უდარდელი წლები ჩამომემსხვრა იქვე...
როცა იყავ ჩემი, კაციც მაშინ მერქვა!

ძლივს ვაშენებ იმედს, აგურ-აგურ ვბედავ,
ჩემი სახლის კედლებს ალბათ ვიცნობ ბზარით,
ვეღარ ვიგებ, როდის მომწყდი საგულედან,
ან საიდან გაჩნდი, ან ნახვედი საით?!

წარსულიდან ლანდებს ვგზავნი ისევ შენტან,
ფიქრადქცეულ კენჭებს იმ ნაპირზე ყრიან...
თუკი სახლის კარი მაინც ამოშენდა,
იქნებ გულის კარი შენ დატოვო ღია...

ღმერთმა არ ქნას, უცებ შევიყვარო სხვა მთა
და ჩემს სახლზე შიშით, ჩემიანო - ვერ ვთქვა,
რა გიამბო ახლა მოლოდინზე სხვათა...
მე ის გაგრა მინდა, როცა კაცი მერქვა!

რა ღროს გაბრააო?!

გული სევდას ეტანება, ქსოვს ნაცრისფერ ჭილობად,
დამრჩი ისევ უნუგეშოდ, დამრჩი ისევ ჭრილობად...
საქართველოს უშენობა არა, არ ეკადრება!
აი, რატომ ვყვირი სოხუმს, აი, რა მეგაგრება...
ნუ მასწავლით, სად შევჩერდე, სად შევწყვიტო გოდება,
ო, რა ვუყო ჩემს თბილ სახლ-კარს, ისევ რომ მაგონდება...
გავგიჟდები, ჩემი გაგრა თუკი დამეკარგება,
აი, რატომ ვყვირი სოხუმს, აი, რა მეგაგრება...
რა იქნება, შენთან მოსვლას აღარავინ მიშლიდეს...
მხოლოდ მაშინ დავმშვიდდები, შენც რომ ჰპოვებ სიმშვიდეს,
დავმშვიდდები, როცა „მოდო!“ - გულზე დაგექარგება,
აი, რატომ ვყვირი სოხუმს, აი, რა მეგაგრება.

ოღონდ დაბრუნდი...

რა ვუყო ამ მზეს, თუ არ მაქვს ცა?!
რა ვუყო ამ რაშს, თუ არ ჩანს გზა?!
რა ვუყო ამ ნავს, თუ მიაქვთ ზღვა?!
რა მოვიფიქრო, ვიღონო სხვა?
რა ვუყო სიტყვებს, თუ ჩამწყდა ხმა?!
ვიარო მინდა შენ მხარდამხარ...
ხმა მომანვდინე, თუ ახლოს ხარ...
გესმის? - გვიანი იქნება ხვალ!
მიტოვებ ფიქრებს - სევდასთან ბმულს,
რა ვუყო სხეულს, თუ კლავენ გულს?!
რად მინდა ფრთები, თუ ნასვლა გსურს?!
დაბრუნდი, გესმიის? - გაყვიდი სულს!

ქრისტე აღდგა, ქრისტე აღდგა, ბიჭებო!

მოდის წვიმა, ნეტავ, შენ თუ შეიგრძნობ,
მადლს ასხივებს სააღდგომო ცისკარი,
ასეთ წვიმას სხვაგან ვერსად ინატრებ,
ეს ცრემლები მხოლოდ შენი ცის არის...

არ დავლოცო ის აფხაზი, მითხარი?-
ვინც იმ წლების მოგონებებს აგროვებს
და ბაბუის მიტოვებულ საფლავზე
დღეს, წითელ კვერცხს ვინც კი გადააგორებს.

ეჰ, რამდენის არც კი ვიცით საფლავი,
იმ საფლავთა მოფერება მეც მინდა,
ქრისტე აღდგა, ქრისტე აღდგა, ბიჭებო!
ჭეშმარიტად! - ხმა ეშვება ზეციდან...

უსახელო გმირ ჯარისკაცებს!

მოგონება ისევ ქარში მატარებს
და მივყვები ბუმბულს თეთრი გედისა...
განა მარტო ლურჯი მთები მადარდებს,
ან ამბავი გაგრის მწვავე ქედისა...

განა მარტო ის სახლ-კარი მაფიქრებს,
ან საფლავი ჩვენი წინაპრებისა,
მე არც მარტო სალოცავი მათირებს
და არც ის, რომ აღარც წირვა მეღირსა...

არც ის ზღვაა მხოლოდ ჩემი ნუგეში,
არც ნაპირი ასჯერ გადატკეპნილი,
შენ გარეშე ეჭვს ვუზივარ უბეში,
უსულო ვარ, განა მარტო დევნილი...

ჰო, მივტირი უსახელო ჯარისკაცს, -
ჯერაც ფარავს თოვლის თეთრი საფარი,
მოხუც დედას ახლა ალბათ ჯავრი ჰკლავს...
მე კი ვიცი, სად ვიპოვო საფლავი...

ენგურს გაღმა უკვე ვერვინ მაკავენს,
მივქრი, წუთებს აუტეხავთ განგაში...
უსახელო ქართველ გმირთა საფლავებს,
რომ პატრონი გამოუჩნდეს გაგრაში...

„იქნებ, გადარჩი?!“

ეს ლექსი ერთ ქალბატონს ვუსახსოვრე. ის დღემდე არ კარგავს იმედს, რომ ცოცხალი დაუბრუნდება საყვარელი შვილი, რომელიც აფხაზეთის ომში გმირულად იბრძოდა და უგზო-უკვლოდ დაიკარგა. ქალბატონი ქეთევანი პრალაში სწავლის პერიოდში გავიცანი; ვუსურვებ, რომ საკუთარი რწმენის ერთგული და მუდამ სულგაუტეხელი იყოს!

ვუძღვნი აფხაზეთის ომში უგზო-უკვლოდ დაკარგულ ჩვენს ღირსეულ თანამოქალაქეებს, თანამემამულეებს...

ჩემს ნავსაყუდელს ვეძებ სიზმრებში
და ჩუმი სევდა მახრჩობს, მანვალებს,
შორიდან ვისმენ შრიალს ტალღების,
ქარი პალმის რტოს უწნავს ნაწნავებს...
მიხმობს შენი ხმა, ისევ დაგეძებ,
ლურჯი მთებისკენ მივალ-მივქრვივარ,
თუ მზე დაგნათის, მზეში მიპოვე,
შენ რომ გეველება, მე ის ფიქრი ვარ;
ისევ მწყურია შენთვის სიცოცხლე,
იქნებ, გადარჩი, იქნებ, იცოცხლე?!
ის ჩუმი სევდა გულმა დაგარქვა,
შენ ხარ, შენ გქვია ჩემი სიცოცხლე!
იქნებ, დედის ხმას ახშობს სიზმარი,
მინდა, რომ ისევ რწმენას მივენდო,
ჩვენ დავბრუნდებით! - გული გაჰყვირის,
შენც დაბრუნდები, დედის იმედო!

როგორ მინდა შენთან, როგორ მინდა შენთან, ჩემო მაგნოლია!

ომი დამთავრდაო - გვაიმედებდნენ, მაგრამ ქალაქში დარჩენილმა მოხუცებმა იცოდნენ, რომ ეს მხოლოდ დასაწყისი იყო, რომ ახლა მოჩვენებითი მშვიდობა მეტი საფრთხის მომტანი შეიძლებოდა ყოფილიყო. მაშინ გაგრაში დარჩა ერთი მოხუცი, შაოსანი ქალი, დარჩა იმ რწმენით და იმედით, რომ გადაარჩენდა სახლს, ქართულ კერას, შვილის საფლავს შებღალვისგან იხსნიდა. იყო ბევრი ცრემლი, ტკივილამდე მონატრება, შიში, შეურაცხყოფა, არაერთი გათენებული და გაბზარული ღამე... მოხუცი არ კარგავდა იმედს, რომ ამ საშინელ დღეებს ბოლო მოეღებოდა და ობლად დარჩენილ ქალაქს მალე ეშველებოდა.

ელოდა მოხუცი, ელოდა გაგრაც, მაგრამ - ამოდ... გატყდა მხოლოდ მაშინ, როცა დიდი ხნით დადუმდა ქალაქი, თითქოს, სუნთქვა შეწყვიტა, დადუმდა სიო, ზღვა, მთელი ბუნება დადუმდა. არც ბავშვების ჭრიაშული ისმოდა და აღარც ჩიტების ჭიკჭიკი. გულიც დადუმდა, თითქოს... ყოველი წუთი, წამი შვილებთან, შვილიშვილებთან განშორებით გამონწვეულ ტკივილს კიდევ უფრო ამწვავებდა. ნათესავების, მეგობარი აფხაზების დახმარებით, ბებია მჯერ სოჭს, ხოლო შემდეგ თბილისს შეაფარა თავი. იმ საშინელ დღეებზე ფიქრით დამძიმებული, დაღლილი, მალე გარდაიცვალა. ჩემთვის უსაზღვროდ თბილი, უსაყვარლესი ადამი-

*დამატებით: იხილეთ ფოტო - მასალა. გვ. 413

ანი გაგრის ტრაგედიაშეიწინრა. საყვარელი შვილების, შვილიშვილების გარემოცვამ სულ რამდენიმე წლით გაუხანგრძლივა სიცოცხლე. მახსოვს, როგორ განიცადა, როცა საკუთარი სახლის გადანვის ამბავი შეიტყო. ვერ წარმოიდგენთ, რა თბილი იყო იმ სახლში ყოფნა....

ომმა ბებუის სახლიც კი აამეტყველა, თურმე, სულ გვეძებდა, გვიხმობდა, ჩვენს დაბრუნებას ელოდა. ვინ იცის, იქნებ, მისმა კვენესამ, მისმა სიცარიელემ გააგიჟა ის, ვინც ცეცხლს მისცა და ფერფლად აქცია. თურმე, როგორ ცდილობდა ეზოში მდგარი მაგნოლია დახმარებოდა აღმოდებულ სახლს; აღელვებულა, აშრიალებულა, მიუფანტ - მოუფანტავს ფოთლები, მაგრამ ცეცხლის ჩაქრობა მაინც ვერ შეძლო. იქნებ ნავიქცე მეც, დავიფერფლო - ნატრობდა ცრემლმორეული. ცეცხლი მის ფოთლებსაც მოედო, მაგრამ გადარჩა. დგას ისევ იდუმალი, ტკივილიანი, მონატრებული, მაგრამ არ ყვავილობს, მას შემდეგ, ჯერ ერთხელაც არ აყვავებულა. ვიცი, რომ ისევ ჩვენს გამოჩენას ელის და მერე უთუოდ თავბრუს დაგვახვევს მისი საოცარი სურნელი.

როგორ მინდა შენთან, როგორ მინდა შენთან, ჩემო მაგნოლია!

თამარ ბაზისონიას და ყველა ტკბილი ბავოს ნათელ ხსოვნას...

საოცარი სურნელი ჰქონდა ბებიას... ყველასგან განხვავებული, საერთოდ, მის ოთახში ყველაფერი განსაკუთრებულ და სასიამოვნო სურნელებას აფრქვევდა. მაშინ სად იყო ამდენი სარეცხი საშუალება, დღეს რომ უხვად აქვთ დიასახლისებს, მაგრამ იმ „გაკრახმალებულ“ ზენრებშიც კი თავი ყვავილების ბაღში გეგონებოდათ. ახლაც შევიგრძნობ სახელდახელოდ გაშლილი მეგრული სუფრის არომატებს. ბებიის ტანსაცმელსაც რაღაც

სხვაგვარი, ტკბილი სურნელი ჰქონდა. ფიქრებში ჩუმად ვუახლოვდები მის საწოლს და ფუმფულა ბალიშებიდან (ბებიას ერთდროულად 5 ბალიშზე ედო ხოლმე თავი, ზომების მიხედვით აწყობდა, მახსოვს) წინასწარ „დამალულ“ ტკბილეულობას, ბუშტებს, ხელით ნაქარგ ცხვირსახოცებს ვიპარავ. ბებიაშვესანიშნავად იცის, რომ ეს პროცესი აგულიანებს და ახალისებს ბავშვებს და ამიტომ მაღავეს, თორემ განა პირდაპირ არ ჩამიყრიდა უბეში?! დედამინის ზურგზე ვერც ერთი ქვეყანა ვერ გამოუშვებს ისეთ ტკბილ კანფეტებს, ბებია რომ მახვედრებდა.

ვერავინ, სამწუხაროდ, ვერავინ გამოიგონებს ისეთ საათს, დროს რომ უკან აბრუნებდეს და იმ საოცარ მომენტებს რეალურად აცოცხლებდეს. სამაგიეროდ, დიდი გამოგონება არ სჭირდება იმ სიყვარულსა და უხილავ ჯაჭვს, რომელიც ჩემს ბავშვობასთან, უთბილეს ადამიანებთან მაკავშირებს.

ბეზია და კობეზია? ფერისსვალეზა

ჩემთვის ეს დღესასწაული ასოცირდება საოჯახო თავყრილობებთან, ბებიის მიერ მომზადებულ უგემრიელეს კერძებთან: საცივთან, ზედ რომ ნიგვზის ზეთს დაანურავდა ბებია, ღომში ჩაძირულ აბაშის სულგუნთან, მეგრულ, დიასახლისივით ფუმფულა ხაჭაპურთან, ბრონეულის ბრდღვიალა მარცვლებთან ჩახუტებულ ზურმუხტისფერ ფხალთან, საუცხოო კაკილით შეზავებულ რბილ ნადულთან, ადესისეულ ღვინოსთან და ა.შ. რა თქმა უნდა, მაგიდა სავსე იყო ხილით, ეს დღე ვერასდროს წარმომედგინა და წარმომიდგენია რძიანი სიმინდისა და დაძარღვული, მეგრული კობეზია-ს გარეშე (რომელსაც ჩემები აფხაზურ აჯიკასთან ერთად მიირთმევდნენ). კობეზიას/კობეზიას, ანუ გოგრის - მეგრული ყოფისა და რიტუალური მისტერიების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ატრიბუტის გარეშე ჩვენი ზემიმი ალბათ წარმოუდგენელი იქნებოდა. ის ხომ „უკავშირდება უძველეს რწმენა-წარმოდგენებს იმის შესახებ, რომ ღმერთები მზეს გოგრაში ინახავდნენ (კობეზიას მიშატყობინუანდეს).“ ფერისცვალების მოახლოებას გვამცნობდა ფერშეცვლილი ბუნებაც... სულ სხვა ფერს დაიდებდა თითოეული ბურქი, ხე... ზღვაც სხვაგვარად შეიფერებოდა ხოლმე. უფლის ღვთაებრიობის დასტურად იცვლებოდა ყველა და ყველა ფერი გარშემო.

ჩემი დღიურიდან

1995 წლის 28 იანვარი.

მახსოვს ის დღე. 15 წლის ვიყავი, შენს სასთუმალთან დახრილი, შენს გულისცემას ვეთხოვებოდი. ვითვლიდი ყოველ ჩასუნთქვა-ამოსუნთქვას და უკვე მძაგდა ის სამარისებური სიჩუმე, რომელიც, სანამ დედას დავუძახებდი საშველად, ვიცოდი, რომ თავს დამატყდებოდა. იმ სიჩუმემდე იყო არანორმალური კვილი დაუძღურებული სხეულისა, რომელსაც სიცოცხლე აფხაზეთის ომმა, გაგრის სახლის დაწვამ და შვილის მიტოვებულმა საფლავმა გამოაცალა. კვილიო - ვამბობ, თუმცა, მაშინ ეს ხმა მხოლოდ ჩვენ ორს გვესმოდა. მოხუცი, მოტეხილი ქალის სხეული, რომელიც ბოლო რამდენი დღე უსიტყვოდ, გაუნძრევლად ელოდებოდა სულთან განშორებას, უცებ რაღაც ძალით აღიმართა... ხელები მომხვია ბებიამ, რაღაცნაირად ჩამეჭიდა, თითქოს, დაყრდნობას ლამობდა, თავისი ლამაზი, მწვანე თვალებით, თითქმის უსიცოცხლოდ, თვალებში ჩამხედა, ჩემთვის მშობლიური მზერითვე მითხრა: „სიკვდილის არ მეშინია, ბებია, მე ხომ შენში ვიცოცხლებო“ და წავიდა...

არასდროს დამავინწყდება, როგორ დავინახე მოხუცის გაყინულ თვალებში ჩემი ბავშვობა, რომელიც იმ დღეს სამუდამოდ დამშორდა.

ისინი ცოცხლობენ ჩვენს გულებში, ამიტომაც დავარქვით მათ წასვლას გარდაცვალება.

ფიქრში დავდივარ...

უიარაღოს შენ დამიმიზნე,
გქონდა გასროლის განა უნარი?!
რამ დამიტოვა შენდამი ისევ
გრძნობა მძლავრი და გაუხუნარი?!
ნუთუ, უშენოდ უნდა დავბერდე?!
ნუთუ, უშენოდ წლებს გავატარებ?!
როგორ გაბედე, როგორ გაბედე,
რომ გამიშვი და გემს გამატანე...
შენ ნავსადგურთან ზურგი მაქციე
და იმ საღამოს გამიშვი მარტო,
შემრცხვა, ჩემს ფიქრებს ქრთამი ვაძლიე,
შემომითვალეს - გაგრაში ვართო...
გზად ზარებს რეკენ ლიხნის,¹ ბედიის ...²
ფიქრში დავდივარ შენს თბილ სახლებში,
ფიქრებო, ახლა სახლში ბედიის,
ხელით მოქარგულ შედით საბნებში.

1 ლიხნის ტაძარი X საუკუნის ჯვარ-გუმბათოვანი ნაგებობაა, აღმართულია სოფელ ლიხნის შუაგულში. 2006 წლის 7 ნოემბერს მიენიჭა ეროვნული მნიშვნელობის კულტურის ძეგლის კატეგორია. იხილეთ გვ.414

2 ბედიის მონასტერი — X საუკუნის ქართული მონასტერი, ოჩამჩირის მუნიციპალიტეტში. 2006 წლის 7 ნოემბერს მიენიჭა ეროვნული მნიშვნელობის კულტურის ძეგლის კატეგორია. ისტორიული ცნობების თანახმად, ბედიის კომპლექსი დაახლოებით 999 წელს ააგო გაერთიანებული საქართველოს პირველმა მეფემ - ბაგრატ III ბაგრატიონმა. იხილეთ გვ.415

მე და ბელურა

კოლხეთის დაბლობს ათეთრებს თოვლი,
სიცივეს ერწყმის ცივი ტეხურა
და გაზაფხულზე ფიქრებთან ერთად,
ზამთარს შემოვრჩით მე და ბელურა . . .

უკვე მეოცე დეკემბერს ვითვლი,
მომნატრებია ჩემი მერცხლები
და თუ ჭაღარას შემმატებს ფიქრი,
უშენოდ ყოფნით შევივერცხლები . . .

შემოვიარე სამშობლო ჩემი,
შენს დილას ვეძებ, ვეძებ ახალ მზეს,
დღეს დათოვლილი მმასპინძლობს მხარე -
სამეგრელოდან ვუმღერ აფხაზეთს . . .

დრო წუთს და წამებს გვის

გული უშენოდ სევდას მიეცა,
დამძიმდა, ცრემლებს ღვრის . . .
სიზმრად დაგეძებ, ჩემო ქალაქო!
მე უშენობა მდლის.

ვხედავ სასტუმროს, ჩაფლულს მწვანეში,
თანაც, ერთს არა, შვიდს,
ვეტრფი ზღვის ნაპირს, ზღვამაც მომხიბლა,
ვუცქერ ლივლივას, მშვიდს . . .

ეს სილამაზე, ფერთა სიუხვე
სიამოვნებას მგვრის . . .
მიდის ბავშვობა, განცდებს მიტოვებს,
დრო წუთს და წამებს გვის.

აქ ეს ხეა, ალბათ, მხოლოდ ჩემიანი . . .

(დევენილობის პირველი წლები)

ვიცქირები ჩემი სახლის აივნიდან,
აქ სხვა ხედი, სხვა ბუნება მოჩანს,
მერცხლის ბარტყი ჩემს სარკმელთან გაირინდა
და ზღაპარიც სადღაც სხვაგან მორჩა. . .

გარდასულ წლებს იცით, აქ რა მომაგონებს?
მზე, მთები და მხოლოდ ლურჯი ზეცა,
სხვა ყველაფერს, ალბათ, ფიქრი მოაგორებს,
ის ძალივით ჩემს სატკივარს ეცა,

ბავშვობის წლებს მწვანე ნაძვიც გამახსენებს,
ერთი ნაძვი, ჩემს ეზოში რომ დგას,
მასზე ფიქრი დღე და ღამე არ მასვენებს,
ის გაექცა კაცის ავ ხელს, ავდარს,

აქ ეს ხეა, ალბათ, მხოლოდ ჩემიანი,
მარადმწვანე, ეული და დინჯი,
სხვასაც უყვარს, მაგრამ უფრო ჩემი არის,
ყველა ტოტით, ყველა წინვით, გირჩით,

ის ვერ დათმობს განშორებას სიმწვანესთან,
მე ვერ დავთმობ გაგრის ეზოს სურნელს,
ჩემში ცხოვრობს მოგონება სიმწარეთა
და არ ვჩივი, თუ მიწოდებთ სულელს. . .

ზურბით გაბრას დავატარებ...

ვნეევართ პირას ნავსადგურის,
მე და ჩემი ტურფა გაგრა,
სევდამ გულზე საკინძითა
მოგონება მომამაგრა...

ეს გულია, რომ გახლიჩეს
განშორებით იმ ლურჯ მთებთან,
ზღვის ნაპირზე ფიქრი გდია
და ჩემსავით ირუჯება...

ზღვა ლილინებს, ძველ სიმღერას
ლურჯი მთების ბანი შვენის...
და გვაცვივა ბუმბულები
გაკერილი ბალიშების...

ზეცა გვაყრის მოგონებებს,
აქ ხომ ფიქრებს არ ფუთავენ...
და ერთმანეთს მე და გაგრა
ბალიშებით ვაბურთავებთ...

დავრჩით ერთად, სალამომდე,
მზემ ჩემს ფიქრებს უქადაგა,
მერე რთულ გზებს გავეუყევი
და მომეკრა უკან გაგრა...

როგორია ნახონ ყოფნა „ლტოლვილებად“...

ეს ქარია, თან რომ მაფრთხობს, თან რომ ყვირის..
ქარი, უცებ მოვარდნილი ხევეებიდან,
ძლივს იჭერენ თავს ზღვისპირას თავმოყრილი
თოლიები, აფრენილი ხელებიდან...
ნუ გაშინებს ამ ქარების თავხედობა,
ნუ გგონია - მზის სხივები ძლებენ მდგმურად,
თუ შემოგრჩა სიყვარული, აქვე, ნდობა..
მაშ, ჩამჭიდვ ხელი ისევ ძველებურად...
მთათა რიგებს გამოვაბამ ამ გიჟ ქარებს,
როგორია ნახონ ყოფნა „ლტოლვილებად“ ...
ახლა ვნებას სიუჟეტი ავითარებს -
ჩემებური, მოვლენილი თოლიებად...

შენი დაკარგვის ეჭვია, რომ მკლავს

(ბინის მისამართს ყოველდღე ვიცვლი)

თავმესაფარი ლოცვებში ვპოვე,
დღესასწაულობს ღვთის სახლში მირქმა,
ბინის მისამართს ყოველდღე ვიცვლი,
რომ ვერ მიპოვოს ეჭვებზე ფიქრმა;
მივეშურები ტაძრისკენ შვებით,
შენი დაკარგვის ეჭვია, რომ მკლავს,
თავგასულ ეჭვებს ლოცვებით ვთოკავ,
მათთან ჭიდილი მაგონებს როკვას,
ამ გიჟურ ცეკვას ავუნყე ფეხი,
არ ვწყალობ ეჭვის თაყვანისმცემლებს,
წვიმის წვეთებთან დავინყე ცეკვა,
ჩემი ქალაქის რომ ჰგვანან ცრემლებს. . .

მაგნოლიას, ვერხვის ხეს და რტოებგაშლილ პალმას...

მზეს შევეხო მინდა ხელით და მოვუხმო კრძალვით
ფიქრის გორად გადაქცეულ ასტეროიდ პალასს¹, -
ვიცი, ფიქრებს გადმოაფრქვევს, გამახსენებს წამით:
მაგნოლიას, ვერხვის ხეს და რტოებგაშლილ პალმას...

მზეს რომ შევწვდე, ვეზიდები თითო-თითო აგურს,
დრო არ იცდის, მიქრის სადღაც და ტკბილ წამებს მპარავს,
ისევ ვხატავ გონებაში პარკში ერთად დარგულს -
მაგნოლიას, ვერხვის ხეს და რტოებგაშლილ პალმას...

ნეტავ, როდის შევეხები ასე ნაცნობ სამ ხეს?
იქ ვიპოვი ნავსაყუდელს, ჩემი სულის აღმასს,
იქ დავრჩები, სადაც ქარი საამურად არხევს:
მაგნოლიას, ვერხვის ხეს და რტოებგაშლილ პალმას...

¹ პალასი - მეორე აღმოჩენილი ასტეროიდი (ცერერას შემდეგ), ერთ-ერთი ყველაზე დიდი ასტეროიდი მზის სისტემაში. პალადა (პალასი) აღმოჩენილ იქნა 1802 წლის 28 მარტს, გერმანელი ასტრონომის ჰენრიხ უილიამ მათეუს ოლბერსის მიერ.

სახლი საგარეჯოში...

ვწევარ ჰამაკში,
ფიქრადქცეული,
„ბავშვობის საბანს“ ვკერავ,
ეს ხომ მეორე
ჩემი სახლია,
ჩემი მეორე კერა...
სიცილ-კისკისი,
ლხენით აღვსილი
გოგო - ბიჭების ისმის,
მზე შემოსულა
ჩვენს თბილ ეზოში,
სხივებს გულუხვად ისვრის...
ცდილობს, გამოძვრეს
მსხლის ხის ტოტებში,
ხანაც ტოტებში კაკლის,
ეზო ისეა
მორთულ-მოვლილი,
არ ჩანს მისხალიც ნაკლის...
კვლავ დახუნძლულა
ჩვენი ალუჩა,
დამძიმებია მხრები,
ეს ბილიკების
გასაყარია,
სადაც ბავშვობას ვხვდები...
თითქოს, ნუგეშად
სანთლით დავეძებ
სიკეთით სავსე ხელებს...
ყველა კუთხეში
ვეჩურჩულები
ბებუის დარგულ ხეებს...

აქ სიამეს მგვრის
სუნი კედლების,
ფანჯრების მიღმა ხედი,
მე, როგორც დევნილს,
მხვდა ამ სახლ-კართან
პირველშეხვედრის ხვედრი...
ვწევარ ჰამაკში,
ფიქრადქცეული,
„ბავშვობის საბანს“ ვკერავ,
ეს ხომ მეორე
ჩემი სახლია,
ჩემი მეორე კერა...

ჩემს კახეთს

(აფხაზეთიდან დევნილობის პირველი წლები)

ლურჯი ველი, დაძარღვული მტევნები,
იისფერი, ვრცელი კავკასიონი,
ერთმანეთთან მოსაუბრე ქვევრები
და ზვრებს შორის მოშრიალე სიონი...
ეს ალაზნის ველის მოჩანს ფერები,
ჩემს კახეთში ფეთქავს ყურძნის ნაჟური,
აქ სხვა ცაა, მზისგან მონაფერები,
სხვა სიეშხე და ბუნება საშური...
ოქროსფერი გზები ზოგჯერ ცად მიდის,
შემიფარა მაშინ ჩემმა კახეთმა,
გამახსენდა უცებ სახლი მამიდის,
დრომ იმ სახლში წუთით შემომახედა.

ვუკლვნი ჩემი მამილის - ნატო (ნატრული) ოჩიბავას ნათელ სსოვნას

სახლი ვნახე ცარიელი, მენყინა...
თუმცა, იყო გადმოფრქვევა წარსულის,
ლამენათევ ფიქრებს სხვენზე ეძინათ,
ჩრდილიც ვნახე, სახლის კარს რომ გარს უვლის...
ჩურჩულებდნენ გაცრეცილი კედლები,
სადღაც იდგა ჟოლოსფერი სანათი,
თავს იქებდა დროის შემოკედლებით,
ძველ ტუმბოზე დარჩენილი საათი...
მრგვალ მაგიდას დავეყრდენი, მდუმარედ...
ო, რა სუფრებს შლიდა მასზე მამიდა,
როგორც ჩვილ ბავშვს, წამსკდა ცრემლი - მდულარე...
მივხვდი, ის დრო სამუდამოდ წავიდა...
ფანჯრის რაფას დასტყობოდა დამწვარი,
უამრავი კვალი წმინდა სანთლების...
ჰო... ეს სახლი იყო სულის ტაძარი
და ხორცშესხმა ჩემი წარმოსახვების...
ჩუმი სევდა სულში მძიმედ შევიდა,
შემოიჭრა ხმები სადღაც უმაღვე...
და ფიქრები, გადმოყრილი სხვენიდან
საკუთარ თავს იქვე გადავუმაღე...
მოვდიოდი აქ ხმაურით, სამღერლად,
თუმცა კერა გამოირჩა მალვითა...
დარჩა სახლი.... ჰო, სახლ-კარი სახელად:
„მონატრება.... მოგონება... მამიდა...“
მადლობა, რომ მიერთგულე, მეღირსე...
ასეთია ეს ცხოვრება, რას იზამ?!
სადღაც მაინც ინაყოფა ლელვის ხემ,
სადღაც ძირი ამოსულა ვაზისა...

მამიდის სახსოვარი

ოხ, რამდენი
სადღეგრძელო თქმულა,
ლხინით სავსე
და დიდებულ სუფრებთან,
სადაც ქუხდა,
ძვირფასია თუ რამ,
სადაც მუდამ
სიყვარული სუფევდა...
იყო სიბრძნე,
შეჯიბრება თქმათა,
იყო ცეკვა,
სიმღერების პოპური,
საოცარი
შეზავება ხმათა,
საოცარი
ლხენა - მამაპაპური...
მასხენდება
ის პატარა გოჩა,
ცეცხლზე ხტომა და
გაფანტვა ჭინკების...
წარსულიდან
სიყვარული მომრჩა
და მამიდის
სახსოვარი - ჭიქები...

ნაცნობი ქუჩა

*რამდენიმე წელი, სხვა
დევნილებთან ერთად, ვიცხოვრე
თბილისში, უშიშროების აკადემიის
საერთო საცხოვრებელში...*

ჩუმად დავყვები
ძველ, ნაცნობ ქუჩას,
ჭადრებს ელტვიან
ცივი ვერხვები;
მარჯვნივ მდუმარე
ღვთის სახლი მოჩანს,
იქ როგორ გაჩნდა? –
მიკვირს, ვერ ვხვდები . . .
პასუხს ამჯერად
თავს ავარიდებ -
კვალდაკვალ მომდევს
ღრუბლების ჩრდილი,
აქ დაყოვნებას
სულ არ ვაპირებ,
ბალახს დაადნა
მთვლემარე თრთვილი.
ხეებს ეცლება
ფოთლების ჯარი,
მარტოდ დარჩენილ
ქარს გული სწყდება.
ილევა ქუჩა
და ქუჩის ბოლოს
გარდასულ ღღეთა
ძახილი მწვდება.

გაგულეთი...

როცა ვუმზერ მოვლილ ყანას,
ეფინება გულს სიამე,
ერთად თავი მოიყარა,
ფიქრმა, დროს რომ ვუზიარებ...

გზას მივყავარ შესაყართან,
ტეხურის და აბაშისა,
ძველ წისქვილთან შეყრა ქართა
ჰგავს ყრმობის წიგნს, გადაშლილსა...

ჩემი გულის „მახარია“,
სული ცაში მონავარდე, -
მიხმობს სახლი, „მაღალია“¹,
მამაჩემის ოდაბადე,

ხის აკვანი წინაპართა,
ტკბილი ლოცვა, ბევრჯერ თქმული,
მათბობს მზერა სახლის კართან
და დახვედრა გეჯეთური...

როცა ვუმზერ მოვლილ ყანას,
ეფინება გულს სიამე,
ერთად თავი მოიყარა
ფიქრმა, დროს რომ ვუზიარებ...

¹ „მაღალია“ - შემალღებული, ახალგაზრდების შეკრებისა და გართობის ადგილი...

...და მაინს, სხოვრება მშვენიერია...

აქ 14 - 15 წლის ვარ...

ამ დროს, ომგამოვლილი მე და ჩემი ძმა დევნილთა საერთო საცხოვრებელში ვცხოვრობდით, ერთ პატარა ოთახში. სკოლებს თავშესაფრის მიხედვით ვიცვლიდით. (საგარეჯოს მე-2, თბილისის მე-4, თბილისის 173-ე). მაშინ შუეკი, გაზი... ჯერ კიდევ სანატორელი იყო. მეტროსადგურ „ახმეტელის თეატრამდე“ გლდანის ნებისმიერი

მიკ.რ.-დან მხოლოდ ფეხით გადავადგილდებოდით. ზოგიერთ საგანში მთელ კლასს მხოლოდ ორი-სამი წიგნი გვქონდა და ასე წვალე-წვალეებით ვსწავლობდით გაკვეთილებს, კლასში შემის ღუმელს მივუსხდებოდით და ვთბებოდით. ეს ის დროა, როცა საათობით ვიდექით პურის და ნავთის რიგში. დედა ხშირად აცხობდა ნამცხვრებს და თან არაჩვეულებრივად გამოსდიოდა. დღესაც ასეა... მაშინ სულ მიკვირდა, ასე უცებ როგორ მთავრდებოდა „ზებრა“, „მედოკი“, „პრალა“... მერე აღმოვაჩინე, რომ დედა, რომელიც მთელი ცხოვრება მუშაობდა ექიმ-ლაბორანტად, იმ დროს, პარალელურად, ტკბილეულს ახმეტელის მეტროსთან აბარებდა. მამა? - მამას ერთი დღე არ გაუცდენია ისე, რომ არ ემუშავა. ხან სად და ხანაც - სად; თან, სულ მთავარ ექიმად. ამის ჩამოთვლას აღარ დავინწყებ... ისეთი პერიოდიც იყო, როცა ერთი-კაკალი მამიდა გვზრდიდა საგარეჯოში და ცივ ნიავს არ გვაკარებდა... მაშინ არ ვიცოდით, დედ-მამა ცოცხალი იყო თუ არა. ახლა თვალზე ცრემლმორეულს მახსენდება, როცა საგარეჯოელი კლასელი გარდამეცვალა და ბავშვების გადარჩევით, როგორც თვალსაჩინო მოსწავლეს, დამევალა პირველი შევსულიყავი და სამძიმარი მეთქვა. შავი შეფერი-

ლობის არაფერი მქონდა და ჩემმა ბებიამ ჩემი მამიდაშვილის - ეკას ხალათს გადაუადგილა ღილები, ზედ ამოქარგული ყვავილი დამალა და მომარგო.

აი, ასეთ რთულ პერიოდში გამოიარა ჩემმა ბავშვობამ, არაფერს ვამბობ იმ დაუფიქრებელ, დამცინავ ფრაზებზე, რომლებიც მაშინ, სამწუხაროდ (ალბათ, გაუაზრებლად) ბევრს ეკერა პირზე: „რას მოეთრეოდით, დატყულიყავით იმ თქვენს გაგრაში.“

...და მაინც, მაშინაც მშვენიერი იყო ცხოვრება, რთული, მაგრამ მშვენიერი, რამეთუ, დიდი გამოცდილება შემმატა და მასწავლა ბრძოლა, საოცრად გამაძლიერა. ისწავლეთ ბრძოლა, შეეწინააღმდეგეთ საკუთარ თავს და პრობლემებს. „არ არსებობს გორაკი, რომელსაც ადამიანი დაჟინებული ცდით ვერ გადალახავს...“

აქაური?

„აქაური?“ -
მკითხა კაცმა ერთმა,
„თქვენ აქ ცხოვრობთ?“ -
უნდა მკითხოს ვატყობ,
მომერიდა,
რალაც უნდა მეთქვა,
ჰოდა, ვთქვი, რომ -
თბილისელი ვარ-თქო.
მაშინ წვიმდა,
ფიქრებს ვგავდი - უფროს,
მივყვებოდი
ვინრო ქუჩას გორკის,
მე - ნითელი,
სირცხვილისგან უფრო,
დავიმაღე
ქვეშ ნითელი ქოლგის...
თბილისურად,
გიჟმაჟურად წვიმდა,
თუ ყურს წვიმას
დაუგდებდა კაცი,
მიხვდებოდა -
რაა ჩემთვის წმინდა,
ქუჩას გორკის
ასე, ჩუმად გავცდი...

ზაქრადის ქუჩის ეპიზოდები

(დევნილობის პირველი წლები)

ეპიზოდი I

გამიღის სახლი

ესეც ჩემი ისტორიის, ჩემი ბავშვობის მცირე, მაგრამ ძალიან საინტერესო მონაკვეთია. სხვადასხვა ამბავი თბილისის ერთ-ერთ უბანში, ზაქრადის ქუჩის ერთ-ერთ სახლში ხდება. რკინისმოაჯირებიან, ხისსაფეხურებიან კიბეებზე ავრბივარ, ადგილ-ადგილ ფიცრები ჩავარდნილია. ზეპირად ვიცი, სად უნდა გადავახტე ზოგიერთ საფეხურს და წამებში დედასთან ვჩნდებო. ის უკვე ზემოთ მელოდება. კარს ვერ ალებს, სამსახურში დარჩენია გასაღები, სანამ უმცროსი ძმა სკოლის მეორე ცვლიდან დაბრუნდება, რალაც უნდა ვილონო. ვინრო გასავლელით ვუახლოვდები ბინის უკანა მხარეს. ერთადერთი გამოსავალი პატარა სარკმლიდან გადაძრომაა (კიდევ კარგი, ღია დავტოვეთ). ასეც ვიქცევი, ჩანთას დედას ვანვდი, თხელ ქურთუკს ვიხდი, რალაცნაირად ვძვრები ციციქნა სარკმელში, ორ წუთში უკვე საპირფარეშოში ვარ, აქედან გავდივარ სამზარეულოში, შემდეგ საძინებელში, მერე გზას ვიკვლევ მისაღები ოთახისკენ. ცოტა ხანში, ბინის შემოსასვლელში, თეთრ კარზე დამაგრებულ უზარმაზარ რკინის ზღუდეს ზემოთ ვწევ და დედას კარს ვუღებ. მისია შესრულებულია. უკანა კარის გასაღებს დედა ხვალ წამოიღებს სამსახურიდან (იმ დროს რკინიგზის საავადმყოფოს ლაბორატორიულ განყოფილებაში მუშაობდა), დილით კი წინა მხრიდან ჩავკეტავთ კარს. რა მახსოვს ბინის შიდა ინტერიერიდან? თითქმის ყველაფერი, ეს მამიდას ბინა იყო. დევნილობის პირველ წლებში იქ რამდენიმე თვე დავყავით, მერე კი პოლიციის აკადემიის საერთო საცხოვრებელში მოგვცეს ოთახნახევრიანი ბინა. „ნახევრიანი“ - ვამბობ, არადა იმ ნახევარში მარტო ერთი

პატარა მაგიდა ეტეოდა, სადაც მე და ჩემი ძმა რიგრიგობით ვმეცადინებოდით. მეორე ოთახში ერთი კარადა, ორი ორსართულიანი რკინის საწოლი და მამიდის ნაჩუქარი ტელევიზორი იდგა. ამ ამბავს სხვა დროს გავაგრძელებ, ახლა ისევ ზაქრადის ბინას ვუბრუნდები. ხო, სახლი მამიდასი იყო, მაგრამ ყველა ნივთს ბებიის გემოვნებით ჰქონდა მიჩენილი ადგილი. მახსოვს უზარმაზარი ტახტი შემოსასვლელში, მწვანე სამეული, მისაღები და საძინებელი ოთახების გამყოფი შუშაბანდი, სამზარეულოში შესასვლელი ხის კარები (ორი ნაწილისგან შედგებოდა). ბებიის საკერავი მანქანაც მახსოვს. მოკლედ, კარგი ავეჯი არ აკლდა ამ ბინას, მაგრამ ბებია მაინც რკინის საწოლზე წვებოდა, ის მხოლოდ მას ეკუთვნოდა. ხო, მთავარი შუშაბანდი დამავინყდა, შემოსასვლელი ოთახის, პატარ-პატარა ცისფრად შეღებილ ხის ფანჯრებად დაყოფილი. ო, რა საოცარი ხედი იშლებოდა იმ შუშაბანდიდან. პირველი, რაც თვალში მოგხვდებოდათ, ჩემი მესამე საშუალო სკოლა იყო.

ეპიზოდი II

უცხო კაცი, რომელიც აღრა მინახავს

სახლში ვართ ყველა, კარზე კაკუნია, სტუმარს ჩემი თვალებბრიალა მამიდაშვილი უღებს კარს და ისიც ნელი, მაგრამ რაღაცნაირად მტკიცე ნაბიჯებით შემოდის. მე და ჩემი ძმა საძინებელი ოთახიდან ვუცქერთ ამ სურათს. ის ხვდება, რომ ბავშვები უთვალთვალევენ, მაგრამ არ იმჩნევს. დედა გვინყრება, ჩვენ მაინც ვბავშვობთ. ცოტა ხანში სტუმრისთვის ახალნაყიდი ტკბილი გარგარი გამოაქვთ. როგორი გრძელი და ლამაზი თითები აქვს ამ კაცს, თვალებიც... არა, აშკარად სადღაც მინახავს, მახსოვს ეს თვალები... გაგრიდან ხომ არა?! უცხო კაცი იღებს გარგარს და თითებს შორის მონეტასავით ათამაშებს, ერთი-ორი მიირთვა კიდევ. მგონი, უფრო გადაყლაპა... არა, აშკარად კურკიანად

ყლაპავს, ნერვიულობა ორივეს ეტყობა, მაგრამ ახლა ქალი უფრო თავდაჯერებულია და მტკიცე. „ნასვლის დროა“ - ამბობს მამაკაცი. „კი, ნამდვილად“ - მკვახედ პასუხობს ქალი. ის დგება, გადის ღიმილით და რალაც ფარულ შეტყობინებას გვიტოვებს. ჩვენ (მე და ჩემი ძმა) გამოვცვივდით ოთახში და მაგიდაზე დარჩენილ გარგარს მივვარდით. მეორე დღეს ქალი, დედაჩემის თეთრ პლაშში გამონყობილი (ოხ, რა ლამაზი იყო), ნავიდა ინსტიტუტში. დიდი ხნით „ნავიდა“.

ეპიზოდი III

მე-4 სკოლა

სულ რამდენიმე თვე ვიყავი ამ სკოლის მოსწავლე, მაგრამ ბევრი რამ დამამახსოვრდა. პირველი შეხვედრა დირექტორთან... (როგორც კი შეხვიდოდი, პირდაპირ გააგრძელებდი სვლას და სადღაც იქ იყო კაბინეტი). „ქალბატონო, დასაწყისშივე გაფრთხილებთ, ისედაც გადავიტვირთეთ. ბევრი დევნილი ბავშვი მივიღეთ, დამატებითი თავსატეხი და მით უმეტეს, არაფრით გამოორჩეული ბავშვები არ გვინდა, თან, როგორც მივხვდი, თქვენ ინგლისურენოვან სკოლას ეძებთ, ჩვენი კი გერმანულენოვანია.“

ამის პასუხად, დედაჩემმა ფრთხილად გახსნა ჩანთა, ამოიღო უამრავი დიპლომი, სიგელი, რომელიც გაგრის და შემდგომ, საგარეჯოს სკოლებიდან გამოგვყვა და მაგიდაზე დაუდო დირექტორს. მერე ჩუმად ჩაილაპარაკა: „მე ბეჯითი შვილები მყავს, თუ საჭიროა, გერმანულსაც ისწავლიან, არსად გვაქვს წასასვლელი, შორს ვერ ვატარებ, მეუღლე ახლახანს ჩამოვიდა, ის ფაქტობრივად ტყვე იყო. ჩვენ ჯერ არ გვაქვს სტაბილური სამსახური. ამიტომ გთხოვთ, გაითვალისწინოთ ჩემი მდგომარეობა“, - დაასრულა დედამ და მეორე დღეს ჩვენ უკვე ჩარიცხული ვიყავით მე-4 სკოლაში.

ისტორიის კაზინეტი - ყველაზე ბნელი და ჩემთვის ყველაზე ნათელი ოთახი...

კუთხის ოთახი იყო, სართული არ მახსოვს, ერთი ფანჯარა გზის (ცოტნე დადიანის ქუჩა) მხარეს გადიოდა, სადაც მზის სხივებს ვერხვები გვიღობავდნენ, მეორე კი - სკოლის შიდა ეზოს მხარეს, რომელიც დიდი სინათლით არ გამოირჩეოდა. თავისებურად ნათელი კი იმიტომ იყო, რომ ისტორიას ყოველთვის კარგად ვსწავლობდი და ამ სასკოლო სივრციდან ყველაზე მეტი ფრიადი გამომქონდა.

ბიოლოგიის კაზინეტი - სავსე მცენარეებით. ფანჯრები ქვაფენილის მხრიდან ჰქონდა. რომელიც სკოლის მარჯვენა შესახვევიდან ესაზღვრებოდა ზაქრადის ქუჩას. აქ ბევრი სინათლე იყო. ბიოლოგიის მასწავლებლები ყოველთვის გამორჩეული მყავდა, ყველა სკოლაში. ბიოლოგიაც ძალიან მიყვარდა (დედა ბიოლოგი მყავს).

ქართული ენა და ლიტერატურა - ჩემი ნამდვილი კომფორტის სივრცე...

ყველა მასწავლებლის სახელი და გვარი არ მახსოვს, მაგრამ კარგად დამამახსოვრდა ეს სახელები: ნათელა (სიმონია, გაგრის პირველი საშუალო), ზამილი (გვარი ვერ გავიხსენე, საგარეჯოს მე - 2 საშუალო), ქეთევან დემეტრაშვილი (თბილისის 173 - ე საშუალო). სულ ვიხსენებ მე - 4 საშუალო სკოლის ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლის სახელს, მაგრამ ამომივარდა თავიდან. მახსოვს გარეგნობა - საშუალო ტანით, საყვარელი ქალბატონი, თმის ფერი - ღია, ტუჩსაცხის ფერი გამოკვეთილი, მაგრამ ყოველთვის მოხდენილი. წლების შემდეგ ვნახე, იმავე სკოლაში. საკონტროლო წერისთვის „ვეფხისტყაოსნიდან“ ერთი თემის სამუშაო ვარიანტს ვეძებდი და მივაკითხე. უარი არ უთქვამს, ნიმუში მომცა, მაგრამ სახლში არ გამატანა. ჩამკვტა ოთახში და მითხრა: „გაძლევ ერთ საათს, მერე გაკვეთილი მწყება, ნაიკითხე, დაამუშავე და როგორც შეძლებ, ისე დანერე. შენ მოაზროვნე ყმანვილი ხარ, რატომ უნდა ჰგავდეს შენი თემა სხვის ნამუშევარს“. მაშინ გავბრაზდი. დღეს, როგორც პედა-

გოგი პედაგოგს ალბათ, ხელებს დაუჯუკოცნიდი. ხო, კიდეც რაც მახსენდება, ეს არის საშინელი ბოძი, რომელიც შუა კაბინეტში (ოღონდ ქართულის იყო თუ ბიოლოგიის, არ მახსოვს) იყო აღმართული და იმ ბოძთან ახლოს დაჯდომა კარგ მოსწავლეს ესიკვდილებოდა, ცუდს კი აგულიანებდა.

გეოგრაფიის კაბინეტი, ისევე როგორც გერმანულის - ძალიან პატარა და ვიწრო. გეოგრაფიის მასწავლებელი ახალგაზრდა იყო, მისი სუნამოს სურნელს ახლაც შევიგრძნობ. მახსოვს, ერთმა მოსწავლემ უთხრა: „მას, ნიშანი მაღირსეთ და ერთი კარგი სუნამო ჩემზე იყოსო...“ არ დაიბნა პედაგოგი, კარგი, ოღონდ თუ იმ ქვეყნის შესახებ, რომლის სუნამოებსაც ვანიჭებ უპირატესობას, მინიმუმ 10 გეოგრაფიულ ცნობას მოგვანვდიო“... რა თქმა უნდა, ზარმაცი მოსწავლის გაუმართლებელი მცდელობა მცდელობადვე დარჩა. ბეჯითი მოსწავლეც ბევრი გვყავდა. სახელს ვერ ვიხსენებ, იყო ერთი მაღალი (მაშინ ასე მეჩვენებოდა) სიმპათიური ბიჭი, რომლის დასწრება გეოგრაფიის მასწავლებლისათვის ნამდვილი ზეიმი იყო. იცით რატომ? ყველა სახელმწიფოს დედაქალაქი ზეპირად იცოდა.

სიმღერა და პოეზია - ამით ნამდვილად გამოვიჩივდი. მარტო დათოს შესრულებული სიმღერა რად ღირდა და ღირს? დათომ წლების შემდეგ მიპოვა, დღეს ის ეროვნულ ანსამბლს წამოადგენს.

რუსული ენის საშინლად ბნელი კაბინეტი - სკოლის მარცხენა ფლიგელში. ერთი პატარა ფანჯრით, ძლივს რომ შემოდიოდა შუქი. ამ სასკოლო სივრცეშიც გამორჩეული ვიყავი. რა გასაკვირია, მე ხომ აფხაზეთიდან ვარ.

ფიზკულტურა, ვერ ვიტანდი... ბიჭებს ყველაზე მეტად „ცხენობანას“ თუ „ვირობანას“ თამაში უყვარდათ. მე ყოველთვის ხელოვნებისადმი მიდრეკილი, რომანტიკოსი ტიპი ვიყავი. მახსოვს ერთხელ, მოვიგონე - მას, ქვედა რიგში ვერ დავდგები, ჩემთვის სიმძიმით დატვირთვა არ შეიძლება... და რატომ - რომ იკითხა მასწავლებელმა, ვუპასუხე - ბრმა ნაწლავის ოპერაცია გავიკეთე და ჭრილობა ახალი შეხორცებულია-მეთქი. კიდეც კარ-

გი მაჩვენეო, არ უთქვამს... მერე სულ მზოგავდა. აი, კიდევ რა გამახსენდა, გასახდელი არ იყო სკოლაში, ან თუ სადმე იყო, ისიც, ალბათ, მოუნესრიგებელი. (საყვედურად არავინ მიიღოს, ცუდი დრო იყო). და რას ვაკეთებდი ამ დროს მე? ვიყენებდი დასვენების დროს, ავრბოდი სახლში, ვიცვლიდი ტანისამოსს და ვბრუნდებოდი უკან სკოლაში. ხო, აი, ასეთი უცნაური ბავშვი ვიყავი.

აკიზოლი IV

თანაკლასელის დაბადების დღე...

მამა უკვე ჩამოსულია. ეს ის დროა, ბიჭები კუნთებით, ხელის გადანევით, სიგარეტის მოწევათ კი არა, ფართე მხრებით, ახალი ჯინსებით ან პიჯაკით რომ იწონებენ თავს. თან როგორი პიჯაკი იყო იცით მოდაში, ოქროს ღილებით, მაქსიმალურად ღრმა საყელოთი და სპეციალურად დაყენებული სამხრეებით. ესეც დილემა, სად იშოვო, ან უნდა იყიდო, ძვირია, ან უნდა შეიკერო... ზემოთ ბებიის საკერავი მანქანა ტყუილად არ მიხსენებია... რაც იმ მანქანამ იმ დღეებში იხვარხვალა (როგორც მეგრელები იტყვიან)... ჯერი ნაჭერზე მიდგა, ვერ ვიშოვეთ. უცებ მამას თვალები გაუნათდა, ხვალ მოვაგვარებ ამ პრობლემასო და მართლაც მეორე დღეს სამსახურიდან ხელდამშვენებული მოვიდა. ახლა, რაში იყო საქმე - მამა სამხედრო ნაწილში მთ. ექიმად მუშაობდა. სწორედ იქ მოიკითხა ძველი, ჩამონერვილი საზეიმო სამხედრო ფორმები, რომლებსაც ჯერ არც ღილები და არც სამხრეები ჰქონდა მიკერებული. ვდგავარ და ვუყურებ ახლა ამ უნიფორმას და ბებიის ოქროს ხელების იმედადლა ვრჩები... გადავაკეთეთ, მშვენიერი ღილები მივაკერეთ. თეთრ ზედა-ქვედას რა მოუხდებოდა, რა თქმა უნდა, ღია ფერის ფეხსაცმელი, რომელიც მამას გაგრიდან ჰქონდა წამოღებული. ვერ მოვირგე, დიდა, ახლა რაღა ვქნა? დედა გაიქცა და იქვე ვაგზლის მოედნის (მაშინ ასე ერქვა) მეტროს ჩასასვლელთან ფეხსაცმელში ჩასადები შალის ქეჩოები მიყიდა. ესეც მოგვარდა. მამაჩემს ქა-

მარი წავართვი, გახურებული ლურსმნით რამდენიმე ნახვრეტი დავამატე და ზეიმისთვის თითქმის გამოვეწყვე. რა ქნას ბებია, რაც შეეძლო დაამოკლა და დაავინროვა, მეტი შეუძლებელია. ქამარს მთელი ძალით ვიჭერ და ნაკლს პიჯაკით ვფარავ. ახლა ალბათ, მიხვდებიან ჩემი თანაკლასელები, რატომ არ ვიხდიდი პიჯაკს ცოცხალი თავით.

ეპიზოდი V

მათემატიკა, სკოლის მარჯვენა ფლიგელი, მზიანი კლასი. მასწავლებლის სახელი არ მახსოვს, მაგრამ მახსოვს, ერთ მაღალსართულიან, ფერად ბინაში ცხოვრობდა. წინ რაღაც კულტურის (მუსიკის) სახლი იყო. ახლა რატომ მოვხვდი ამ ბინაში. ყოველთვის კარგად ვსწავლობდი, ბეჯითი მოსწავლე ვიყავი.

მაგრამ მათემატიკაზე არ ვგიჟდებოდი. წყდება სემესტრული, საბოლოო ნიშნების საკითხი. 4 - სა და 5 - ს შორის ვარ. მასწავლებელი მიმართავს კლასს: „ჩემო ფრიადოსნებო, (ასე იცოდა მიმართვა), ჩემთვის არაფრით არ ხართ განსხვავებული ერთმანეთისგან, ყველანი ლამაზები, კარგები, ბეჯითები, საყვარლები ხართ, მაგრამ აი, ამ ყმანვილის (მე მიყურებს) ჩვენს სკოლამდე პირველად მოსვლა და მერე ყოველდღე ერთი და იმავე გზის გავლა უფრო რთული და ეკლიანია. ამიტომ ფრიადი! თუ ჩვენი სკოლიდან გადავიდა (იცოდნენ, რომ ვაპირებდი) ჩვენი ქვეყნის სამაგალითო შვილი ნამდვილად იქნება.“

რატომ ის ფერადი სახლი? არავინ იცოდა და მე ეს კეთილშობილი ქალბატონი მამზადებდა მათემატიკაში, უსასყიდლოდ, რომ იმ ფრიადისთვის მიმეღწია.

ჯაიზოდი... VI

ჯეო

სპორტული ფეხსაცმელი იმ დროისთვის ყველას არ გვქონდა, იქვე ქუჩაში ვიხდიდით და ვიხდენდით მეგობრების კედებს, ბოტასებს. მახსოვს, მე და ჩემს ძმას თავიდან სახელებით არ მოგვმართავდნენ. ფრაზა - „აი, ლტოლვილები მოდიან, უმცროსი ჩემკენაა“, ხშირად ჩამესმის ყურში... (ვალერი ყოველთვის მაგრად თამაშობდა ფეხბურთს). მე თუ მეკარეობას დავთანხმდებოდი, ეს დიდი საქმე იყო. მაგრამ ჩემი მეკარეობა უფრო რატომ უნდოდათ, იცით? მარინა დეიდასთან უნდა ჩამეწყო (ჩვენი ქვედა მეზობელი, ნეტავ, სახელი ხომ არ მეშლება?) რომ არ ეყვირა და ეჩხუბა, თუკი გაქცეული ბურთი მათი ავტოფარეხის რკინის კარებს მოხვდებოდა.

ჯაიზოდი VII

უცნაური სურვილი...

სულ მინდოდა გამეგო „ოდსტუპნიკების“ მნიშვნელობა... ახლა კი ვიცი, როგორც იურისტმა, რას ნიშნავს. ხოდა (ეს ფორმა არალიტერატურულია, მაგრამ აქ სასწაულად მოუხდა) მაშინ, ჩემთვის გაუგებარი, რაღაც ამდაგვარი ურთიერთობა გვქონდა მეზობელ ქალბატონ ლიასთან. რაზე არ ვჭორობდით მე და ლია. პირველად მან მითხრა, საშიშია, გარეთ რომ ფეხსაცმელს იხდითო... უამრავი ისეთი რამ შეიძლება შეგერჭოთ, რაც მთლიანად დაანგრევს თქვენს ცხოვრებასო... არ დაკონკრეტებულა, მაგრამ უდავოდ ნახმარ შპრიცებზე საუბრობდა, ზაქრადის ქუჩის მთავარ სირცხვილზე. თქვენ წარმოიდგინეთ, ქალბატონი ლიას დედაც კი მახსოვს, მიუხედავად იმისა, რომ ლამის 30 წელია არ არის ამ ქვეყნად. ახლა არც ლიას ამბავი ვიცი (ღმერთმა ჯანმრთელად ამყოფოს). რას ვამბობდი? ხო... მოკლედ, მიზნად დავისახე მათ ხუხულა ბინაში შესვლა და იქაურობის შესწავლა.

უცნაურ, მაგრამ საინტერესო ქალბატონებად მეჩვენებოდა ქალბატონი ლია და დედამისი. „სახლი ძველ უბანში“ გახსენდებათ? შევედი, როგორც იქნა და ზღაპრულ სამყაროში ამოვყავი თავი. ახლა, უცებ რაც გონებაში ამოტივტივდა არის: ფერადი ქურჭელი, ყველა ჭიქა სხვადასხვა ფერის, ჩეხური ბროლის სამნათურიანი პატარა ჭალი, საწოლის თავზე კედელზე გაკრული ძალიან ლამაზი ხალიჩა (ბებიასაც ჰქონდა ასეთი, გაგრამი), ისე ბრდღვიალებდა, ოქროს ძაფით შემკული მეჩვენებოდა და პატარა მრგვალი მაგიდა, ხელით ნაქსოვი ულამაზესი ლურჯი გადასაფარებლითა და ზედ შავი უზარმაზარი ძველი ტელეფონით, რომელსაც რატომღაც, სტალინის ტელეფონი დავარქვი.

ეპიზოდი VIII

ზაქრადის ქუჩის მეორე ბოლო...

დღეს გია ოჩიგავას მამიდას ვსტუმრობდით... ეს ის სახლია, ზუსტად მეტროს ამოსასვლელთან რომ დგას. ლამაზი, ხორცსავსე, კარგად მოსაუბრე, ზედმეტად დინჯი ქალბატონია დღეს ჩემი მასპინძელი. ორი საათი საკმარისი იყო, ჩემი ცოდნა და საზოგადოებაში კულტურულად ქცევის კარგი მანერა გამომევიღინა და დავიმსახურე მასპინძლის სიმპათია და შექება. მაშინ გავიცანი გიას დაც.

ზაქრადეს რომ ქუჩა ესაზღვრება, იცით? ეკლესიაც დგას იქ... ხო, ხო, სწორად უყურებთ; აი, სწორედ იქ ცხოვრობდნენ (თან ერთ სახლში) დედაჩემის ბიძაშვილ - მამიდაშვილები. ორმა ოჯახმა უკვე დატოვა ეს სახლი. არაჩვეულებრივი დახვედრა იცოდა სამივე ოჯახმა. მაგრამ ნანი დეიდას ჩვენთვის (მხოლოდ ჩვენთვის) სახელდახელოდ გაშლილ სუფრას არაფერი შეედრებოდა. დიახ, ჯერ ჩვენ დაგვაპურებდა და მერე საკუთარ შვილებს. მის ასეთ დამოკიდებულებას მისი მეუღლის - ბიძინა ბიძიას საოცარი კეთილგანწყობა განაპირობებდა... და ეს ყველაფერი ხდე-

ბოდა აფხაზეთის, სოხუმის დაცემიდან სულ რამდენიმე თვეში, როცა საქართველოს ყველაზე მეტად უჭირდა.

და მაინც, ყველაზე მეტი სითბო, სიყვარული, ურთიერთპატივისცემა, თანადგომა იმ დროიდან მომყვება. აი, ასეთი იყო ჩემი „ზაქრადისეული“ ბავშვეური ყოფა.

ეპიზოდი IX

და ბოლოს... სულით და გულით შევხვდებოდი მე-4 სკოლის თანაკლასელებს. აქვე, ერთ ეპიზოდს გავიხსენებ. მეტროში მგზავრობის დროს, ის დროა, როცა ხალხი ვაგონებს შორის სივრცესაც იკავებდა, შემოდის ლამაზი გოგონა და კართან ახლოს დგება. ვხედავ იქვე მდგომი „არსება“ უხერხული მოძრაობებით და მიმართვებით ანუხებს. გოგონა ფეხს ვერ იცვლის, ან სად წავიდეს. მაშინ ჩემში გაიღვიძა მეგრულმა გამჭრიახობამ და ახლოს მივედი მანდილოსანთან, „ვაიმე, გოგო, როგორ ხარ, სად ხარ, სად დაიკარგე, ძლივს არ გნახე“... და თან, თვალს ვუკრავ. ისიც მიხვდა, რომ საშველად მოვევლინე. იმ მომენტში ვერ ვიცანით ერთმანეთი. არადა, ჩვენ ხომ კლასელები ვიყავით. მერე იმდენი რამ გავიხსენეთ. მე ის კონკრეტულ ადგილამდე მივაცვილე (დოლიძის ქუჩის დასაწყისი) და ამაყი წამოვედი. კიდეც იყო ერთი საინტერესო შემთხვევა, როცა „ვერობრენდში“ გოგონა გამომელაპარაკა, მიცნო, ისე თბილად მომესალმა, მომიკითხა.

ბავშვებო, მადლობას გიხდით, რომ იმ რთულ პერიოდში მიმიღეთ, გამითავისეთ და დღესაც გახსოვართ. სიამოვნებით შეგხვდებოდით.

სიამოვნებით გავაგრძელებდი ზაქრადის ქუჩის ძველ ამბებს.

თბილისის „კარაველა“

მთვარეც მიყვარს, მზესაც ვეტრფი, ორივესი ვიცი ფასი,
დამიჯერე, არასოდეს წარმოვაჩენ იას ვარდად,
შენგან დაცლილ ყოველ დილას რა დავარქვა? - ალბათ, ფარსი...
აქ მზეც მქონდა, მთვარეც მახლდა, გულმა მაინც იავადა...
აქაც ნახავ ვინრო ქუჩებს, შეიძლება, ზღვაც კი ნახო,
მთებიც არის, თან, რა მთები და თვალს მოჰკრავ თოლიებსაც,
მაგრამ შენთან სხვა ფერი აქვს ყოველივეს, ახლო-მახლო...
შენთან პალმამ ცეკვაც იცის და ზამთარში თოვს იებად...
დაიჯერებ? - „კარაველას“ თბილისშიც კი მივაგენი,
წარსულიდან სილუეტი მერამდენედ დამეკარგა,
იმ ოცნების ნაპირამდე, ნეტავ, როდის მივა გემი?
მთანმინდისკენ გზას მიყვები, შენზე ფიქრი დამაქვს, გაგრა...

ხან შენს ცრემლებს დავატარებ, ხან ბინდი ვარ...
ოცნებიდან, სამწუხაროდ, არც მორჩა რა,
მივდივარ და თან, არ ვიცი, სად მივდივარ...
ოცი წელი დამატარებს „ას ოცდა რვა“¹...
მთავარ გზას რომ ვერ ვპოულობ, ეს მაგიჟებს,
ვერ ვიპოვე გზა - შენამდე მოსასვლელი...
ვერ გავიგე ეს ისრები რას მანიშნებს...
და ბილიკებს მოგონება მოსავს სველი...
წვიმს და ფიქრი გალუმპული შემესია,
სხვას ნუ ატან შენს გზავნილებს - შენ გამანდე!
თუ შენა ხარ ჩემი სულის ეკლესია,
მაშ, ყველა გზამ მომიყვანოს შენს კარამდე...

1 სამარშრუტო მიკრო-ავტობუსის ნომერი, დღეს უკვე - 531.

გულო!

ვიცი, გულო, დედაქალაქს როგორ შემოევლები,
თუმცა, ვხედავ, აქ დარჩენა სამუდამოდ არ გინდა,
აგერ უკვე ოცმა წელმა ჩაიარა თბილისში,
მაგრამ ისევ მათქმევინებ: დიახ, მე ვარ გაგრიდან!
ამ ფიქრებმა მიმიყვანა ოცნებების ნაპირთან,
დაუბერა ზღვიდან ქარმა და საამოდ აგრილდა,
მალე ჩავალ ჩემს ქალაქში, თეთრი გემით გავცურავ,
შენ იძგერე და ცხოვრებას კვლავ დავინწყებ გაგრიდან!

თოვლში დაკარგული ყვავილო!

იქნებ ყინულს მიეყინა ვარდის თხელი ფურცლები,
იქნებ ჩვენი გრძნობა იყო სულაც გამოუცდელი,
იქნებ სერზე ძალით იყო ია ამოყვანილი,
შენ ხარ ჩემი - სადღაც თოვლში დაკარგული ყვავილი...
მე ჩემს სახლში, ახალ სახლში ვზივარ, ბუხრის ნაპირას,
შენ კი, ალბათ, იყინები იქ, შავი ზღვის ნაპირას...
მეგონა, რომ დაფარავდა თოვლი ომის ნაკვალევს,
ქარი ჩემს გულს მოგონებებს ახლოს აღარ აკარებს...
შენ იქ დარჩი, მე აქეთ ვარ... თოვს და უფრო უმატებს...
ნუთუ, ახლა ლურჯ მთას თოვლში უფრო მეტად უმართლებს...
ჩემო, ცამდე მონატრებავ, ჩემო სულში ბლავილო,
თოვლზე პირქვე დამხობილო, მაგრამ მაინც ყვავილო...

მხოლოდ მე ვერ დაგიბრუნდი აქამდე...

დაგიბრუნდა შენებური სიმნვანე,
დაგიბრუნდნენ კვლავ, თეთრგულა მერცხლები,
მზემ გაათბო, გააცოცხლა ბუნება,
შენ კი ვხედავ, რომ ხელიდან მეცლები...
თეთრი გემიც დაუბრუნდა შენს ნაპირს
და სიზმარმაც შენთან მოსვლა ინება,
დაგიბრუნდა ჯადოსნური სურნელი,
დაგიბრუნდა გაზაფხული - იებად...
მე კი აქ ვარ, სხვა ქალაქში, უშენოდ,
შენზე ფიქრი, სულ ცოტა ხნით, აქ მანდე,
რა ვქნა, თუკი ვერ მოვედი შენამდე?!
რა ვქნა, თუკი ვერ დაგიბრუნდი აქამდე?!

როცა დაგკარგე, თავიც დაგკარგე,
ფეხზე დადგომას წლები დასჭირდა,
მე დაბრუნება ყველგან შევძელი...
შენთან მოსვლა კი ასე გაჭირდა...
მე ღმერთს ვეძებდი, შენ რომ მეპოვე,
ღმერთი შემომხვდა ყველა ბილიკზე,
ო, დაბრუნება როგორ გაჭირდა
და შესევია მინდვრებს პირიმზე...
სად არ ვიარე, სად არ შევჩერდი,
აღბათ, სავალი კიდევ ბევრია,
ხოდა, მომიშვი, შენთან მომიშვი,
სანამ ეს გზებიც გამომელია.

მანდარინები...

ფიქრს მოვეჭიდე, შევთხოვე ჩემი
სიზმრად დარჩენა ცოტაც ეცლია,
ისიც დადუმდა და სახლის უკან,
მანდარინების ბაღებს ეწვია...

გათენებამდე მივინდე სიზმარს,
ისევ შენ გიხმე, ისევ შენ გნახე...
მშობლიურ ეზოს ვესტუმრე წამით
და ნაცნობ კედლებს ხელი შევახე;

სიზმარი გაქრა, რა უნდა მექნა?!
გავუშვი ფიქრი, ისიც დამშორდა,
ყვითლადშეფერილ ხეების მწკრივებს
თითქოს, შეერწყა ჩემი ბავშვობა...

ეს ჩემი სახლია, მე მიყვარს ჩემი სახლი!

რამდენიმე დღის წინ ხელში ჩამივარდა ჩემი სახლის ფოტოსურათები. ძალიან ამაღელვებელი იყო წარსულთან შეხვედრა. თვალწინ გადამეშალა უდარდელი ბავშვობის საუკეთესო წლები. საოცარი გრძნობა დამეუფლა. უსაზღვროდ მონატრებულმა ჩემი სახლის ეზოში ამოვყავი თავი. ბევრი რამ შეუცვლიათ. მოურღვევიათ კიბე, მოუჭრიათ რამდენიმე ხე, კედლები გადაუღებავთ. რატომ ცდილობენ ყველაფრის ასე გადასხვაფერებას? ალბათ, ძნელია იმ აზრთან შეგუება, რომ ამ სახლში, სულ რამდენიმე წლის წინ, ცხოვრობდა მისი ნამდვილი პატრონი, მეუღლესთან და შვილებთან ერთად, რომ თურმე, დროგამოშვებით ეზოში ჩნდება მოხუცი კაცის ლანდი, რომელიც მოსვენებას უკარგავს დაუპატიჟებელ სტუმრებს. ვფიქრობ, რომ მოხუცი ბაბუაჩემია, რომელმაც ბებიასთან ერთად საკუთარი ხელებით ააშენა ეს სახლი და რომელიც გაგრის ტრაგედიამდე გარდაიცვალა. ბაბუას გახსენებაზე ჰაერში ადვისის სუნი დატრიალდა. ვიცი, რომ მისი დარგულია. ათობით მანდარინის ხე ისევ ამშვენებს ჩვენს ეზოს, ვერც ლელვის ხეს მოუხერხეს რამე, სანამ ნაყოფს ისხამს, მისი მოჭრა არ შეიძლებაო, ალბათ, სმენიათ წინაპრებისაგან. არადა, რომ იცოდეთ რა გემრიელ ნაყოფს ისხამს. როგორი ნაცნობი ხმაა, ნუთუ ეს ჩვენი ძაღლია, ჭკვიანი, ერთგული გერმანული ნაგაზი, ის ხომ დიდი ხნის წინ ჩვენთან განშორებით გამოწვეულმა სევდამ შეინირა. ფიქრებმა დამაბრუნეს ბავშვობაში. ისევ შემომესმა ძაღლის ყევა. სახლის უკანა ეზოდან გამოიქცა და კუდის ქნევით მომიახლოვდა. . . მეალერსება, ჩემთვის კარგად ნაცნობი მოძრაობით, ცდილობს მანიშნოს, რომ სადღაც უნდა გავყვე, ვუსრულებ თხოვნას და ისიც უსაზღვროდ ბედნიერია. სახლის ერთ-ერთ კუთხესთან ჩერდება, აღელვებული ჩანს, მოუსვენრად დასტრიალებს თავს ერთ პატარა ადგილს. ნეტავ, რა უნდა მაჩვენოს? აქ, ამ ადგილზე მე და ჩემი უმცროსი ძმა „ომობანას“ თამაშის დროს ვემალებოდით ერთმანეთს. რაღაც

ფიცრები და ჟანგიანი რკინის ნაჭრები დაუყრია სახლის ახალ „მეპატრონეს.“ ჩანს, რომ ამ ადგილისთვის დიდი ხანია ხელი არავის უხლია. ძაღლმა თათებით მიყარ-მოყარა უსარგებლო ნივთები, შიგნით შეღწევა მოახერხა და პირით რაღაც გამომი-თრია. გავშეშდი - ეს ხისგან გამოთლილი ჩემი სათამაშო თოფი იყო. ძაღლს ერთგულებისთვის მადლობა გადავუხადე და გულ-ში ჩავიკარი. მერე თავად შევუდექი იმ ადგილის დასუფთავე-ბას, თითქოს, ვგრძნობდი, რომ რაღაც უნდა აღმომეჩინა. მალე გამოჩნდა სახლის კედლის პატარა, დაფარული ნაწილი, ხელით ჩამოვწმინდე ტალახი და სისხლი გამეყინა - მხოლოდ რამდენ-იმე ასო იყო გაფერმკრთალებული. მშობლიური სახლის კედელ-ზე კარგად იკითხებოდა ქართული წარწერა:

„ეს ჩემი სახლია, მე მიყვარს ჩემი სახლი! გოჩა, 1990 წლის 12 ივნისი.“

ჩვენი სახლის ეზო, გადასვავერებული,
მავრამ მაინც ნაცნობი

ჩვენი გერმანული ნაბაზი - აბბარი

წმინდა ნინო

ვირჯები შენთვის, ჩემო მამულო,
ნათელი შენში რომ კვლავ ვიხილო,
რომ არ დავეცე, რომ არ გამთელონ, -
მამალლებს, მლოცავს ვაზის ჯვრით ნინო...
მხოლოდ ღვთის სახლის ვრჩები იმედად,
უიმედობა რომ არ ვითმინო,
რომ მქონდეს ძალა ბრძოლის, შენების, -
მამალლებს, მლოცავს ვაზის ჯვრით ნინო...
მუხლმოდრეკილი ხატებს უწმინდესს,
ვანდობ ოცნებას, რომ ავიხდინო,
მელის ილორი¹, მოქევი², ბიჭვინთა³...

1 ილორის წმინდა გიორგის ეკლესია XI საუკუნის ქართული ხუროთმოძღვრების ძეგლია. ის აფხაზეთში, კერძოდ, ოჩამჩირეში მდებარეობს. ტაძარი შუა საუკუნეების საქართველოს უმნიშვნელოვანეს სალოცავს წარმოადგენდა. აქ ქართული წირვა-ლოცვა 90-იანი წლებიდან, აფხაზეთის ოკუპაციის შემდეგ შეწყდა. XVII საუკუნეში ილორის ეკლესია ლევან II დადიანმა შეაკეთა. 1736 წელს დაწვეს თურქებმა და შემდეგ აღადგინეს ოდიშის მთავრებმა. ძეგლი საფუძვლიანად შეაკეთეს XIX საუკუნის 40-იან წლებში. ილორის ეკლესიის ფასადებზე დღეისთვის შემორჩენილია ქართული დამწერლობით შესრულებული ხუთი წარწერა, მეექვსე აღარ იკითხება. /იხ. ისტორიული სამურზაყანოს წარწერები: ილორის წარწერები //ახალაძე ლ. აფხაზეთის ეპიგრაფიკა, როგორც საისტორიო წყარო: ლაპიდარული და ფრესკული წარწერები. I.-თბ., 2005.-გვ.96-108 (ილორის ტაძრის ხუროთმოძღვრული დახასიათება, შემორჩენილი ლაპიდარული წარწერების ენობრივ-პალეოგრაფიული ანალიზი); ასევე, ილორი //როგავა გ. რელიგია და ეკლესია აფხაზეთში.-თბ., 2007.-გვ.157-158/. იხილეთ გვ. 416

2 მოქვის ტაძარი — საკათედრო ტაძარი საქართველოში, მდებარეობს სოფელ მოქეში, ოჩამჩირის მუნიციპალიტეტში, აფხაზეთი. 957-967 წლებში ააგო აფხაზთა მეფე ლეონ III-მ /გაერთიანებული საქართველოს პირველი მეფის, ბაგრატ III-ის ბიძა/. მოქვის ტაძარი დავით აღმაშენებლის დროს მოუხატავთ. XIX ს-ის დასაწყისში ტაძარი მიტოვებული და გაძარცვული იყო, მაგრამ საუკუნის შუა წლებში აფხაზეთის მთავარმა მიხეილ შარვაშიძემ ტაძარი აღადგინა და თავის საგვარეულო საძვალედ აქცია, თუმცა ბევრი ორნამენტის აღდგენა მაინც ვერ მოხერხდა. /იხ. „მოქვის ტაძარი“, აკადემიკოსი ვახტანგ ბერიძე, ჟურნალი „ჯვარი ვაზისა“, №1, 2005წ. /ასევე იხ. საინტერესო ლეგენდა მოქველი დიდოსტატის შესახებ: <https://likanorose.wordpress.com/tag/მოქვის-ტაძარი/>. იხილეთ გვ.416

3 ბიჭვინთის ტაძარი — X საუკუნის, ბიჭვინთის საეპისკოპოსოს საკათედრო ტაძარი, მდებარეობს ბიჭვინთაში. ბიჭვინთის ტაძარი, ისევე როგორც აფხაზეთის ტერიტორიაზე მდებარე სხვა ძეგლები, ორგანულადაა

მამალლებს, მლოცავს ვაზის ჯვრით ნინო...
როგორ იქნება, ფიქრში ყოველ დღე,
რომ არ მოგიხმოდ, ქართველნო გმირნო!
ღმერთო, იმ მინის ღირსი გამხადე,
აფხაზეთს მიდის ვაზის ჯვრით ნინო!

სანთელი

მე ვარ სანთელი, სათნო და წმინდა. . .
სასოებისთვის ვინვოდე მინდა,
გუშინ ათასჯერ ჩამაქრო ქარმა,
დღე იყო ცივი, თბილისში წვიმდა . . .
მერე სამეზამ ჩამიკრა გულში,
ისევ აღმოვჩნდი სანთლების გუნდში,
და მის კედლებში, სინათლით სავსე,
სიყვარულისთვის დავენთე გუშინ.
ნახევრად დამწვარს მომედო ალი,
სიჩუმემ შთანთქა სიცოცხლის კვალი.
დავენთე შენთვის, ვენთები მარად,
ჩემი ხვედრია და წმინდა ვალი.

ჩართული ქართული ხუროთმოძღვრების განვითარებაში, მაგრამ მისი გარეგნული სახე, საქართველოს სხვა ძეგლებისაგან განსხვავებით, გარკვეულ მსგავსებას ამჟღავნებს ბიზანტიურ ნაგებობებთან. თეიმურაზ ბატონიშვილის გადმოცემით, ბიჭვინთის ეკლესიის ადგილას იდგა ქართველთა ერთ-ერთი მთავარი სალოცავი — ბოჩის (ბოჩი, ჭანურად ნიშნავს მამალ ცხვარს, ქართველთა ძველი წარმართული ღვთაება - იხ. ნ. მარი, „ჭანური გრმატიკა“, გვ. 131) ტაძარი. იხ. გვ. 416

აფხაზეთის სალოცავებს...

ფიქრს სწაღია, შემახვედროს ზღაპართან...
სადაც მზეში წვიმა უცაბეღია...
სადაც ღამე თვლემს ბაგრატის საფლავთან
და ქართულ სულს აკვანს ურწევს ბეღია...

მოჩანს მთები, კავკასიის დარაჯად,
შევერცხლილი, მცირედ გადანათოვი,
მიიღია ღამე, მთვარეც არსაც ჩანს,
ხელს უკოცნის მზეს ახალი ათონი;

მცირე ხნითაც არ ყოფილა იოლი
შენს ლურჯ მთებთან განშორება, მერწმუნე...
სულს ამძიმებს სახეცვლილი ილორი,
შენ, იმედო, ნუთუ გადამეწურე?!

სხვაგან არსად მინახავს და არც არის,
ზღვის და მთების ამდაგვარი თანხვედრა,
ლოცვას ცამდე სწევს ბიჭვინთის ტაძარი,
აქ ცამ იცის უჩვეულო დახვედრა...

აფხაზეთს რომ გადმოჰყურებს ამაყად,
უფლის სახლი, ცადაწვდილი მოქვია,
აქ მზიან დარს წვიმა შეცვლის ამაღამ,
ლიხნის თავზე კვლავ ღრუბლები მოქრიან...

მოდის წვიმა, გაგრის წვიმის სადარი,
ამ წვიმაში ხეტიალი გავრისკე,
აი, მოჩანს პანანინა საყდარი,
მიდის ფიქრი, მეც მივყვები გავრისკენ.

ამბოზენ, სამოთხეაო...

არასოდეს ვინანებ 1960 წლის ბოლო ზაფხულს უმშვენიერეს გაგრაში. ბევრი მსმენია და წამიკითხავს შავი ზღვის ამ პატარა საპორტო ქალაქზე, უდიდეს სიყვარულსა და სიტბოს რომ იტევს; საოცარია მისი მზე, კიდეც უფრო საოცარია მისი ხალხი - სტუმართმოყვარე, მხიარული და სიცოცხლით სავსე. ყოველთვის ვფიქრობდი დიდი გალაკტიონის მონატრებაზე, რომელიც პოეტს გამუდმებით აბრუნებდა წარსულში, ლურჯ მთებთან, თეთრ სანატორიასთან, პალმებთან, მის ლექსებზე შეყვარებულ იდუმალ ქალბატონთან... როცა საკუთარი თვალით ვიხილე აფხაზეთი, გაგრა, გალაკტიონის პათოსს ამ უტურფეს მხარეზე, მისი უკვდავი სტრიქონებივით შევუერთდი...

ისევ გაგრა... ისევ 1960 წლის ზაფხული. ქალაქი მხიბლავს განუმეორებელი ბუნებით... რინამ ხომ სულ გამაგიჟა თავისი სიეშხით... ყოველდღე ვუცქერ ჯადოსნურ გათენებას და ენით აუნერელ დაღამებას ზღვის ნაპირზე. ვტკბები ამ სურათით და მაინც დაუვინყარი ნუთების განმეორებას ვნატრობ და ვნატრობ...

იქნებ თქვენ მითხრათ, ახლა სად ვიმყოფები? ამბოზენ, სამოთხეაო... ისე, მართლაც ძალიან ლამაზია, ხომ გჯერათ ჩემი?! კალამს არც ამჯერად ვაძლევ საშველს და აქაურ ამბებზეც ვწერ. მაგრამ ამასთან, არასოდეს მტოვებს შეგრძნება, რომ სამოთხის ბაღში ცხოვრების ბედნიერება ერთხელ უკვე მხვდა წილადა... ოღონდ დედამინაზე – მწვანეში ჩაფლულ გაგრაში, რომელსაც, ვაი, რომ თურმე, არ გაუფრთხილდნენ...

ნუ გათელავთ სამოთხის ბაღს! ო, რომ იცოდეთ, როგორ ვნატრობ იქ დაბრუნებას წვიმის წვეთად, თოვლის ფიფქად, ცელქ სიოდ ან თუნდაც ზღვის აბობოქრებულ ტალღად, მაშინ რომ არ დამინდო...

ნუ იტყვით და ნუ დანერთ, რომ ტრაგიკულად წავედი... მე შავი ზღვის მარგალიტმა დამავეინცა თავი და ლამაზი გრძნობებით სავსე, ტალღებში გავუჩინარდი...

1960 წლის 23 აგვისტოს, ქალაქ გაგრაში, 26 წლის ასაკში დაიღუპა მწერალი გურამ რჩეულიშვილი. ის მღელვარე ზღვაში გადაეშვა უცნობი რუსი ქალიშვილის გადასარჩენად.

...ეს წერილი ახალი ბათუმის ნაპირებთან გამორიყულ ბოთლში ვიპოვე....

ყაყაჩო

შენდამი ლტოლვა ჰგავს მონურ ვნებებს,
კალათად მექცა ღერები ლერწმის
და შიგნით ვაფენ ტკბილ მოგონებებს,
შენზე, ლურჯ ზღვაზე, ლურჯ ცას რომ ერწყმის;

გული შეგნატრის, წამითაც არ გთმობს,
დამაბრუნეო - ლამის დამახრჩოს,
შენი სურნელი აგიჟებს, ათრობს
კლდეზე გადმომდგარ წითელ ყაყაჩოს...

დრო და მუზა...

„სასიტყვეთში“ გახლდით გუშინ, დამემგზავრა დრო და მუზა,
ბევრი კარგი გაიხსენეს, მოაგონდათ ბევრი ცუდიც,
მიაბობდნენ ოცნებებზე, სიყვარულზე, სავალ გზებზე,
თითქოს, ხელი გამიშეშდა, რითმებიდან ჩამოვცურდი,
ერთი სიტყვაც ვერ დავწერე, მხოლოდ ცქერით, სმენით დავტკბი,
გზად ფიქრებთან შევიარე, შემეგება მთელი გუნდი,
დროს სადილზე დავწვნიე, მისახსოვრა ათი წუთი,
მერე სევდა გავაბოლე, გამოვცალე კათხა ლუდი,
როცა გასვლა დავაპირე, თან გამომყვა ერთი დარდიც,
დრომ გამანდო, რომ „სასიტყვეთს“ შეეჩვია თურმე ქურდი,
სულ გაზიდა სათნოება, სიკეთე და ტკბილი სიტყვა,
ყველა მუზას სამათხოვროდ დაუტოვა ძველი ქუდი,
გინებისთვის, სიბილწისთვის დაუღია ყველას პირი,
შენი მესმის ახლა, მუზავ! ვიცი, ვიცი რატომ დუმდი...
გულწრფელობას, მართალ სიტყვას არ მოგაკლებ, ოღონდ მოდი,
მე სხვა მარაგს გამოვაჩენ, ჩემი კალმით დამიბრუნდი!

ოქროს თევზი

ნავსადგურთან ფიქრებს ვუხმე, მინდა მათთან ალერსი,
სევდის ზღვაში გადავუშვი ჩემი ძველი ანკესი,
თითქოს ანკესს სანუგეშოდ მოგონება მოება,
ოქროს თევზის მოლოდინში წლები მიაქვს დროებას
და თუ მაინც, თუნდაც ერთ ფიქრს ოქროს თევზი ამოყვა,
თუ მის ჩუმად გამოჩენას ალელვება არ მოჰყვა,
ვინატრებ, რომ არ მტკიოდეს, რაც მტკიოდა ამ დრომდე -
რომ ჩემს სახლში ფეხის დადგმას არასოდეს ვნატრობდე . . .

ნ ა ტ ა ლ ი ს

ჩემი ფიქრები, მონატრება, სურვილები რომ მშობლიურ ქალაქს უკავშირდება, ეს უკვე დიდი ხანია არავის უკვირს, მაგრამ ჩემი ცხოვრების მუდმივი თანამგზავრის ამ ქვეყნად არსებობაც რომ გაგრას დაუკავშირდებოდა, ძნელად თუ წარმოვიდგენდი. დიახ, ჩემი ნატალი გაგრადანაა, ისიც ამ ქალაქში დაიბადა და ომამდე გაგრის პირველ საშუალო სკოლაში სწავლობდა. კრებულის ამ ნაწილს სწორედ ჩემს მეუღლესა და ჩემი შვილების დედას ვუძღვნი; გაგრას კი მინდა დავპირდე, რომ აუცილებლად დავბრუნდები, ამჯერად, ოჯახთან ერთად და მამა-პაპისეულ სახლში არასოდეს ჩავაქრობ სიყვარულით გამთბარ ქართულ კერას!

ინვა ქედი, ზღვის ნაპირთან, სიცხისაგან გაშოლტილი...
უხვად ვკრეფდი ოქროს სხივებს, იძლეოდა მზე თანხმობას...
იდგა გოგო, ლურჯთვალება, ლერწამივით აშოლტილი...
კოლონადის შადრევანთან ისველებდა თმებს, ტალღოვანს...
ლურჯ მთას ყელი მოეღერა, იდგა მტკიცედ, უდარდელად...
ზეცას ნაკლი აღარ ჰქონდა, არ უჩანდა არცა ბზარი...
ვინ იცოდა, ვინ იცოდა, რომ ეს გოგო ლურჯთვალება,
წლების შემდეგ, გახდებოდა ჩემი გულის თანამგზავრი...

ჩემი ფიქრები შენს ფიქრებს ერთვის...

ხან სიოს ვბაძავ, ხან მზეს დავყვები,
ვნატრობ ჩემ გვერდით გიხილო მუდამ,
რომ შეგიგრძნობდე, რომ გეხებოდე,
გულმა საგულე დაგიტომოს უნდა...

არ დაგიძახებ, რომ არ შეშინდე,
არ გაგაჩერებ, იარე შენთვის,
ისიც ეყოფა სულს სანუგეშოდ,
რომ შენი ფიქრი ჩემს ფიქრებს ერთვის...

დაგელოდები დღეს ზღვის ნაპირთან,
ვერავინ მიგრძნობს, ვერავინ მნახავს,
დღეს მინდა ვიყო ზღვა მოლივლივე,
და ნაზი ტალღა, გრძნობას რომ ახლავს,

ცისფერ თვალებში შევებას ვპოულობ,
მონატრება ხარ ზაფხულის იმ თვის,
შენი შეხება კვლავ მაფერმკრთალებს,
გული ზეცაში ვარსკვლავებს ითვლის...

რომ არ დაგაფრთხო, მზერა გავყინე
და უნაზესი ღიმილით ვთბები,
მადლეგებს, მათრობს ტკბილსურნელებით
მზის სხივებისგან დანნული თმები...

ჩაბი ქათქათა, უმანკო ფიფქი

ლამაზ შეხვედრას მახსენებს ღამე,
ღამე, რომელიც გრძნობებში მცდიდა,
მაშინ მოხვედი სავსე იმედით
და სიყვარული გვათოვდა ციდან...

რომ მოხვიდოდი, გამანდო სიომ,
შვებით გელოდი საღამოს ცხრიდან,
თოვდა ღამაზად, თოვდა მსუბუქად
და სიყვარული გვათოვდა ციდან...

შენი ღიმილი მმატებდა რწმენას,
სინაზით სავსე ფიქრებად მცრიდა,
შემოვუფრინეთ ერთად სამყაროს
და სიყვარული გვათოვდა ციდან...

გახსოვს, ძვირფასო, ის მთვრალი ღამე?
ეჭვებით სავსე სასმისს რომ ცლიდა,
შუა ზამთარში დათბა, დამშვიდდა
და სიყვარული გვათოვდა ციდან...

შენსავით თეთრი, უმანკო ფიფქი
ნაზი შეხებით წამებში მცვლიდა,
თოვდა მსუბუქად, მერე უმატა
და უსასრულოდ ითოვა ციდან...

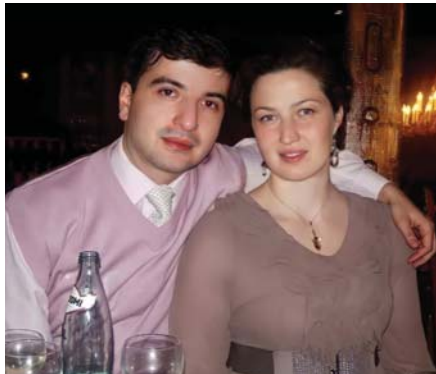
ჩემო, თოვლში ყოჩივარდა...

შენი გულის კართან მინდა,
სანთელივით უხმოდ ვენთო,
ჩემო, ცამდე ამაღლებავ,
ჩემო, მზეზე უფრო მეტო!
არ იქნება ამ სინაზის,
ან ამ თვალთა არ ვთქვა ქება...
ჩემო, მუდამ გაზაფხულო,
ჩემო, კვირტის აფეთქებავ!
შენ ხარ შველა ჩამქრალ ფიქრთა, -
ჩემს ეჭვებთან მომჩივანთა,
ჩემო, ქარში დამშვიდებავ,
ჩემო, თოვლში ყოჩივარდა...

ნატალის

დაგეძებდი ყველგან - სოფლად, ქალაქად,
ვერ ვიპოვე ქვეყნად შენი ბადალი,
შემეპარა სენი „უკურნებელი“,
მე შენით ვარ „ავად“, ჩემო ნატალი...
სილამაზე ლურჯ თვალეში იღვრება,
რა სინაზე, რა ღიმილი, რა ტანი...
თუ ბუდიდან გული ამომივარდა,
შენი იყოს, მიჩუქნია, ნატალი!
მახსენდება ყველა შენი მოკითხვა,
სიყვარულით, თბილად შემონათვალი,
შენს „არასაც“ სითბო ეპარებოდა,
უარმყოფდი როცა, ჩემო ნატალი!
მე გიპოვე, შენც მიმიღე ნუგეშად,
ჩემი სულის შენ ხარ ჩამონათალი
და თუ ხშირად მზეს ვეხები ხელებით,
შენ მამალღებ ცამდე, ჩემო ნატალი!
შენი სუნთქვა, შენი წრფელი „მიყვარხარ“
ჩემში ცოცხლობს, ტრფობით შემონატანი,
მუდამ მყავდე, მუდამ გაზაფხულობდე,
ნატალია, ნატო, ჩემო ნატალი!

ასჯერ მოვალ...

როგორ ვცდილობ ჩაგატიო ლექსში,
თბილ სტროფებში მიგიჩინო ბინა...
მინდა, ნაზად მოგეფერო თმაზე,
წვიმა რთავდეს ჩვენი ფანჯრის მინას...

სიმღერაშიც ჩაგატიო, ვცდილობ...
და ნატალის ვლიღინებდე მინდა,
ცაზე მზე ხარ, გულშიც მზე ხარ, კარგო,
როცა სევდა მეფინება ბინდად...

როგორ მინდა, ჩაგატიო სულში,
შენით იყოს სავსე გული, გონიც,
შენი გრძნობის დასატევად, ჩემო,
ასი გულიც არ მეყოფა, მგონი...

ჩემს ლოცვაში ჩაგატიო მინდა,
სანთელივით, ჩაუქრობლად ვენტო,
ეს სიცოცხლე თუ არ მეყო შენთვის,
ასჯერ მოვალ, ჩემო ერთადერთო!

ცამდე მიყვარხარ...

შენ გვერდით გული არ იშლის ფრენას,
ისევ მამალღებ, ისევ მიყვარხარ!
გრძნობები ათოვს თოვლის თეთრ ფენას,
ხელი მომხვიე, ცისკენ მიმყავხარ...
თოვს მოგონება უტკბილეს წლებზე,
ახლა ცხოვრება უფრო ტკბილია,
ცოტა სითეთრეს არ ვჩივი წვერზე,
„თოვს“ და დღეები უფრო თბილია...
ხშირად ვუცქიროთ ამ ზეცას, ამ თოვლს,
თოვლის საფარქვეშ რა რიგ ღამდება...
რა სიმშვიდეა... საოცრად „გვათოვს“
და თუ იმატებს, გამიხარდება...
შენ გვერდით გული არ იშლის ფრენას,
ხელი მომხვიე, ცისკენ მიმყავხარ...
მე შენგან ვსწავლობ გულისთქმის ენას,
ცამდე მამალღებ, ცამდე მიყვარხარ!

როგორც ზღვის ტალღას აყოლილი თეთრი გემები,
შენს ტალღოვან თმას მივუყვები ჩემი თითებით
და სანამ ასე, სიყვარულით შემეგებები,
დავიმორჩილებ ამ სამყაროს, მთელი დიდებით...
შენგან მოსული გათენების როგორ არ მწამდეს?!
ცისფერ თვალებში მზის სხივები დანავარდობენ,
ფიქრებს მოჰკითხე - სად მივყავარ ამ ჩემს სანადელს,
ვინმეს, შენ გარდა, ჩემს გულისთქმას განა ანდობენ?
ჰო, შენს თვალებში ლურჯი ზეცა მშვიდად ჩაღვრილა,
შენს თლილ თითებზე ჩემს საშველად სახლობს სიკეთე,
თითქოს დაღლილა ეს სამყარო, თითქოს, დაღლილა,
ერთიც მაკოცე, გულისცემა გამომიკეთე...

მხოლოდ შენ იცი, გულში სხივები
როგორ შემოდის და როგორ ქრება...
როგორ ასწავლე შენს გალიმებას
ჩემი გრძნობების აბობოქრება?!

ვიცი, დამიცავს შენი „მიყვარხარ...“
სევდას არასდროს არ მიმაკარებს;
მიყვებები შენს თმებს, ტალღებს რომ ჰგვანან,
ოცნების ზღვაში რომ მიმაქანებს...

სიცოცხლით მავსებს ეს გამოხედვა,
ო, ეს თვალები, არნახულია...
ყელზე რომ გკოცნი, სურნელს ვგრძნობ იის,
შენთან ზამთარიც გაზაფხულია...

უშენოდ ამ გულს არ ძალუძს ძგერდეს,
უშენოდ წამსაც ვერ გაიმეტებს....
მე შენს ნაკვალევს ჩუმად მივყვები,
შენს ნაბიჯებზე ვნერგავ იმედებს...

მზის სხივებს ვწვდები, რაც გაგიცანი
იმედით გამთბარ სიტყვებს ვუმატე...
ერთად ვიაროთ, ასე ვიაროთ
სიყვარულიდან - სიყვარულამდე!

იასამანი

ქარებს ფიქრი ცის კიდემდე მიჰყავდა...
და ვეძებდი ვის რა უნდა, ვის რა სურს?!
უფრო მიყვარს, ვიდრე გუშინ მიყვარდა,
ისევ აფრქვევს ვარდი სურნელს გიჟმაყურს...
გაზაფხულმა უკვე მოიყვავილა,
გადაიგდო ლურჯმა იამ საბანი,
შენს სარკმელთან დავერგვები ყვავილად,
ვიშრიალებ, როგორც იასამანი...
წვიმს, ღრუბლებთან შერკინება გავრისკე,
იამ თავი დაისველა, ტანიცო...
აბა, ერთი, მოიწიე სარკმლისკენ,
მოდი, მოდი... დღეს თავიდან გაგიცნო...

არაფერი დაგეგმო სიყვარულის გარდა!

ნუ ეცდები, ვარსკვლავებს ვერ ჩამოხსნი ძალით,
ზოგჯერ ახვალ ზეცამდე, ზოგჯერ იწვნი ვარდნას...
და იქ, სადაც ცხოვრება იზომება წამით,
არაფერი დაგეგმო, სიყვარულის გარდა!
დღეს თუ ისევ იწვიმა, ვერ გაუსხლტი წვიმას,
ხვალ პატარა იმედი გამოაშრე მზეზე,
შეეფარე გზის პირას თეთრ სალოცავს - წმინდას,
სიყვარულით იარე სიყვარულის გზებზე!
დრო წაიღებს მოლოდინს, იალქნიან გემებს,
უმეტესად სინანულს მიყრის გულის კართან,
დამიჯერე, არ გინდა, ნუ დაანყო გეგმებს,
არაფერი დაგეგმო, სიყვარულის გარდა!

ცას ვათქმევინებ, რას ვგრძნობ, თუ საკადრისად ვერ ვთქვი,
შენს სურნელოვან თმებში ჩანნულ მზის სხივებს ვეტრფი,
ოცნების ზღვაში ვცურავ, როცა შენს თვალებს ვუმზერ...
და მთელ სამყაროს ვატევ შენს - ოქროსავით გულზე...

ხელით მატარებს რწმენა, ვუსწრებ სიმაღლით მთებსაც,
ნაზად ვეხები ზეცას, ვისხამ იმედს და ფრთებსაც...
შენი სისუსტე სწონის ძალას ფრთიანი გუთნის,
შენი სიჩუმე, ხშირად, მზის დაბადებას უდრის...

შენს დანახვაზე, მშვიდად, ყელს მოიღერებს გედი,
შენს გაღიმებას, ჩემო, ძალუძს იმაზე მეტი,
ვიდრე მოსწრებულს სულზე, მზის ამოსუნთქვას ცაზე...
ვიდრე გაზაფხულს, უცებ, რომ მოგადგება კარზე...

ცას ვათქმევინებ, რას ვგრძნობ, თუ საკადრისად ვერ ვთქვი,
შენს სურნელოვან თმებში ჩანნულ მზის სხივებს ვეტრფი,
ოცნების ზღვაში ვცურავ, როცა შენს თვალებს ვუმზერ...
და მთელ სამყაროს ვატევ შენს - ოქროსავით გულზე...

მზე ზღვის ნაპირზე

(და ისევ გაგრა...)

გუშინ ვინატრე, რომ ვიყო სხივი იმ მზის,
რომელიც შენ გითბობს სხეულს,
ნატვრა ამიხდა, მზემ გამიტაცა და მოვეფინე შენს
მინდვრებს, ბალებს,
ვესტუმრე სახლ-კარს, ვესტუმრე პალმებს, გული
გავუთბე შენს მინას სწეულს,
სადაც სამოთხე, ამქვეყნიური ყველა მნახველის
გულისკარს ალებს,
მხოლოდ იმედი დამრჩა უმზეოდ, იმედი შენი
ცხადშიაც ნახვის
და თუნდაც იყოს მცირედი, მაინც, ნათელმა ხელი
ხვალ იქნებ, ახლოს;
დღეს ვრჩები მზესთან, მზე დიდებული არ ჩადის
ზღვაში, თავს ისევ არ ხრის,
დარჩა ნაპირზე, ჰო, ზღვის ნაპირზე და გავინაბე მეც
იქვე, ახლოს...

პაემანი გაბრასთან

ვინატრე მთები, შენი ნაპირი,
ვუმღერე პალმებს, საყვარელ ქუჩას,
ვინატრე ზეცა, თეთრი თოლია,
ვუმღერე ლურჯ ზღვას, ფსკერი რომ უჩანს,
ჩვენს შეხვედრამდე ვნატრობ ყველაფერს,
ყველას ვუყვები შენს მშვენებაზე,
მინდა დავბრუნდე, რომ მოგეფერო,
რომ კვლავ ვიზრუნო შენს შენებაზე...
და რა გამოლევს სიმღერებს შენზე,
რა ამონწურავს წარსულზე სათქმელს?!
ნატვრა მახსენებს შენს თავს ყოველდღე,
ნატვრა, ჩემს გულში რომ გინთებს სანთელს.
დაგელოდები იქ, ძველ კაფესთან,
პაემანს ვნიშნავ საყვარელ პარკში,
ვიცი შეეხვდებით, დრო გადამიშლის
იმ წლებს, როდესაც ვიყავი ბავშვი...
ამჯერად მოვალ ოჯახთან ერთად,
გაგაცნობ რჩეულს და ჩვენს პატარებს;
შენი დანახვა გამიქრობს სევდას,
სევდას, რომელსაც გული ატარებს;
მივირთმევთ ყავას ქალაქურს, ნამდვილს
და ამღერდება უთქმელად გული,
თვალეებს გავანდობთ სათქმელს, იტყვიან -
უერთმანეთოდ რომ იყო რთული;
დაქროლებს ქარი, გაჯერებული
მაგნოლიის და შენი სურნელით,
ის დღე იქნება სწორედ ისეთი,
თავს რომ გვანატრებს და რომ სულ ველით.

იღბა რუსთაველი რუსთაველის ქუჩაზე

ერთ პატარა ქალაქში, ულამაზესი შენობის წინ, პალმების ჩრდილში მიმიჩინეს მყუდრო ბინა. ასე დავიბადე სულ სხვა ეპოქაში და სულ სხვა გარემოში. ჩემთვის არ იყო მშობლიური ის ლურჯი ზღვა, რომლის შრიალსაც ყოველ დღე ვისმენდი, არც ის მაგნოლიები, საოცარ სურნელს რომ აფრქვევენ, არც თეთრი თოლიები, ასე რომ უხდებიან გაგრას. ძალიან მალე გავითავისე და შევიყვარე თვალწარმტაცი კუთხე, თავისი ულამაზესი ბუნებითა და ჯადოსნური ფერებით. ამ სილამაზით გაცემული სახეები არაერთხელ მინახავს. უამრავი ადამიანი ჩერდებოდა „გაგრიფის“ წინ და თითქმის ამეტყველებული პეიზაჟის ცქერით ტკბებოდა. მე კი ვიდექი ჩემთვის ამაყად, მშვიდად და მათი განცდების, ბედნიერების მონაწილე ვხდებოდი. ნუ გაგიკვირდებათ! დიახ, ვხედავდი, შევიგრძნობდი, ვტკბებოდი. მახსოვს, ერთხელ როგორ ვინატრე, ახალ საქართველოში პოეტად, მზის სხივებად ან თუნდაც წვიმის წვეთებად დაბრუნება... მაშინ ვერც ვიფიქრებდი, რომ ჩემი „ვეფხისტყაოსნით“ მშობელი ხალხისგან ასეთ სიყვარულს და აღიარებას დავიმსახურებდი. მადლობა ყოვლისშემოქმედს ამ ფასდაუდებელი საჩუქრისათვის. რა თქმა უნდა, ვერც იმას წარმოვიდგენდი, რომ ოდესმე ვინმე ძეგლს დამიდგამდა. როცა სხვადასხვა ქალაქის მსგავსად, გაგრაშიც „დამაბინავეს“, სწორედ მაშინ მოხდა ის სასწაული: მოკვდავივით დავინყე სუნთქვა, ამეხილა თვალები და უტკბილესი ბგერებიც ჩამესმა ყურში. ეს იყო ჩემი პირველი შეხვედრა გაგრასთან. ეჰ, ბოლოს რაც გავიგონე, გასროლის ხმას ჰგავდა, ტყვიამ წამართვა სინათლე, ვერაფერს ვხედავდი, რამაც კიდე უფრო გაამძაფრა ჩემი შეგრძნებები. სიმღერების, მილოცვების, ზღვის შრიალისა და ჩიტების ჭიკჭიკის ნაცვლად, საშინელ ხმაურს ვისმენდი. ვილაც ტიროდა, ვილაც კიოდა. თითქოს, მზე დასცეს, ცაც ჩამოიქცა, თითქოს... „ნადი, ნადი, თავს უშველე“

- ყვიროდნენ ხეები და ფოთლებს მაყრიდნენ თავზე, რომ არავის დავენახე. რა ხდება ჩვენს თავს? - ვცდილობდი გარკვევას, პასუხს არავინ მაძლევდა. ვგრძნობდი, როგორ კვდებოდა ყოველი ბუჩქი, ხე, ბალახის ღერო. ერთი ძლიერი აფეთქება და ნამსხვრევებად ვიქეცი. ახლაც ასე ვარ ნამცეც-ნამცეც იმ ლამაზი შენობის შორიახლოს მიმოფანტული. არ მესმის და ვერც ვხედავ, ნუგეშად კი ვიტოვებ იმედს, რომ აუცილებლად დაბრუნდებით და მიპოვით, რომ ისევ ვიხილავ თქვენს ერთობას, დავტკბები გაგრის ცქერით და შევიგრძნობ მის სუნთქვას.

შემაკონინეთ, შემაკონინეთ... თქვენი შოთა რუსთაველი.

...

გაგრის წიაღში, ერთი შენობა
წუთებს ითვლიდა ძველი საათით,
ქუხდა ქორწილი, იყო ღრეობა,
მთვარეც გამოჩნდა თეთრი ხალათით. . .
ოცი წელია ვამარცხებ ტკივილს,
ცრემლით შევყურებ შედეგებს ომის,
ზარნაშოს ხმა ცვლის მამლების ყივილს,
დამსეტყვა ხილვამ ქალაქის კვდომის. . .
ტყვიის კვილიმა შთანთქა წვიმის ხმა
და დაამუნჯა ბუნების ქნარი,
გაგრიფშს ნაართვა მისი თილისმა,
ცეცხლს აღვივებდა ჯიუტი ქარი.
აი, ის ფოტო, ტკივილს რომ ამხელს,
ურყევად იდგა იქ რუსთაველი,
უბადლო მგოსნის ძეგლსაც კი ახლეს
ბოლმით დამსკდარი, შემლილი ხელი...

დასცეს ხელმწიფე უკვდავი რითმის
და მის ნამსხვრევებს ფოთლები მოსავს,
მაშინ წამები დააკლდა თითქმის,
ოქტომბრის დილის გაგრაში მოსვლას!
უსიტყვოდ ყოფნა ყოფილა ძნელი,
დუმს რუსთაველი, აღდგომას ელის
და ჩვენს მოსვლამდე ძველი საათი
მის უკვდავ ფრაზებს ამაყად მღერის.

ლექსის თანავტორია ჩემი ყოფილი სტუდენტი, დღეს უკვე საუკეთესო
მეგობარი, ჩემი უმცროსი ვაჟის ნათლია - ანრი ფხაკაძე;
მადლობა, ანრი, იმ ლამაზი დღისთვის და სასიამოვნო განწყობისთვის!

*შოთა რუსთაველის ბიუსტი, „გაგრიფშის“ წინ (ომამდე და ომის
შემდეგ); იხ. გვ.417

სანამ . . .

სანამ კლდის ფერდობს, როგორც ზღაპარში,
ფიქრებად ათოვს თეთრი გვირილა,
სანამ ლურჯი ცა მთას ცამდე აწვდილს,
სხივებდანნულ მზეს ადგამს გვირგვინად,
სანამ უგზავნის კოცნას თოლიებს,
ზღვა მშობლიური, მშვიდი, ლივლივა,
სანამ ვერ ახლეს ხელი ბუნებას,
მხოლოდ სიზმარში, შენთან ვივლი, რა...
მერე კი მოვალ ცხადში, მიმიღებ?
შენ ხომ დამპირდი, რომ დამიბრუნებ,
მაჩვენებ: სახლ - კარს,
წინაპრის საფლავს,
მშობლიურ სკოლას,
მშობლიურ ეზოს,
საყვარელ ქუჩას (ოდნავ სახეცვლილს),
მაჩვენებ ბუდეს ჩვენი მერცხლების,
სხვა აღმაფრენის, სხვა ალიონის,
მხოლოდ შენ მინდა, რომ იყო მაცნე,
ხომ მაპატიებ, დამტოვებ შენთან (?)
და ამ ყველაფრის პატრონად მაქცევ!
ისევ ზღვა მშვიდი, ისევ ლივლივა
და შენს ქუჩებში მშვიდად ვივლი, რა. . .

კურორტი გაბრა 100 წლისაა!

მზე, მზეზე მკითხეთ? მზე ისეთი აქვს -
გაყინულ გულს რომ გაათბობს, გაშლის,
სასიყვარულოდ ცამდე რომ ასწევს!
ვერსად იპოვით ასეთ მზეს სხვაგან,
ის მხოლოდ ჩვენთან, ჩვენს ქალაქშია!
უცქირეთ მნათობს თბილსხივებიანს,
ეს მზეა, იმედს ცამდე რომ ასწევს!
ზღვა, ზღვაზე მკითხეთ? ზღვა ისეთი აქვს -
გრძნობებით სავსე აზვირთებს ტალღებს
და ამ ტალღებზე თეთრ გემებს არწევს,
ვერსად იპოვით ასეთ ზღვას სხვაგან,
ის მხოლოდ ჩვენთან, ჩვენს ქალაქშია!
უცქირეთ ცაში გუნდს თოლიების,
ნახეთ თეთრ გემებს ზღვა როგორ არწევს;
სახლებზე მკითხეთ? თეთრ სასტუმროზე?
ყოველი სახლი ქმნის ისტორიას,
ბევრი შენობა აქ ითვლის ას წელს,
ამ ლამაზ სახლებს სად ნახავთ სხვაგან?!
ისინი მხოლოდ ჩვენს ქალაქშია;
უცქირეთ ქალაქს, ცას განათებულს
ქალაქს, რომელიც ზეიმობს ას წელს!
ამ სიმშვიდეში, მშვიდობას ეძებთ?
აბა, რა გითხრათ, რით გაგახაროთ?!
მხოლოდ მშვიდობა აკლია ქალაქს,
უჩვენოდ მხრებზე კვლავ დარდი აწევს,
„სინათლე“ ამ ცას, მინას და ქუჩებს,
ყველას, მშვიდობას ვინც მოსვლას ურჩევს!

ერთი სურვილი...

როცა წამები აკლდება თორმეტს,
ვცდილობ, სარკმელთან მოვუხმო სურვილს,
ნათდება ზეცა, სათქმელი ჩემი,
ხმაურში, ფიქრებს გვერდს ისევ უვლის...

აი, შემოდის ახალი წელი,
ეს ღამე ჩემთვის სხვა ღამეს არ ჰგავს
და ჩუმად, სადღაც, კუნჭულში გულის,
ძლივს ვაკონინებ: მშვიდობა - გაგრას!

ნაცრისფერ გაგრას ...

იქ, ჰორიზონტთან, სადაც ეხება
ზღვა ნაცრისფერი ნაცრისფერ ზეცას,
ვძირავ ჩემს სევდას, ნაცრისფერ სევდას
და გზას შენამდე დღითიდღე ვკეცავ;

გადავაგორებ კიდევ ერთ ზამთარს,
და სიკვდილისთვის გავწირავ ლოდინს,
გაჩუქებ ფერებს, გაჩუქებ ლურჯ ცას,
სხვა გაზაფხული იმედად მოდის!

დრომ დამატყვევა

დრომ შემეპყრო და წარსულს მიმაჯაჭვა. ხშირად განვმარტოვდები საკუთარ ფიქრებთან და გარდასულ დღეთა სიამით ვტკბები. განვიცდი, მტკივა, რომ ეს ყველაფერი სადღაც გაქრა, მაგრამ, მაინც, არ გავურბივარ გაგრაზე ფიქრს. მე მისმა სილამაზემ და ფერთა სიუხვემ დამატყვევა. დროს მორჩილ მონასავით თავს ვუხრი და ვთხოვ, გამიშვას, მამგზავროს ნათელ მომავალში, სადაც გაგრასთან ერთად ვიცხოვრებ. დროსთან სიფრთხილესა და საჭირო, ის არ ჩქარობს და სანამ მშობლიურ ქალაქთან შეხვედრის წუთებს მაჩუქებდეს, მათვე ვეინებს შეცდომებს, რომლებსაც გაგრის ტრაგედია მოჰყვა. მახსენებს ყველაფერს, რასაც 20 წელზე მეტია ვნატრობ და ვეფერები: ლურჯ მთებს, მზეს, რომელიც სიყვარულს აფრქვევს, ულამაზეს პალმებს, მაგნოლიებს, უდარდელ ბავშვობას, უთბილეს სახლს, მოლივლივე ზღვას, ჩემს მშობლიურ მიწას... არ ვიცი, მოახერხებს თუ არა დრო - მოარჩინოს ყველა ტკივილი, მაგრამ მისგან რომ უფრო მეტ სიკეთეს ველი, ეს უდავოა!

მუზა შევარდა მინდორში...

დრომ მომავლისკენ წამილო, დავრჩი გრძნობების ამარა,
გამოვალვიძე იმედი, წვიმამ წვეთები დამალა,
გამომიგზავნეს წუთებმა ფიქრების მთელი ამალა,
მოძრაობას მთხოვს სიცოცხლე, რა გამაჩერებს, აბა, რა?!

ისე უეცრად განათდა, გაბრწყინდა ცისა კამარა,
საშველს არ მადღევს ფურცელი, რა მოვუხერხო კალამს, რა?
ნათელმა სძლია ქრილობას, დრომ ყველა ბზარი დაფარა,
მუზა შევარდა მინდორში, რითმების მწკრივი დაბარა...

რალაც მოვირგე მგზავრობა, გზამ გამიტაცა სავალმა,
ლექსში ვიპოვე ნუგეში, როცა ვერ მარგო წამალმა,
შეხედე, როგორ თენდება, იყივლა ჩემმა მამალმა,
წამო! გამიშვი, ვიფრინო, ნუ შემაჩერებ, წავალ, რა...

ფოთოლი

ზოგჯერ, ვით ფოთოლს მიმათრევს ქარი,
სადღაც მიტაცებს ცხოვრების რიტმი,
მიმართულებას არც ვეძებ ხშირად,
ოღონდ გავფრინდე და წამებს ვითვლი . . .
ზოგჯერ ზღვის ტალღას მივყვები მარტო,
ზღვა დღეს მშვიდია, მე - უფრო მშვიდი,
რამდენ ხანს გასტანს მგ ზაფრობა, ნეტავ? –
ორი დღე, სამი, ან იქნებ, შვიდი?!

დროგამოშვებით ვპოულობ ნუგემს
მთაში, მინდვრებზე, ბალახებს შორის,
შევისისხლხორცებ ყვავილთა სურნელს,
ბარში მივყვები ნაკვალევს შრომის,
შემოდგომის ქარს გავექცე როგორ?
ამოსუნთქვასაც კი აღარ გაცლის;
დამაფარფატებს აქეთ-იქით და
დამტოვა ღეროდ, ძველ სამოსს მაცლის.
მიმიტან ისევ ჩემს ხესთან, ქარო?
რომ შევერიო ფოთლების ფენას,
თუ ჩემს მიწაზე დამაგდებ სადმე,
მაშინ განვაგრძობ უშიშრად ფრენას . . .
იქ, ხის ფესვებთან ვიქცევი მიწად,
იქ ვპოვებ შვებას, ის ჩემი ტყეა!
და გაზაფხულზე ვიმწვანებ ისევ,
იმედი ჩემი ბუნების ტყეა!

ათას გრძნობაში გამოზრდილს დავღალავ კალამს...

არ დავიზარებ სიმართლისთვის ძიებას, გარჯვას...
უიმედობის დასაძლევად ავისხამ აზვარს,
მაინც აღვმართავ აფხაზეთში ხუთჯვრიან ალამს,
ათას გრძნობაში გამოზრდილს დავღალავ კალამს.
სუნთქვას დავუთმობ, ვუერთგულებ სამშობლოს უტკბესს,
ლექსებად დავღვრი მონატრებას - დაფარულს, უთქმელს,
მოვუხმობ რითმებს სიყვარულზე, შევამკობ ფურცლებს...
კვლავ გავაღვიძებ მოგონებებს - უთბილესს, უცვლელს.
მუზას ვთხოვ დარჩეს, შევანუხებ ასჯერ, ათასჯერ...
ის ძველებურად გამიღიმებს, მეტყვის: „აქ ვარ ჯერ“ ...
შემოვევლები ცისარტყელას, ციდან რომ მიმზერს,
დილას რომ მჩუქნის, ჩავიხუტებ, ვადიდებ იმ მზეს,
ლექსმა მიპოვა, მიპატრონა და დამართო ნება,
გავათამამო, ავამაღლო გრძნობები, ვნება...
ლექსი აცოცხლებს, ამეტყველებს გულისთქმას, წარსულს,
მუზას დარჩენა უანდერძა, დამშორდეს არ სურს...
ჰოდა, მეც დავწერ, ავამაღლებ სიყვარულს თქვენში,
სიტყვების კონას აფროდიტეს¹ ჩავუწნავ თმებში
და თუ ლექსებით შევუერთდი სიცოცხლის წყაროს,
ღვთიურმა ძალამ მომიტევოს და შე-მი-წყა-ლოს...

¹ აფროდიტე (ძვ. ბერძნ. Ἀφροδίτη) — სილამაზისა და სიყვარულის ქალ-ღმერთი ძველ ბერძნულ მითოლოგიაში, ზევსისა და დიონეს ასული.

ბენვის სიღზე...

მზე დაეშვა, ლურჯი ზღვისკენ დააპირა დახრა,
მეჩვენება, თითქოს, ახლოს, ორ ნაბიჯში დგახარ,
ვერ გეხეები, მიზეზი ხარ ჩემი შფოთვის, დარდის,
გზა შენამდე მოსასვლელი, ბენვის ხიდზე გადის...
ვნატრობ ისევ, ძველებურად გამითენდეს შენთან,
დღეს შეხვედრა მზესთან ჩემი კვლავ უშენოდ შედგა...
ჯერჯერობით ნაბიჯს ვერ ვდგამ, რომ არ ჩანყდეს ხიდი,
ვდგავარ აქვე, შორიახლოს და ჩემს სიზმრებს ვყიდი...
ნამოვიდა ნვიმა, მე კი იმედს ვეძებ სანთლით,
თან სიბნელეს გულში ვიკრავ სულ სხვა დილის ხათრით,
ფეხს არ ვიცვლი, ვდგავარ ასე, მუხლებამდე სველი,
ბენვის ხიდზე რკალშემორტყმულ ცისარტყელას ველი...

ხიდი - გაბრამდე

ისევ მზის სხივის გამოსახვას ვბედავ მის ცაზე,
ხიდი, გაგრამდე მისასვლელი ამაგებინეთ,
ჩვენი სამოთხე, განფენილი დედამინაზე,
როგორ მიქციეთ ჯოჯოხეთად, გამაგებინეთ?!
ველარ გავუძლებ, აფხაზეთო, ისიც სიზმარში,
ფიქრებაშლილი, სანუგეშოდ, ზოგჯერ გხედავდე,
გთხოვ, სიყვარულით მაგრძნობინო, თუნდაც ცივ ხმაში,
რომ მზის სხივები ჩამოაღწევს ჯოჯოხეთამდე.

იდგა გაგრა ტანზე თითქმის შიშველი,
სიცივისგან კანკალებდა ქალივით
და მოიხმო ტვინის გამომთიშველი -
მოგონების ვრცელი ტალღა, განივი...
მერე შეხტა ზღვაში, ვნებით გიჟური,
თქვა: „ნუ მეძებ - ამ სივრციდან გავედი...“
და რადარზეც გაქრა ყველა ნიშნული -
ალარც გრძელი და ალარცა განედი...
შორს შევიდა, თქვა: „მჯეროდეს მე რისი?!“
სიკვდილის წინ, სიტყვა გამოიმეტა:
„მივალ, ჩემი ისტორიის მერმისი
დარჩა ღმერთის და დევნილთა იმედად...“

ოხ, როგორ მომნატრებიხარ

„ნუ სტირი, თუკი გიყვარვარ“¹,
ნუ შეგაშინებს დუმილი...
მე მონატრებას მივყავარ,
მოგაგნებ, რწმენით თუ ვივლი!
ლოცვით შედეგი მოიმკეს, -
ეჭვები გამირბიანო...
შენ ჩემი თავი მოგიკვდეს,
თუკი კვლავ დავიგვიანო...
შენს გარჯას ვამჩნევ, ლომის წილს...
ჩემი მშვიდობის მტრედი ხარ,
მოდო, ჩაგიკრა, მოინი...
ოხ, როგორ მომნატრებიხარ!

1 „ნუ სტირი, თუკი მართლა გიყვარვარ“ - ნეტარი ავგუსტინეს მიხედვით.

ბაბრა მინდა...

დამიტოვე ეს სიზმარი, მზეო, ჯერ ნუ ამოხვალ
და ლამესთან მარტო ყოფნა, გევედრები, მაცალე,
მერე მოდი, ამობრწყინდი, მაგრძნობინე - აქ რომ ხარ,
რაც ეჭვი მაქვს, ფიქრებიდან, ყველა ამომაცალე...

დილა მინდა - აფხაზეთის სურნელებით დამტკბარი,
სითბო მინდა - ჩვენს ქალაქს და ჩვენს ქუჩებს რომ სჩვევია,
მენატრება ლურჯი ზღვა და ზღვას რომ ერწყმის მთა-ბარი,
საოცარი გათენება, რაც კი გამომრჩენია...

მზეო, გულში ჩანვდი ყველას, ვინც მაფიქრებს, ვინც მიყვარს...
მიდი ყველგან, სადაც ნატვრას ფეხაკრეფით უვლია,
გაგრა მინდა... ის გზა მინდა, გაგრაში რომ მიმიყვანს,
ჩემი სახლის, ჩემი ეზოს ჩახუტება მწყურია...

სიცივე სცოდნია ლოდინს

ზღვის ცივ ნაპირთან ქრის ცივი ქარი,
განა ეს სუსხი ზამთრისგან მოდის?!
გულში თეთრი ცა რომ ჩავიკარი,
მივხვდი, სიცივე სცოდნია ლოდინს...
ერთვის ფიფქები გაგრაზე ფიქრებს,
უკვე ყელამდე დავდივარ თოვლში,
ჩუმი განცდები ქარბუქში მითრევს
და ნულარ გიკვირს - ფრთებს ზანტად თუ ვშლი...
თოვლს დაუფარავს ჭრილობა ბევრი,
აქ ომი, თითქოს, არც იყო ადრე...
ქვეშ თეთრი საბნის, თვლემს სახლიც, ტევრიც...
ჩემი სათქმელი თეთრ ფიფქებს ვანდე.
ნეტავ, შევძლებდე შენს ცხადში ხილვას,
ხან შენი ზღვა ვარ, ხან შენი ვარ ცა,
შენთან ზამთარიც სხვაგვარად მნიბლავს
და სხვა ეშხი აქვს გაყინულ ვარდსაც.
ხან მეკარგები, ხან ისევ აქ ხარ...
ქმნიან ფიფქები არნახულ ლანდებს,
იმ ბილიკს ვეძებ, თოვლის ქვეშ ახლა,
რომელიც გულში გაზაფხულს ანთებს.
ზღვის ცივ ნაპირთან ქრის ცივი ქარი,
განა ეს სუსხი ზამთრისგან მოდის.
გულში თეთრი ცა რომ ჩავიკარი,
მივხვდი, სიცივე სცოდნია ლოდინს...

უცხო ყვავილი...

ჩემო ქალაქო, შენთან შეხვედრის
არდამდგარ წუთებს ეჭვებით ვქოლავ...
შუა ზამთარში რამ გამახსენა,
რამ გამახსენა ვარდების კონა?
რამ მოიტანა ასე ნაცნობი,
ნაზი სურნელი ჩემი ეზოსი?
სიმღერასავით მწვდება, მალვძებს
მთის მონათხრობი ტკბილი ეპოსი...
სწორედ ამ მთასთან დგას-მელოდება
სახლი მზიანი, ქათქათა, კობტა,
დღეს „სხვისი“ ჰქვია, ჰო, ჰქვია „სხვისი“,
ვისლა მოგვითხო, ეს როგორ მოხდა?!
ბევრი ხე მოჩანს სახლის გარშემო,
ჩვენი დარგული, პატარა, დიდი...
ეს ხომ ის ხეა, ვისხენებ იმ დროს,
მის კენწეროზე ხის თოფებს ვთლიდი;
როცა ყვავილობს ეზო საამოდ,
ნეტავ, იცოდეთ აქ ყოფნა რად ღირს...
ვინ მიმასწავლის ბილიკს სახლისკენ,
ჩემი ეზოსკენ, ლოდინით დაღლილს?
დედის დარგული ხე გამახსენდა,
როგორ კეკლუცობს, ფრთები მოისხა, -
ო, როგორ შვენის, ო, როგორ ხატავს
ეზოს ყვავილი ფეიხოსა¹..

¹ ფეიხო (ნათ. ფეიხოსა) /იხ. ქართული ენის ორთოგრაფიული ლექსიკონი/
ვ. თოფურია, ივ. გიგინეიშვილი, თბილისი 1968 წ. გვ. 743. დამატებით:
იხილეთ გვ. 417

ნამდვილი აზბაქი ერთ ჩემს გაბრელ მეზობარზე

საოცარია ჩემი ქალაქი, თუ ერთხელ შეიყვარე და გაითავისე, არასოდეს დაგავინყებს თავს. ვის არ მოხიბლავს მისი ჯადოსნური ბუნება?! ის ისეთი პატარაა, ისეთი ნაზი და რამდენ სიყვარულსა და ტკბილ მოგონებას იტევს... იყო დრო, როცა მხოლოდ ლამაზი გრძნობებით საზრდოობდა და სიხარულს უნანილებდა თითოეულ ჩვენგანს შავი ზღვის მარგალიტი - გაგრა. ომმა ყველაფერი ნაშალა, განირა დიდი თუ პატარა, მოხუცი თუ ახალგაზრდა, ცეცხლს მისცა სახლები, ქალაქები, სოფლები. მხოლოდ სიყვარულს ვერ ახლეს ხელი, ვერ დაწვეს, ვერ ჩაძირეს... ამ უფაქიზეს გრძნობასთან ბრძოლით უფრო მეტად გაამძაფრეს გაგრასთან, საყვარელ ადამიანებთან შეხვედრისა და მათთან დაბრუნების სურვილი.

სწორედ ამ სურვილით შეპყრობილმა გადავლახე შიში და გაგრის ტრაგედიიდან დიდი ხნის შემდეგ ჩავედი ჩემს მშობლიურ ქალაქში. ერთადერთი იმედი, რაც მასულდგმულედა მთელი მგზავრობის განმავლობაში, იყო ლოცვის მაღლი და ძალა. გაგრასთან შეხვედრა მასთან 18 წლის წინ განშორებით გამონვეულ სევდაზე უფრო მტკივნეული აღმოჩნდა. ქალაქის შესასვლელთან არაქართულმა წარწერამ „გაგრა“ რამდენიმე წუთით გამაქვავა. მსურდა, ძლიერი და იმედიანი ვენახე გაგრას, მაგრამ ცრემლები მაინც ვერ შევიკავე. ისიც მალავდა ცრემლებს; რომ არ შემშინებოდა, უღრუბლო ცამ ნაცრისფერი ღრუბელი ინატრა და წვიმა წამოვიდა, გაგრამ საკუთარი ცრემლები წვიმის წვეთებს შეუერთა. გულში მიკრავდა ყოველი ქუჩა, ხე, ბუჩქი... თითქოს, სახლებმაც გამომინოდეს ხელი, მისასალმებლად. ის ღამე გაგრასთან ჩურჩულში გავატარე, არ მახსოვს როგორ დაღამდა, არ მეძინა...

მეორე დღე უფრო მძიმე აღმოჩნდა. როგორ ვნატრობდი მშობლიურ კუთხეში, გაგრის მიწაზე ფეხის დადგმას. ნატვრა ამიხდა, მაგრამ ახლა არ ვიცი, მოვეფერო, თუ ვუსაყვედურო მას. გაგრის მიწამ ხომ ჩემთვის უთბილესი და უნეტარესი ადამიანის სხეული მიწად აქცია; დედა გაგრის ტრაგედიაში შეიწირა. დევნილობის ყოველი დღე დედაზე ფიქრით იწყებოდა და მთავრდებოდა. პირველად მომეცა შესაძლებლობა, მუხლმოდრეკილს მის საფლავთან მეტირა. მეტირა ქართულად. არ იტიროო - მითხრეს, ქართულად ნუ მოთქვამო, მაგრამ ვინ შემაკავებდა?! მაშინ მეგონა, რომ ჩემი უსაზღვროდ მონატრებული დედის სულს იმით ვანუგეშებდი, რომ სწორედ ქართულად ვიტირებდი. დედის საფლავი მხოლოდ დაახლოებით ვიცოდი. ნათესავმა მიმითითა სავარაუდო ადგილზე. ორი დღე ვწმენდდი იქაურობას, ხელები დაგლეჯილი მქონდა. როგორც ჩანს, ხალხს ეშინია აქ შემოსვლის, მეც გული გამისკდებოდა, რომ არა ჩემი აფხაზი მეგობარი. ტყვეს შეუჭამია აქაურობა, საშინელი ეკალ-ბარდებია, სახელები და გვარები არც იკითხება. საფლავის ქვები წაქცეული ან წაღებულია. ერთ კონკრეტულ ადგილზე დავამაგრე ხის ჯვარი, წმ. ბერ გაბრიელის საფლავიდან აღებული შავი მიწა მოვაცარე და ჰოი, საოცრებავ, მიწაზე ერთი კონკრეტული ადგილი განათდა, ეჭვგარეშეა, დედის სამუდამო განსასვენებელი, დავემხე მიწაზე და უფრო მეტად ავტირდი. რამდენიმე მეგრული სიტყვაც წამომცდა, არამგონია უნებურად, დედა ხომ წარმოშობით მეგრელი იყო. რომ შემძლებოდა, ჩემს ხმას მთელ მსოფლიოს გავავრდებდი. მაგრამ ბუნება აახმაურა, ფოთოლთა შრიალმა ჩემი ქართულად კვნესის ხმა გადაფარა. თითქოს, ცდილობდა ქალაქი, რომ არავის გაეგონა ჩემი ქართული მოთქმა.

გაგრაში ჩამოსვლა საყვარელ ადამიანთან შეხვედრის სურვილმაც გადამანწყევტია. ის აფხაზია და დღემდე ცხოვრობს ჩვენს ულამაზეს ქალაქში. მახსოვს, როგორ ჩამიკრა ძლიერად გულში და როგორ დამადნა ტუჩებზე მისი ცრემლები. ვინ დამასწრებდა ატირებას?! მაგრამ წინა დღით, დედის საფლავის ნახვამ დამიშრო ცრემლები. თურმე, როგორ გვენატრებოდა ერთ-

მანეთი, რამდენი გვექონია ერთმანეთისთვის სათქმელი... მან მშობლიური მხარე ომის დაწყებისთანავე დატოვა და რუსეთში გაემგზავრა, მაგრამ ხშირად ბრუნდება, ყოველ ჩამოსვლაზე პატიებას სთხოვს გაგრას, 2 ოქტომბრის სისხლიანი დილისთვის, საბოლოოდ რომ დასცა ქალაქი. როგორ შეცვლილა და მოტეხილა, ერთ დროს სიცოცხლით სავსე კაცი. მან თავისი სიღინჯით, ჯენტლმენური თვისებებითა და უვაჟკაცესი ხმით ჯერ კიდევ სკოლის ასაკიდან მომხიბლა და შემაყვარა თავი. როგორი თბილი და მხიარული იყო მაშინ. ახლა, თითქმის არ იღიმოდა; მომატარა ყველა ის ადგილი, რომელიც ჩვენი შეხვედრის წლებს, წუთებს გაგვახსენებდა. ერთ საღამოს, ძველი გაგრის პარკის შესასვლელთან გააჩერა მანქანა, ვგრძნობდი, რომ არ სურდა გადმოსვლა, მაგრამ, როცა სხვა გზა არ დაუფიქრე, მითხრა: „მაპატიე, რომ ასეთი გაგრა დაგახვედრე“ - ო. მართლაც რომ შეცვლილა ჩემი გაგრა, გადასხვაფერებულა. ჩვენ კიდევ რამდენჯერმე შევხვდით ერთმანეთს. რატომღაც მეგონა, რომ ის უჩემოდ არ გააცდენდა არც ერთ წუთს და იმ რამდენიმე დღეს ჩემთან ერთად გაატარებდა, მაგრამ ეს ასე არ მოხდა. ომი ადამიანებსაც ცვლის, თურმე. ან, იქნებ, არ სურდა იმ გრძნობის გაღვივება, რომელიც ომამდელ გაგრაში ასე გვაღამაზებდა და გვამაღლებდა ორივეს. იქნებ, ჩვენი ისტორიის გაგრძელება და ჩვენი თანაცხოვრება წარმოუდგენელი ეჩვენებოდა ახალ გაგრაში? ამასობაში, მე არ დამიკარგავს არც ერთი წამი, მოვეფერე მშობლიურ სახლს, მართალია, შორიდან, მაგრამ დავპირდი, რომ ისევ დავბრუნდები და დავეპატრონები; მიუხედავად იმისა, რომ აფხაზმა მეგობარმა შემომთავაზა შიგნით შესვლა (აფხაზები არიან, ვთხოვ ცოტახნით დაცალონ და ნახევარი საათით შედიო) მაინც ვერ გავბედე, განა შესვლის შემეშინდა? - არა, ალბათ, უფრო სახეშეცვლილ გარემოში გაქვავებისა და უკან გამოსვლისა. ამიტომ უარი ვთქვი სახლში შესვლაზე.

არაერთხელ მოვეფერე გაგრის ზღვას, რომელიც სულ სხვაგვარი მეჩვენა, უმშვენიერეს სანაპიროს, პალმებს... სხვათა შორის, დაღლილ-დაქანცულმა, პირველ დღეს შხაპი ვერ მივიღე,

წყალი არ იყო, კიდეც დიდხანს არ იქნებო, - მითხრეს და ამიტომ ფეხები ზღვაში დავიბანე, თითქოს, ერთდროულად შემეხო თითქმის გაყინულ სხეულზე ზღვა, ბავშვობა, სიყვარულიც და დარდიც...

დადგა განშორების დღეც. როგორ მჯეროდა, რომ მოვიდოდა და, უკვე მერამდენედ, სამუდამოდ მასთან დარჩენას მთხოვდა. ეს რომ მომხდარიყო, არ ვიცი, მაშინ როგორი იქნებოდა ჩემი პასუხი. მაგრამ, დღევანდელი გადმოსახედიდან ვხვდები, რომ ორივემ სწორი გადაწყვეტილება მივიღეთ. ისევ დავტოვე გაგრა, ისევ თვალცრემლიანმა და ისევ უმისოდ! ის არ მოსულა. უფრო სწორად კი, ვერ შეძლო მოსვლა. მერე დამირეკა და მითხრა: „ვერ გავუძლებდი კვლავ შენი ცრემლების ხილვასო, გაგრაში მე მხოლოდ ერთი ვარ შენთვის, იქ კი, თბილისში შეგიძლია უამრავი ძვირფასი და საყვარელი ადამიანის გარემოცვაში იცხოვროო...“ ომის შემდგომი ცხოვრება დასტურია იმისა, რომ ჩვენი გზები სამუდამოდ გაიყარა. თურმე, როგორ მყვარებია ის გაგრა, რომელიც ყველას გვახსოვს და დღემდე გვენატრება. საყვარელი ადამიანის გამოც კი ვერ გავბედე ჩემს ქალაქში დარჩენა, რომელიც ომმა ძირფესვიანად შეცვალა და გააუცხოვა ჩემთვის. ამასთან, ვერ დავტოვე მოხუცი მამა, რომელიც დედაქალაქში ჩემს დაბრუნებას ელოდა. ვერ დავტოვე უამრავი მეგობარი, რომელიც დევნილის მძიმე ჯვარს ატარებს. ვერ დავთმე დროებით უაფხაზეთოდ დარჩენილი დანარჩენი საქართველო, რომელმაც შემიფარა და უამრავი მძიმე დღე გადამატანინა...

მე არ მითქვამს უარი სიყვარულზე, მე წარსულს გავატანე მოგონება ადამიანზე, რომელიც დავუთმე უჩემოდ დარჩენილ მშობლიურ გაგრას. იყო დრო, როცა მეჩვენებოდა, რომ მხოლოდ სამნი ვიყავით დედამიწაზე: მე, ის და ჩვენი ქალაქი. ახლა სიყრმის მეგობარი გაგრასთანაა, მე დავრჩი მარტო, მაგრამ გაგრა არ ტოვებს ჩემს ფიქრებს, ოცნებებს, განცდებს... არ ვიცი, რა იქნება ხვალ, მაგრამ მნამს, რომ სულ მალე ჩემი მორიგი ვიზიტი შედგება ისეთ გაგრაში, რომელიც მხოლოდ ამ ქალაქს ეკადრება...

უკვე გამოვცდი გაგრას, ისევ გავქვავდი იმ წარწერის დანახვაზე... დაეხუჭე თვალები, მოვიმარჯვე ყურსასმენი და მეგობრის (ისიც გაგრელია) სიმღერას ვუსმენ. სიმღერა გაგრაზეა. არ დაგიმაღავთ და მაშინ, როცა გაგრის ქუჩებში სულ მარტო დავდიოდი და ქართულად დამლაპარაკებელი კაცი არ მეგულებოდა, ამ სიმღერას ხმამაღლა ვასმენინებდი ჩემს ულამაზეს ქალაქს და ისიც სიამოვნებით ისრუტავდა ქართულ ჰანგებს. რამდენიმე საათში გადმოვკვეთე ადმინისტრაციული საზღვარი, დროებით ვემშვიდობები აფხაზეთს, ხვალ უკვე თბილისში ვიქნები... ყურში ჩამესმის ერთი გაგრელი პოეტი ქალის გულშიჩამწვდომი და ჩემთვის ასე ახლობელი სიტყვები:

„გამამტყუნეთ, ვინც გინდოდეთ მიწოდეთ,
ქვეყნის ვალი სიკვდილამდე დამდეგს,
საქართველო ერთიანი მსურდა
და აქ ვიხდი მე ამ ვალის სასჯელს!“¹

¹ მიმოზა დანელია - შეროზია, ლექსების კრებული „რწმენა, იმედი, სიყვარული“, თბ., 1997 წელი, „საქართველო ერთიანი მსურდა“.

არასოდეს მათქმევინო: და - ვი - ღა - ლე

ცა ღრუბლებში გაეხვია, განვიმდა...
დღე ეჭვებში მერამდენედ დამიღამე,
ალარ მათობო, მზე უშენოდ არც მინდა,
დავიღალე, მარტოობით დავიღალე...
ისევ ბილიკს მივუყვები ოცნების
და ვედრებაც, თითქოს, ცამდე ავიტანე,
შენზე ფიქრი, ვიცი, დღესაც მომძებნის,
კიდევ ერთხელ, კიდევ წუთით ამიტანე...
ამ ფიქრების გვირგვინს გინწავ ყოველდღე,
გვირილების მოსაწყვეტად დავიხარე,
მითხარი, რომ კვლავ გიყვარვარ, მომენდე,
არასოდეს მათქმევინო: და-ვი-ღა-ლე...

ენგურის სიღზა

ვიხსენებ მთებთან შეზრდილს
ფერად ზღვის ნაპირს, ქვიანს,
ენგურსგამოღმა ვცხოვრობ,
ენგურსგალმელი მქვია...
ფიქრები იმ თბილ წლებზე
ღიმილს და სევდას მგვრიან...
დამელოდები? - მოვალ,
თუ არ იქნება გვიან...
ისევ ის განცდა, გულთქმა,
ისევ ის ქარნი ქრიან...
ენგურს ვლახავ და მივქერი,
მე ხომ გაგრელი მქვია!

მზეო, წამო, რაა...

ნეტავ, ხიდთან ვინ არიან,
რომ კეცავენ გზას...
ხიდის ქვეშ რომ მდინარეა,
დაღვრილ სულელებს ჰგავს...

ეს უფროა ხიდი ბენვის,
აქ დრო იმედს კლავს;
უსოხუმოდ გული მენვის,
გაგრის ვხედავ ლანდს...

სად ხართ, ჩემო მთებო, ზვრებო,
ამოვლერლე ძლივს...
ხიდის აქეთ ჩანხარ, მზეო!
ხიდის იქეთ წვიმს...

ეჭვმა მითხრა, ჩემი არ ხარ,
მერე ხელიც მკრა...
იმ წვიმაში მინდა ახლა,
მზეო, წამო, რააააა...

ნავალ, ნამოვალ... და ისევ გაგრა...

გულს ვსინჯავ ხელით, აქ სადმე თუ ხარ...
ნავალ, ნამოვალ... და ისევ გაგრა...
ვნუხვარ უშენოდ, იმაზეც ვნუხვარ,
ამ ოქროს წუთებს, რომ ისევ ვკარგავ;

რალაც უეცრად გაფრინდა ეს დღე,
ვერც ფიქრად გნახე და ველარც გულში,
ნუთუ, ნახვედი და უცხოს ენდე...
მაშ, მიყვარხარო - რად მითხარ გუშინ?!

ვიცი, რომ სადღაც დაბუდდი ჩემში,
იქნებ, ძარღვებში შენ მოსჩქეფ ახლა...
იქნებ, იმ სახლის ბინადრობ სხვენში,
ვიცი, ნამსვლელი შენ მაინც არ ხარ!

გულს აწვდი ჟანგბადს, სისხლივით შველი,
შენში მისხალიც არ არის ზიზლის,
აბა, რით ავხსნა, ტკივილი შენი,
რომ მაგრძნობინა წვეთებმა სისხლის...

ვნუხვარ უშენოდ, იმაზეც ვნუხვარ,
ამ ოქროს წუთებს რომ ისევ ვკარგავ,
გულს ვსინჯავ ხელით, აქ სადმე თუ ხარ...
ნავალ, ნამოვალ... და ისევ გაგრა...

შემოდგომა გაბრაში

შემოდგომის ფერებს ვითვლი, ხატავს გზებს და ბუნებას...
მაგრამ მაინც ვერ ველირსე გაგრის შემობრუნებას,
კიდევ ერთი დღე ილევა, ზეცას ღამე ბარდება,
ფერის შეცვლამ ვერ განსაზღვრა სულის გაფერადება...

ნოემბერი ხეებს აცლის უკანასკნელ ფოთლებსაც,
ქარი გზებზე მტვერს დაათრევს და ცარიელ ბოთლებსაც...
სადღაც მთიდან მომავალი, ზამთრის ხმებიც მოისმა,
შემოდგომამ ვერ დაფარა ძველი კვლები ომისა...

სული - ისევ ნაცრისფერი, აღარც ძველი ბარაქა,
დამრჩა მხოლოდ მოგონება და ბავშვობა - არაკად...
სულს ფერები ვერ შევმატე შემოდგომის ფერებით,
გაიფანტა, ქარებს გაჰყვა უტკბილესი ბგერები...

ცრემლებს მაინც არ ვაჩვენებ, მივცე უნდა პირობა,
იქნებ, გაგრას ქარიც შველის, შველის ბუნებრივობა...
მაღე ფოთლებს გადააქცევს ნეშომპალად ბუნება,
მერე სადმე იაც მოვა, გაგრაც შემობრუნდება...

*შემოდგომის გაგრა; იხილეთ გვ.418

როლი

ეს ცხოვრებაა, მარგებენ როლებს,
კვლავ „ემსახიობობ“, ავად თუ კარგად...
ხან მსხვერპლს ვთამაშობ, ხან ვგავარ მსროლელს,
რალაცას ვიძენ, რალაცას ვკარგავ...

ზოჯერ ვმუნჯდები, ზოგჯერ სხვას ვმართავ,
ვთამაშობ სულელს, თუ სხვა გზა არ მაქვს,
მე უარი ვთქვი თამაშზე მათთან,
ვინც მწამს და მიყვარს, რაც გულით დამაქვს!

თუ ვითამაშე უნაკლოდ როლი,
ვიღებ შექებას, მაძლევენ „ჯილდოს“,
ხან მახეს ვაგებ, ხან კოშკებს ბროლის,
ამ გამოწვევას რომ შევეჭიდო.

ხან სხეულს ვთოკავ, ხან სადღაც მივქრი,
არა, არ ვითხოვ ოქროს რტოს, პალმის,
ჩემს პალმის რტოსთან მიმაფრენს ფიქრი,
სული ბუდიდან ამოხტეს, ლამის...

იქ ჯილდოდ მელის „ოსკარი“ ჩემი,
დრო წუთებს მითვლის, კვლავ მაკონტროლებს,
სულ სხვა სცენარის იმედად ვრჩები
და ველოდები ჩემს ნანატრ როლებს...

მუნჯი კინოს პერსონაჟი

ისევ ვიქნევ ხელ-ფეხს, ღმერთო,
გავაგონო აბა, ვის რა?!
გულიდან რაც ამომენტო,
ისევ გულზე მომხვდა ისრად...

ისარს, ალბათ, ეჭვი მესვრის,
მშობლიური მეცნო პლაჟი...
ვხედავ ჩემს თავს და „ხმა“ მესმის
მუნჯი კინოს პერსონაჟის...

ვინ გაიგებს, რომც ვთქვა რამე,
არც შესტები მშველის, ვხედავ,
როლებს ვირგებ, ვათევ ღამეს,
ღამემ გულში შეიხედა...

წვიმს, ჩუმად ვარ, აზრს ვერ ვხედავ
ამ ღრუბლების ცასთან გაყრის...
და ჩემი ხმა ვანდო, ვხედავ,
წვიმადმოსულ ცრემლებს გაგრის...

სევდის ქალაქს

ნახვედი, როცა უზომოდ მწამდი,
ქარმა ფოთლები გასტაცა ხეებს,
ძლივსლა აღმომხდა - წყვდიადო, წადი,
ნუ აფათურებ ჩემს სულში ხელებს!

დრომ დაღამების ბრძანება გასცა,
ყველა მნათობი ჩააქრო წამში,
მერე, იმედი მიწაზე დასცა
და თავი უკრა უძირო ჭაში,

ჭა ჰგავდა ციხეს, გაყინულს, მტვრიანს,
იყო მომგვრელი სიბნელის, შიშის...
მოჰქონდა ომი გასროლილ ტყვიას
და ვერ იკლავდა უმსხვერპლოდ შიმშილს...

დღესაც მსხვერპლი ვარ უშენოდ ყოფნის,
შენ კი უსულოდ დაგტოვეს, ჩემო!
გულს სიმამაცე ჯერ კიდევ ჰყოფნის,
შენთან შეხვედრას ჯერ კიდევ ვჩემობ...

აღარ გინატრო? სთქვი - იქნებ, ვცოდავ?!
მზე ნაბიჯ-ნაბიჯ ჩემს გულში შედის,
იქნებ ვბრუნდები, მაცალე ცოტაც,-
სული ჩაგბერო, ქალაქო სევდის!

გაგრა, სახლი, ეზო... რალაც მემძიმა...
ბრონეულებს დასკდომია ატლასი...
ჩუმი იყო დღეს ზღვა, ტალღებს ეძინა,
თუმცა, იყო ქვეშ დინება ათასი...

ერთ დინებას მეც ბავშვივით მივინდე,
სალამომდე გამომრიყავს ნაპირზე,
ზიზღნარევად, ეჭვს სხეულზე მივედე,
სულს რომ ლაფავს - დასტყობია თავ-პირზე.

იქნებ ზეცამ ჩემს მზეს სხივი უნახოს,
არ დავუშვებ, სევდა ამომაცოცდეს,
აქვე ვგდივარ, ნავსადგურთან სულ ახლოს,
ხელოვნური სუნთქვა გამომაცოცხლებს!

გაგრა, სახლი, ეზო...რალაც მემძიმა...
ბრონეულებს დასკდომია ატლასი...
ჩუმი იყო დღეს ზღვა, ტალღებს ეძინა,
თუმცა, იყო ქვეშ დინება ათასი...

მაინც გნახავ, გაგრა...

(2015 წლის ბარბარობა)

წყალნაღებულ ვგავარ ნატვრას
და დინებას ვებრძვი ასგვარს...
დრო მიმათრევს, სავალ გზაზე
შვებით ვლახავ ათას საზღვარს,
ნუთუ, მხოლოდ მე დამაკლდი,
ნუთუ, მხოლოდ მე მჭირდები?!
ხავსმოდებულ იმედს მაინც
ვერ ვთმობ, ისევ ვეჭიდები...
ვერ გიპოვე, ველარ შეგწვდი,
ვერ დავფარე გზები სრულად,
ამ ჭიდილში დროსთან, ეჭვთან...
ბევრი ფიქრი განწირულა;
დრომ ცხოვრების ტკბილ ფიალას
ცრემლი ასჯერ ჩაურია,
რა არ შემხვდა ამ რთულ გზაზე,
ათას წყალსაც ჩაუვლია...
მოვდიოდი, მოვცურავდი,
მოვფრინავდი, მოვღელავდი...
უიმედო ფიქრებს, ეჭვებს
დროსთან ერთად ჩუმად ვკლავდი...
ყველა ფუჭ აზრს და ყველა ეჭვს
ჯანდაბამდე გზა ჰქონია...
სანამ შენ გნამს, რომ შევხვდებით,
მაინც გნახავ, მეც მგონია...

ბაბრა-ჩემი სამოთხე

გზად ტაძრებისკენ ვეძებთ ახალ გზებს
და ნათელ ხაზებს ვკარგავთ უკვალოდ...
უიმედობა შთანთქავს ამ ხაზებს,
სწორ გზაზე ვდგავართ, არ ჩანს უბრალოდ...
სიყვარულისკენ ვკვალავთ სავალ გზებს,
სამოთხისკენაც ვკვალავთ სავალ გზებს,
ეკლესიამდე ვკვალავთ სავალ გზებს,
სულს კი საჯიჯგნად ვუგდებთ გავაზებს...
ისმის შორიდან რეკვა ზარების,
დგას უფლის სახლი, რწმენის დარაჯად,
აღმართს მივყავარ კართან „სამების“,
სანთლებს სათქმელი კიდევ გადარჩათ...
ლოცვით ვიპოვო ხსნის გზა ეგება
და იმ ბავშვობის შევხვდე ბილიკებს,
ვიღაც ღიმილით შემომეგება,
ტკბილად დამლოცა, სანთლებს მირიგებს...
გზები საშველად მაშინ გაჩნდება,
როცა ფიქრობ, რომ გამოგელია,
თუ მზის სხივების იცი გარჩევა,
დაგაბრუნებენ, სადაც გელიან...
დაგაბრუნებენ, სადაც გელიან:
შენი მთები და შენი ქუჩები,
სადაც ნანატრი თეთრი გემია,
სადაც სიკვდილსაც გადაურჩები...
სხვა სურნელი აქვს იქ, იმ ბალახებს,
სხვა გემო - ჰაერს, ასე რომ მიყვარს,
ეს თავგანწირვა ხსნის გზას მანახებს
ჩემი „სამოთხის“ კართან მიმიყვანს...
გზად ტაძრისაკენ ვეძებთ ახალ გზებს
და ნათელ ხაზებს ვკარგავთ უკვალოდ...
უიმედობა შთანთქავს ამ ხაზებს,
სწორ გზაზე ვდგავართ, არ ჩანს უბრალოდ...

ცხოვრების გილი

მივქრი, ოცნების ცხენს ვკარი ღეზი
და ჩავეჭიდე ჩემს ფიქრებს ფრთებზე,
ისევ სახლისკენ მიჭირავს გეზი,
მზემ გადმოფინა სხივები მთებზე,
ნუ მემალეები, უშენოდ ვერ ვძლებ,
დალამებამდე ვიჩქარო უნდა,
შენთან რომ მოდის, იმ ბილიკს ვეძებ,
მისი დანახვა ყოველთვის მსურდა...
ეჰ, ამ ჯირითით დავლალე ცხენი,
რალა მჯეროდეს „ცხოვრების გიდის“?!
მზე ჩემი გაგრის, მზე ასე ცხელი,
ისევ ხვალამდე, მშვიდობით, მიდის...

ჩემი გულის ნანილი

ქარო, ნამილე, მაჩვენე მონატრებული მთა-ველი,
რა არ მასვენებს, მაფიქრებს - გაიგებს განა ყოველი?!
უდიდეს ტკივილს ატარებს ქართული მინის მტკაველი,
ჩემი გულის და სამშობლოს ნანილი განუყოფელი...
„დროებით, მხოლოდ დროებით“ - დაგვაცალკევებს, ამბობენ...
შენთან შეხვედრის წუთები დროს აქვსო გამოკეტილი,
მე ისეთ წუთებს რა ვუთხრა, თუ უშენობას არ გმობენ,
ღმერთო, მალირსე „დროებით“-ს მალე დავუსვა წერტილი!

ირგვლივ არც მზე, არაჰინ...

ცაში ვხედავ ჩემს თოლიას - გაუფანტავს ლოდინი,
გაგრაში ვარ... თბილ კენჭებზე მოაბიჯებს სადამო,
მზეს ქვიშაზე, პალმის ჩრდილში გაუშლია ლოგინი,
სულ არ ჩქარობს ზღვაში ჩასვლას, თითქოს, აცდის სამყარო...

რა ჯობია სიმშვიდეში ზღვის ნაპირზე ხეტიალს,
ჩემს გაფიცულ ეჭვებს უკვე აულიათ კარავი,
ლამეს ზღაპრის დასახატად უამრავი ხედი აქვს,
დავრჩით მარტო მე და გაგრა, ირგვლივ არც მზე, არაჰინ...

გაგრა, ახლოს მოინიე, თავი მხარზე დამადე,
რა ვიღონოთ სანუგეშოდ, მოლოდინსაც თუ ვავენეთ?!
ხან იისფერ ჰორიზონტთან, ხან სულ ახლოს დავლანდე,-
მხოლოდ გემი, თეთრი გემი მიდის-მოდის მდუმარედ.

გაგრის მაინც სხვაა

ცამ გადაშლილ გულზე
ასი ფიქრი დასხა,
დამიტოვა განცდად
მზე, თოლია და ზღვა...
ამიტომაც არის,
დარდი გულზე მიჭერს,
დგას ნაპირთან მუზა
და მზეს ხელით იჭერს...
თავბრუ მესხმის, თითქოს,
ჩარხავს ფიქრებს დაზგა,
იქაური მინდა
მზე, თოლია და ზღვა...
დროს ვერ უსწრებს ფიქრი,
გაიოფლა, დასცხა,
მირჩვენია გაგრის -
მზეც, თოლიაც და ზღვაც...
აქაც კი მაქვს ბევრი -
ამის მსგავსი და სხვაც...
შეედაროს გაგრის
მზეს, თოლიას და ზღვას...
როგორ მიყვარს, როგორ...
ნეტავ, იქეთ დამსვა...
მაინც სხვაა გაგრის
მზე, თოლია და ზღვა.

შენვედრა გაგრასთან

ხშირად მიფიქრია, როგორი იქნება, წლების შემდეგ, ჩემი შეხვედრა მონატრებულ გაგრასთან. პირველად ვინ შეეგებება ლოდინით დაღლილ გულს, ვინ მოეაღერებს? ჯერ, ალბათ, მშობლიური სახლის კედლებს მოვეფერები, მერე შემოვირბენ ჩემს კოხტა ეზოს და მთელი ბავშვობა გადამეშლება თვალწინ. ჩვენს მერცხლებს ვახარებ, რომ დავბრუნდი და არასოდეს დავტოვებ უთბილეს კერას. მოვიკითხავ მეზობლებს, ბავშვობის მეგობრებს. ფეხით შემოვივლი ყველა ადგილს, რომელსაც ასე ტკივილამდე ვნატრობდი და ჩემთან ვუხმობდი. ბებიის ნასახლართანაც მივალ, ვიცი, რომ ეზოში მდგარი ულამაზესი მაგნოლია დღესაც გარინდული ელის ჩვენს დაბრუნებას. ამრიგად აღდება მისი თითოეული ფოთოლი და გამახსენებს იმ წუთებს, როცა ვტოვებდი გაგრას... მერე ძველი გაგრის პარკის სურნელებით დავტკბები. მოვეფერები ყველა პალმას, ყველა ბუჩქს და სიხარულით აკანკალებულ სხეულს მოლივლივ ზღვას ვანდობ, პირდაპირ ნავსადგურიდან გადავეშვები წყალში, სწორედ ისე, როგორც ბავშვობაში. ჩამოვირეცხავ ყველა ტკივილს და გათენებამდე, მზესთან ერთად, ზღვაში ჩავმალავ. ჰო, გათენებამდე. ვიცი, დაბრუნების მიუხედავად, წლების წინ ქალაქთან განშორების სევდა ყოველთვის შემახსენებს თავს, იმ მიზნით, რომ არასოდეს, არასოდეს განმეორდეს ის საშინელი დღეები. მერე, უფრო მეტად დავაფასებთ ჩვენს ქალაქს, გავუფრთხილდებით და მოვუვლით.

გულისცემა...

დამეკარგე... ვარ სიგიჟის ზღვარზე...
ისევ ფიქრი, ნვიმა, ისევ ქარი...
ტურისტების მოსაზიდად, ზღვაზე
სუვენირებს ყიდის უცხო ქალი...
ზოგს სთავაზობს აფხაზეთის მინას,
რკინის ყუთით ყიდის ჰაერს გაგრის,
ამ უცნაურ „ნივთებს“ ძალღი იცავს
და წუთები უღიმღამოდ გარბის;
ახლა ნვიმას შენთან მოსვლას ვუშლი,
წერილს ვწერ და ზღვას მოკითხვას ვუთვლი,
გულში ვიკრავ გამოგზავნილს გუშინ,
გაგრის მინას, პანანინა ყუთით...
წუთით ირგვლივ ახმაურდა რაღაც,
ვერ ვამსგავსებ ამ ხმას წვეთებს წვიმის,
თითქოს, გული ფეთქავს, აქვე, სადღაც,
იქნებ ვცდები, იქნებ ქარი წივის?
გარეთაც კი გავიხედე, ვლელავ,
ეს ხმა ჩემთვის არ ჰგავს კაკუნს კარზე,
ვერც ფეხის ხმას მივამსგავსე, ვერა,
დამეხსენი, ეჭვო, გადაექ განზე!
დავუბრუნდი ჩემს ოთახს და იმ ყუთს,
ახმაურდა ყუთში მინა, იძრა...
ეს რომ გაგრის გულისცემა იყო -
მაშინ მივხვდი, მიმახვედრა მინამ.

ნოემბერო, ნუ შრიალებ, გაფიცებ!

მორცხვობს რცხილა, გაშიშვლებულ ტოტებს შლის...
და ყურძნისგან ვხედავ დაცლილ ვენახებს...
ნოემბერი მოშრიალებს ფოთლებში,
სიმწვანისა ნიშანწყალი ვერ ვნახე...

გზად მოვდივარ, სევდა ჩემზე წინ მოდის...
ვცდილობ, ავყვე მივინყებულ სიმღერებს,
ზოგჯერ სიღრმე უხილავი ქრილობის
მინდა, რინის შევადარო სიღრმეებს...

შენზე ფიქრი უკვე თავსაც მარიდებს,
თუმცა, შენთვის გული გადამიშლია...
მალე თოვლი ნავსაყუდელს დაიდებს
გზებზე, სადაც ახლა გავლას მიშლიან.

არა, იმ წლებს დავინყებას არ მივცემ,
შენგან მოსულ ძველ ბარათებს ვერ დავხევე,
ნოემბერო, ნუ შრიალებ, გაფიცებ,
ხედავ, სუსხი თან მოგყვება ფეხდაფეხ...

გაგრა მკერდზე კვლავ ბავშვივით მენახება...

ფეხშიშველი მივუყვები სანაპიროს,
ჩემს სინითლეს მზის სინითლევ ემატება,
დარცხვენელი ჩემი გული სანამ იყოს?!
მზე შემოდის ჩემში, რალაც მემართება...

ჩუმი სევდა, სადღაც ზღვაში იძირება,
ვერ ვინამე ვერვინ, გარდა იმ ერთისა,
სევდით სავსე წითელი მზის მიძინებას,
უცილობლად, მზე მოჰყვება იმედისა...

მოჰყვება და ცას ეცვლება იერ-ფერი,
ო, რა მიყვარს, როცა იმ ცას ეცეკვება,
იქაური მიყვარს თუნდაც ნომბერი,
გაგრა მკერდზე კვლავ ბავშვივით მენებება...

თოლია

თუ მშვიდობისფრად ზეცა შეგლებავს,
შენ მაინც აფრქვევ ფერებს საოცარს,
ჯადოსნურ ფერებს; სითბოს უხილავს
გული უმღერის, გული დალოცავს...
დაფარა თოვლმა შენი ქუჩები,
მთებს რომ გითეთრებს, ესეც თოვლია,
თუ რამ მახსენებს შენს თავს, ვინატრე:
ზღვა, თეთრი გემი, თეთრი თოლია....
ამ სითეთრეში სული მშვიდდება,
უფრო გათეთრდა თეთრი საყდარი,
თეთრი გემი კი მოდის, მოცურავს,
ვხედავ აზვირთებს ტალღებს ავდარი...
ბარდნის და ბარდნის, ათოვს ყველაფერს,
სევდას უფერულს ებრძვის ზამთარი,
ომის კვალს აქრობს თოვლი ქათქათა,
თეთრად შემოსა ჩემი მთა-ბარი...
სიომ მიაბზო, რომ ზღვის ნაპირთან
დროს წუთებს უთვლის თეთრი თოლია,
იქ მეგობარი, უერთგულესი,
თოლიას სახით, თურმე, მყოლია...
ის ბავშვობიდან მიცნობს, მეძახის,
ჩემთან შეხვედრა ისევ სწადია
და ნავსადგურთან რომ ვერ მიპოვა,
სწუხს ამიტომაც, მეძებს, ცხადია...
ჩემო თოლია, მოვალ უდავოდ,
თეთრ აფრებს გაშლის თეთრი ხომალდი,
შენ ის განცდა ხარ, ჩუმი ფიქრები,
ჩემს მონატრებას მუდამ რომ ახლდი...
ვიცი, დამიცდი ზღვის თეთრ ნაპირთან,
წარსულ დღეებზე ფიქრში გართული,

მერე მოიფრენ გემთან, მახარებ,
რომ ახლოს არის მინა ქართული...
შენ მიმაცილებ იმ ნავსადგურთან,
სადაც დაეშორდი გაგრას, ბავშვობას
და სიხარულის ცრემლებს თვალებზე
ალარ დააცდის განცდა დაშრობას...
გაგრაში მოვალ რწმენით, მშვიდობით,
თოვლზე დაეკოცნი პირველ ნაკვალევს,
ავხსნი „ბორკილებს“ დროს, რომ მაფერხებს,
ჩვენი შეხვედრის ნუთს რომ აკავებს!

ოხ, როგორ თოვს...

დილით მცირედ ჩამოთოვა, ახლა უფრო მაგრად თოვს...
ვუერთდები, გზად გაგრისკენ, ოცნებათა მარათონს,
ჩემს ფიქრებში თეთრ ბილიკებს მივყვებოდე, ვინ მიშლის?!
დავიჩემე - გადავკვეთო მალე ხაზი ფინიშის.
უჰ, როგორ თოვს, ქარი ურცხვად მაყრის ფიფქებს სახეში,
ნეტავ, ახლა იქ რა ხდება, ჩვენს ქუჩებზე, სახლებში?
დრომ ქალარა შემომმატა, თმას მითეთრებს ზამთარიც,
ხსნის გზა, ღმერთო, სად ვიპოვო, მაცოდინა - სად არის?
უჰ, როგორ თოვს, მუხლებამდე მწვდება თოვლის საფარი,
ჩემს გაგრამდე, ნუთუ, კიდევ ბევრი დარჩა სავალი?
ნუ მთხოვთ, ეჭვი შევიფარო, ველარც ჭორებს ავყვები,
აქ იმედი თუ გაივლის, მის ნაკვალევს გავყვები...

იანვარი შესევია ქუჩებს ძველი გაგრის...

აღმაფრენას ვინ დამასწრებს, მაგრამ უფრთოდ ვწვალობ...
და მომწყურდი, შენ მომწყურდი, ვით იმედის წყარო,
ყელი თითქოს გამომიძრა, დარდს დამახრჩოს უნდა
და გიჟივით დავენაფე ხელში ჩამდნარ გუნდას...
თეთრი თოვლი გვერდს ვერ უვლის მართლაც ზღაპრულ ხედებს,
ზეცა, თითქოს, მთებს დაეყრდნო, ველარ უშვებს ხელებს,
ბელურები მობუზულან სველ ტოტებზე კაკლის,
იანვარი შესევია ქუჩებს ძველი გაგრის...
აღმაფრენას ვინ დამასწრებს, მაგრამ უფრთოდ ვწვალობ..
და მომწყურდი, ჰო, მომწყურდი, ვით იმედის წყარო.

*გაგრა - ზამთარში; იხილეთ გვ.418

ჩემი ძველი ფოტოალბომი

როცა უსაზღვროდ მენატრებოდა,
და უმისობა ასე მიჭირდა,
ძველ ფოტოალბომს გულში ვიკრავდი
და ცოცხლდებოდა გაგრა, ბიჭვინთა;
მაოცებს მთების ზღვასთან ჭიდილი
და ზღვის ტალღების კლდეზე ამბორი,
დღესაც მიყვება ლამაზ მხარეზე
მოგონებების ფოტოალბომი...
მიყვება მწვანე კიპარისებზე,
ძველი კადრები სულს ამთლიანებს,
ხან პალმების მწკრივს ვხედავ სურათზე,
ხან - ასე ნაცნობ, მცოცავ ლიანებს;
ჩემს ფოტოებზე ყველა ილიმის,
ილიმის, თითქოს, მთელი ბუნება,
სხვაგან ასეთი ღია ფერები
ვერსად ვიპოვე, არც მეგულება...
გულს მიკლავს ერთი ფოტოსურათი,
ეს ომამდელი ბოლო კადრია,
ვისხენებ იმ დროს, ფერებდაკარგულს,
გაგრას ვავედრებ წმინდა ანდრიას;
მე დავბრუნდები, მერე გულიდან
თუ რამ სევდა მაქვს, შვებით ამოვშლი,
ბიჭვინთის, გაგრის ღია ფერებით
ასობით ფოტო შევა ალბომში.

ჩემი ძმა - ვალერი ოჩიგავა
ეს მხამდელი ბოლო კადრია

ჩემი ვედრება

მაცხოვრის წმინდაო მოციქულო სვიმეონ,¹ ღვთის ნებით, შენი მაღლი და სიყვარული მოჰფინე საქართველოს უძველეს კუთხეს - ქრისტეს ზიარი სისხლით ნაკურთხ აფხაზეთს და ამ მიწაზე მცხოვრებ მოკვდავთა სულსა და გონებას; მრავალი წარმართი გამოიყვანე სიბნელიდან და აჩვენე ღვთისნიერების, ქრისტიანული წესით ცხოვრების ძალა და სილამაზე, შენი სწავლებით აღაშენა ჩვენმა წინაპარმა უფლის მრავალი სახლი,² სადაც, საუკუნეების მანძილზე, გულმხურვალე ლოცვით თავად ღმერთს ერურჩულებოდა და იღებდა წყალობას... შეგვინდოს უფალმა დაუნახაობა, შეგვინდოს უფალმა ჯვრის უპატივცემულობა... წმინდაო მოციქულო სვიმეონ, ამპარტავნობით, გაუმაძღრობით, ანგარებით, სიძვით, ნაყროვანებით, მიმომწვლილვე-

1 ძველი ქართველი და უცხოელი მემკვიდრეების ცნობით, წმ. სვიმეონ (სვიმონ) კანანელმა წმ. ანდრია მოციქულთან ერთად პირველმა იქადაგა ქრისტიანობა სამხრეთ და დასავლეთ საქართველოში, მათ შორის აფხაზეთში. სწორედ წმ. სვიმეონ კანანელმა დაამხო აფხაზეთში კერპთაყვანისმცემლობა, რომელიც ხალხს ჩვილი ბავშვების მსხვერპლშეწირვისკენ უბიძგებდა, ის უცხო ენაზე გულმხურვალედ ლოცულობდა და კურნავდა მასთან საშველად მისულ ადამიანებს. წმინდა მამათა გადმოცემით, დაახ. ახ. წ. აღ-ით 55 წელს მოციქული წარმართებმა შეიპყრეს და თავი მოკვეთეს. წამების ადგილს ახლაც ატყვია სისხლის კვალი. მორწმუნეებმა, იპოვეს რა მოციქულის გვამი, დიდი პატივით მიაბარეს ის მიწას. წმ. სვიმეონი დაკრძალულია ნიკოფსიას - ისტორიული საქართველოს ჩრდილოეთ საზღვარზე.

2 IV საუკუნეში მოციქულის სახელზე ახალ ათონში (აფხაზეთი, თანამედროვე ახალი ათონის ტერიტორია - ივერიის მთა.) პატარა ეკლესია ააგეს, რომელიც სავარაუდოდ, ხის უნდა ყოფილიყო, მაგრამ მომდევნო საუკუნეებში /VII – VIII სს./ აქ თეთრი თლილი ქვისგან ტაძარი ააშენეს; დღევანდელი ნაგებობა ქართული ხუროთმოძღვრების IX-X საუკუნეების ნიმუშს წარმოადგენს, რომელსაც რესტავრაცია რამდენჯერმე ჩაუტარდა, მათ შორის, XIX-ის 80-იან წლებში. ტაძრის ფრესკული მოხატულობა შემორჩენილი არ არის. არქიტექტურული დეკორიდან ყურადღებას იქცევს ქრისტიანული სიმბოლოების - თევზის, ლომისა და ჯვრის რელიეფური გამოსახულებანი. იხ. აფხაზეთი, ახალი ათონი //ყაუხჩიშვილი თ. საქართველოს ბერძნული წარწერების კორპუსი, თბ., 2004 წ. გვ. 67-73. სიმონ კანანელის ტაძრის IX-X საუკუნეების ბერძნული წარწერების ანალიზი. იხილეთ გვ.419

ლობით, ამაოდ მეტყველებით, ბილწი გულისტქმით, ღვთისა და ეკლესიის უპატივცემულობით დაცემული და საკუთარი მინა - წყლიდან დევნილი ერის შვილი და ცოდვილი ღვთის მონა ----- გვედრები, მიაწვდინე ჩემი ხმა ყოვლისშემოქმედს, რომ შეგვიდოს ცოდვები, წყალობის ღირსგვეყოს, გვატაროს სწორი გზით, რომელიც მშვიდობით დაგვაბრუნებს აფხაზეთში და სულიერ სიმშვიდეს მოგვიტანს; შესთხოვე ღედათა შორის უწმიდესსა და უღიადესს - ყოვლადწმინდა ქალწულ მარიამს, რომ გაგვაძლიეროს სიყვარულსა და რწმენაში, გვასწავლოს მიტევება და ჩვენს მოძმე აფხაზებთან და ოსებთან ერთად საქართველოს ერთიან საზღვრებში ცხოვრების უფლება და ნება მოგვანიჭოს. წმინდაო მოციქულო სვიმეონ, დიდია შენი სიყვარულის, რწმენისა და ღვთის სამსახურში ტანჯვა-წამებით სიკვდილის დათმენის ძალა; უსაზღვროდ მტკივა, ვნანობ და მუხლჩაუდრეკლად შეგთხოვ პატიებას იმ უგუნურ ადამიანთა გამო, ვინც უგულვებელყო შენი ქადაგება და ჭეშმარიტი სარწმუნოებისათვის განამა... წმინდაო მოციქულო სვიმეონ, ნუ განმაშორებ სამუდამოდ აფხაზეთში ჩემი სახლ-კარის, წინაპრის საფლავის დაცვისა და მოვლის ვალდებულებისაგან, ნუ ჩააქრობ ქართულ კერას ჩემს მშობლიურ კუთხეში, ნუ განმაშორებ უფლისა მცნებათაგან! ამინ!

მეკითხები: აფხაზეთი ვისია?!

მეკითხები: აფხაზეთის მიწა-წყალი ვისია?!
წმინდა სვიმონ კანანელი რომ დაუდგა მსახურად....
მე გპასუხობ - არც ქართველმა, არც აფხაზმა, ვაი, რომ
აქ ცხოვრება, ამ ედემში აღარ დაიმსახურა...

მეკითხები: აფხაზეთის მიწა-წყალი ვისია?
მე გპასუხობ - თავად უფლის, არც შენი და არც ჩემი,
მაგრამ იქ მაქვს ჩემი სახლი, იქ დგას ჩემი აკვანი,
ამიტომაც დაბრუნების კვლავ ერთგული დავრჩები...

მეკითხები: აფხაზეთის მიწა-წყალი ვისია?!
მე გპასუხობ - ეს მიწაა წილნაყარი ღვთისმშობლის....
ამიტომაც მჯერა, გესმის? ამიტომაც ვინამე,
რომ არ უნდა მეშინოდეს დროებითი სიშორის!

საშობაო ნატვრა

ცივა, ცივა, მოუმატა იანვარმა ნაბიჯებს
და ზამთარი მოგონებებს უსირცხვილოდ აბიჯებს,
მზე ღრუბლებმა გაიტაცეს, აბა, ვინლა აცდიდა?!
ფანტელები ისე ცვივა, როგორც ფქვილი საცრიდან...

ნეტავ, იყო ახლა ჩიტი, ფრთების მშვიდი რხევებით,
იმ გაყინულ ციციქნა სხეულს გაგითბობდი ხელებით,
რა ვინატრო, შობის ღამეს, ნეტავ, იქცე ბელურად,
არასოდეს მიფიქრია, კარი გამომეხურა...

არასოდეს მიფიქრა, გამეხედა სხვის მხარეს,
შენ რომ მყავხარ, ვინ დამნამებს სისუსტეს და სიხარბეს...
შენ ხარ ჩემი სულის კალთა, ჩემი მინა, სხეული...
შენ ხომ თვითონ სამოთხე ხარ, ოღონდ მიწისეული.

მერე ისევ დაუბრუნდი შენს ლურჯ ზღვას და მწვანე ქედს,
მალე მარტი დაგვაგინეებს სიცივეს და ნალექებს...
დამელოდე, დამელოდე, იმდენი მაქვს სათქმელი,
ნეტავ, ახლა იქ ჩემს სახლში თუ დაანთეს სანთელი...

ცივა, ცივა, მოუმატა იანვარმა ნაბიჯებს
და ზამთარი მოგონებებს უსირცხვილოდ აბიჯებს,
მზე ღრუბლებმა გაიტაცეს, აბა, ვინლა აცდიდა?!
ფანტელები ისე ცვივა, როგორც ფქვილი საცრიდან...

თუ მეტყვი, ჩემო, - „დრო კიდევ დაგრჩა...“

ვიჯექი პარკში, მათოვდა სევდა და ჩემი პალტო გათეთრდა
ნამში,
თუ დაგივინყე, ვიცი, რომ მალე, სევდასთან ერთად, უსიტყვოდ
ნამშლი,
გამაქრობ ფიქრში, დაამსხვრევ ნატვრას და ამომავდებ
გულიდან, ვიცი...
ალარ მიმიშვებ მშობლიურ სახლში, არ გამახარებ სინათლით
იმ ცის...
შენ უფრო იბრძვი, რომ იყო ჩემთან, მშობლიურ სახლზე დარდს
შემომისევ,
მე კი უსიტყვოდ ჩავეფლე თოვლში, ზამთარი მეფობს
გარშემო, ისევ...
ალბათ, დაგლალე ფიქრებით, სევდით, უშენოდ მოსულ
დღეებზე განცდით,
დაკარგულები ცხოვრების გზაზე, ბედის განგებით, ერთმანეთს
ავცდით...
რა ლამაზი ხარ მაისში, ვიცი, ყოველი ქუჩა ვარდებით გმოსავს,
ვიცი, ლივლივებს შენი ზღვა ახლა, მე მის ნაპირთან ვერ ვბედავ
მოსვლას,
ნაზი ხარ ისევ, თბილი ხარ ისევ და გაბრაზებას მიმაღავ
ცრემლში,
ჩემთან კი ბარდნის, სიცივე ჩუმი შემოპარულა უშენოდ ჩემში,
დამფარა თოვლმა და სითეთრეში თითქოს, ვიპოვე პატარა
შვება...
შენ ისევ მზეობ, თუმცა, ცრემლები შენს მაღალ ცაზე
არასდროს შრება...
თუ მეტყვი, ჩემო, - „დრო კიდევ დაგრჩა...“ ფიქრში ჩაძირულს
მომისწრებ სულზე,
თოვლის ფიფქებად გადაქცეული შენი ცრემლები მადნება
გულზე...

მანც უნდა გნახო...

მივლასლასებ, ველარ გავცდი
ხავსმოდებულ ტროტუარს,
წინ ჩემივე ლანდი მიდის,
მხარზე გაგრის ტატუ აქვს...

საგზლად ერთ ფიქრს დავატარებ,
მე იმას ვჭამ, ის კი - მე,
რაც ამ გზებზე ცოდვა ვზიდე,
ყველა გამოვისყიდე...

დამსკდარ ფილებს ვამტვრევ ფეხით,
ვცდილობ, გზიდან ავყარო,
ვილაცისთვის ქალაქი ხარ,
ჩემთვის - მთელი სამყარო!

გზაზე იქნებ ის მთა შემხვდეს
და ზღვა, ტალღებხვეული,
უნდა გნახო, თუნდაც იყო
კაბაგამოხეული...

საქართველო - ნამდვილი საგიჟეთი...

„საგიჟეთში“ ვარ, თან არ ვარ ავად,
აქ ყველა სურვილს, იმედს ებრძვიან,
დამიტოვებდნენ ერთ იმედს, ალბათ,
ერთხელ მაინც რომ ქრთამი მეძლია...
გულანთებული აქ ბევრი დადის,
ქვეყნის ბედმა რომ „გიჟად“ აქცია
და როცა მიზეზს ვერ ამხელს დარდის,
საკუთარ ფიქრებს უწყობს აქციას...
როგორ გავიქცე უძირო ნავით?!
ჩვენი „მკურნალი“ თვითონ გიჟია,
მისი სიგიჟის თავი და თავი
სკამის დაკარგვის დიდი შიშია...
მე ჩემს „სიგიჟეს“ ვაბრალებ გაგრას,
პირზე სხვა სიტყვა აღარ მეკერა,
ახლა ჩემი მზე მზეს თითქოს არ ჰგავს,
ყველა გაგრისთვის გადამემტერა...
„სდუმს და საფიქრალს ფურცლებზე არ ღვრის,
თუ დააპირებს, აგერ ურნაო,
ვფიქრობთ, არც ახსოვს მიზეზი ნაღვლის“ -
დასკვნა დამიდეს: „განიკურნაო...“
ჩუმად ვარ, მხოლოდ გულს ვანდობ სათქმელს,
ნულარ მომისმენთ, ნულარ გამიგებთ,
ჩემი გულისთქმა მოკითხეთ სანთლებს,
ვტოვებ „საგიჟეთს“ - კარი გამიღეთ!

უდაბნოში ისევ ვეძებ ოაზისს

კაცი ვარ - შენზე ფიქრის და დარდის,
დავდივარ მარტო ამ უდაბნოში,
აქ შორიახლოს სიჩუმეც დადის,
გამომინოდოს რომ უნდა გროში...

მე და სიჩუმე იმედებს ვაბამთ,
მიცნო ვილაცამ და ხურდებს მიწვდის,
მეც მათხოვარი ვგონივარ, ალბათ,
გარეშე ჩემი გაგრის და რინის....

აქ, უდაბნოში ქარები იცის,
ყველა ნაბიჯზე - ჭორი და მახე,
აქ არვის სჯერა სიტყვის და ფიცის,
ყველას ქვიშაში ჩაუფლავს სახე...

აქ ბოროტებას არავინ ამხელს,
უსმენენ ყველგან უსახო ბოდვებს,
აქ ნაქცეული თუ სადმე ნახეს,
წყალს არ მისცემენ, რომ იხრჩობოდეს.

იმედს დამემთხვეს არ უნდა დროში,
დავდივარ, გაგრის გარეშე ვერ ვძლებ,
ალბათ, გიჟი ვარ, ამ უდაბნოში,
რახან ჯიუტად ოაზისს ვეძებ...

ჩემი ფიქრების შემხედვარე, დრო ახლა თავად გახდა სამკურნალო...

დროს მხოლოდ ერთეულები უსწრებენ... როგორც წესი, ის ნამებს, წუთებს წლებს გვმატებს, ზოგჯერ წელა მიდის, ზოგჯერ - მიქრის და ჩვენც შესაბამისად, მასთან ერთად მივედინებით. მაგრამ დროს, ჩვენგან განსხვავებით, უკან დაბრუნებაც შეუძლია. დარწმუნებული ვარ, ხშირად ბრუნდება წარსულში და თავის ნამოქმედარს აფასებს... ვის რა შემატა, ვის რა წაართვა. ვფიქრობ, ნანობს, რომ წლების წინ დაგვაშორა მე და გაგრა. ნანობს, მაგრამ არ აღიარებს. ნეტავ, ცხადშიც შემეძლოს დროსთან ერთად უკან დაბრუნება; დიდი მცდელობის მიუხედავად, ვერ გამომგლეჯდა ხელიდან იმას, რაც მომცა. მაშინ გაგრა დავთმე, ქართველობის ფასად და დღემდე საყვედურს ვისმენ - რატომო?

„დრო მკურნალიაო“ - არავინ მოგატყუოთ... მე ყოველ დღე მმატებს სევდიან ფიქრებს ჩემს მოტაცებულ ქალაქზე. ჩემი ფიქრების შემხედვარე, დრო თავად გამხდარა სამკურნალო.

ფიქრების მონიტორინგი

ტალღა ბობოქრობს, იწყება მოქცევა, მგონი, მორიგი,
ზღვამ დამავალა ქალაქზე ფიქრების მონიტორინგი..

ახლა, რომ შენს თავს მახსენებს, ბავშვობის ბილიკებია,
პალმის ხეებზე მძივებად ასხმული ფინიკებია,

მაფიქრებთ, ლურჯო ქედებო, ბალებო ულამაზესო,
რას შეველიო - ამ ზეცას თუ სხივებნათელ ამ მზესო?!

ან როგორ დავთმო ფერები მაისის კოკორ-ვარდისო,
სიმღერა, ასე ნაცნობი, ქათქათა კოლონადისო?!

ვის დავეუტოვო საჩუქრად სიმღერა მაგნოლიისო?!
რად ღირს სურნელი შენი მთის, ან თუნდაც, მარტო იისო...

ოცნების ნავსაყუდელი, ისევ დარდი ხარ გულისო,
შენ ჩემო, გუშინ ტკივილო, ხვალ - ცრემლო სიხარულისო...

ჩემი იმედის ტაძრამდე სულ მალე ავალ დიდებით,
მხრებით ვატარებ ჩემს ქალაქს, თავისი ავლა-დიდებით!

თუ რამ ხმა გნვდება...

ეს ჩემი ხმაა, გნვდება თუ რამ ხმა,
გაგრა, შენ ამ დროს, ნეტავ, რას შვრები?
მე შენს ტალღებზე ვწევარ გულაღმა,
მთვარის ანარეკლს ვეთამაშები...
შენზე ფიქრია, რომ მანერინებს,
ვბედავ ხეტიალს შენს თბილ ქუჩებში
და მონატრებით სავსე წერილებს,
ჩემი მაგიდის ვმაღავ უჯრებში...
ვმაღავ ჭრილობას, რომ ვერ შეხორცდა,
დრომ მას შემატა მეტი ტკივილი,
თუ რამ ხმა გნვდება, მაშინ გეყო ცდა!
ეს ჩემი ხმაა, სულის კივილი...
ეს ჩემი ხმაა, გნვდება თუ რამ ხმა,
გაგრა, შენ ამ დროს, ნეტავ, რას შვრები?
მე შენს ტალღებზე ვწევარ გულაღმა,
ისევ ბავშვობას ვეთამაშები...

ჩემი ჯვარი

ჩემი ეზოს მანდარინს რომ ამშვენებს,
მოყვითალო მარგალიტის მძივებია,
ვიღაც სახლზე სართულ-სართულ აშენებს,
ვუყურებ და ფიქრებიც კი მძიმდებიან...
იმ უტკბილეს მოგონებებს ვინ წაშლის?!
გაგრა, გწამდეს, რომ ვერ დაგთმობ საბურთაოდ,
ჩემი ჯვარი, ჩამარხული მიწაში,
შეინახე, შეინახე სამუდამოდ!

დაჭრილი დედამინა

გაგრა, შენ ჩემი ტკივილი გქვია,
რა დამავინწყებს, რაც მაშინ მოხდა?!
შენტვის ნასროლი უგულო ტყვია,
ჩემს დედამინას შიგ გულში მოხვდა,
იმედი მზეხთან შეხვედრას ითხოვს,
დილამ ჩემს ფიქრებს მოაკლო ზრუნვა
და მზის გარშემო, შევიგრძნობ, თითქოს,
რომ დედამინამ შეწყვიტა ბრუნვა,
ნამი შეჩერდა, დაიწყო თრთოლვა,
დადუმდა გემი, დადუმდა ტალღა...
და ამდენი ხნის ლოდინის შემდეგ
ქალაქო ჩემო, დაგეტყო დაღლა,
უშენოდ ისევ ობოლ ბავშვს ვგავარ,
შეშინებული კვლავ ვიკვნეტ ფრჩხილებს
და ჩემს ფიქრებში, ზღვისპირზე გაგრის
ვლანდავ წარსულის მთვლემარე ჩრდილებს...
გაგრა, შენ ჩემი ტკივილი გქვია,
რა დამავინწყებს, რაც მაშინ მოხდა?!
შენტვის ნასროლი უგულო ტყვია,
ჩემს დედამინას შიგ გულში მოხვდა.

ცაო, მომე რაც მეკუთვნის

ცაო, მომე რაც მეკუთვნის, შენი - შენი!
დღეს მომისწარ, ხვალე ველარ მიშველი...
არ ემოსა გაგრას ტანზე, შევნიშნე
და ზღვის ტალღებს მიყვებოდა შიშველი...

იქნებ ისე, თოლიებთან მიცურა,
გააყოლა თვალი ჩემი მზერისკენ,
მაშინ რა ვქნა, თუ დახრჩობა ისურვა,
მაშინ რა ვქნა, თუ მზეს ჩაყვა ფსკერისკენ?!

ახლა დროა ტანისამოსს ვიძრობდე,
დაიხრჩობა, მოტყუვდება ლანდებით...
სად მიდიხარ, გაგრა, ნეტავ, ვიცოდე,
სიბნელიდან როდის ამოლაგდები?

ცაო, მომე რაც მეკუთვნის, შენი - შენი!
დღეს მომისწარ, ხვალე ველარ მიშველი...
არ ემოსა გაგრას ტანზე, შევნიშნე
და ზღვის ტალღებს მიყვებოდა შიშველი.

დრო კაცის ყოფას წამებში ატეხს

თუნდაც ვიცოცხლო ათასი წელი -
განშორების დღე უდავოდ მოვა,
სიცოცხლით დაღლილს მომწყდება წელი,
ციდან ფიქრების შეწყდება თოვა. . .
წამოვა წვიმა, უსიტყვოდ წავალ,
მერე მზეს ვანდობ განუწულ ფიქრებს,
ახლა დარჩენილ ტკივილსლა ვწამლავ,
ხელს თბილი სხივი ზეციდან მიქნევს.
წავალ, როდესაც დავიხსნი მინას,
ზღვა და ლურჯი მთა რომელსაც აკრავს,
როდესაც გულში ჩავიკრავ რინას
და შვილთაშვილებს დავურწევ აკვანს. . .
როცა ერთობა იმედის დილას
დიდების გვირგვინს დაადგამს თვლიანს,
როცა ვიხილავ მზეს, დარდს რომ ჩრდილავს
და ჩემს სამშობლოს ბედნიერს, მთლიანს!
გავყვები მზის სხივს, ამიყვანს ცაში,
იქ ეშხით დამწვავს ბუნების ქნარი,
შორს გამიტაცებს ოცნების რაში
და ფერფლად ქცეულს წამილებს ქარი.
მოვეფინები ნაწვიმარ ქუჩებს
და ზღვის ნაპირებს ახალი გაგრის,
მშობლიურ მინას შევახებ ტუჩებს,
მოვუხმობ წარსულს, ზეცად რომ დაჰქრის,
როცა შევიგრძნობ ფიქრების თრთოლვას,
მოვალ მშვიდობად, სინათლედ, ლოცვად. . .
მოვალ სიმშვიდედ, დავინყებ თოვას
და დავადნები ქვეყანას კოცნად.
დრო კაცის ყოფას წამებში ატეხს,
სულ არ მწადია დღეების მოთვლა;

მამულზე ფიქრი ჭაღარას მმატებს;
თოვლმა დაიწყო ქუჩების მორთვა.
ყველა სიმღერა ვიმღერო მინდა,
ყველა ლექსის თქმა სურვილებს ერთვის,
ამ ლექსებს გული ალერსით ჰქმნიდა,
რომ მესახსოვრა, მამულო, შენთვის!

ჩემი სამება

სულის სარჩენად ტაძარი... და სიყვარული ვინამლე...
ულმრთოდ და უსიყვარულოდ ამ ქვეყნად ყოფნა რთულია,
სად არ ვიარე, ვეძებდი ყოვლისშემოქმედს, ვინამე,
რომ ღმერთი სიყვარულშია, რომ ღმერთი სიყვარულია!
თან დამყვებოდა, ყოველთვის, იმედი, როგორც მრჩეველი,
ლოცვამ, ზეცამდე ასულმა, ფიქრებს სიცხადე მოჰფინა;
ჩემი სამება, ნუგეში და სულის გადამრჩენელი...
სამშობლო, ჩემი ოჯახი და ჩემი გაგრა ყოფილა!

თეთრი გემი...

როგორ გავძლო, თუ რამ იმედს მიჩრდილავს და არ ახარებს,
სარეველა ბალახივით, დავტოვო და არ მოვცელო?!
როგორ მინდა, თეთრი გემი ჩემს დილას რომ არ აღამებს,
იყოს ჩემი სახლი, ეზო და პატარა სამლოცველო...
მეც ამ სახლში, შენთან ერთად, ვიცხოვრებო, მზე დამპირდა,
შენც - იმედო, უცილობლად, აქ ხომ მოხვალ, აქ ხომ ივლი?
და წაგვიყვანს, ჩვენ ორივეს, საოცნებო ზღვის ნაპირთან
თეთრი გემი, თეთრი გემი, ზღვის ლურჯ ტალღებს აყოლილი...

ჩემი იმედი

(ჩემს პატარებს - ლუკას და ილიას)

როცა ვარსკვლავი მოწყდება ციდან,
ვიღაც სურვილებს ჩაუთქვამს ღამით,
ზოგი ღვინოში „დაახრჩობს“ სევდას,
ბედს „მოიძიებს“ ვიღაცა ყავით,
ნატვრის ხეს დღესაც ანდობენ ნატვრას,
ზოგს ისევ სჯერა ახალი მთავარის,
პოეტი შვებას ლექსებში ეძებს,
რითმებში ბორგავს უგონოდ მთვრალი...
ზოგი თილისმის იმედად რჩება,
ზოგს ცისარტყელა უნერგავს იმედს,
ბევრისთვის მზეა სიცოცხლის წყარო,
სითბოს რომ უყოფს ამერს და იმერს...
ბევრი ლოცვებით ამყარებს რწმენას,
წმინდა ხატებთან გულისთქმას ტოვებს,
იქ სანუგეშოდ ზღვა ხალხი მოდის
და სიყვარულსაც ღვთის სახლში ჰპოვებს,
თილისმაც მქონდა, ვეტრფოდი მთვარეს,
გაგრაზე ფიქრებს ახლაც კი ვბედავ,
ყველაზე მეტად იმედს და ნუგეშს
ჩემი შვილების თვალებში ვხედავ.

ლოცვა ქართულად...

ღმერთო, გევედრები შენ, ზეციდან გვისმინე, პირი ჩვენკენ იბრუნე, წყალობა მოგვივლინე, შენ გაგვიშვი მშვიდობით, რომ ვიაროთ შენი გზით, შენს მცნებებს ვასრულებდეთ და ბოროტს გავეურბოდეთ. მასწავლენ, უფალო, შენ წინაშე ლოცვა და შენი წმიდა სჯულის დაცვა, რომ შენით გული გაგვიერთგულდეს და შენი წმიდა სჯულით ვიაროთ. ამინ!

წმ. გაბრიელ ბერის ლოცვა

რა ვქნა, რომ მიყვარს
იმ მინის სუნიც,
დაფლეთილ ფიქრებს
ვაგროვებ, ვკერავ..
იქ მეგულება
სიმშვიდე სულის,
საფლავი ძველი
და თბილი კერა,
ვყიდი ჩემს ფიქრებს,
ნაბიჯში - თითოს...
სევდამ ათასჯერ
გამომდო კბილი,
ფარშევანგისა
კუდივით, თითქოს,
თვალწინ იშლება
ბავშვობა ტკბილი...
ოღონდ ომამდე,
ოღონდ იქამდე,
სანამ მომგლეჯდნენ
შენი კალთიდან,
ხოდა, ამას გთხოვ,
ისევ იქ მანდე
ლოცვა ქართულად,
წმინდა სანთლითა...

გზავნილი გაბრაში...

ყველა და ყველაფერი სადღაც მიჰქრის.... მიჰქრის დრო, ფიქრი, სიმღერა და მონატრებაც მიჰქრის. მიჰქრის წერილი, შენც მიჰქრისხარ, იმედო! ალბათ, ჩემს უმშვენიერეს ქალაქთან შეხვედრას ჩქარობ. წადი, წადი.... არ შეგაჩერებ, ოღონდ, შეხვდი ჩემს გაგრას, მოეფერე, დამიმშვიდე... მოამზადე ჩემთან შესახვედრად. არ ვინანებ შენთან დროებით განშორებას, ბედნიერი ვიქნები, თუ დამასწრებ და პირველად, სწორედ შენ ეტყვი ჩემს სათქმელს ქალაქს, რომელსაც მსურს, რომ ჩემი მომავალიც დაუუკავშირო;

გაირინდა დრო, გაფითრდა ფიქრი, დატკბა სიმღერა, ჩაქრა მონატრება... გაღვივდა იმედი. ნუთუ, შეხვდნენ, ნუთუ, მიიღო ქალაქმა ჩემი განუყრელი მეგობრები?! ვგრძნობ, როგორ ეფერება გაგრა ჩემს გზავნილს, ილიმის და პასუხად ჩემს წერილზე მიგზავნის საკუთარ ფიქრებსა და მონატრებას. მიგზავნის თეთრ გემს, რომელიც სულ მალე მიადგება ჩემი ოცნების ნაპირს, მერე კი წამიყვანს სახლში და ბედნიერ მომავალში დამაბრუნებს. მე ისევ ვიცხოვრებ გაგ - რა - შიიიიი...

მე ვიცხოვრებ გაგრაში!

ვის უნახავს სანთელი, უცეცხლოდ რომ იწვოდეს,
ნუ გგონია წავედი, აქვე ვზივარ სანგარში,
წინა ხაზზე გავდივარ, დაე, ყველამ იცოდეს,
რომ დავინყე გაგრიდან და ვამთავრებ გაგრაში...
აი, მოჩანს ქედები, სახლი მწვანე საფარში,
ვერსად გავხდი მნახველი ამდაგვარი ბუნების,
მე ვიცხოვრებ გაგრაში, ულამაზეს ზღაპარში,
ვინ გაბედა დაშვება ჩემი არდაბრუნების!

ვიცქირები ჩემი სახლის თვალებით

ველი თეთრ გემს, თვალს ვუსწორებ ჰორიზონტს
და საცაა ზეცა ქურთუკს მოიძრობს,
ვიცქირები ჩემი სახლის თვალებით,
გამომიშვით წარსულიდან თავდებით...
ოხ, ამ კაცის გამოხედვა მაბრაზებს,
ჭიქა ღვინო ჩამოუდგამს რაფაზე...
ეს ღვინოა - ჩვენი ვაზის ნაჟური,
ფერი უცხო, გემო უცხო - საშური...
ათასობით ამოსუნთქვას დავარქვი
ერთი სიტყვა, მზის სხივებით ნაქარგი.
წყურვილს ვიკლავ ისევ სახლის თვალებით,
გამომიშვით, გამომიშვით თავდებით..

თითისტოლა სანთელი...

მომანოდეთ თითისტოლა სანთელი,
ჰო, სანთელი - ყველა ნატვრის დამტვევი,
ნუ დამინგრევთ პანანინა სალოცავს
და შემარგეთ შვება - ლოცვის თანმდევი...

გულში მცირედ შემოუშვით მზის სხივი,
იმედის მზის, დედამინას რომ ათბობს,
დამანახეთ სახლის უკან გორაკი,
მონატრება უსასრულოდ რომ ათოვს...

წლები გარბის, დროს ვერ ვთოკავ ნამითაც,
ამ ცას გული მაინც იმ ცას ადარებს,
ნუ დააფრთხოთ ჩემს ფიქრს, ის ხომ გაგრაზე
ცრემლით სავსე მოგონებებს ატარებს...

მომანოდეთ პანანინა სანთელი,
ჩემს სისუსტეს ისევ ხელს რომ აფარებს,
სანთლის შუქი სიოს ელამუნება
და მოკითხვას ჩემს ქალაქთან აბარებს..

შენთან მოვდივარ...

ყველა ქალაქში მქვია სტუმარი,
საცხოვრისს ვიცვლი, უკვე წლებია...
გაგრა, გჯეროდეს, ჩემი სიზმრები
შენს მზეს და ზეცას ისევ წვდებიან...
ხარ სიყვარულის ჩემი ზარდახშა
და ბავშვობაზე ფიქრთა კრებული,
როგორ მაკლია შენი ჰაერი,
ზღვის სურნელებით გაჯერებული...
ჩემს მოგონებებს სულში ვუძვრები,
ვუმღერ შენს ბალებს, ვუმღერ შენს მთებსაც;
აქ რომ არ დატკბე, ასე ძნელია,
ტკბილი გემო აქვს წვიმის წვეთებსაც...
მუდმივად მწვდება შენი ძახილი -
ამდენი ხანი, ნეტავ, სად ხარო?
მე გავისტუმრე გუშინ ნალველი,
შენთან მოვდივარ, ჩემო სახლ-კარო!

მზეს ვატან სხივებს გაბრაში

გემით გიგზავნი სხივებს უთბილესს,
მზემ დღეს სხივები ზღვას არ მიანდო,
ვიცი, რომ ნატრობ დილას ჯადოსნურს,
შენს ტკბილ სიზმრებზე ღამემ მიაშობო,
მზეს გამოვატან ფიქრებს უნაზესს,
იმედის სხივებს, ჩემში დარჩენილს,
დღეს შენთან ვგზავნი სულ სხვა განთიადს,
მზეს ღამენათევს, შენთვის გაჩენილს...

მზის დაბადება

კვლავ ჩემებური დილა დავხატე,
გულში იმედი ისევ ანთია,
ღმერთო, წყალობის ღირსი გამხადე,
რომ ჩემს გაგრაში შევხვდე განთიადს!
მზის დაბადებას მინდა ვუცქირო
და გაგრის თავზე ამ მზის ნათლობას!
განათდა ზეცა ლურჯი, უძირო,
გათენებისთვის ვიხდი მადლობას.

არაერთგზის...

არაერთგზის გამოვყევი თეთრ ღრუბელს,
არაერთგზის მოგეპარე მთებიდან,
როგორ უნდა შეგხებოდი, ქალაქო,
როცა ქარი უმონყალოდ მდევნიდა...
არაერთგზის გადმოვლახე საზღვარი,
შენს მინაზე ფეხის დადგმას ვეცადე,
როგორ უნდა შეგხებოდი, ქალაქო,
რალაც ძალა მუდამ გწევდა ზეცამდე...
არაერთგზის დავუბრუნდი ზღვის ნაპირს,
მახსოვს, გემის დანახვაზე კრთებოდი,
როგორ უნდა შეგხებოდი, ქალაქო,
როცა ნისლში გახვეული ქრებოდი...
რწმენით სავსე ნუ დააპრობ ნაკადულს,
მე ხომ რწმენა წვეთწვეთობით ვაგროვე,
როცა ცხადშიც დავბრუნდები, გაფიცებ,
შენი გულში ჩახუტება მადროვე...

დაეშვება სანამ ღამე...

თბილი მზე ხარ ჩემი, გაგრა,
ჩემთან ერთად დარჩი, ნამიც...
დაეშვება სანამ ღამე,
გეხებოდე სანამ ძალმიძს...
იმედი ხარ ჩემი, წყარო
მოკიაფე სულში შუქის,
დაეშვება სანამ ღამე,
ნაცნობ ჰანგებს გული გჩუქნის...
მოფენილა სანამ ცაზე
მარგალიტის თეთრი მძივი,
დაეშვება სანამ ღამე,
არ მოუშვა ჩემთან ძილი...
ჩემი მზე ხარ-მეთქი, გესმის?
დარჩი, შვებით ამავსეო...
დაეშვება სანამ ღამე,
არ გამიშვა ხელი, მზეო...

35-ე მარტი...

ოცდათხუთმეტჯერ ვიხილე მარტის
გასაოცარი ვნებათა ღელვა,
ზოგჯერ ვტკებობდი უღრუბლო ზეცით,
ზოგჯერ ქუხილით მაფრთხობდა ელვა...
ოცდათხუთმეტი გავლიე წელი;
არც ბევრი დროა, არც ისე ცოტა,
ორ ოცდათხუთმეტს ჯერ კიდევ ვითხოვ -
დრომ საპროტესტო მიიღო ნოტა...
ოცდათხუთმეტჯერ იფეთქა ნუშმა,
ოცდათხუთმეტჯერ დავშორდი ზამთარს,
რაც წლები დამრჩა, შევალევ გაგრას,
თუ დამიბრუნებს, თუ ნებას დამრთავს!

ბაბრის ქელი...

როცა ბათუმის ზღვის ხმაურს ვისმენ,
ვიყრუებ ტკივილს, „ვიყრუებ“ ყურებს,
გული მაშინვე გაფრენას ითხოვს
და მიაშურებს სოხუმის ყურეს;
თუ სადმე ვნახე პალმების მწკრივი,
ან შევერცხლილი ნაძვებით მთები,
„ვიბრმავებ“ თვალებს, ვარიდებ მზერას.
ისევ გაგრაზე ფიქრებით ვთბები...
სხვა თოლიები, ნაპირი სხვა ზღვის
უკვე წლებია სიმშვიდეს არ მგვრის,
ფიქრებში ისევ მიცურავს გემი
და აი, ქელი გამოჩნდა გაგრის...
„ზღვის მარგალიტსაც“ თვალს ვანვდენ უკვე,
მას ცისარტყელას ფერები ფარგლავს,
ო, როგორ ვნატრობ, ო, როგორ მინდა
ცხადშიც ვისმენდე, ვხედავდე გაგრას...

დრო დავანარცხე თეძოზე მოგვერდით,
ახლა ეჭვია საჩემო სამიზნე,
ადამიანად ისევ თუ მოვედი,
თოლია მომიყვანს სამოთხის ნაპირზე...
მზემ და იმედმა ლურჯ ზღვაში შეცურეს,
ჰგვანან თეთრ გემზე შემომსხდარ დობილებს,
ფიქრი წარსულზე საბნის ქვეშ შევიჩურთე,
ჩვენთან ბავშვები მოჰყავდათ თოლიებს...

21 მარტი...

სანამ მხნედ ვდგავარ, სანამ ჭალარა შემომემატა,
სანამ ჯერ კიდევ ისევ შორსაა ჩემს სიბერემდე,
გთხოვ, დაიბრუნო, რაც რამ ოდესმე შენი მემართა
და ნაბიჯ-ნაბიჯ მიმიახლოვო შენს სიქველემდე...
გთხოვ, დაიბრუნო შენი ფერები, გასაოცარი...
მზე დამიხატო შენს ნათელ ცაზე, ალერსიანზე,
ჩემი სიმშვიდე, ო, შენებრ თბილი, სალამოც არის...
მაგრამ ვოცნებობ ზღვისფერ დილაზე, ასე მზიანზე...
ჯერ სანამ მხნედ ვარ, სანამ დღეები წარსულს ბარდება,
სანამ გრიგალი ფიქრს - სევდანარევს გაგლეჯს ქარებად,
გაზაფხულს სთხოვე, წლებს ნუ მიმატებს, ნაუცბათევად,
რა გეჩქარება, შენ - მარტის თვეო, რა გეჩქარება?!

უკვე გავცდი „მეორმოცე“ საფეხურს...

ველარ დავრჩი გაზაფხულის იმედად,
ველარც ხარის, სამნუხაროდ, ვერც გუთნის,
ზედ კიბეზე ვდგავარ, გზადაკარგული,
და ვმკითხაობ - რომელ მხარეს ვეკუთვნი?
ხო, გაგრისკენ რომელ მხარეს ვიარო?
როგორ შევკრა გზები დამსკდარ-დაშლილი?!
იქნებ, ქარებს სულ სხვა გზებით მივყავარ, -
ფრთები... ფრთები დამხსნეს, სად არგაშლილი...
სხვა გზა არ გვაქვს, ისევ უნდა შევერთდეთ!
გამოყევი ჩემი სევდის ნაფეხურს,
აქ დავდგები, შენ გამოჩნდე, აჯობებს,
უკვე გავცდი „მეორმოცე“ საფეხურს...

გაზრა და ქვის კაცი...

ისევ დუმილი, სპობ ყველა ბგერას...
არც წვიმა, აღარც სიმღერა ქართა,
მძულს ეს სიჩუმე, გულს დარდი ბერავს,
მხოლოდ ლაღადი ჩამესმის ქვათა;

ყოველი ქვაა აქ მოწმე ამბის,
რომელიც, მახსოვს, გადაგხდა მაშინ,
დრო უმოწყალოდ, რა ჩქარა გარბის,
უშენოდ მმატებს ჭალარას თმაში...

ლამაზ ამბებსაც ჰყვებიან ქვები,
ჩემს ბავშვობაზე, უდარდელ წლებზე...
ხან წამით ჩნდები, ხან ისევ ქრები,
როგორც მზის სხივი, ლურჯი მთის წვერზე...

დავდივარ, სიზმრად ვაგროვებ ამ ქვებს,
მძიმეა,- ქვები დაგქონდეს ტვირთად,
გული გარდასულ ტკბილ წამებს აქებს;
სხეულს და სულსაც ვტვირთავ და ვტვირთავ...

ერთი სიზმარი დამეკარგა,
კობტა და მოკლე,
სად არ ვეძებე, მოვიკითხე,
იქნება მოკლეს?!
იქნებ დროს გაჰყვა, შეეხიზნა
სრულებით უცნობს,
ანდა უჩივის სიმარტოვეს,
ტირის და ურცხვობს...
როგორც სტუმარი მოდიოდა
სიზმარი, ხშირად,
მერე ვილაცამ გონებიდან
სულ გამოხშირა...
ველარ ვეხები ამიტომაც
მშობლიურ ქალაქს,
უსიზმროდ ფიქრი - მონყვეტილი
მდუმარედ დამაქვს...
იქნებ საჩემოდ დაიკარგა
სრულებით გაქრა,
ანდა ჩემს სიზმარს განეშორა
რინაც და გაგრაც..
იქნებ დრო არის გაღვიძების
რაიმე ახლის...
ჩემი გაგრის და თოლიების
ცხადშიაც ნახვის...

როდის?

გაზაფხულზე დაბრუნება მიწერია,
როცა შენი ლიანები მაისობენ?
როცა ჭიკჭიკს გავიგონებ მეგობრების,
ძველ ბუდეს რომ აგნებენ და ხალისობენ?
როცა წყალი ხეში ჰპოვებს ნავსაყუდელს,
როცა შენი სილამაზე გამაფითრებს?
ვარდის ბუჩქში კვირტის ვნებით აფეთქება,
როცა ისევ სიყვარულზე დამაფიქრებს?
შესახვედრად, იქნებ სხვა დროს გვიმზადებენ,
იქნებ, ზაფხულს შეუძლია დამაბრუნოს?!
არ იქნება, დრომ საშველი არ მიპოვოს,
ჩემი ზღვა და ჩემი მთები არ მარგუნოს...
შემოდგომით დაბრუნება მიწერია,
როცა გაგრა ფერებს აფრქვევს გასაოცარს?
მანამდე კი, ვინც ჩემს სახლ-კარს უპატრონა,
გული ჩუმად ეფერება, მასაც ლოცავს...
გაგრამ მითხრა მოითმინე ზამთრამდეო,
იმედს სახლში ზამთრის ბოლოს დავადგები...
ის პირველი თოვლის ფიფქი მე ვიქნები,
სიყვარულით ჩემს მიწას რომ დავადნები...
მოდის, მოდის ის ზამთარი, ზანტად მოდის...
ეს ნანატრი თეთრი თოვლის ფიფქებია...
მიდის, მიდის თეთრი გემი, მარტოდ მიდის
და ამ გემზე ჩემი ტკბილი ფიქრებია...

ჩემს ღათოვლილ მხარეს

ეს ფერები შენს მთებს,
ნეტავ, როგორ რჩებათ?!
ასეთ ხედებს მუდამ
ღირს, რომ ადიდებდე,
სანამ მოვალ, კარგო,
და გიგულებ ჩემად,
სიყვარულის ხიდით
ახლა ადი მზემდე...
ის შეგიმკობს კალთებს,
ხეს გაუთბობს ძირებს,
ზამთარიც რომ იყოს,
გეტყვის - „გაკეკლუცებ“,
გამოგატანს მზითვად
ფერადთელიან მძივებს,
სულ რომ დაგათოვოს,
სხივებს აკრეფ უცებ.
ამიტომაც არის,
ყველა ფერი გხატავს,
და გიხდება, თითქოს,
თოვლისფერი ფატაც...
მონატრებას გული
ფეთქვით გამოხატავს,
დარდს ხელიდან ვუშვებ
და იმ თოვლში ვფანტავ...
ისევ ვითვლი თვეებს,
განშორების თვეებს,
„ნელს“ - არ ვამბობ, ასე
თავს ვიტყუებ, ალბათ...
დაათოვა ჩემს მთებს,
მწვანე ნაძვებს, თელებს...
საფიქრალი ჩემი
იქ, იმ თოვლში დალბა....

ჯადოსნური ნავი

ჯადოსნური ნავი ნაპირს კოცნის,
ვიცი, ახლა მზის ჩასვლას რომ ელი,
დღეს მოდიხარ? - დრო არ დარჩა მოცდის...
ლურჯმა მთამაც მოიღერა ყელი;

ხომ ხედავ, რომ არ მიშვებენ შენთან,
ხომ ხედავ, რომ დავუძღვრდი მალვით;
მზე დაეშვა, მოლოდინი შეკრთა,
თავს უშველე, გამოცურე ნავით...

ზღვას მიენდე, დაივიწყე წყენა,
და ტყვეობას დააღწიე თავი,
გევედრები დაიმგზავრე რწმენა,
ჩქარა, თორემ ზღვამ წაიღო ნავი...

დაგამძიმებს მთები, ქუჩა ფართო...
მთელი გაგრა ალბათ, ჩემს ნავს დაშლის...
მაშინ სუნთქვა გამოუშვი მარტო,
სუნთქვა შენი, მჯერა, ჩემს ფრთებს გაშლის!

ბოლოს მაინც მოვალ შენთან...

დავბრუნდები ორ ოქტომბერს,
იმ დღეს, როცა დაგვაშორეს...

დავბრუნდები, ნეტავ, როდის?
თითქოს, ბედთან დავდე ზავი...
როცა ოქტომბერი მოდის,
გულში ჩნდება თითო ბზარი;

მაჩვევ დუმილს ლურჯი მთისგან,
მშორდებიან შენი გზები
და დაცლილი იმედისგან,
ველი, როდის შევივსები...

ორ ოქტომბერს მინდა გნახო.
ორ ოქტომბერს შეგხვდე მინდა,
შენს თბილ ნაპირს ხელი ვახლო,
მზე აფრქვევდეს ნათელს ციდან...

მაინც შენთან მოვალ ბოლოს,
მაინც ნავა ჩემი სევდა...
მინდა, გულმა შეება ჰპოვოს,
ისე ძგერდეს, როგორც ძგერდა!

მზე სხივებისგან იმედს წნავს...

მზე სხივებისგან იმედს წნავს, ამაყად მოდის მთებიდან...
თენდება, თვალებს ახელენ და იღვიძებენ ქუჩები,
შენ რომ დაბრუნდე, დამშვიდდე, განა ეს მხოლოდ მე მინდა?!
მზეს დაუდგები მსახურად, ისევ გახდები თუ ჩემი...
თუ ისევ მომფენ სიხარულს, შენთან დარჩენას მაღირსებ,
დამატებობ შენი სურნელით და მარტოობას გამიქრობ,
როგორც კი მოვალ, მაშინვე სულს სიხარულით აგვისებ,
გეტყვი - ერთმანეთს ვჭირდებით, მარტოდ ყოფნაზე არც ვფიქრობ...
მერე დავსხდებით, მოვყვებით, უერთმანეთოდ რაც გვჭირდა,
ფერებდაკარგულ მზის სხივებს იმედი როგორ უჩნდებათ,
ეჭვების გასაქარწყლებლად რამდენი ბრძოლა დაგვჭირდა...
მერე კი გულში ჩაგიკრავ და ვივლით ასე ქუჩებად.

ღამეს მოჰკითხეთ!

ღამე გზადაგზა შთანთქავს,
პალმის ხეების ჩრდილებს,
გემი ატეხილ ტალღებს
აპობს და იმორჩილებს,
ნაპირს ვერ ხედავს გემი,
არ ჩანს შუქურა გაგრის,
წყალში სიმძიმე მითრევს
სულზე მობმული ბარგის...
მიზეზი ჩემი სევდის
და მონატრების რინის,
ღამეს მოჰკითხეთ, ღამეს,
მან ყველაფერი იცის...

უსიცოცხლოდ გათენების არ მჯერა..

უსიცოცხლოდ გათენების არ მჯერა,
თუმცა, შენთვის სიცოცხლესაც დავთმობდი,
მზის მენამულ ბოლიკებზე ამჯერად,
შორი გზიდან მოდის ღამის მნათობი,
მოდის, ციდან ჩამოშვებულ ფარდას ცვლის,
ზღვის კალთებზე მისი შუქი კიაფობს,
მაგნოლიას შვენის კაბა პატარძლის
და გაგრაზე ღამაზ ზღაპარს მიაბობს...
ო, ამდენ ხანს, ღმერთო, მტოვებ აქ რისთვის?!
ცაო, ღამე დამიბრუნე ფერადი,
ვეძებ სამოსს, მეფურს, ჩემი გაგრისთვის,
სწორედ ისეთს, შენ რომ ხელით კერავდი...
ვეძებ ღამეს ჩუმს, მშვიდსა და საამოს,
როცა მუზა მაფხიზლებს და მაშრომებს,
ჩემს სარკმელთან ახლაც მოდის საღამო,
მაგრამ გაგრას ისევ წლები მაშორებს...
უსიცოცხლოდ გათენების არ მჯერა,
თუმცა, შენთვის სიცოცხლესაც დავთმობდი,
ბინდისფერი ბილიკებით ამჯერად,
დიდებულად მოდის ღამის მნათობი...

ნუ განმეაშორებ

ვოცნებობ შენთან შეხვედრის ნამზე,
ნაპირებს ვნატრობ, შავ ზღვაში შესულს,
სიზმრებში ჩემს სულს, მშობლიურ ცაზე,
შევახებ თრთოლვით, ქალაქო, შენს სულს...
არ გაგიკვირდეს, რომ ვნატრობ აფხაზს,
ჩვენს ბავშვურ ყიჟინს, შენებურ ივლისს,
დავეძებ მერის, გუდისას, მალხაზს...
მოკითხვას ვუთვლი მზეს, შენ რომ გივლის...
ახლა, ფიქრებში მზის სხივზე ვწვები,
გიგზავნი სითბოს, ეს დამრჩა მარტო,
კვლავ უშედეგოდ წლებია, წლები
დავეძებ პასუხს კითხვაზე - „რატომ?“
მახსოვს, დაიწყო ღრიალი მაშინ
კოლონადის წინ მთვლემარე ლომმა,
მოვიდა ღამე სამხედრო მარშით
და გათენება იმსხვერპლა ომმა;
მას შემდეგ ვიბრძვი, ზღუდეებს ვლაზავ...
ჩემს ერთ ოცნებას ზღვის ფერი დაჰკრავს
და სანამ ცხადად ჩემს სახლ-კარს ვნახავ,
ნუ განმეაშორებ, სიზმარო, გაგრას!

მზად ვარ დაგიტომო სულის ნაწილი...

გინდა ცას შენვდე, როგორც არწივი?
გული სიცოცხლეს ჯერ კიდევ ითხოვს?
მზად ვარ, დაგიტომო სულის ნაწილი
და მეტი წილი სულ შენი იყოს,
ნუ გაიკვირვებ ამ ჩემს სიგიჟეს,
ნურც იმას, პატივს ჯერ კიდევ რომ გცემ...
თუკი მზესთანაც აღარ მიგიშვეს,
მზე გულით დამაქვს, იმასაც მოგცემ...
ისევ მესიზმრე, გაგრა, ახლახან...
შენი ხმა მომწვდა, შენი ტუჩებიც...
იყავ იმისიც, ვისიც ახლა ხარ...
ოლონდ სულ ცოტა, სულ ცოტა - ჩემიც!

ვერ ვიტან სხეულს, სულგამომძვრალი როცა სუქდება,
როცა საშველად მრუშობისკენაც მიმიხარია...
ვირგებ ამ ნიღბებს, მეტი რა გზაა, ყოფას უხდება,
ხედავ, უშენოდ, სახე დაკარგე, დიდი ხანია...
შორით რომ მოსჩანს, ჩუმად გადასვლას ვლამობ იმ ხაზზე...
იქ ჩემი გზაა, ჩემი კერაა მანათობელი,
რა დროს განცდაა, ფიქრი სირცხვილზე, ამდენ ნიღაბზე...
ახლა ისა სჯობს, სწორად განვსაზღვრო მარგებს რომელი?
ხო, სახეგამძვრალს, ძვლებში დამტვრეულს, ქარი მიმათრევს,
აი, საცაა მივეხეთქები გაგრის ნავსადგურს...
მგონი სიმძიმეს დამძიმებული ტანიც მიმატებს...
სული რისია? - მაინც გიპოვის სადღაც დაკარგულს...

უშენოდ

წყვდიადს ვებრძოდი, მომეკვლინე როცა მძინარეს,
შიში უმზეოდ გაღვიძების მსურდა მომეკლა,
ველარ გიპოვე, შევფურთდი სევდის მდინარეს,
შენზე ფიქრები დამძიმებულ სულზე მომეკრა...
ჰგავხარ თაიგულს ოცნებების, გრძნობას იისფერს,
წვიმას, წამოსულს წარსულიდან, ტკბილი განცდებით,
ნუთუ, იმედი გულისკართან აღარ მიიფრენს?!
იქნებ, ეს არის დასასრული, იქნებ, არ ვცდებით?!
მახსოვს, მიწოდე, სიყვარულით, „ჩემი მგოსანი“,
აი, გიგზავნი ბოლო სტროფებს, მინდა იცნობდე,
ვგრძნობ, რომ უშენოდ ვიკარგები ფუჭი დროსავით,
როგორ მაკლიხარ, მენატრები, ნეტავ, იცოდე...
მთვარე მამშვიდებს, ებაასე, ჯერ არ სძინავსო,
შენთან ეშვება, საკოცნელად, ღამე ეული,
თუკი დავეჯერდი მარტოობას, მაშინ, ძვირფასო!
სულის სიმძიმეს ვერ აიტანს ჩემი სხეული...
ნუთებს უტკბილესს მოვიგონებ, ისევ მივტირი,
ახლა სიჩუმე შენს თვალებზე, ვიცი, ბინადრობს
და თუ ოდესმე მომანატრე ჩუმი სიკვდილი,
მაშინ მოვიდეს, უჩემობა როცა ინატრო!

რა ვქნა, თუკი ჩემს გაგრაში მინდა?

უფერული, ამოცლილი „გულ-ღვიძლით“
დგას ქალაქი, მიყრდნობილი ქედზე
და საფლავი - ტყედქცეული, ურიცხვი
ამბავს ჰყვება მოლაღადე ქვებზე.
არ იგრძნობა სითამამე სხივების,
აქაური მზე ვერ აფრქვევს სითბოს,
მაინც მჯერა უნმინდესის ხილვების
და მდუმარედ ველოდები იმ დროს,
მშვიდობის ზარს რომ შემოჰკრავს ბიჭვინთა,
მზე რომ ჯვარზე დაბრძანდება მოქვის
და სინდისი, გზას რომ გზებად მიჭრიდა,
დამაბრუნებს და სიმშვიდეს მომგვრის.
უფერულ გზებს, უფერულ ცას მივანდობ
ცისარტყელას, რომ ვატარებ ხელით,
ოცნებასთან ახლა თვითონ მივა დრო,
დაბრუნებას ზღვა მაცნობებს ღელვით...
ფირუზის ფერს სულ დავუთმოვ ერთბაშად,
ზღვას, მთებსა და მშვიდობიან ზეცას,
რა არ მოხდა, თუმცა, მაინც ვერ დაშრა
ის ოცნება, რომ მეფარა ზენრად...
ფერებს ვარჩევ, ყველას - მისი არჩივი,
ოცნებებში ვინ დაღლილა ფრენით?!
აგერ არ მაქვს ცისარტყელა? - არ ვჩივი
თუ დამაკლდა რომელიმე ფერი...
მთავარია, რომ ვსაზრდობ იმედით,
შვებას ის მგვრის, რაც აქამდე მგვრიდა,
რა ვქნა, თუკი დილას ვინყებ იმ ერთით,
რა ვქნა, თუკი ჩემს გაგრაში მინდა?

ვერავინ შეძლებს ჩემს შეჩერებას

ვშლი ფოტოალბომს, მოგონებები
სურათებიდან მოდის რიგებად...
ჩვენს შეხვედრამდე, დღეებს - დარჩენილს
დროს ვპარავ, ჩუმად, მოურიდეზლად,
მინდა, რომ მალე გემით დავბრუნდე,
მზეს - ზღვაში ჩასულს დავხვდე ნაპირთან;
თუ გავალიმებ ქალაქს - მშობლიურს,
ყველა სხივს მჩუქნის - ასე დამპირდა...
ჩემს სახლთან შევხვდეთ, ჩემო მერცხლებო,
დაბრუნდით მალე, ისევ შინ მოდით,
ვერავინ შეძლებს ჩემს შეჩერებას,
ვერ მათქმევინებს - გაგრა, მშვიდობით!

დეღვინი...

როგორ მსურდა, რომ ყოველდღე მეთქვა შენთვის - ჩემი ხარ...
და, როგორც ქარს, შენს ქუჩებში მოუსვენრად მეფრინა,
ნატვრის ხეზე ციცქნა ტოტი მერამდენედ შეირხა,
რად არ სჩანხარ? - მერამდენედ შემომჩივლა დელფინმა...
ახლა მზე თუ გეფერება და თუ სითბოს შეიგრძნობ,
იცოდე, რომ ის სხივი ვარ, მთებს რომ გადმოეფინა,
თუ მეტყვი, რომ შენც გჭირდები, ჩემს გულისთქმას შეიცნობ,
იქნებ ეს ზღვა გადავცუროთ მე და ჩემმა დელფინმა...

*ინსპირაცია: „მეტიჩარა“, იხილეთ გვ.420

გაგრა მიდულებს ქარღვებში სითხეს!

შენი გულიდან ამოშლა, გაგრა,
ბრძოლით დაღლილმა რამდენჯერ ვცადე,
ვერ გაგიმეტე დასავიწყებლად,
გულისთქმა ლოცვას გზავნიდა ცამდე,
ფესვზე ამოსვლას იმედის ნერვის
ველოდი, როგორც ნიფელი ხმელი,
სულ უფრო მეტად დავშორიშორდით,
სიყვარულს მაინც ვერ ვახლე ხელი...
მინდოდა, მაგრამ ველარ გაგბედე,
რომ შევხებოდი ძველ ფოტოალბომს,
გული ჩემს დუმილს ვერ შეურიგდა,
გული ჩემს სათქმელს ლექსებით ამბობს...
ამბობს და იცის, რომ ვცოცხლობ გაგრით
და როცა სევდის მიზეზი ჰკითხეს,
უთხრა, რომ გაგრა მასევედიანებს,
გაგრა მიდულებს ქარღვებში სითხეს!

ფიროსმანი და გაგრა

კობტა კაცი, ფუნჯით ხელში შეუნიშნავთ ნავსადგურთან,
წვიმას მოყვა უცხო კაცი და ზღვის პირას დასადგურდა,
ლურჯ მთებს, ლურჯ ზღვას გასძახოდა: „სამოთხე ხართ, აუ, რა ხართ!“
გუშინ, თურმე, გაგრის ქედთან ფიროსმანი დაუნახავთ...
და უკითხავთ ბავშვებს მისთვის: „ლამაზ მხარეს დაგვიხატავ?“
მოგწონს ჩვენი მთა და მდელი, სადაც მზეც კი დაგვაქვს ხატად,
ალიარა ფიროსმანმა: „რალა აღარ დამიხატავს,
მაგრამ ვფიცავ, ჩემს ტილოებს, გაგრის მსგავსი არ მინახავს...“

*ნიკო ფიროსმანი (1962 – 1918 წწ.) - ზღვის პეიზაჟი; იხილეთ გვ.421

დილას სწადია, ჩუმად განმკურნოს
და სულწასული მიხსნას ძილისგან,
ფანჯრის რაფაზე სევდა კაკუნობს
წვეთს ემატება წვეთი წვიმისა...

წვიმას მინაზე თითით ვეხები,
ზოგჯერ ისე ჩანს, თითქოს, ცრემლია,
სუსტი ფოთლები სველი ვერხვების
აქ ჩემს სარკმელთან იხოცებიან...

რას დახატავდა ახლა ვინსენტი¹...
როგორ სველდება ვარდის კოკორი,
ისევ მოვიდა წვიმა ისეთი,
ჩემს აფხაზეთში იცის როგორიც...

¹ ვინსენტ ვილემ ვან გოგი - ჰოლანდიელი ფერმწერი და გრაფიკოსი. მისი ერთ - ერთი უკანასკნელი ნამუშევარია „ვარდისფერი ვარდები“. სიცოცხლის ბოლო ორი თვე - 1890 წლის მაისი და ივლისი ვან გოგმა პარიზთან ახლოს, ოვერ სიურ უაზში გაატარა, სადაც მან ყვავილების შესახებ რამდენიმე ნახატი დაწერა. ამ სერიის საუკეთესო ნაშრომად ითვლება „ვარდისფერი ვარდები“. ეს ნახატი მხატვრის ბოლო ნლებისთვის ტიპიურია. დამატებით იხილეთ გვ.421

ნეტავ...

მინდოდა, შენთვის კრძალვით მეკითხა -
ამ მოგონებებს რა ტევს წამებში?
შენ ჩემში ჩემზე ბევრად მეტი ხარ...
სისხლის მაგივრად მოჩქეფ ძარღვებში...

ხარ ჩემი ანმყო, ჩემი წარსული,
სინათლით სავსე თბილი ბინა ხარ,
რამდენი დროა უკვე გასული,
მე კი შენს სხივებს გულში ვინახავ...

დამიკავშირებ, ნეტავ მომავალს?
მაჩვენებ ღიმილს, ფერად აპრილებს?
დახვდები შვებით შენკენ მომავალ
თეთრ გემს, მაშინ რომ გასცდა ნაპირებს?

მინდოდა, შენთვის ჩუმად მეკითხა,
როგორ დავცილდით იმ ერთ ღამეში?!
ნეტავ, იმ აპრილს,
ნეტავ, იმ აპრილს,
ნეტავ, იმ აპრილს
აღარ გამეშვი...

შენი აპრილის არგაშლილი დამაქვს კვირტები

თუ მხოლოდ წამით შემომხედავ, დამაკვირდები...
ამ თბილ მზერაში სიყვარულს და ტკივილს დალანდავ,
შენი აპრილის არგაშლილი დამაქვს კვირტები
და მონატრებულ გაზაფხულზე ტირის ბალადა...

ფრთები დავლალე შენს ძებნაში, დავიზიანე,
ზოგჯერ ჩურჩულით მიყვებიან მთები შენს ამბავს,
ყვავილთა თოვას თუ უშენოდ გავიზიარებ,
მაშ, რა აზრი აქვს გაზაფხულმა ფრთები შემაბას?!

ეჰ, ნეტავ, გზები, ზღვის ნაპირი შემომატარა,
მაღალი ზეცა დამანახა, მთიანი მხარის,
ეს გაზაფხულიც მოითმინე, ჩემო პატარავ!
და არასოდეს მათქმევინო: „გვიანი არის!“

სიბიჟე ჩაში...

ნაბახუსევი ოთახში ვზივარ
და ახლა მათრობს სურნელი შენი,
ფანჯრიდან მოჩანს ნაცნობი პალმა,-
პატარა ეზოს უზომოდ მშვენი...
ჩემი ოთახის სარკმლიდან ხედი
მოგონებების სამყაროს იტევს,
აქ ვიყუჩები, აქ ვეძებ შვებას,
როდესაც მუზა მიტევს და მიტევს...
და აი, ჩემთან შემოაქვს ჩუმად,
ფინჯანი ყავა მშვენიერ ლედის,
ის ჩემი მზეა, შველაა ჩემი,
საჩუქარია ეს ქალი ბედის...
იცის, რომ ახლა მუზა მყავს სტუმრად,
მოაქვს რითმები - აღმძვრელი მადის,
ჯადოსნურ კოცნას მიგზავნის ქალი
და ოთახიდან უსიტყვოდ გადის...
ახლოს, სარკმელთან მოცუცქდა მუზა,
სტრიქონებს ვაცხობთ მღელვარედ, ერთხმად;
რაც მთავარია, აქ არის გაგრაც
და ვექაჩებით სიგარეტს ერთად...
არ მინდა სევდა, არ მინდა ფიქრი...
ამ მოლოდინის ვატირე დედა...
მე ამ ოთახში მეფე ვარ, მეფე!
და ასე ჩემთვის სიგიჟეს ვბედავ...
მადროვეთ, ხალხო, სიგიჟე ჩემი,
იქნებ, იმედი დღეს მაინც მეცხოს,
თქვენ რას დაეძებთ?! რაფაზე ფანჯრის
ასე, უბრალოდ, ფეხებიც მენყოს...

შენი გული, შენი ფარი მე ვიყო...

თუ მთებიდან სუსხი შემოგეპარა,
თუ აცივდა, უცაბედად დაზამთრდა...
და თუ ციდან ჩამოთოვა გიჟურად
შენი ქოლგა მინდა ვიყო, თავსაფრად;

მენატრება თოლიების სიცელქე,
ლურჯი ზღვა და იქვე, მწვანე ველები,
გაზაფხულს თუ შენთან უხმობ, მაშინვე,
მერცხალივით შენს ცას შემოვევლები...

როგორ მინდა, ძველი ქუჩა ვიპოვო,
ჩემს სახლამდე იმედის გზა დავაგო,
თუ ზეცაში ნავარდობა ისურვე,
შენი ფრთები მინდა ვიყო, ქალაქო!

როგორ მინდა, ჩემი გემი დაიძრას,
ეჭვი ტვირთად არ ეკიდოს ლუზაზე,
თუ ღამეში მოგენატრა სინათლე,
შენი მთვარე მინდა ვიყო, გულსავსე;

ყველა ტალღას მინდა, შენთან მოვყავდე,
სხვა დინებას მინდა, გამოვერიყო...
და თუ ტყვიამ შენთან მოსვლა გაბედა,
შენი გული, შენი ფარი - მე ვიყო!

გ ე ნ ა ც ვ ა ლ ე !

როგორ მომენატრეთ -
შენ და გაზაფხული,
მერცხლებს დაბრუნება
ისევ ვერ ვაცაღე...
ბედთან შეგუება
გახდა უფრო რთული,
ჩემო მშვენიერო!
შენ ერთს გენაცვალე...
მე შენ სულ მიყვარხარ -
თბილიც, ავდრიანიც
ჩემზე გაბუტული,
ზოგჯერ ენამწარე...
შენში ასე მხიბლავს
დილა ადრიანი,
ჩემო მშვენიერო!
შენ ერთს გენაცვალე...
შენთან ჩახუტების
სურვილს რა მომიკლავს?!
ისევ ვემონები,
რა ვქნა, ველარც ვაენე...
გულის გაგიჟება
შენთან ჩამომიყვანს,
ჩემო მშვენიერო!
შენ ერთს გენაცვალე...
გრძნობა ათასგვარი,
ჩემში გაჩენილი
მე შენს სიყვარულში
ვერა, ვერ გავცვალე.
ვდგავარ აქვე ახლოს,
თოვლში გაჭედილი,
გზები გამიკვალე,
შენ ერთს გენაცვალე!

მიყვარხარ, გულში იჭრები:
ცრემლად, გრძნობებად, ნოტებად...
ჩემი ნატვრის ხე გაშლილა
ოცნებაასხმულ ტოტებად...

მოჰქერი, ტალღებზე მოღელავ
ჩემი ოცნების გემივით,
გამშვენებს თეთრი აფრები,
ყელმოღერებულ გედივით...

მოგონებები იღვრება:
ფიქრად, წუთებად, წამებად...
უშენოდ, უაფხაზეთოდ
დღეები იქცა წამებად...

ნუ ფიქრობ გადამავიწყდი,
შენ ხომ გულისთქმა მომანდე...
იმაზე მეტად მიყვარხარ,
ვიდრე მიყვარდი ომამდე...

ზოგჯერ იას ვემსგავსები
ფოთლების ქვეშ მიმალულს...
გაზაფხულზე შენზე ფიქრი
მომრჩა სიყვარულიდან;

ნულარ მეძებ, მე ნავედი
და გიტოვებ სინანულს,
თუნდაც წყაროდ ამოხეთქოს
ერთმა სიტყვამ გულიდან!

მეგონა, რომ ზღვას მოჰქონდა
შენთან ჩემი სათქმელი,
მეგონა, რომ თოლიები
გეტყოდნენ, რომ მჭირდები,

როგორ მწამდა, გიპოვიდა
სადმე ჩემი სანთელი,
როგორ შევცდი, როგორ შევცდი,-
რაც დრო გადის – მცილდები...

ახლა ისევ იას ვგავარ
ფიფქების ქვეშ მიმალულს,
მხოლოდ ცრემლი, მხოლოდ სევდა
დამრჩა სიყვარულიდან...

ნუ გამომრთავთ...

ფიქრი მახრჩობს, ისევ ეჭვებს უჯერებს,
შეუტია წამმა იმედს ნაპარავს...
ის, რაც ჟანგბადს აწვდის ტვინის უჯრედებს,
ხელოვნური სუნთქვის მოჰგავს აპარატს;
მე გაგრასთან ჩახუტება მომინდა,
ჩემი დილა გაგრის მზის სხივს მივანდე,
იქნებ მაინც გამოვიდე „კომიდან“,
ნუ გამომრთავთ, ნუ გამომრთავთ, დილამდე...

დროის მეგობანი...

ძალაც, სისუსტეც შენგან მეძლევა,
გზად შენკენ ეჭვი ასჯერ შემომხვდა,
გადარჩენილი, ვინძლო, ბენვზე ვარ,
მე რომ მესროლეს - ის ხომ შენ მოგხვდა...
წარსულს ბავშვობა, წლები მივყიდე,
ვმლერი სიმლერას დროის მეგობანის,
ახლა შენ მინდა მხოლოდ მივლიდე,
შენგან შენდობა ხურდად მეკუთვნის.

ფრთები გაშალე...

იმედი მინდა - გულს რომ ახელებს,
ნაიღეთ სევდა - მეზედმეტება...
ცისკენ იმედით თუ ვწევ ამ ხელებს,
მაშინ ვგრძნობ გაგრას, - ფრთებზედ მედება...
ფრთებს ზოგჯერ ვაჭრი უცხო ნაწილებს,
ეს სევდის მსგავსი წანაზარდია,
დრო მონატრებას ტკივილს აცილებს
და სიხარულის წამად ანთია,
ფრთები გაშალე, რომ მეც გავშალო,
ზღვით შემოსილო და თან მითიანო,
შენ შეგიძლია სევდა დაშალო,
შენ შეგიძლია დამაფრთიანო...

ნიაჲს არ მოგაკარებ...

ფიქრს ფიქრებზე ვაბამ ისევ, მომე შენი ნაკრები...
ჯერ სადა ხარ - შეხვედრამდე, ას გმირობას ჩავიდენ!
აქ დაბუდდი, აქ, ჩემს გულში, როცა მომენატრები...
გამოგაჩენ, დაგხედავ და ისევ გულში ჩაგიდებ.
როცა გითმობ ადგილს ჩემში, გულიც მერე მშვიდდება...
ნამო, ნამო... მთელ ქვეყანას ასე შემოგატარებ...
როცა შენი გამოჩენა აღარ შემეშინდება,
კვლავ დაგისვამ ხელის გულზე, ნიაჲს არ მოგაკარებ...

წავედი და თან გამომყვა ნიაჲქარი,
შიშმა ლოდინს ვერ გაუძლო, გადაგვარდა,
ჩემი ნავი და ზედ თეთრი იალქანი,
ჰგავდა იმედს და იმ ღამეს ჯვარსაც ჰგავდა...
მივცურავდი მშობლიური გაგრისაკენ,
თან მიმქონდა მზე სიცოცხლის და ვარდები...
მწვანე ქედის დანახვაზე გავიზარდე
და შემომხვდნენ მთები, როგორც თავადები...
ექვი - მხრებზე გამოზრდილი, მოვიკვეციე,
ჩემი კოხტა ოდაბადე, მიველ, ვნახე...
სახლის კარებს რომ შევეხე, მოვიკვეციე
და მეცხრე ცას სიხარულით მივეახლე...
აი, რატომ მომყვებოდა ნიაჲქარი,
უსაფუძვლოდ შიში რატომ გადაგვარდა,
ჩემი ნავი და ზედ თეთრი იალქანი,
მომიტყვეთ, თუ იმ ღამეს ჯვარსაც ჰგავდა.

იცოდე, რომ მე შორს არსად წავსულვარ...

მე ის ხე ვარ, ვერაფრით რომ გადარგეს,
მე უშენოდ არაფერი გამომდის,
ძველებურად მაიმედებს, მახარებს
ნორჩი ნერგი, ფესვებთან რომ ამოდის...
სანთელი ვარ – ილორში რომ „ყიდიან“,
მშვიდობისთვის მინდა ვენთო – ვინვოდე,
მე მარტს ვგავარ და მარტივით, ქალაქო!
დროსთან ერთად მოგიტაცებ, იცოდე...
იცოდე, რომ მე შორს არსად წავსულვარ,
დავბრუნდები იმ თბილ სიოდ, იმ დილადა...
მე ცოტა ვარ – მტერს ერთ ლუკმად ვეყოფი,
მაგრამ ყელზე დავადგები სიკვდილად!

იმედის ნერბი

ერთი პატარა ნაკვეთი მაქვს, ნაკვეთი მიწის...
ეს არც ბაღია, არც ვენახი, განა მიწაა?!
როცა სიჩუმეს გავურბივარ, უშენოდ მიმძიმს, -
ფიქრი ლურჯ მთებთან მიმაქანებს, სადაც რინაა;
ფიქრი ჩერდება, მეც ვჩერდები, მიდგენენ საზღვარს,
ისევ მოვცურდი, ჩემს ჯინაზე, გზა ჰგავს მოქონილს...
მე ეს სიშორე მეზიზღება, გაცეკერი შავ ზღვას,
გულის კუნჭულში მივაშურებ ეზოს - მოგონილს;
იქ, იმ „ეზოში“, მეჩვენება, ნუგეში დაჰქრის,
მზეო, წერტილი მონატრებას, სევდას დაუსვი,
მე სიცოცხლე ვარ, დაკარგული, ლანდი ვარ გაგრის,
წყალი დაუსხით იმედის ნერგს, წყალი დაუსხით...

მე შვილებს ვზრდი გაბრელებად!

მე ვარ სიო - შენს პალმებს რომ ეფერება,
მე ვარ სახლი - შენს ქუჩას რომ სითბოს უყოფს,
მე ვარ ზეცა - შენს დილას რომ ეგებება, -
შენს ძახილზე სხივებმოსილ მზეს რომ უხმობს...
მე ვარ ტალღა - ზღვის კალთებს რომ აბობოქრებს,
მე ვარ გემი - შენს ნაპირს რომ შვევით უცქერს,
მე ვარ ქარი - შენს ეჭვებს რომ უცებ მოჰკრეფს,
საგულე ვარ, სადაც იმედს გული უძგერს...
მე ვარ მინა - გახლეჩილი ნაწილებად,
მე ვარ ეზო და წლებია სხვისი მქვია,
მე შვილებს ვზრდი გაგრელებად, არწივებად,
დავბრუნდები, არ იქნება თუკი გვიან...
მე ვარ ქვიშა - შენს ნაპირზე მოფენილი,
მე ვარ ღამე, მოალერსე, შენი ღამე,
მე გზები ვარ - შენს საშველად მოვლენილი...
დამაბრუნე და თავიდან შემეცვარე...

მენდა...

ზღვით წამოსვლა გადავწყვიტე
და სინათლის დავდგი სვეტი,
როცა გემი ავაშენე,
დაიღია ზღვაში წვეთი...

როცა ვთქვი, რომ გზას გავყვები,
და იმედით ავივსები,
ღამემ მაშინ დამაბრკოლა,
ტყემ დაფარა ყველგან გზები...

ახლა ფრთებიც გამოვისხი;
ჩანს ხედები უნაზესი,
ქარმა შენთან არ მომიშვა,
შემიცვალოს უნდა გეზი...

ჩემი სახლი - აფხაზეთი...
მე ღვთისმშობელს შევავედრე,
მუხლმოდრეკით რომ დამჭირდეს,
მაინც მოვალ შენთან, მენდე!

მოვდივარ, ოღონდ, მშვიდობა იქნას...

ზღვიდან-მთებისკენ, მთებიდან ზღვისკენ,
ფიქრსაყოლილი ჩემი ხმა მირბის,
შენ ისევ მნატრობ, ხელს იშვერ მზისკენ,
მე ვწვდები სხივებს და გინწავ გვირგვინს...
ქარი სამეფო მანტიით გამოსავს,
მარაოს ნაცვლად პალმის რტოს იქნევს,
ჩემს ხმას ვაყოლებ ქარს, როგორც მგოსანს,
მოვდივარ, ოღონდ მშვიდობა იქნეს!
ჩემია ეს გზა, ბალები, ბალჩა...
არ მიკვირს, მთებო, ამ ცას რომ აქებთ...
თუკი შენამდე ნაბიჯი დამრჩა,
ნუ დაიზარებ, გადმოდგი აქეთ...

სადაც შენ ნახვალ, მოგყვები...

ჩემი ხარ - ვამბობ ჯიუტად და რომ მეკუთვნი მარტო მე...
კმარა, უშენოდ ამ გულმა რამდენი უნდა იწვალოს?!
მე დავბრუნდები, ნაპირზე ისეთ ნაკვალევს დავტოვებ,
ზღვა რომ ათასჯერ შეეხოს - სახე არასდროს იცვალოს...
რანამს ფეხს დავდგამ მინაზე, ჯაჭვს ჩამოვიხსნი მხრებიდან,
სადაც შენ ნახვალ, მოგყვები და შენს ნაწილად მინამ მყოს,
პირველი სხივი ვიქნები, გადმომავალი მთებიდან,
რომ შენთვის ჩემი სიცოცხლე მზემ სამუდამოდ იწამოს!

სანამ ეს მზეც შეუღებავთ „მღებავებს“...

ისევ მძიმედ სუნთქავს, ისევ მღელვარებს...
ზღვაში თავის დახრჩობაც კი უცდია,
თოვს, ზამთარი მინად გზავნის „მღებავებს“,
დროს გაგრისთვის ძალა გამოუცლია...

ჩუმიად ათოვს მიტოვებულ საფლავეებს,
ეჰ, მაღირსა დაბრუნება, ნეტავი,
კვლავ სიჩუმე ერწყმის თოვლის საფარველს,
ამ სიჩუმეს ვინ დაარღვევს, ნეტავ, ვინ?

უკვე არ ჩანს თეთრ მთებს ზეცა სად ხვდება...
ომის კვალი ქრება თეთრი საბნის ქვეშ,
თოვს და გულში ზამთრის სუსხი სახლდება,
გაგრის „თავად“ ისევ სევდა დანიშნეს...

ისევ მძიმედ სუნთქავს, ისევ მღელვარებს...
და გულს თურმე გადანერგვა სჭირდება...
სანამ ეს მზეც შეუღებავთ „მღებავებს“,
ჩემს გულს გატანთ - სულის დასამშვიდებლად...

სად იყიდება ბედნიერება?

ქრება ტკივილი, ალბათ, მიაქვს დროს...
ვილაც დანერვილ ბედში ერევა,
მზეს მინდა ვკითხო, იქნებ, მიაგნოს -
სად იყიდება ბედნიერება?

სად კვეთენ გზები ლურჯ მთებს და ქედებს,
მშობლიურ სახლში ვინ ათევს ღამეს?
რად არ ინდობენ მინაზე ედემს
და ნაცნობ კედლებს ვინ უჩენს ღარებს?

ვილაც ნაპირზე სურვილს ისევ კლავს,
ჩვენი შეხვედრის ბედში ერევა,
თქვით, იმედს ზეცა როგორ ირეკლავს,
ან ვის მიყიდეს ბედნიერება?

თუ არ გელიმილება

ჩემს ეზოში ზეიმია
შემოდგომის სურნელთა...
მთელი ქუჩის პატარები
აქ დავრბოდით, სულ ერთად;

ფოთლებს შორის იჭყიტება
რინისფერი ადესა...
ლურჯი ზეცა ჩემს ეზო-კარს
არ აკარებს ავდრებსა...

მე იმ ბავშვის ღიმილი ვარ,
ეს სახლი რომ წაართვეს,
დაკარგული ღიმილი ვარ,
ცაზე მზეს რომ წარადგენს,

ნუ უჯერებ ქარებს, თუკი,
მოაქვთ თავი გმირებად,
დამიძახე, გაგრა, მოვალ,
თუ არ გელიმილება...

ეს მსოფლიოც წაიღეთ და დაშაღეთ...

ო, ამ გიჟურ მონატრებას თან ვყვები,
დრომ ჭრილობას არ უშველა და არც ჩვენ...
ზღვაო, ნულარ მემუქრები ტალღებით,
ჩემი ეჭვი წაიღე და დაახრჩვე!

დარდი მეფობს, ისევ დავალ წუხილით,
მე ამ დარდის მსახური ვარ და შენ - ტყვე,
ცაო, ნულარ მემუქრები ქუხილით,
ჩემი ეჭვი წაიღე და დასეტყვე!

განშორების მაფრთხობს წელი ათობით,
ისევ როგორ მოგიპოვო, გამანდე,
ქარო, ნულარ მემუქრები ავდრობით,
ჩემი ეჭვი წაიღე და გაფანტე...

ოცნებებო, თვალებს როდის გაახელთ?
გამოფხიზლდით, ფრთები მარდად გაშაღეთ,
თუ ჩემს გაგრას არასოდეს მანახებთ,
ეს მსოფლიოც წაიღეთ და დაშაღეთ!

ქარს არ ესმის უკვე ჩემი...

მთები, ზვრები, ეს „საზღვრები“, ქარო, იქნებ, გადმოლახო...
ჩემი ეზოს მომიტანო საოცარი სურნელება,
გაგრა, ახლა ნუ გამწირავ, იქნებ, სხვა გზა გამონახო,
ქარს არ ესმის უკვე ჩემი, რაც დრო გადის, სულ ნელდება...
არც გემი ჩანს, თეთრი გემი, ნუთუ, ზღვაში ჩაიძირა?!
ისევ შორით მოჩანს ნატვრა, მთებთან შერწყმულ ნაპირებად,
ხმა არ მესმის თოლიასი, გულს ვამშვიდებ - ჩაიძინა...
ნუთუ, ჩემი „დავბრუნდები!“ - გადაიქცა დაპირებად...
ვერ ვიჯერებ, რომ ზღვამ გემი ჩასაძირად გაიმეტა,
ზოგჯერ, ისევ ყრუდ ჩამესმის, რა გაეჭვებს, რა გაშინებს?
კიდევ დარჩა ის ერთი გზა, ახლა ამ გზის ვარ იმედად,
ეს ის გზაა, ჩემო გაგრა, ჩვენს გულებს რომ აკავშირებს...

დრო-ჟამის ვგავარ მევაღეს...

ბოლო ლექსს ვარქმევ ყველა ლექსს,
თუმცა, შეწყვეტას ვინ მკითხავს?!
დრო-ჟამის ვგავარ მევაღეს,
ემმაკი მორალს მიკითხავს...
მხრებზე ცოდვანი წვებიან,
ვილაც დაათრევს ამ ცელებს,
გაგრის ქუჩებში, წლებია,
ემმაკი სიკვდილს ავრცელებს...
აქ ნათელს წყვდიადს უშვერენ,
ცად ვგზავნი ჩემს ხმას ვედრებად,
უფალო, გაგრას უშველე,
ისევ აქციე ედემად...

პირ ვიჯერებ...

სალამოა... მშვიდი, სავსე სინათლით,
ზეცა აფრქვევს ფერებს, თვალით უნახავს,
შენს ქუჩებში დავალ, ჩემი სიმართლით,
მზეს ზღვის პირი უკვე გადაულახავს,

ჩემი ეზო მომატარა მნათობმა,
ბავშვობაში ჩავიღვარე სხივებად,
ო, ამ მთების როგორ მიჭირს დათმობა...
და ქედების, შენ რომ გეკვრის ღილებად,

მზე ეშვება, იკარგება სინათლე
და სახლები ჰგვანან ციციანათელებს,
ეჰ, რად უნდა ვინმეს ჩემი სიმართლე?!
გაბზარულ გულს დრო, წლებია, ამთელებს...

მზეს მივყვები და სიმშვიდეს ვიუფლებ,
ჩემს ოცნებებს მაინც ველარ ვეშვები,
ჰორიზონტთან ფიქრებს ვათავისუფლებ
და დილამდე ზღვაში ჩუმად ვეშვები...

ვერ ვიჯერებ, ნუთუ, გამოგიგლოვე?!
ნუთუ, ჩემი არ ყოფილხარ წამითაც,
ვერ ვიჯერებ, ნუთუ, გამოგიგონე?!
ნუთუ, გემი სამუდამოდ წავიდა...

100 წლის შექცევა...

განვეშორები შენს ლამაზ სხეულს, 100 წლის შემდეგ,
ქარი შენდამი საოცარ ლტოლვას დაშლის გრძნობებად,
100 წლის შემდეგ, ჩემს სახლთან მისულს, ვინ მეტყვის-შესდექე?!
100 წლის შემდეგ, გთხოვ, მაპატიო დამშვიდობება...
დაბადებიდან შენით ვსულდგმულობ, შენ ხომ გამზარდე,
ეჰ, სინანული, უკვე წლებია, ხმაში გროვდება,
მე ახლა მინდა შენი ალერსი მთებიდან-ზღვამდე,
100 წლის შემდეგ? კარს მოგვადგება დამშვიდობება...

ნუთუ შიში გაქვს რამის?!
შემეხე, მზეო, მაგრად...
ეჭვი გავქარწყლე ლამის,
ლამის ვიქეცი გაგრად...
მაფრთხობს სიჩუმე ლამის,
დრო მოსვენებას კარგავს,
ლამის გავფრინდე, ლამის...
ლამის შევეხო გაგრას...
ამ გაზაფხულზე მოდი,
სანამ აყვავდა ნუში,
სანამ: „არ გირჩევ ლოდინს“ ...
დრომ ჩამჩურჩულა ყურში;
სანამ მზე გვირგვინს ურთავს,
ლურჯ მთას სხივებით ლალის
და სანამ „ანას თუთას“¹
შინ შეუხედავს, ლამის...

¹ ინსპირაცია - ანა კალანდაძის „თუთა“.

ყვავილდაცლილი ნუში

ყვავილდაცლილი, მორცხვად დგას ნუში,
გული ჩემს სათქმელს უსიტყვოდ ამბობს,
როგორც არასდროს გინატრე გუშინ,
დღეს მონატრება გუშინდელს სჭარბობს...
შენს მაისს ვნატრობ, ისევ არნახულს,
რა დამრჩენია, არ ვიცი, აქ რა?!
შენ ხომ დამპირდი, რომ ამ გაზაფხულს,
რომ ამ გაზაფხულს მნახავდი, გაგრა...
მზე დამიბრუნო იქნებ, გაისად,
შენ, მზის სხივების თავად სადარო,
გთხოვ, ჩამახუტო შენს თბილ მაისთან,
რომ ეს ლოდინი დავასამარო...

შემიფარე, შენი ცის ქვეშ შემიფარე!

თავს დამატყდა ფიქრის წვიმა, არ მინდობს...
მოგონების სახლში წუთით შევიარე,
დილას სთხოვე მზის სხივები ამინთოს,
გევედრები, შენი ცის ქვეშ შემიფარე...
ტალღას სთხოვე, ამომადოს ფსკერიდან,
შენს თბილ ნაპირს ჩამახუტოს, მონატრებულს,
სიცოცხლისთვის ახლა შენი მზე მინდა,
რომ სიცივეს სძლიოს, ასე მომატებულს...
მოლაღატე მხოლოდ მაშინ მიწოდე,
დარჩენილ წლებს თუ უშენოდ გავატარებ,
გევედრები, ხელი გამომიწოდე,
ხომ ხედავ, რომ ამ გულს ხელით დავატარებ...

გაგრა, გესმიიის? დამიბრუნდი, შემიბრალე, -
შემიფარე, შენი ცის ქვეშ შემიფარე!

ჩვენი შვილები დაბრუნდებიან...

რა ძალა აქვს გათენებას, უსულგულოდ, უმზეოდ?!
დავფარფატებ ღრუბლებს მიღმა, დაკარგული სულივით...
უგზო-უკვლოდ მიმაქანებს ქარი - ანცი, უზნეო
და ქარს გაჰყვება დაპირება, რომ ჩვენ ერთად სულ ვივლით...

ნეტავ, რამდენს გაძლებს გული, ნეტავ, რამდენს იცოცხლებს?
შენ გგონია, რომ ამ ქვეყნად მეც ასი წლით მოვედი?!
მონატრების ხუთი წელი შეემატა იმ ოც წელს...
რა უდროოდ მივჩუმათდი, რა უდროოდ მოვბერდი...

თუ ცოდვასაც არ მპატიობ, თუ ჩემს სახლში არ მიშვებ...
თუ, შენ გამო, არ გადარდებს, კაცს მოვკლავ თუ ვიმრუშებ...
თუ ბოლო წამს, შენთან მოსულს, ხელებს მაინც გამიშვებ,
გამოკეტილ კართან მაშინ, მთელ არმიას მივუშვებ...

გამიყვანე სამშვიდობოს...

რა წამს სუნთქვა შენზე ფიქრმა დაამძიმოს, გაახშიროს
და სხივები იმედის მზემ სხვას დაუთმოს, გააშვილოს...
რა წამს გულმა, უპირობოდ, დაბრუნება სახლში მთხოვოს...
იმ წამს საზღვარს გადმოვლახავ, - გამიყვანე სამშვიდობოს!

მოდის, ჩნდება ღვთისმშობელი

სანამ კიდევ ვდგავარ ფეხზე, სანამ გაგრა მაცოცხლებს,
არ იქნება - აფხაზეთი რომ ბოლომდე დაეცეს!
ღვთისმშობელი სტუმრობს ყველას, ვინც იქ დარჩა, მარტო ძლებს,
ყველას სახლში, ყველას კართან, ქართველს სანთლით დაეძებს...
ხან სარკმელზე დაუნახავთ, ხან დანგრეულ კედლებთან...
ტაძრებიდან ხმა რომ მოდის, ქალის ქვითინს მოჰგავსო...
ღვთისმშობელი, მზესთან ერთად, ჩნდება მთებთან, ქედებთან...
თურმე, ყველას სახლში შედის და იმედი მოაქვსო.
მოდის, ჩნდება სანატრელი და გულს რწმენით აღავსებს,
სიჩუმეს და ფიქრს რომ ერთვის, ახლა ერის ცრემლია,
მაშინ მთელი აფხაზეთი გაუციათ ათასებს,
დღეს, სოხუმი, გალი, გაგრა... რწმენის ეპიცენტრია!

დაანებეთ თავი ამ ჩემს სატკივარს...

მოვიარე გზები სულის სარჩენად...
მზესაც შევწვდი ყინწვისზე და ბაგრატზე,
აქ, ამ მზესთან მეძნელება დარჩენა,
ისევ ვდარდობ ჩემს სახლსა და გაგრაზე...
დრო ვერ გახდა ტკივილების მკურნალი,
ფიქრებს მმატებს ფიქრით სავსე ლანგარზე,
დავრჩი ისევ უნუგეშოდ მწყურვალი
და ყელს მიშრობს მოგონება გაგრაზე...
ვერ გავიგე, დროს იმედი სად მიჰყავს?
მე ხომ ეჭვის ყველა კარი დავრაზე,
დაანებეთ თავი ამ ჩემს სატკივარს,
ხელს ნუ ახლებთ ჩემს ოცნებებს გაგრაზე...

აფხაზეთის თვალ-მარგალიტს...

ჩაგხუტებოდი მინდოდა - შემრცხვა,
შეუპოვრობის ხარ მაგალითი,
შავი ზღვის მთებთან უბადლო შერწყმა
და აფხაზეთის თვალ-მარგალიტი...

დაბრუნდი-მეთქი, მინდოდა მეთქვა,
რაც იყო, იყო, ნუ ვიკამათებთ!
ნატვრამ გულიდან თუ ამოხეთქა,
ისევ თეთრ გემთან მოვიკალათებ...

მინდოდა მეთქვა, კვლავ ჩემი რომ ხარ,
გთხოვ, ვაპატიოთ ერთურთს წარსული,
თუ გული მკითხავს, ვეტყვი, რომ მოხვალ,
უბრალოდ, ახლა შორს ხარ წასული...

გული ბობოქრობს, ხან ისევ რჩება,
იქნებ, ოცნებებს მოსვლა ენებათ?
ფოტოალბომი და ფიქრი მრჩება
გულის დროებით მოსაკეთებლად.

დროის საცერი

შეჰპარვია თოვლის ფერი
ფერებს შემოდგომის
და სიყვარულს, ჩვენს სიყვარულს
ვცრი საცერში დროის...

დროს გაუძლო სიმარტოვემ
შეგუებას - ვერა...
და გულს, ასე რომ უყვარდი,
დარდისაგან ვბერავ...

მიყვარს შენი მწვანე ქედი,
მისი თოვლში მორთვაც,
დგას ლოდინი ნავსადგურთან
და ბავშვივით მოთქვამს...

ისევ თოვა... ჯერ ვერ გიკრეფ
ზამთრის გამო იებს,
ოღონდ დამხვდი, გული ლოდინს
მალე გამოიღევეს...

შეჰპარვია თოვლის ფერი
ფერებს შემოდგომის
და სიყვარულს, ჩვენს სიყვარულს
ვცრი საცერში დროის...

შეეშვით ამ ქარებს, გულიდან მოდიან...

ფესვების გარეშე
გავხდები ვერაფერს,
სულის ხმა მოგესმათ,
ჩემი ხმა როდია...
შეეშვით ამ ქარებს,
რომც გლეჯდნენ ყველაფერს,
შეეშვით ამ ქარებს,
გულიდან მოდიან...
სიყვარულს ფესვები
უფრო ღრმად გაუდგამს,
რამდენჯერ მიგრძვინია,
თითქოს, ხელს ვკიდებდე,
შეეშვით ამ ქარებს,
ეჭვიც კი განუდგა,
ჩემია ფესვიდან -
სამყაროს კიდემდე...
ჩემია ის მთები,
ჩემია ის სახლი...
არდაბრუნება კი
ტვირთი და ლოდია,
გაგრაში გამიშვით,
წლებია ვიძახი,
შეეშვით ამ ქარებს,
გულიდან მოდიან...

მოლოდინი...

ვის ხელში დარჩი, ასე უსახოდ?
შენს გაჩუმებას ჰქონდა რა ფასი?!
გინატრე ისე, როგორც მწველმა,
აკრძალვის შემდეგ, ერთი ნაფასი...

უცებ მომინდა, ისე მეკოცნა,
კლდეს რომ კოცნიან ლურჯი ტალღები,
მოახლოება ველარ გავბედე,
თან, შემეშინდა სევდის თანხლების...

ახლა შენს კოცნას ვიჭერ ჰაერში,
როგორც თოლია პურის ნამცეცებს,
მზე - ნახევრამდე ზღვაში ჩასული,
სხვა მოლოდინით თვალებს აცეცებს,

მზეს რა ადარდებს, ხვალაც შეგხვდება,
მე სანუგეშოდ ვისლა მივმართო?!
ჩემს მაგნოლიას ვეძებ ფიქრებით,
თეთრმა ყვავილმა ისევ მიმათრო.

ისევ სიჩუმე, ისევ გავლენა
გულისამრევი ჩემი ეჭვების
და მოლოდინი, როცა ფილტვებში,
როგორც ჟანგბადი, შემომეჭრები!

მე ასეთი დაბრუნების მნამს

უნავოდ თუ გადალახავ
გაშმაგებულ ზღვას,
თუკი ტალღებს გააპობ და
სხვას არ მოსთხოვ ხსნას,
თუკი ფრენას მაინც შეძლებ
მოტეხილი ფრთით,
თუკი რთულ გზებს გამოივლი
და გადმოხვალ მთით...
თუკი ეჭვით შებოჭილი
მაინც გასტეხ ნავსს,
თუკი იმას მოერევი,
რაც სხვას წამში კლავს...
სახეშეცვლილ ძველ ტაძართან
თუ ჩამოჰკრავ ზარს,
თუ შიშსა და შეგუებას
არ დაუდებ ზავს...
თუკი შეძლებ, პატიებას,
თუ არ ესვრი ქვას,
თუკი შეძლებ უპატრონო
იმ საოცარ ქნარს...
ახლაც თუ გსურს შეეხიდო
ცეცხლმოდებულ გულს,
თუკი იმას ეტირება,
შენს ფიქრებშიც ქუხს...
მაშინ კაცი შენ ყოფილხარ,
პირფერობა მძაგს;
მე ასეთი გზების მჯერა,
დაბრუნების მნამს!

თავბრუ მესხმის... დარდს ვაბოლებ, დავბარბაცემ „მონეული“...
და ასკდება ვენებს სისხლი, როგორც ხეებს - ბრონეული...
ნეტავ, ჟამი დაიხევდეს, თუნდაც, ორი ოცეულით...
რომ არ ვიყო, შენს სადარად, დარდიანი, მეც - ეული...

რომ არ იყოს თეთრი გემი, შორს წასული, უკარება...
ოლონდ შენთან ჩამახუტა, მერე ვიქცე, თუნდ, ქარებად...
არ იფიქრო, რომ უშენოდ გულს დარდები უქარვდება,
რომც გავიქცე, შენი ლანდი გამუდმებით უკან დგება...

ისევ ძველი ფიქრები და ისევ ძველი ჩრდილები...

ახალ თბილისს წარმომიდგენს მზე დახატულ ქუჩებად,
მზის ბილიკებს მივუყვები, თითქოს, ვემორჩილები,
მაგრამ ისევ დამყვებიან და რჩებიან ურჩებად,
ჩემი ძველი ფიქრები და ძველი გაგრის ჩრდილები...

ამ სიძველის სუნი მხიბლავს და მაბრუნებს წარსულში,
ცა თბილ სხივებს ფრთხილად უწვენს დედაქალაქს უბეში,
მზე თვალს მიკრავს, მეც ამაყად ვესალმები, წარბს ვუშლი,
დავსეირნობთ მე და გაგრა ძველ-თბილისის უბნებში.

თუ არავინ გპატრონობს

თუ არც კუთხე დაგვითმეს,
არც - მტკაველი მიწის,
დრო თუ უკვე არ ითმენს
და უცეცხლოდ იწვის,

თუ არავინ გპატრონობს,
არც ზღვას უვლის, არც - მთებს,
თუკი ეჭვი ბატონობს,
სევდის კოცონს ანთებს...

წამო, ერთად ვიფრინოთ,
დედამიწას გავცდეთ,
ცაზე გამოვაფინოთ,
მზე - იმედის მაცნე...

გულში გული ჩამიდე,
სიყვარულით სავსე...
გაგრა, წამო, წავიდეთ,
წამომყევი მარსზე...

ვიზიდავ სიჩუმეს,
გავდივარ ასტრალში...
ჩემი რომ ვუნოდე,
ერთია ათასში...
სიმშვიდე - ღვთიური,
განწყობა - მაგარი,
წითელი პლანეტა,
პლანეტა - „გაგარი“¹ ...
შესასვლელს ამშვენებს
ვეება ჭიშკარი,
კარისკაცს რომ მოჰგავს,
სწორედ რომ ის არის,
ამ ზოლში შეღწევას
სჭირდება ნებართვა
და ყოველ შესვლაზე
ღელვან ვნებათა...
მიდი და გაბედე
ომების შეტანა,
ამიტომ ზავიც კი
არასდროს შემდგარა...
ვინმემ რომ გაბედოს,
დარდების შეგზავნა,
მოიმკის პასუხად -
შედეგებს შემზარავს.
აქ მხოლოდ ფეთქვაა
ნათელი ფიქრების,
ზეცასთან გრძნობების
მუდმივად მიგების...

¹ „გაგარი“ - გაგრის ძვ. სახელწოდება, ძვ. ქართულად გაგარი ნიშნავს ხეობაში ვიწრო გასასვლელს.

ვუყურებ ჰორიზონტს,
ვასწორებ თარაზოს,
თუ ვინმე თამაშობს,
თავის თავს თამაშობს...
აქ მხოლოდ დადიან
გულები სპეტაკი,
გამიშვით სცენაზე,
დაიწყო სპექტაკლი;
სიმშვიდე - ღვთიური,
განწყობა - მაგარი,
წითელი პლანეტა,
პლანეტა - „გაგარი“...

გაბრა - უშენოდ...

რა დრო გასულა,
რა დრო გასულა...
ძლივს აღვიდგინე გზები,
გზები, რომლებიც
შენთან მოდიან,
ლურჯი მთებით და ზვრებით...
როგორ დამაკლდი,
როგორ დამაკლდი...
შენი ცის ფერით, რინით,
რინა აგუბებს
ფიქრებს ცრემლებად
და მდუმარებით ვინვით...
თითქოს ჩამესმის,
თითქოს ჩამესმის...
ხმა - შორს ნასული გემის,
გემის, რომელიც
განცდას მიტოვებს
მოუთმენელი გვემის...
ეს მერამდენედ,
ეს მერამდენედ
იის სურნელი ვიგრძენ,
თუმცა, ჭაღარას
და უშენობას...
კვლავ უსაშველოდ ვიძენ..

როგორ გიპოვო თბილისში?

ხან „რუსთაველზე“ დაგეძებ,
სულ გამოჩნდები მგონია...
ახლა რაც დარდი დამყვება,
ძველ დარდთან მონაგონია...

ამ „რუსთაველზე“ არ ჩანხარ,
თანხვედრა აღარც მთებშია
და ქუჩებს შორის მსგავსება,
აქ მხოლოდ სახელებშია...

აქ, ამ ზღვის პირას რა გინდა?!
შენ სხვა ნაპირზე ბინადრობ...
წამი არ გავა შენი მთა,
შენი ზღვა რომ არ ვინატრო,

დღესაც ვეძებდი „გაზაფხულს“,
მიტხრეს, რომ გუშინ მოვიდა,
აქ, გულში შენ სულ ჩემთან ხარ,
მაგრამ შენს გულში მომინდა...

შამო სულში... სულთმოფენობა

ქარის დუდუნს ხმას უწყობენ ვერხვები,
წვიმს, ტუჩებზე წვიმის გემო ვიგრძენი,
ფიზიკურად თუკი ველარ მეხები,
კარს გავაღებ, სულში შემომიძვერი...
იქაც თუ წვიმს, სხვა სურნელი იქნება,
ზღვას და ღამეს თბილი წვიმა აკვდება,
მნახე, თორემ ეს სანთელიც მიქრება,
მნახე, თორემ გზებიც გამომაკლდება...
შენს ცას სევდა არ უხდება საშინლად,
ახლა ისევ ძველ ფოტოებს ავტვირთავ,
შემო სულში, ჩემი სულის საშველად,
ეს იქნება საშველიც და განტვირთვაც...

წვიმს ისე, როგორც არასდროს...

წვიმს ისე, როგორც არასდროს,
თითქოს, ბუნებაც გაბრაზდა,
ღრუბელი ღრუბელს ეხეთქა
და ცას გაეკრა გაგრასთან...
დრომ ექიმობა ვერ შეძლო,
ალარც ლოდინი დაფასდა,
ღმერთო, თქვი, - რისი მჯეროდეს
მიმართებაში გაგრასთან?
შენ გაიგივებ, ტკივილო!
იესოს ჯვარზე გაკვრასთან,
გული დრომ ამომავლიჯა
და გდია სადღაც გაგრასთან...

როგორ ვნატრობ...

როცა ვნატრობ სიყვარულის ბილიკებით სიარულს,
დავალ ისევ ბედნიერი შენს პატარა ქუჩებში,
აქ ყველა გზა, სანუგეშოდ დაატარებს სიყვარულს
და ძველ წლებზე მოგონება ნავსაყუდლობს სულ ჩემში...

როცა ვნატრობ სურნელებას საოცარი ყვავილის,
ვინაბები დიდებული მაგნოლიის მკლავებში,
მერე, როგორც ბავშვობისას, ჟრუანტელი დამივლის...
სითბოს ვეძებ ზღვაზე გაშლილ მზის სხივების კარვებში...

როცა ვნატრობ მშობლიური სახლის მყუდრო ოთახებს,
მოგონებებს მივაშურებ, წამით რომ არ მცილდება...
გულით ვიჭერ ყველა ტყვიას და ზავს ვანერ ომთან ხელს,
გზა შენამდე მოსასვლელი მაინც აღარ მცირდება...

როცა ვნატრობ, როცა ვტირი, როცა ლექსად ვიდვრები...
როგორ გავძლო, შენი ზეცა, შენი მთები არ ვაქო?!
ექვთან ბრძოლით დაქანცული, კვლავ ფიქრებით ვიღლები,
მე რომ ვნატრობ, შენ თუ მნატრობ, ჩემო სევდის ქალაქო?

როცა ვნატრობ სიყვარულის ბილიკებით სიარულს,
დავალ ისევ ბედნიერი შენს პატარა ქუჩებში,
აქ ყველა გზა სანუგეშოდ დაატარებს სიყვარულს,
შენ იცოცხლებ, შენ იცოცხლებ, შენ იცოცხლებ სულ ჩემში!

ერთი სიტყვა...

გაზაფხულზე ფრთამოტეხილ მერცხალს ვგავარ,
ვერ იქნა, რომ ვერ დაბრუნდა თბილ ქვეყნებში,
მისხალ-მისხალ ეშმაკს მიაქვს ჩემი ნატვრა,
ლამის, სულმთლად ჩაუძახოს შიგ ქვესკნელში...
გზააბნეულ, უიალქნო გემსაც ვგავარ,
ვერ იქნა, რომ ვერ დაბრუნდა ნავსადგურში,
ერთმა სიტყვამ, ზოგჯერ თავსაც რომ მავინყებს,
ისევ მწარედ გაიელვა, სადღაც გულში...
სისხლგამოცლილ, დაღურჯებულ ვენებს ვგავარ,
ტკივილი, რომ რაღაც შხამით ამარაგებს,
თუ ჩემს მნათობს ჩამოჰლიჯეს ყველა სხივი,
რით ვუშველო შენს ლურჯ დილას, აბა, რა რგებს?!
გულგამოცლილ ხმელ ნიფელსაც ვგავარ ზოგჯერ,
თუმც, არ მაფრთხობს მობჯენილი ყელთან ცული,
მე ხომ ფესვზე ამოსული ყლორტით ვცოცხლობ,
მე ხომ გაგრის კარიბჭე ვარ მკერდდაცული!

თუკი წასვლა მეღირსა...

საზღვრებს ვარღვევ და სარგებელს ვეძებ ზურგის ქარისგან,
სამკვდროდ მაინც არ გავწირე არც აფხაზი, არც ოსი,
ნუ მომანერო, თითქოს, ვქმნიდე ტრაგედიას გაგრისგან,
ტრაგედიამ თავად შექმნა ჩემი ლექსის პათოსი...
ახლა მესმის გულისცემა დიდებული თბილისის,
სამების ხმა, მტკვრის დუდუნი და სიმღერა ვერხვისა,
გული მაინც ითხოვს ნახვას გაგრის - ჩემი თილისმის
და ნუ მკითხავთ წასვლის მიზეზს, თუკი წასვლა მეღირსა...

სამადლობელი...

ჩაუდგა ხეებს სიცოცხლის წყალი,
ზეცას დაატყო ხელი ბუნებამ,
ზამთარი ითვლის ნასესხებ დღეებს
და ისევ მტანჯავს არდაბრუნება,
მაინც ვუმადლი ღმერთს სიცოცხლისთვის,
რომ მარტის მოსვლა არ დაგვიანდა,
ვუმადლი ზეცას ამ ქვეყნად მოსვლას
და დაბადებას ადამიანად...
ყველა გამოცდას სიცოცხლის გზებზე
ჩემგან ერგება აპლოდისმენტი,
სად არ ვიარე, რა არ გადამხდა,
მაგრამ რა მეთქმის მადლობის მეტი?!
მადლობა ამ გზებს, არასწორს ზოგჯერ,
გამონწევებთან შეხვედრისათვის,
ვუმადლი განცდილს დაკარგვის შიშით,
მადლობა წარსულს ამ ხვედრისათვის,
დღესაც ჩემს იმედს ვუმადლი დედას,
მე მის კალთაში მშვიდად მეძინა,
მადლობა გაგრას, რომ შვილად მთვლიდა,
რომ ჩემს ბავშვობას სიტკბო შესძინა.
მომეცით გაგრა, დამითმეთ გაგრა,
იმ მთებთან ერთად, ანდა მზიანად,
მადლობას გეტყვით, ქედებო ჩემო,
თუ დამაბრუნებთ ადამიანად.

მინის ყივილი მომიყვანს შენთან

შენი დუმილი ჰგავს დროსთან ჭიდილს,
ან უკუბრუნებელ ათასგვარ სენთან,
მაინც გიპოვი, თვალდახუჭულიც,
ტკბილი სურნელი მომიყვანს შენთან...

ისევ დაგეძებ, ჩემს შეძახილზე
ზეცა, ვინ იცის, რამდენჯერ შეკრთა,
მაინც გიპოვი, რომც დამემალო,
მთათა ძახილი მომიყვანს შენთან,

ამ დაჟინებას, თქვი, რომ ვერ უძლებ,
გაყინულ გულში რომ სისხლი შეთბა,
მაინც გიპოვი, მზეს გეფიცები,
მისი სხივები მომიყვანს შენთან...

რომც ამოძირკვონ ყველა საფლავი,
ზეცამ სიკვდილთან ინებოს შერთვა,
რომც გადაბუგონ ჩემი სახლ-კარი,
ვერ გავტყებ იმ ფიცს, დადებულს შენთან!

გზა მაპოვნინე ჩემს თბილ კერამდე,
ვლალადებ, ღმერთო, დიდება შენდა...
მაინც გიპოვი, ჩემო ქალაქო!
მინის ყივილი მომიყვანს შენთან.

წერილი აფხაზს

(14 აგვისტო)

ნუ გგონია, ნატვრა დამრჩა უფრთო,
რომ ამ მხარეს შიშის გამო ვრჩები,
ხო, „მტერი“ ხარ, მაგრამ ძმა ხარ უფრო,
ხო შენია, მაგრამ უფრო ჩემი...

ნუ მაყვედრი იმ აგვისტოს თოთხმეტს,
ჩემს მინაზე როგორც მინდა - ვივლი,
შენ ხომ იცი, ვერ დაგიტოვებ რომ მეტს,
არ გამოსდო ჩემს საფიცარს კბილი!

არაქართულს ნუ დაარქმევ ტაძრებს,
არ დაიდო უფრო მეტი ცოდვა,
დრო ყველა დარდს დასცემს, დაანაცრებს,
მცირე ეჭვსაც გახდის უფრო ცოტას...

ის ეჭვია, შემაფერხა რამაც,
მინდა, ლოცვით გამინათდეს რომ ცა,
ერთმა ღმერთმა მოგვაველინა, თანაც,
ჩვენ ორივეს ერთი მიწა მოგვცა...

ნუ გგონია, ნატვრა დამრჩა უფრთო,
რომ ამ მხარეს შიშის გამო ვრჩები,
ხო, „მტერი“ ხარ, მაგრამ ძმა ხარ უფრო,
ხო შენია, მაგრამ უფრო ჩემი!

ყოფდა სისხლი, „ჯერ არ დაღვრილი“¹,
ეხეთქებოდა ყრუდ ვენის კედლებს,
ვიდექ კლდის პირას, ზღვას რომ უყურებს...
და ძლივს ვანვდენდი თვალს მწვანე ქედებს;

იქვე ყაყაჩო კლდეზე ეკიდა,
თავის დახრჩობას ლამობდა წყალში,
...და იყო ომი, გრგვინვა ისეთი,
რასაც გულიდან ვერასდროს წავშლი.

ის ნაწილია ჩემი ბავშვობის,
გულში რაც არის, არ ახლოთ ხელი,
და იმ ბიჭუნას, ჩემი ზღაპრიდან,
არ დაუვარდეს თმა ერთი ღერი...

ეს არც სისხლია - „ჯერ არ დაღვრილი“,
დასაბრუნებლად - რა აღარ თქმულა,
ახლა კლდის პირზე, მე და ყაყაჩოს
პატიებაა, გვიშველის თუ რამ!

¹ ინსპირაცია - მურმან ლებანიძის ლექსი „უფლისციხესთან“.

...მე შენთვის უფრო მეტი მინდოდა...

მე შენთვის უფრო მეტი მინდოდა,
ვიდრე მზის სხივი, თავს რომ გეველება,
ხო, მზეზე უფრო მეტიც მინდოდა,
შენ ოღონდ გეთქვა, ოღონდ გენება...
მე შენთვის უფრო მეტი მინდოდა,
ვიდრე ლურჯი ცა, ვრცელი საჩინო,
ხო, ცაზე უფრო მეტიც მინდოდა,
სხვა, რაღაც მეტი, უფრო საჭირო...
მე შენთვის უფრო მეტი მინდოდა,
ვიდრე ეს მთები, გასაოცარი,
ხო, მთებზე უფრო მეტიც მინდოდა,
არც მხოლოდ ჯვარი, არცა - ლოცვანი...
ხელი ჩამჭიდე, რომ არ დავეცე,
შეპყრობილს ვგავარ, დღე რომ მცირდება...
შენთვის მშვიდობას სანთლით დავეძებ,
შენთვის ქართული სული მჭირდება.
აი, ეს არის, თუ რამ მინდოდა...
და ახლა მინდა, როგორც არასდროს...

უძილო ღამე...

სიჩუმემ შთანთქა ღამე უძილო,
შენთან შეხვედრა გადამივადდა,
მთვარე მკლავებში ძლივსმოქცეული,
ზღვაში უეცრად გადამივარდა,
ფიქრი, ათასჯერ სახეშეცვლილი
შემოდვრა გულში, მეახლა ნელა
და ამ ღამეში არ ვიცი, როგორ,
როგორ გავბედე მე აღმაფრენა...
მეგონა - ღამით გნახავდი საღამე...
შეგეხებოდი დაუბრკოლებლად,
შენც გაბედავდი ჩემთან შეხვედრას
და გამოჰარვას აუთოლოლებლად...
შენი არნახვა მთვარეს დაბრალდა,
ბნელში ათასჯერ წავიბოროდიკე,
დიღამდე ასე გეძებდი, გაგრა,
იმედს სინათლე წამით მოვწყვიტე...
თენდება, სულზედ მომეკრა სხივი
და თბილი სიო მელამუნება,
ვინ იცის, ნეტავ, ვინ იცის, ნეტავ,
დღეს რას მიმზადებს დედა-ბუნება?

იტყვიან - დანაშაუნი

ეს ძველი გაგრის სიოა, ზღვის ნაპირიდან რომ მოდის,
ვიცი, ჭიდილი ეჭვებთან რომ არ იქნება ადვილი,
მე დანაშაულს ჩავიდენ, მოვკლავ უღმერთო მოლოდინს
და იყოს გაგრის ქუჩები, დანაშაულის ადგილი.
რომ გამოვიხსნა შენი მზე, ჩამქრალი და ფერმიხდილი,
გთხოვ, დამიბრუნო ლურჯი ცა, შენი მთა, შენი ტყე-ველი...
ვერ შემაშინებს სასჯელი, თუნდ იყოს დასჯა სიკვდილით,
ჩემზე იტყვიან - მოკლავო ლოდინი დამაქცეველი!

თვალეხს ვახელ, სანამ დილას შევიცნობდე,
მზე ღიმილით ჩემს ოთახში შემოვიდა,
რა იქნება, შენს თბილ სხეულს შევიგრძნობდე,
თენდებოდეს სწორედ ისე, შენ რომ გინდა...
მოდის, სანამ წლებმა თმები გამითეთრეს,
მოდის, თორემ ფიქრებისგან გამომცლიან,
რა იქნება, იქ, იმ სახლში გამითენდეს,
სადაც მთები ზღვას ხვდებიან და კოცნიან...

თუკი ისევ ჩემი გქვია...

რას გაუგებ ზოგის ღიმილს, ვინ რას ფიქრობს - ვინ იცის?!
ზოგჯერ სიტყვაც გაყინულა, მეგობრისგან ვერთქმული,
ჩემებურად, ნეტავ, ახლა შენზე ფიქრში ვინ იწვის?!
ისევ შორს ხარ, ჩემო გაგრა, მაგრამ - ბევრზე ერთგული!
თუკი ისევ ჩემი გქვია, განმეშორე დროებით,
ისევ შემხვდი, სადმე შემხვდი, რომ შევიკრათ ერთ გულად...
დღეებს ვითვლი, წუთებს ვითვლი, ზოგჯერ გამოტოვებით...
ერთგულება თუ შემფიცე, შემეხიდე ერთგულად!

ნამო, გემუდარები...

მარტმა მაინც მისი ქნა,
ნამოყარა ფიფქები,
გულმა შემოიზიდა
ისევ შენზე ფიქრები...

მოდ, ერთად ვიცელქოთ,
სადმე მთაში გავიქცეთ,
ოღონდ თოვლში ვიცეკვოთ,
რომ მძევლებად არ ვიქცეთ...

მოდ, რინაც ჩავაბათ,
ამ უცნაურ ფერხულში,
ნამი მიღირს ჩალადლა,
თუ გაქცევას ვერ ვუშლი..

ჰაერივით მაკლია
მთების ზღვასთან ნაზავი,
მარტი მაინც მარტია,
მეც გიჟი ვარ მასავით...

ხოდა, მარტიც აგვეყვება...
გაგრა, მესიზმარები,
თოვლში ვდგავარ, აქვე ვარ,
ნამო, გემუდარები...

გულის არითმია...

ეჰ, ნეტავი, სად ხარ, გაგრა, ნუთუ, უკვე დაგავიწყდი?!
თოლიებსაც არ ვახსოვარ, მოკითხვასაც არ მითვლიან...
იმედისთვის სამათხოვროდ ხელს, მერნმუნე, არ გავიწყდი,
იმედი ხომ გულით დამაქვს და მაქვს გულის არითმია...
ნუთუ, ზეცა კიდევ იტანს შენს სიჩუმეს, შენს სიბრმავეს?!
არ არსებობს, შენზე აუგს ეს ქედებიც არ იტყვიან...
შენზე მთები რასაც ბჭობენ, ვიმეორებ მეც იმავეს,
ეს იმედი დამაქვს, დამაქვს... და მაქვს გულის არითმია...

„სასუნთქი გზები“

რენტგენზე ვაშუქებ დაბერილ ფილტვებს,
გახსოვს, გეძახდი სუნთქვას და მზესაც...
ფიქრებმა სევდისგან სულ გამომფილტრეს,
შენ დაგარქმევდი ჩემს სასუნთქ გზებსაც.
ფილტვების სანაცვლოდ სურათზე მოჩანს
ქალაქი ჩემი - იმედი ჩემი...
მეშველა მგონია, ხველებაც მორჩა,
სევდა მაფიქრებს - გადანარჩენი...
არ მეპატიება, ჩავქინდრო თავი,
შეხვედრის შენთან სურვილი მიტევს...
უმთავრესს მახსენებს შემონათვალი,
მე ვასუფთავებ შენს გზებს და ფილტვებს!

მხოლოდ - ნახვამდისო

თითქოს, ვსახავ სავალ ბილიკს -
გზებს აფხაზთან, ანდა ოსთან...
გულს ბაასი გაუმართავს,
ლამით მფარველ ანგელოზთან;
მეკითხება:
- აქ, მიწაზე, იმ სამოთხის ნახვა ღირსო?
- მეც ნამიყვან?
- უეჭველი...
- და რა იცი?
- ნახვამდისო...
- მაშ, წავიდეთ, ამაღ ღირსო?
- დიახ, მხოლოდ ნახვამდისო!

დამიბრუნდები, მაინც მგონია...

იქ, ეზოს ბოლოს, იმ მთის ფერდობზე.
ახლა გაგრის მზე წამოგორდება...
და ყველა ფიქრი, ყველა ერთ დროზე,
ჩემი ბავშვობის სახლთან გროვდება...
ველარ ვიგუე სხვაგან ლურჯი მთა,
„თავისუფლება“ - განანამები,
გულსაც აღმოხდა, თუ რამ უჭირდა:
მაფრთხობს ქალარა, განა ნამები...
გემს მინდა შენკენ გეზი ვუჩვენო,
„დრო მკურნალია“ - გამიგონია,
ვერა, ვერ გაძლებ, ვიცი, უჩემოდ,
დამიბრუნდები, მაინც მგონია...

რაჟამს იმედი ამომენუროს
და ჩემს გაზაფხულს სიცივემ დაჰკრას,
იცოდეთ, გულში მზე მისვენია,
ამომაცალეთ, - მიეცით გაგრას!
მადლობა ღმერთს, რომ შევიგრძნობ სხეულს,
სულს ის სახლიდან ყოველ დღე გაჰყავს,
ძალა მჭირდება, „ძალა ხნავს აღმართს...“
აღმართის ბოლოს შევხვდები გაგრას!

ბარბაროზა

ლოცვა ზეცას უტოლდება, ისმის რეკა ზარების,
ღვთის მსახური დამწვარ სანთლებს იღებს ჩუმად, მალ-მალე...
რწმენით გამთბარ ყველა ოჯახს შეენიე, ქალწულო...
და ამ ქვეყნად ყველა ბავშვი დაიფარე, ბარბარე...
მეც გულისთქმა მომაქვს შენთან, დიდმონამე წმინდანო,
იმედს, სულ რომ თან დამყვება, სანუგეშოდ გაბარებ,
შეენიე ჩემს პატარებს, სწორი გზებით ატარე,
ჩემი გაგრა, ჩემი სახლი, დაიფარე, ბარბარე...
თუკი შიში დამეუფლა და თუ ეჭვმა გამთელა,
ჩემს თავს სხვებს ნუ დაანახებ, გევედრები - დამფარე,
მერე გზები მაპოვნინე მისასვლელი გაგრამდე,
უფალს მანდე, უფლისათვის წამებულო ბარბარე...

ბათუმი - ბაბრა

დღეს ბათუმია, დროებით, ჩემი ფიქრების განქარვა,
მომნატრებია სახლ-კარი, ლურჯი მთები და ჩემი ცა,
მზეო, ნუ ტირი, მცირე ხნით, დე, გამიტაცოს ამ ქარმა,
ჩემს აფხაზეთში, რომელსაც შენიც ჰქვია და ჩემიცა...
ასე მგონია დავფრინავ, გაგრის ცას, თითქოს, ხელს ვკიდებ,
მზეო, გამიშვი ჩემს სახლში, როცა კი ქარი დაბერავს,
იცოდე, სანამ ვსულდგმულობ, სანამ გული ძგერს ჯერ კიდევ,
ეჭვი ვერასდროს გაბედავს ჩემი იმედის დარბევას!

ბაბრის მზე...

როცა ღამე ქსოვს ფიქრების ფარდას,
მხოლოდ ცამ იცის მაშინ რა მომდის,
როცა სიზმარი ყველა ეჭვს ფანტავს,
გაგრა, შენი მზე მაშინ ამოდის...
როდესაც ხმაურს სიჩუმე შთანთქავს,
და არც იმედი ისე არ მოდის,
როდესაც მთვარე ვარსკვლავებს თარგავს,
გაგრა, შენი მზე მაშინ ამოდის...
ვყვირი შენს სახელს, ჩემ გვერდით არ ხარ,
რა ვქნა დუმილი თუ არ გამომდის?!
ღამეა, საზღვრებს უსიტყვოდ ვლახავ,
ჩემთვის შენი მზე ახლა ამოდის!

მაპოვნინე ბილიკები დაკარგული...

იმედის სხივს გულში ვიკრავ, მზეს ვედრები,
გმადლობ, ღმერთო, რომ დღეს გული არ მატკინე...
და ლაზარეს მსგავსად, ახლა გევედრები-
აღადგინე, ჩემი გაგრაც აღადგინე!
გევედრები, დააბრუნე გაზაფხული,
რომ მერცხალი დაუბრუნდეს თავის ბუდეს,
მაპოვნინე ბილიკები დაკარგული,
რომ ქალაქი ჩემკენ პირით შემობრუნდეს...

სნეული ვარ, განა გულით?!

მზემ იწამა, თუკი დღემდე ვერ ხვდებოდა,
გაგრა მტკივა, სნეული ვარ, განა გულით?!
გუშინ სიზმრად, ფრთებშემოსილს მეხებოდა
გაგრის დილა, შემოსილი გაზაფხულით...
თეთრი გუნდი მეხებოდა თოლიების,
ჩემს ძახილზე თავმოყრილი ნავსადგურთან...
და მე ვგრძნობდი, ნაკბენივით მორიელის,
რომ ქალაქი უსულგულოდ განადგურდა...
ფიქრი მკლავდა, ასე როგორ გავიმეტო,
თოლიები, შორიახლოს თავმოყრილი?!
ზღვის ტალღებზე გემს ვეკვროდით საიმედოდ,
მე და ნატვრა - სახლებიდან გამოყრილი...
მზემ იწამა, თუკი დღემდე ვერ ხვდებოდა,
გაგრა მტკივა, სნეული ვარ, განა გულით?!
გუშინ სიზმრად, ფრთებშემოსილს მეხებოდა
გაგრის დილა, შემოსილი გაზაფხულით...

შველა უნდა დედამინას...

კოლხი მქვია, აფხაზიც ვარ,
საერთო გვაქვს მე და რინას,
გაგრის გულში ახლაც ვზივარ,
სულს ვუბერავ დედა-მინას,
მარტი უნევს ცას უბემი,
გარინდულა ქუჩა, სახლი,
ვერ მომყიდა დრომ ნუგეში...
ცარიელი უჩანს დახლი...
უნუგემოდ ვდგავარ კართან,
შიშს მოუხმო სერზე მარტმა,
იმ ერთ საზღვარს, მე რომ მკლავდა,
სხვა საზღვრებიც შეემატა...
ლურჯ მთებს თუ არ დავიგულებ,
მხოლოდ ნატვრა ვერ დამიცავს!
სანამ სახლ-კარს დავიბრუნებ,
შველა უნდა დედა-მინას!
კოლხი მქვია, აფხაზიც ვარ,
საერთო გვაქვს მე და რინას,
გაგრის გულში ახლაც ვზივარ,
სულს ვუბერავ დედა-მინას...

რაზე ხარჯავთ, მაცოდინა, ამ დროს...
ლამის თავზე ჩამოგვემხო ზეცა,
თუ გაგრიდან ქარს მოჰქონდა ხმები,
ამ ბოლო დროს გავიგონე ვერც რა...

დააცადეთ ამ ქვეყანას სუნთქვა,
ნუ ნაართვით მზის სხივები ზეცას!
თქვენგან ქმნილი გაზაფხულის რა ვთქვა?!
დააცადეთ დაბრუნება მერცხალს...

ვერც შიმშილი გამოიხსნის მინას,
ვიღაც ისევ ნაწილ-ნაწილ რომ შლის,
ნუ ვიქნებით მოლოდინში იმის,
რომ ყველა გზა მართლა მიდის რომში..

კვლავ მაფიქრებს უპატრონო გაგრა
და ჩემს ასაკს ზოგჯერ წლებსაც ვუკლებ,
სულიერი შიმშილობა ჩემი
30 წელს უკაკუნებს უკვე...

მოდის, მოდის ღვთისმშობელი... მარიაშობა - 2021

შენ, ვინც ახლა ჩემს თბილ სახლში მაინც ეძებ მოსვენებას,
იცოდე, რომ ხელს გაგინვდი, თუკი ამის მომცემ ნებას...
ისე ამ ზღვას ვერ დაგითმობ, მიტოვება მიჭირს მთისა,
ყური უგდე, ზარებს რეკენ სამრეკლოდან ბიჭვინთისა...

დღეს ის დღეა, როცა მტერსაც ხელს გაუწვდის საძმოდ, კაცი,
თუმცა იცი, რომ ჩემს მინას არ გავყიდი, არც რომ გავცვლი...
როცა რწმენით „ამინ“-ს ვამბობ, მაშინ ოქროს არის წამი...
ბიჭვინთისკენ გზას მიიკვლევს ღვთისმშობელი მარიამი...

მიდის, თითქოს, ფეხს არ ადგამს მწვანე ველებს აფხაზეთის,
თავად ცა რომ ამეტყველდა, ეს მზის ხმაა, ან ხმა ღმერთის...
აფხაზეთო, უნდა მითხრა, რომ მენდობი, რომ გჭირდები...
მოდის, მოდის ღვთისმშობელი და თავს ხრიან ლურჯი მთები...

ათასობით დევნილის ხმა, თან მიჰყვება, როგორც ლოცვა,
ყველა წმინდა სალოცავი მუხლმოდრეკით მოილოცა...
ახლა შეძლებს ყველა დედა გმირთა შვებით დატირებას,
ახლა არ აქვს შესატყვისი მშვიდობას და პატიებას.

ბიორგოზა - 2021

ვხედავ, როგორ გასჩენია
შიში დემონს ჩრჩილების,
სადაც მზეა, ღმერთო, მომეც
ძალა დამორჩილების...

გაჩერების, უსიტყვობის...
უამი მორჩა მეფობის,
სოხუმს მივალ, ძალა მინდა
დაუმორჩილებლობის...

გაგრას მივალ, გესმით? - მორჩა
ღელვა ანდა წიოკი...
და მახვილით უღმრთო ეჭვებს
გმირავს წმინდა გიორგი!

დაზაფრული დედამინა....

ზამთარი და გაზაფხული
შემომსხდარან ტოტზე ნუშის,
ჩემი მერცხლის დაბრუნებას,
უსათუოდ რაღაც უშლის,
ფიფქებს უხმოდ ვეკითხები -
ახლა თოვა რამედ თუ ღირს?!
და არ ძალმიძს შევეგუო
აყვავებულ ხეთა დუმილს...
თეთრ ყვავილებს ეპარება
სიცივე და ჩუმი სევდა,
იქვე შაშვი გარინდულა,
გუშინ ხმას რომ გამოსცემდა,
არც სიმღერა ენძელათა,
არც სურნელი თეთრი ხნულის,
ნუთუ სულაც არ დამდგარა
მღელვარება გაზაფხულის?!
შიში დაძრნის წინ და უკან,
ზამთარს, ყინვას დაემონა,
არც ქუჩაში, არც ტაძარში,
გულში უნდა რწმენას პოვნა...
და თუ უნინ ველარ ვგრძნობდი,
მეგონა, რომ თითქოს იწვა, -
ახლა ბრუნავს, თუკი ბრუნავს
დაზაფრული დედამინა...
ზამთარი და გაზაფხული
შემომსხდარან ტოტზე ნუშის,
ჩემი მერცხლის დაბრუნებას,
უსათუოდ რაღაც უშლის
და როგორც კი მოფრინდება,
დაამშვენებს კოხტა ბუდეს,
იმედს შევთხოვ, მზესთან ერთად,
დედამინას დაუბრუნდეს!

ბარდაუჰალი დაბრუნება

ყველაფერი მაგრძნობინებს
დაბრუნებას გარდაუვალს,
შენს თეთრ სახლებს, ქუჩებს, ბალებს...
წყენა ალბათ გადაუვა...
ისე ცხადად შეგიგრძენი,
რომ არ მინდა შეგაშინო,
ისევ ბრუნავს, ისევ ბრუნავს
დედამინა შენ გარშემო.
ხო, შენ მზე ხარ მინიერი
და შენს სხივებს ვიკრავ გულში...
ო, რამდენჯერ გამოვცადე
შენი ზეცა სიყვარულში,
მონატრებულს, გულში დარდი
ო, რამდენჯერ გამიცრია...
თუნდაც დარჩეს ცა და მიწა,
ვერაფერში გამიცვლიან.
განა მხოლოდ მთებზე ვდარდობ,
ან ქუჩებზე რომ მელიან,
განა მხოლოდ ის მადარდებს,
ჩემი სახლი რომელია?!
ტაძრებს ვნანობ და საფლავებს,
უპატრონოდ დატოვებულს
და შენ გნატრობ, ჩემო გაგრა,
თავად მზესთან გატოლებულს.
ყველაფერი მაგრძნობინებს
დაბრუნებას გარდაუვალს,
შენს თეთრ სახლებს, ქუჩებს, ბალებს...
წყენა ალბათ გადაუვა...
ისე ცხადად შეგიგრძენი,
რომ არ მინდა შეგაშინო,
ისევ ბრუნავს, ისევ ბრუნავს
დედამინა შენ გარშემო.

სახლის კართან - ღვთისმშობელი

ხო, მეგონა, ცას მოჰქონდა დასასრული,
ეს სიჩუმე სულ არ ჰგავდა ღვთისმშობლობას...
და ეჭვები საყდრის კართან დარაზმულნი,
სულს მიღრღნიდნენ და მიქადდნენ მზის ობლობას...
სავალ გზებზე შიში ოხრად სულ მოყრილი,
აღარც წიგნის ყურისგდება, არცა - ბრძენის.
ვეღარ ვნახე ორი კაციც, მუხლმოყრილი,
არც სუფრები, არც გალობა, არც რამ რწმენის...
არც კოცონი დამინახავს სადმე გუშინ
და დაძრნოდა ეს ეშმაკიც გარე-გარე,
მაგრამ ვგრძნობდი, ლოცულობდა ყველა გულში,
ხოდა, ეჭვიც დავნვი, სულ არ გავიკარე.
ღმერთს შევთხოვე შეველა სულთა შესამოსად
და შევჩივლე, რომ უღმერთოდ კრთის სოფელი
და ეშმაკმა რომ გაბედა ჩემთან მოსვლა...
სახლის კართან დახვდა დედა - ღვთისმშობელი.

მეორედ მოსვლა

წადილს - დავბრუნდე ვერავინ მოშლის,
ეჭვს - ცოდვადქცეულს ვინ მომაკარებს?!
სანამ თავიდან დავინყებ ყოფას,
მე მოვიხურავ იმ სახლის კარებს...
თუნდაც მოვიდეს დრო ბოლო ჟამის,
ცა შეუერთდეს ზღვასა და ხმელეთს,
ერთხელაც გნახავ, ბოლოჯერ მაინც,
„შემოღამება“ მეყოფა მერეც...
მერე შენც გნახავ, ცხრათვალა მზეო,
უბეს რომ მითბობ, თამაშით მივსებ...
დაველოდები „მეორედ მოსვლას“
და დაბადებას გაგრაში ისევ!

განითლებული ქალაქები და აღდგომა

ღრუბლებიდან ცა მზის სხივებს ძლივს აჩენს,
მერცხლებს გეზი არევიათ ჩვენამდე,
თვლემს დროება და ბუნებას ძილს აჩვევს,
წამებს ვითვლით უფლის გამოჩენამდე,
შიშით ვითვლით „განითლებულ“ ქალაქებს,
რალაც ძალა ერთმანეთთან არ გვიშვებს,
იმედს ახლა მოლოდინი განაგებს
და სიმცირეს მდუმარებით გვანიშნებს...
მინდა, მზის სხივს ეჭვი გადავუმალო,
მზე ცას გახსნის, მერე შიშიც დახრის თავს
და ბრწყინვალე აღდგომის დღეს, უფალო,
ვიცი, ჩუმად შემომიღებ სახლის კარს...

ნუ ესვრი ჩემს თოლიას!

მოაგორებს დრო ფიქრების ურიკას
და საშველად ჩემკენ გზები მოდიან...
გთხოვ, ნუ ესვრი ჩემს თოლიას, ნუ მიკლავ,
დედამინა მხოლოდ შენი როდია?!
გაზაფხულდა, თეთრ ყვავილებს რომ აფრქვევს,
ჩემი ეზოს ნუშის თხელი ტოტია,
ახლა ყველას პირზე „ბადე“ მოგვარგეს,
დედამინა მარტო ჩვენი როდია!

ჟამი აღდგომის

ისევ გიმტკიცებ - უფრო ჩემია?!
გულში იმედი გამოიჩინა...
შენ მომიყვანე კონტრარგუმენტი,
მე არგუმენტად მომყავს ბიჭვინთა!

ისევ გიმტკიცებ - უფრო ჩემია?!
დრო ჩემს იმედზე მოსარგებია,
შენ მომიყვანე კონტრარგუმენტი,
მე არგუმენტად მომყავს ბეღია...

ისევ გიმტკიცებ - უფრო ჩემია!
სხვა საფიქრალი არც მაქვს, არც არის!
შენ მომიყვანე კონტრარგუმენტი,
არ დაგავიწყდეს მოქვის ტაძარი!

ისევ გიმტკიცებ - უფრო ჩემია!
ზღვის სიმღერაში სჭარბობს მინორი,
შენ მომიყვანე კონტრარგუმენტი,
მე არგუმენტად მომყავს ილორი!

ისევ გიმტკიცებ - უფრო ჩემია!
ჟამი აღდგომის ქარებს ეკვეთა,
არ დაგავიწყდეს წინ რა მიუძღვის
ტიტულატურას ქართველ მეფეთა!

უახლესი

გავასკაცდი, ლამის, ფიქრი ვამრავლე,
ერთი წამიც არ გასულა უშენოდ,
უმზეობა ღრუბლებს გადავაბრალებ,
იმედს ჩემით გადავწყვიტე - ვუშველო.
სულ მოვდივარ ნაპირამდე, ყოველ დღე,
ფიქრად, სიზმრად, სულ ვეხები შენს მიწას...
გზად, ათასჯერ ეკალ - ბარდებს მივედე,
დაბრუნება გულმა შენს მზეს შეჭფიცა.
გამიმრავლდა ნაბიჯები შენამდე,
გავიზარდე, დრომ ქალარა შემმატა,
შეპყრობილი ზეცის გამოშვებამდე,
სული შენკენ მაინც გამოემართა...
არ მოვეშვი იმ ნაპირზე სიარულს,
ნისლში ახლაც იკვეთება ნიშნები...
გაგრა, ვიცი, უერთგულებ სიყვარულს
და უღრუბლო ცაზე დაინიშნები...
ამიტომაც დაზავება აღარ მსურს!
ამიტომაც ავიტანე „შიშები“,
ვიცი, გულში, რომ ამ „წარღვნის“ დასასრულს...
ცისარტყელას მსგავსად გადაიშლები...

გიჟი მიწოდე, ოღონდ მომიშვი...

ჩემი გულით ვგრძნობ შენს გულისცემას,
შენი ცა მინდა - მნამს ვიდრე...
ჩუმად მომყევი,
გრძნობით მომყევი,
მზესთან მომყევი, ნავიდეთ!

შენს ამოსუნთქვას მოაქვს სიცოცხლე,
დრო კი წამს მპარავს წამითვე,
ფიქრი დამითმე,
გზები დამითმე,
შენი ლურჯი მთა დამითმე!

გიჟი მიწოდე, ოღონდ მომიშვი...
სანამ გულს სენი შეყარეს,
შავ ზღვას შევერწყა,
ქვიშას შევერწყა,
თუნდაც შევერწყა შენს ჰაერს!

ახლა ნახეთ სევდის გამოქარვება

ცელქი სიო გადაიქცა ქარებად,
ახლა ნახეთ სევდის გამოქარვება,
გზა ვიპოვე, ქარო, ნულარ მანვალეზ,
ძლივს გავშალე ფრთები, ცოტაც მაცალე...

მზეს უთხარით, რომ იმ საზღვრებს გამოცდეს,
როგორ მიცნობს? - მე ხომ ცამდე ფიქრი ვარ,
არ ვიცნობო, გაგრა, აღარ წამოგცდეს,
მზის ბილიკებს მივუყვები, მივქრივარ...

სად აჯობებს, რომ მიპოვო, დაფიქრდი,
ხსნა დროშია? - თუ ასეა, ვიქურდებ...
სანამ ახლა მქვია სევდა და ფიქრი,
ჩემი სახლის სხვენზე შემოვიბუდებ...

ე.ნ. გაბრის ზღვის „ბუიოქები“...

სულ ბოლოში, კიდემდე მიმიყვანა მამაჩემმა, გადაიხედე, რა ლამაზი თევზი მოცურავსო, ჰოპ... და ამოვყავი თავი ზღვაში, მაშინ ცურვა არ ვიცოდი და საშინელმა შიშმა შემიპყრო... მაშინ პირველად გავუნანწყენდი გაგრას, რომ, მართალია პატარა ტალღებთან, მაგრამ მაინც მარტო დამტოვა. ყლუუპ, ყლუუპ, გავიძახი, ვაფართხალებ ხელებს და არავინ მშველის... „იცურავე, იმოძრავე, იცურავე“ - ყვირის მამაჩემი, სხვაგვარად ვერ ისწავლი, სხვაგვარად სულ დაგჩაგრავს ზღვა... ვიბრძოლე, ვისწავლე, გამოვცურე და მას შემდეგ სულ მოვცურავ,

ზოგჯერ - დინების მიმართულებით, ზოგჯერ - საპირისპიროდაც.

მამაჩემმა მასწავლა ბრძოლა და ცხოვრების გზებზე რთული, მტკიცე ნაბიჯების გადადგმა. (ახლა, უცებ გამახსენდა. წლების წინ ნამდვილ დათვის რომ შეეხვდი და გულუბრყვილოდ დავიჯერე, რომ ეს უბრალოდ დიდი ძალის იყო. ალბათ, იმ დროსაც მამამ გამათამაშა).

მას შემდეგ ბევრმა ნყალმა ჩაიარა. რა არ გამომივლია. ვიცი, მჯერა,

ჩემს მთავარ გზას გაგრამდე მიყვავარ. ჩავალ და კიდევ გავაგრძელებ სვლას... უკვე მშობლიურ მხარეში და ნაცნობი ბილიკებით. მივალ ბიჭვინთის ტაძარში, მივალ წინაპართა საფლავებთან, მი-

ვალ მშობლიურ სახლთან, მივალ
გაგრიფშთან, მივალ ბებუის გადამ-
წვარ სახლ-კართან, მივალ საყვა-
რელ ნავსადგურთან, მივალ.... მი-
ვალ... მივალ... მერე აქაც მივალ,
გაგრის ზღვის „ბუიოკთან“, ჰოოპ,
ისევ გადავეშვები ზღვაში და სამუ-
დამოდ ჩამოვირეცხავ გაგრასთან
განშორებით გამოწვეულ სევდას.

ჰო, მივალ ამაყად, უპირობოდ
დავბრუნდები და დავმშვიდდები.

- მე მოვესწრები დაბრუნებას? -
მკითხა ამასწინათ მამაჩემმა.

- აბა, რა, მამა, ყველა ერთად
დავბრუნდებით, უფრო დიდი ოჯახით.

როცა წვიმას მიაქვს ცა...

როცა ღელავ, როცა წვიმას მიაქვს ცა,
სწორედ მაშინ მეჩვენები მშვიდი,
ის დრო თითქოს დავინწყებას მიეცა,
როცა შენი ფიქრებიდან მშლიდი...

ტალღებს როცა უმონყალოდ აზვირთებ,
მაშინ გიძგერს სითამამით გული,
როცა თეთრ გემს შორს, სამგზავროდ ამზითვებ.
მაშინ მზე გაქვს გემზე გამობმული.

ვიცი, სიზმრად რატომ აღარ მოდიხარ,
შენ ამ სახით ჩემი ნახვა არ გსურს,
ჩემი ახლა უფრო მეტად მგონიხარ,
წერილებზე როცა არ მცემ პასუხს...

შენ რომ ცა გაქვს, მინდა, მხოლოდ ჩანდეს ის...
და ჩემს ქალაქს ჰქონდეს შენი სახე,
ის სიტყვები გამუდმებით ჩამესმის:
დამიბრუნდი, მხოლოდ ცხადში მნახე...

როცა მიხმობ, როცა ველარ ჩუმდები,
ჩემს მზე-ქალაქს მაშინ უფრო ჰგავხარ,
ზეცას ერწყმის თოლიათა გუნდები,
შენ - ასეთი მხოლოდ ერთი მყავხარ!

გაგრის წვიმა

ზეცამ ღრუბელი მოისხა ტანზე,
მოგონებები ფიქრებად ცვივა,
ვნატრობ - ბავშვობა მანვიმდეს თავზე
და მისველებდეს მხრებს გაგრის წვიმა...
სანამ გული ძგერს, დავბრუნდე უნდა...
მნადია - გაგრის შუქურად ვენტო,
არ მსურს - მშვიდობას ვნატრობდე მუდამ,
არ მსურს - ვნატრობდე ჩემს სახლ-კარს, ღმერთო!
წვიმს, სანუგეშოდ, ცამ რა ქნას მეტი?! -
„ფესვმოკიდებულ შენს იმედს ვრწყავ“ - ო,
გაგრაა ჩემი სინათლის სვეტი,
გაგრაა ჩემი იმედის წყარო!

გაუშლელი ფრთები

ამ განშორებას იქნებ, ვუშველოთ,
მზე გამოვგლიჯოთ ომის მარწუხებს,
გაგრა, მაგიჟებს დილა უშენოდ
და გაუშლელი ფრთები მანუხებს...
ფრთებს ველარ ვაჩენ, ვის რა გავანდო?!
დავესესხები ალბათ, ამ წუთებს,
ახლაც ნაცნობი ცის ქვეშ ვნავარდობ,
თუმცა, გაუშლელი ფრთები მანუხებს...

იყოს ზეცა მანიშნებლად

მომენატრა ჩემი გაგრა,
ყმანვილობის ნიავე-ქარი,
ახლაც დამაქვს ციციქნა ჯვარი -
ჩატიხრული მინანქარი,

ზოგჯერ მესმის სიმღერის ხმა,
სიყვარულის მუშტარისა,
მომენატრა ჩემი ეზო,
სიტკბოება მუშმალისა;

ვდგავარ ახლა სახლის კართან,
თან შევდივარ, თანაც - ვერა
და მიყურებს ვილაც უცხო,
უცხვირპიროდ, აღმაცერად...

იცის, იცის... დავბრუნდები,
იყოს ზეცა მანიშნებლად,
რომ უთუოდ, ან დღეს ან ხვალ
მაინც მოვალ, მაინც შევალ!

ხო, ჯვრით ხელში დავბრუნდები,
მინაც იყოს მანიშნებლად,
რომ ქართული სუფრა მალე
იქ, ჩემს სახლშიც გაიშლება...

ჩემი ქოლგის ქვეშ ჩემი გაგრაა

სიყვარულია, კუთხე განაა?!
თანაც სამოთხის შესადარია,
ჩემი ქოლგის ქვეშ ჩემი გაგრაა,
ცა რომ დაიქცეს, ჩემთან დარია.
ინვიმოს მერე, მე რას დამაკლებს?!
დრო და ეს წვიმა წარსულს არ შლიან,
მზე ამ ქოლგის ქვეშ მინდა დავაკდეს,
მერე ფიქრები ლურჯ ფრთებს გაშლიან.
ფრთებს გამოისხამს ლოცვა წირვაში,
ზეცა მაჩვენებს გზები სად არის...
და თუნდაც ქარში, თავსხმა წვიმაში,
ეჭვი ვერ მავნებს, ვერცა - ავდარი...
სიყვარულია, კუთხე განაა?!
თანაც სამოთხის შესადარია,
ჩემი ქოლგის ქვეშ ჩემი გაგრაა,
ცა რომ დაიქცეს, ჩემთან დარია.

სიყვარულის ნატერფალი...

მტანჯველია ეს სიჩუმე და ეს გზები უკვალო...
გული ისევ შენით გულობს, შენს ძახილზე მღერისო,
მე რას მარგებს ეს ცივი მზე ან ტაძარი უკარო...
რას არ დავთმობ, შენი ნახვა ოღონდ ერთხელ მეღირსოს!
სახლისაკენ მიმავალი, ნისლს თუ გადავურჩები,
მერე ეჭვებს გადავაქცევ კეთილშობილ ფიქრებად,
და თუ რამე კვალს დატოვებს ჩემი გაგრის ქუჩებში,
ეს უთუოდ სიყვარულის ნატერფალი იქნება.

სუ, „დაკარგვაზე“ არც ერთი ბგერა!

ახლა ჩემს სურვილს ერთ წამში ვატევ...
სიო პალმის რტოს საამოდ ვარცხნის,
ვიხსნი ბორკილებს, ჯებირებს ვამტვრევ!
ამომენურა მარაგი მარცხის...
ხელი ჩემს ფიქრებს არავინ ახლოს,
ჩემია ეს მთა, შერწყმული ზღვასთან,
ვდგები ურყევად, ძალიან ახლოს
შენთან მოსასვლელ თოვლიან გზასთან...
ჩვენს გულებს შორის დაგებულ ბილიკს
ვერ შებილწნავენ, მერნმუნე, ვერა...
ეჭვო, მოეშვი უაზროდ ქილიკს,
სუ, „დაკარგვაზე“ არც ერთი ბგერა!

ისე მოთოვა, სულმთლად მოექცა
თოვლის საბანქვეშ შენი ლურჯი ცა,
შენს თილისმაზე ფიქრი მომეცა,
თოვლიც გშვენის და გშვენის რუჯიცა...
ვამტვრევ ცხრა კლიტულს, მოვქრი მარხილით,
ველი შეძახილს ბოლო კარიდან,
„არსაიღამ ხმა, არსით ძახილი!“¹,
მოგონებათა მხოლოდ კვალილა...
ჩუმად ვეხები შენს თბილ ნაკვალებს,
თოვლში მივყვები ბილიკს სახლისკენ,
ბორკილდადებულ ვამტვრევ ამ კარებს,
ჩემი გულია შენი სამიზნე...

¹ ილია ჭავჭავაძე - „ელეგია“

იარე, სულ წინ იარე...

გაგრა, რა გბოჭავს, გამანდე -
მავთულხლართების გროვო?
გამოჩნდი, ნისლი გაფანტე,
მერე იმედიც მოვაო...

მოვა და ზეცას გაათბობს,
გაჰგლეჯს, თუ რამე გვბოჭავდა,
ღრუბელს წაიგდებს, გააპობს,
ცაზე რომ შავად მოსჩანდა...

ერთურთს რომ შევხვდეთ, რა გვიშლის, -
ზღვის გადალახვა - ძლევაო?!
წამოვალ, გულს თუ გამიშლი,
„ზღვა კოვზით დაილევაო“...

თუ მხედავ, თუკი მიცანი,
მიტხარ, მზეს რატომ მალავო?!
შენ გქვია ჩემი მიზანი,
ჩემი ჭრილობის მალამო...

რა ვერ გიშუშებს იარებს,
მავთულხლართების გროვო?
იარე, სულ წინ იარე,
მერე იმედიც მოვაო...

შენი მთებისტვის ცეცხლშიც ჩავდგები!

შენი წუხილით
მზეც კი შეწუხდა,
ცეცხლი გარს გივლის,
უვლის ვედრებას,
ქედი დამწვარი
ზღვაში შეცურდა
და შეერია
სულისკვეთებას...
ვინც გაგიმეტა, ახლა
არც კი მძულს,
ასე არცა ღირს
გროშად კაციო!
სულს ნუ დაუთმობ
ზეცად გახიზნულს,
სულ რომ გადაგწვან,
ფერფლად გაქციონ!
ახლა გწყურია
ვინმე ერთგული,
აფრებდამწვარი
შორით ჩანს გემი,
ოლონდ არ მითხრა,
რომ ხარ ბედკრული,
შენი მთებისტვის
ცეცხლშიც ჩავდგები!

**წლების შემდეგ, როცა გაგრის მთებს და ტყეებს
ცეცხლი გაუჩნდა, გამიახლდა ტკივილი**

დგას ქალაქი მარტოსული,
რატომ არ წვიმს, რატომ ვერ ცრის...?
შემიბერე, ღმერთო, სული,
აფხაზეთი გულზე მენვის...
ტყეებს გააქვთ ტკაცატკუცი,
მთებს ჭრილობა გაუახლდა,
არც პატრონი, არცა კურცხლი...
გაგრას შიში ჩაუსახლდა.
ჩვენ რომ გვესმას, ენას იმტვრევს,
ყვირის, ეს ხმა გაგრას გასცდა,
მისი ენა, დარდს რომ იტევს,
ალარ ესმის არა კაცსა...
შენ ცეცხლს ებრძვი, მე კი მცივა...
მაინც ფიფქებს ვინატრებდი,
შენთვის ახლა მინდა წვიმა...
და მშვიდობის მინდა მტრედი.

ისევ სიჩუმე, შხამმოკიდებულ ვაბოლებ ფიქრებს,
ზღვა მექაჩება უკიდევანო მოგონებებში,
ეს წარსულია, უმისამართოდ ხელ-ფეხს რომ იქნევს...
და ვიძირები შენს თბილ ტალღებში, როგორც ვნებებში...
ფიქრი სასუნთქ გზებს ერთობ არ წყალობს, დაახშო სულმთლად,
ტვინში ათასჯერ გაიელვებს, ის ხომ ჩემია!
ფილტვებდახშული და განწირული, მე მაინც ვსუნთქავ,
სანამ იმედად შენთან შეხვედრა შემომრჩენია...

გეტყვი, არასდროს

ბინდდება...

მთვარე დაცურავს განაბული შავი ზღვის მხრებზე
და თითქოს კოცნის მონატრებას, დაკოჟრილ ხელზე...

მინდება,

შენთან შეხება, სიგიჟემდე მინდება მაშინ,
როცა სურნელი მაგნოლიის იფრქვევა ქარში...

მაკლიხარ,

შენი მაისის გახელებას მივტირი, ჩემო,
როცა წვიმის ხმას ჯადოსნურად აჟღერებს ჩელო...

გეხები,

ზღვაში ჩავდივარ, ჭრილობებზე მედები ახლა
და მლაშე წყალი მაგრძნობინებს, რომ ისევ აქ ხარ...

გიშვებ?

გეტყვი, არასდროს! ჩემს შემართებას ტკივილით ვზომავ,
ზღვაში შეჭრილ გემს, ჰორიზონტთან, მივყვები ზოლად...

თენდება დილა მკათათვის

თენდება დილა მკათათვის,
დროს მოაქვს შესაგებელი,
შეუძლებელი კაცთათვის,
უფლისთვის - შესაძლებელი...

ახლა რას მოვლენ ტალღები,
ლელვასთან ჩემი ფიქრების...
ფიქრებს გაგრამდე წაგყვები
სხვას რაღას ჩავიფიქრებდი?!

რწმენის ვიქეცი შეგირდად,
გაგრას რომ ხელით შევეხო,
მინდა, ერთ გულად შევიკრათ,
ხოდა, მომყევით, ჩემებო...

ჩემი ხმა გესმის, გესმის ჩემი ხმა?

ალარ ვნებდები, ვეძახი შენს მზეს,
ის კი მიმალავს სხივებს...
ღრუბელს უთხარი, ცოტახნით შესდგეს,
ნუ გამიცოცხლებს ხილვებს...

ჩემი ხმა გესმის,
გესმის ჩემი ხმა?

იქნებ, შენს გზავნილს აფერხებს რაღაც,
იქნებ, ამ ქარში ვკარგავ...
გადაკარგულან ფიქრებიც სადღაც,
რად არ მპასუხოვ, გაგრა?

ჩემი ხმა გესმის,
გესმის ჩემი ხმა?

ღმერთმა შენი ცა მარგუნა ბედად
და უშენობა არ მსურს,
დამამცირებელ პასუხზე მეტად,
ვგმობ გაუცემელ პასუხს...

ჩემი ხმა გესმის,
გესმის ჩემი ხმა?

ნიშნად დასტურის მეყოფა ნავიც,
სხვა მინიშნება ანდა...
გთხოვ, შეარხიო მცირედით მაინც,
ჩემს სახლში თეთრი ფარდა...

ჩემი ხმა გესმის?
ვიცი, რომ გესმის!

ვინც მოდის, ამყავით

მზე საოცარი, ზღვაში ჩასული,
დინებას სად მიჰყავს?
დღეს მივუბრუნდი გუშინ გამომცხვარ
რითმებზე საფიქრალს...

სათქმელი ჩემი მწვანე ქედებზე
სიმღერით განვაგრძე,
იძინებს გაგრა, გაგრა, რომელიც
მეტია ქალაქზე...

იძინებს გაგრიფშიც და ქვის კიბესთან
ფხიზლობენ პალმები,
დროს გაუშლია მოგონებათა
ცისფერი კარვები...

ნეტავ, შემეძლოს ახლა ცხადშიაც
დატკობა ამ ხედით...
წამო - წავიდეთ, უკვე ავმღერდი,
ვინც მოდის, ამყევით...

მ ა პ ა ტ ი ე თ ე ს ს ი მ ც ი რ ე ჩ ე მ ი ...

ხან ვკვდები, ხან ვიბადები ისევ,
ხან დავინწყებ, ხან ვიტყვი, რომ ვრჩები...
შიშს ეშმაკი ძალღებავით მისევს,
მაპატიეთ ეს სიმცირე ჩემი...

ჩემო მთებო, მშობლიურო მიწავ,
მაპატიეთ, თუ ოდესმე ვდუმდი,
ხო, მოვფრინავ, ჩემს საფიცარს ვიცავ
და მტრედების თან მომყვება გუნდი...

აი, მოჩანს მთების ზღვასთან კვეთა,
ო, რა არის ამ ხედების ფასი...
თან მომყვება დინჯად ქართლის დედა,
მოაქვს ხმალი, და პირსავსე თასი...

ხან ვკვდები, ხან ვიბადები ისევ,
ხან დავინწყებ, ხან ვიტყვი, რომ ვრჩები...
შიშს ეშმაკი უკვე ველარ მისევს,
შორს, შორს - მეთქი ეს სიმცირე ჩემი...

მირკანი

მზე იმედს მოსვლის უფლებას დართავს,
მარტი სიცივეს გაანნავს სილას...
არ გავურბივართ გაგრას და ზამთარს
მე, ბელურა და მზისფერი დილა...

დადნება თოვლი, გაჩნდება მწირი
კვალი ჭრილობის, დროიდან ომის,
მხოლოდ სინანულს, სიყვარულს... ნილი
შეხორცებაში ექნება ლომის...

მოვა ჩემი თვე, მირკანი¹ მოვა,
ალბათ, გაზაფხულს მოიყვანს რწმენა,
რღვევა საზღვრების სიმშვიდეს მომგვრის,
გაგრა ფიქრია და გამონწვევა...

¹ მირკანი - მარტის ძველქართული სახელწოდება.

ის ორი ხე

დგას ნაპირთან გაგრა, მარტო,
დარჩენილი, ვით ლირი,
არც სახლს ვჩივი, არც ეზო-კარს,
შინდის ხეებს მივტირი...

სალამური, ხმა-ჟღერადი
შინდის ხისგან კეთდება,
„გაგვაგონე ის ხმა ტკბილი“ -
შემომძახეს ქედებმა...

ის ორი ხე, ეზოს უკან,
ჯერ კიდევ დგას, ეული...
ამიტომაც არ დამარქვათ
იმედგამოლეული.

...და გაზაფხულზე მოვლენ იეზი...

თუ მზეს დაფარავს თალი გედების,
თუ ვერას შევქმნი ამად-ღირსეულს,
ვიტყვი, მინახავს ბალი ედემის,
მზეს შევხებივარ, სამოთხისეულს,
გზად თუ ეშმაკი გადამეღობა
და დრო არ დამრჩა მონანიების,
მე ჩემს სამოთხედ გაგრაც მეყოფა...
...და გაზაფხულზე მოვლენ იეზი...

რადარეზი გაბრაა

ჩემს მზეს - უხილავს შენი ლურჯი ცა
როგორც ბავშვს, ისე ატარებს...
მოვლელავ, როგორც თეთრი ხომალდი,
ზღვაში ლურჯ ტალღებს რა დაღევს?!

ზღვას მივეკედლე, თან ვათვლევინებ
რადიო ტალღებს რადარებს...
რა დაღევს შენზე აყოლილ ფიქრებს,
შენზე სათქმელსაც რა დაღევს...

შენი ბუნების ფერთა თამაში
კაცს ხომ უსიტყვოდ გადარევს;
სანამ შენ მყავხარ, სანამ შენ მყავხარ...
იმედს ხვალისას რა დაღევს?!

გულო, შენ იყავ მოთავი

თუ ეჭვი ამხსნის ბორკილებს,
თუ ტყვეობიდან გამიშვებს,
გული მუზარადს მოირგებს,
ვიცი, გააპობს ქარიშხლებს...

გულო, წამომყევ, სიცოცხლე
დუმითან აღარ მეგობრობს,
ამ გზებზე ნულარ მიცოცხლებ,
ვინც მიმტროს, გადამელობოს!

მარტოდ ამ ფრთებსაც ვერ გავშლი,
გულო, შენ იყავ მოთავე,
რომ გაგრას უძლურებაში
წამლად შევერგოთ ორთავე!

უკანასკნელი სიტყვა

ლურჯი მთა ამბობს - არ ვიცი,
საშველს ველოდო საიდან,
სხივი არ მომჩა საშველად
და არც რამ, გამოსავლიდან...

ზღვამაც დაკარგა სიმშვიდე,
გასაოცარი ფერები,
თითქოს, ბუნებამ აკრძალა
ზეცის ქვეშ გამოფენები...

დუმან ნაპირთან გემები
და შეუწყვიტავთ მიმოსვლა,
ფიფქებს იშორებს მხრებიდან
გაოცებული მიმოზა...

დადუმებულან ქუჩები,
სიტყვას არ ძრავენ პალმები,
ფიქრებში ნაცნობ ნავსადგურს,
ხან ჩემს სახლს მივეპარები...

გული მშვიდია, თუმცა კი
გაგრას მოკითხვას ვერ უთვლის,
უკანასკნელი სიტყვა ხომ
თავად მაღალ ღმერთს ეკუთვნის!

... და იყო ომი, იყო სიგიჟე,
გარდაუვალი დუმილი დღეთა,
არგანშორების მცდელობა ასი,
ცამდე ასული ჩურჩული ღმერთთან;

მანამდე იყო განცდა სამოთხის,
სიმღერა ცისა, ლაღადი ტყეთა,
მერე კი თავზე დამსხვრევა ღამის,
აღმართვა საზღვრის და გაცვლა ტყვეთა;

იყო, რაც იყო... კმარა გოდება,
ოღონდ მომიხმე, საზღვართან ვდგავარ,
ახლა ხვალისა უფრო მადარდებს,
გაგრის ქუჩებში ბავშვივით დავალ...

ვეგრძნობ, როგორ არ ვგრძნობ სუნთქვას წინაპრის...
დრო მოაგორებს ფიქრებმულ ურემს,
ქარი უწუნავს ვაზის ზვრებს ნანწავს,
ქარია, ფიქრებს გზა-კვალს რომ ურევს...

ქარშიც, ავდარშიც ჩემს თავს დავეძებ,
დაკარგულ სხეულს შენი მზე უვლის
და მელანდება, თითქოსდა ვიყო
სულგაცრეცილი ბორბალი ურმის...

ხო, იყო ომი, იყო სიგიჟეც,
სულში ჩანვდომა გარდასულ დღეთა...
და ზუსტად ვიცი, რომ ნატვრა ჩემი,
აღსასრულებლად მიბრძანდა ღმერთთან...

მანც გაგრა

მანც - გაგრა, ჩემი გაგრა, საოცარი ხედები,
მზის ღრუბლიდან გამოჭყეცა, ჩუმი გამოხედვები,
ყველაფერი სულ თავიდან, თუნდაც, გამოვიარო...
მანც გაგრა, „ეგ მაკლია“, სხვის ჭკუაზე ვიარო...

მანც ჩემი სალოცავი, თუნდაც ასე პატარა,
მანც ის გზა, ორცეცხლშუა, მე რომ გამომატარა,
მანც ისევ ის აფხაზი, ასჯერ შეძლებული,
მანც ჩემი მწვანე ქედი, ზღვაში შეცურებული,

მანც ჩემი სანაპირო, მონყენილი პალმებით,
მშობლიური ჩემი სკოლა, თავის გამოპარვებით,
ერთად მინდა მოვისროლო ყველა ფრაზა - ზოგადი,
ვიცი, ქვეყნის მომავალი აფხაზეთზე რომ გადის...

მანც ძველი საფლავები, თუნდაც ძირგამოთხრილი
და სიცელქე ბავშვობისა, მუხლებამდე მოთხვრილი...
მანც ეზო, ჩემი ეზო, გადავლილი ტრაქტორით,
არ მადარდებს აფხაზეთზე ვინ რას მითვლის, რა ტონით...

მანც - გაგრა, ჩემი გაგრა, საოცარი ხედები,
მზის ღრუბლიდან გამოჭყეცა, ჩუმი გამოხედვები,
ყველაფერი სულ თავიდან, თუნდაც, გამოვიარო...
მანც გაგრა, „ეგ მაკლია“ სხვის ჭკუაზე ვიარო...

თავისუფლება

ჩემს გულისცემას მხოლოდ შენ იცნობ,
მზეო, მზის სხივით განისაზღვრები...
თავისუფლებას მაშინ შევიცნობ,
თუკი შემბოჭავ გაგრის საზღვრებით.

აბარგებული ბილეთს ვუკვეთავ,
ჩემს მოთმინებას ვწონი ღირსებით,
მზეო, მოშორდი ღრუბელს - უკეთ ვარ...
სულ სხვა იმედით მგონი, ვივსები.

შორს, ცისარტყელას ისევ გავყევი,
ღმერთო, აქ თუ ხარ... ზოგჯერ მანიშნე
და თუ წვიმაა დღესაც გზამკვლევი,
ალარ დავეძებ, ორჯერ დანიშნე...

ჩემს გულისცემას მხოლოდ შენ იცნობ,
მზეო, მზის სხივით განისაზღვრები...
თავისუფლებას მაშინ შევიცნობ,
თუკი შემბოჭავ გაგრის საზღვრებით.

არ ღირს გაგრა დანებება!

შენ გგონია, რომ მაშინებს ეზო-კარის,
ჩემი სახლის უსინდისოდ გარდასახვა?!
სანამ იმ სახლს ახლა შენად იგულებდე,
პატრონს სთხოვე, შენთვის პირჯვრის გადასახვა!
შენ გგონია, ბრძოლის ჟინი დამიკარგე?!
შენ გგონია, ნამიშალე მოგონება?!
ბედის ბორბალს ისევ წაღმა ვატრიალებ
და იმედიც ჩემს ფეხებთან მოგორდება.
აბა, კიდევ, რითი გინდა დამასუსტო...
თქვი, რაც გინდა, მაინც უხმოდ გავატარებ...
ოქროს მძალავ? აბა, როგორ გამომტაცებ? -
როცა ოქროს მე სულ გულით დავატარებ.
ეს წუთია, რომ გავიგე - ჩემი სახლი,
შარშან, თურმე, უქცევიათ ნანგრევებად,
სადირკველზე სხვა სახლი დგას, მაგრამ რა ვქნა? -
არა, არ ღირს გაგრა მაინც დანებებად!

„მზეში მოვდივართ ჩვენ ათასობით“¹

ნუ გეგონება, რომ დაგივინყეთ, გადავიკარგეთ...
ჩაკეტილ კარში ახლა დროებით ვერ შემოვდივართ,
ქარს გავატანეთ ჩვენი ნალველი, გადავიქარვეთ,
მზეში მოვდივართ ჩვენ ათასობით, მზეში მოვდივართ...

ახლა დროებით შენს მთებს ვეხებით სხივებით მზისა
და სხივებითვე ვეამბორებით კუთხე-კუნჭულებს,
გადასალახად შემოვიტოვეთ მცირედი გზისა,
მზეში მოვდივართ, სანამ იმედი გულში ჩურჩულებს...

¹ თომას ტრანსტრომერი - შვედი პოეტი, ნობელის პრემიის ლაურეატი

უფრო მეტი ვარ ახლა

მომნატრებია რინა,
ჩემს თბილ სახლ-კართან მისვლა,
მე ის ბიჭი ვარ, ციცქენა,
შენ რომ გიყვარდა, ის ვარ...

დავშორიშორდით, გაგრა,
ახლა მოვკითხო ვის რა?
მიყვარხარ, როგორც მაშინ,
შენ რომ გიყვარდა, ის ვარ...

ვინც შენ გაგწირა, ყველას
თავზე დაატყდა რისხვა,
მე ნუ ამკიდებ სხვის ბრალს,
შენ რომ გიყვარდა, ის ვარ...

ჩემი ბავშვობის გზებზე
სევდა ჩამონვა ნისლად,
ნუ მემალეები, გაგრა,
შენ რომ გიყვარდა, ის ვარ...

იმედი გქონდეს მათი,
ახლა რომ მხრებზე ვისვამ,
უფრო მეტი ვარ, მეტი...
შენ რომ გიყვარდა, ის ვარ!

მომნატრებია რინა,
ჩემს თბილ სახლ-კართან მისვლა,
მე ის ბიჭი ვარ, ციცქენა,
შენ რომ გიყვარდა, ის ვარ...

მოვლენ ბავშვებზე ჩემი შვილები

ისევ შენთან ვარ და თავს ვინონებ
ნარინჯისფერი ეზოს ვარდებით,
ჩემი სუნთქვა ხარ, გახშირებული
და გულისცემა - ამოვარდნებით...

ვარდის სურნელი მოდის ღამითაც,
შენი სინათლე მოჩანს ღრუბლებშიც,
ისევ ბავშვი ვარ და მზე ნავარდობს
ისევ პატარა გოჩას უბეში...

მხიბლავს წყაროთა მთიდან რაკრაკი,
მარად სიმწვანე - ბარად გაშლილი,
მეცნო ეს სახლი, აი, ეს ქუჩაც...
და შესახვევი ბარათაშვილის...

მოვალ, სად ნავალ, ოღონდ დამპირდი,
რომ არასოდეს შემეშინდები,
მე თუ დავბრუნდი, უკვე თმათეთრი,
მოვლენ ბავშვებზე ჩემი შვილები...

ისევ შენთან ვარ და თავს ვინონებ
ნარინჯისფერი ეზოს ვარდებით,
ჩემი სუნთქვა ხარ, გახშირებული
და გულისცემა - ამოვარდნებით...

გულს დავუთმოვ

გულს დავუთმოვ, შევიბრალებ, თანაც მოვუბოდიშებ,
მეგობრობის ხელს გავუწვდი, თუკი ახლოს მომიშვებს,
ოღონდ ნუ მთხოვს, რომ დავუთმო ჩემი საკარმიდამო,
არ გაბედოს, რომ ქართველის მოსვლა აღარ მინდაო...

არ გაბედოს დაიბრალოს, რომ ბედია მისია,
მოქვზე, ლიხნზე საქართველოს ხელი გამომიცვნია,
სულ ახსოვდეს, რომ საფლავი ღირსებაზე მეტია
და ბაგრატის საძვალეს რომ კვლავ პატრონობს ბედია!

მინა? - მხოლოდ იმისია, ვინც თოფს აღარ გაპოხავს,
ვისაც ზიზღი, სიძულვილი საგულედან გამოჰყავს,
თუკი ამას აღიარებს, ჩახუტებას რა უნდა?!
აგერ, ვხედავ, რომ მერცხალი ჩემს ეზოში დაბრუნდა...

მეც მინდოდეს დაბრუნება, ვილას გაუკვირდება?!
მივალ სახლში და ჩემს ნუშსაც ტოტი გაუკვირდება...
მან ნაბიჯი გაიმეტოს, თუკი მე ათს გადავდგამ,
თორემ გაგრის სიყვარულით მთებს და ზეცას გადავდგამ...

ხვალ მეც მოგიტან სხივნათელ დილას

მზე შემოდგომის თავს აღწევს ხილვებს,
შვებას პოულობს ტალღებთან ზაფში,
ნაპირისაკენ აპარებს სხივებს,
როგორ არ უნდა - შეცურდეს ზღვაში...
ჭიდილს წამებთან განცდები ახლავს,
მზე ცას მიეკროს აპირებს ღილით,
რალა მოითმენს დილამდე ახლა,
რომ ისევ დატკბეს სამოთხის ხილვით.
ჩადის და თანაც, არ უნდა ჩასვლა,
ვერ ეთხოვება შენს ხედებს, მტირალს,
ნეტავ, დროებით ამ ზღვაში ჩამსვა,
ხვალ მეც მოგიტან სხივნათელ დილას!

ასე ძვირი თუკი ხარ...

ასე ძვირი თუკი ხარ,
ასე მიუწვდომელი,
გრძნობით ვიხდი საფასურს,
დამრჩა გულში რომელიც...
შენს ლურჯ ცაზე ღრუბელი
გაქრა, მაპატია - რა,
სიყვარულზე ძვირ-ფასი
არა მაბადია - რა...
გულით ვამბობ ჩემს სათქმელს,
მოვრთე სიტყვა გულითვე,
ამ ზღვას, ამ მთებს ვყიდულობ
ჩემი სიყვარულითვე...

მე ისეთი ცა მინდა...

ვიყურები სარკმლიდან,
წრეს ხაზავენ მერცხლები,
სევდისფერო ღრუბელო,
როდის ჩამომეცლები?!
როდის მოვა ზაფხული,
მე რომ მინდა იმგვარი,
სარტყელივით, სოხუმო,
წელზე შემომიკარი...
შენი სიღრმის სიმშვიდით,
რინავ, შემომეგებე,
მე ისეთი ცა მინდა,
ღმერთო, შენ რომ შეღებე...
მე ისეთი მთა მინდა,
ჩემს გაგრას რომ დახატავს,
ახლა ფიქრის ზღვაც მინდა,
გრძნობის გამოსახატად...
თურმე, დროის დინება
ტალღებს უფრო აზვირთებს,
ბენვის ხიდზე ვკიდევარ
და ვაკეთებ აზიდვებს...
ნიღბებს ვწირავ ცეცხლისთვის,
აზრს ვერ ვხედავ თამაშში,
მინდა, ჩემი სიბერე
გავატარო გაგრაში!

მაინც ჩამოვალ, თუნდაც ჭალარა

მომე სასმისი - განსხვავებული, მომე დავლიო, თვითონ ავივსებ,
გამომიწოდე ხელი, გაბედე, შემომეგებე ასე, ან ისე...

ზღვას თუ მიანდე მზე სამუდამოდ, ვერ გათენდება

ასე თავისით,

მზის სადღეგრძელო უნდა დავლიო, ჩემი - იმ სახლის

ღვინო დამისხით!

ისე მიყვარხარ, ისე მიყვარხარ, ღირდა გაჩენა ერთი წამისთვის!

ველარ გიმეტებ, ველარ გიმეტებ, ველარ გიმეტებ ჩემი

თავისთვის!

ხოდა, ჩუმად ვარ, დავლევ, რა იყო, ჯერ იად მოვალ,

მერე - ენძელად...

მაინც ჩამოვალ, თუნდაც ჭალარა, ერთიც დამისხი, მყავდე

დღეგრძელად!

მინდა, სულ ჩემი იყო!

მიცვლის ნათელი ბუნებას,

მინდა, ზეცამდე მწვედე,

მინდა, რომ შინ დაბრუნებას

კი არ მიჩვევდე, წყვეტდე!

არ მომბეზრდება - გაქებდე,

გული იმედებს ნერგავს,

არ მსურს, სიცოცხლეს გარქმევდე,

მინდა, სიცოცხლე გერქვას...

სულში ხელს მინდა გიყოფდე,

ასეთი ტურფა ვინ გყო?!

არ მსურს, ვინმესთან გიყოფდე,

მინდა, სულ ჩემი იყო!

შანსი არ არის - დაგთმო როდესმე!

ვხედავ მარწუხებს კვლავ გასცდა სული,
ჩემი ოცნების ხარ ორეული,
ხარ დასაწყისიც, ხარ დასასრულიც,
ხან ახლობელი, ხან - შორეული...

შენ გამო ზოგჯერ კვალს მირევს ნისლი,
ზოგჯერ განთიადს მხრებზე ვუნწევარ...
სიზმრებში ფრენას ვერაფრით ვიშლი,
ლამეს დარჩენის ნუთებს ვუნწელავ...

ხან „მეზიზღები“, რადგანაც დამთმე,
ხან ჩვენ სიყვარულს უფალს ვავედრებ,
მთვარესთან ერთად მინდა, რომ დავთვრე,
იქნებ გავგიჟდი, იქნებ ვამეტებ?!

ამ ლამეს ისევ ფიქრებში გავლევ,
ახლა ტალღის ხმად მინდა მომესმე,
შენს სადღეგრძელოს უსიტყვოდ დავლევ,
შანსი არ არის - დაგთმო როდესმე!

13 ნოემბერი...

„რეკავს სადგურიდან
ზარი მეცამეტე...“
ისევ ველოდები
მწვანე მატარებელს...
იყოს, რაც იქნება,
უკვე ვერც ვამეტიებ,
ფიქრებს ვეზიდები,
გზაზე სატარებელს...
აი, მივაგენი
ვაგონს მეცამეტეს,
ჩემი ადგილიც კი
ვხედავ - ცამეტია,
ექვთან საკამათოდ
მაინც ვერ ჩავერთე,
რომ ვერ დამამარცხა,
სადღაც წაეთრია...
გზაზე შემოდგომის
სუსხი დამეწია,
ცამეტს გვპირდებიან
სინოპტიკოსები,
გრძნობა, ხასიათიც...
მაინც ამეწია,
მივალ გაგრისაკენ,
თბილად ვიმოსები...
დღესაც ცამეტია...
ისევ ცრურწმენები?
ამ გულს შეხვედრამდე,
ცეცხლი უკიდია..
მორჩა დაყოვნება,
მორჩა სულ ცრემლები,
ხოდა, ცამეტები
ნაღდად სულ მკიდია!

ახლა წარსულს ვერ გინოდებ
და არც ანმყო გქვია,
მაგრამ მაინც მოგინოდებ -
გული დაგრჩეს ღია...

მთა მოიგდებს მხრებზე ნაბადს,
შენც სიამეს მოგგვრის,
ქარი, მე რომ ფრთებს შემაბამს,
მომავლიდან მოქრის!

მარტი იმედს დააბუდებს,
სხვა ამბები მომდის,
გემი, მე რომ დამაბრუნებს,
მომავლიდან მოდის!

შენ ხარ სულის რელიქვია,
განშტოება მზისა,
იმას, რასაც ჩემი ჰქვია,
ვერ დავარქმევ სხვისას!

დილას ისევ შენით ვინყებ,
განშორება არ მსურს,
იმას, რასაც ვერ ვივინყებ,
ვერ დავარქმევ წარსულს...

ბილეთი მაქვს მატარებლის...

ბილეთი მაქვს მატარებლის... ჩქაროსნულის? არა, ისე...
იცით, იქ მე რა ეზო მაქვს, ნაკლებია არავიზე...
გრძნობს რალაცას ყოველი ხე და ცრემლები ნასკდა ტიტას,
არ დავეძებ ახლა კუპეს, ნავალ თუნდაც „პლაცკარტით“.

ჩემს სახლ-კარს და კოხტა ეზოს რა ამოშლის ფიქრებიდან,
გაგრა! მინდა ჩემი იყო, მინდა რინა, კიდევ მინდა:
ზღვა, მთები და ლურჯი ზეცა, ჩემი ოქროს პირამიდა...
მე შევამტვრევ რკინის კარებს... შენ გამოდი გვირაბიდან...

* * *

ზოგი სულმთლად
ჩაძირულა ქაობში,
ზოგი დუმს და
გაჰყოლია დინებას...
თუკი ახლა
ამ შავ კედლებს ჩამოვშლი,
თავს დავაღწევ
გამოკვეთილ დილემას...
თუმცა ზოგი
ჩემიაო, - გაჰყვირის...
სხვის სახლ-კარზე
ამტკიცებს, რომ მისია,
დავიძარი,
ეს კი ხმაა საყვირის,
მაინც მოვქერი,
თუმც, გარშემო ნისლია...
ზოგი ყრუა,
ზოგიც ავის მნებელი,
ზოგს ყურს უჭრის
ხმა ქართული გარმონის...
მთავარია,
ჩემი მატარებელი
ნელა, მაგრამ
გვირაბიდან გამოდის...

წამოდი, ბიჭო, გათენდა...

მარტო ვერ წავალ, წამოდი...
იქ მარტომ რაღა ვაკეთო?!
უნდა ვიპოვო ბზარები,
მივხედო, გამოვაკეთო...

გაგრა ისეთი კარგია,
ცოტა შენც მინდა გაგიყო,
ექვებს ბეჭებზე გავიკრავ,
გამხნევენ, მეტი რა გიყო...

მზე დამიამებს ტკივილებს,
როცა დაითვლის იარებს,
როცა სხვებისთვის იმეტებ,
არც შენთვის დაიგვიანებს...

გაგრა ისეთი კარგია,
არ მინდა მხოლოდ საჩემოდ,
წამოდი, ბიჭო, გათენდა...
სამოთხე უნდა გაჩვენო!

იმედის მატარებელი

მიყვარს მერცხლების ჭიკჭიკი, ეს ხმა ბავშვობას მახსენებს,
წვიმის ხმაც მიყვარს, ზეციდან მოგონებები მასველებს,
მიყვარს ის დილა, რომელიც შენს ოცნებებზე მიყვება,
გაგრამდე მატარებელი ნაწვიმარ რელსებს მიჰყვება...

მიყვარს ის გემი, რომელიც ჯერ კიდევ მელის ნაპირთან,
ლურჯ მთებთან მინდა შეხვედრა და შენს ვარდისფერ აპრილთან,
კვლავ მიგუგუნებს-იჩქარის მატარებელი შენამდე,
აბა, შენ იცი, იმედი კვლავ შენებურად შემართე!

მიყვარს სიზმარი, რომელშიც არ მიჭირს შენი მოძებნა,
არც ცხადში აზრად არ მოვა შენი ვინმესთვის ბოძება...
მიყვარს სურნელი ყვავილის, თუკი შენს სურნელს მაგონებს,
ჩემს მატარებელს გზადაგზა ვაბამ იმედის ვაგონებს...

ახალი წლის სურნელი

საოცარი ტრიალებდა სურნელი,
არც ფოთოლთა, არც ყვავილთა, არც იმ ცის,
მაგრამ იყო ამ სურნელში რაღაცა,
მშობლიური, რასაც გული განიცდის..
ორი ათას ოცდა ... - ში დავბრუნდით,
ბევრი იყო დაბრუნების მსურველი,
ახალი წლის სამზადისში ვიყავით,
საოცარი ტრიალებდა სურნელი...
წამოსვლისას ჭრელაჭრულა ბურთები
გადამალა მამამ სადღაც, მახსოვდა,
საოცარი ტრიალებდა სურნელი
ახალი წლის, გაგრის სათამაშოთა..

გაგრა და კალანდა

(კალანდობას გილოცავთ)

ვეძებ ჩემს ადგილს ნაცნობ ქალაქში,
მივალ, მშვიდობის მერგო აღმები,
ერთი კუთხე მაქვს იქ, ჩემს გაგრაში,
ვწერო, მიმიშვით, მემუარები...
მივალ, ეს გული იტყვის დანარჩენს,
ისევ შედგება ჩვენი ტანდემი,
დავწერ იმაზე, როგორ დავახრჩე
ჩუმი სევდა და ჩემი დარდები...
დავწერ იმაზე, რა ქმნის ჭრილობას,
როგორ დასრულდა ეჭვთა თარეში,
რომ მოვკვდებოდი, მიჯაჭვულობას
ახლა მაინც რომ აღარ გავეშვი...
დავწერ გრძნობაზე, მთა რომ გადადგა,
დავწერ ნუთებზე, წლებს რომ უდრიდა,
კარს შემოაღებს მალე კალანდა
და მზე იშვება ჩემი ბუდიდან...
ჰო, ჩემს მხარეში დილას ვაგზავნი,
ისეთს, რომელიც ჯერ არ ყოფილა,
მოაქვთ იმედებს მზე და საგზალი,
გაგრა ნისლიდან გამოყოფილა...
ვეძებ ჩემს ადგილს ნაცნობ ქალაქში,
მივალ, მშვიდობის მერგო აღმები,
მივალ, მიმიშვით კოხტა გაგრაში,
უნდა დავწერო მემუარები...

ქველი გაგრის კარიბჭე

ჩემს სახლამდე მისასვლელი გზები ასჯერ დავსახე,
ნეტავ, როდის მივადგები ძველი გაგრის კარიბჭეს?
იმ მთის ძირას, ჩემს ეზოში, ისევ უნდა დავსახლდე,
ბოლოს, გული სანუგეშოდ, ისევ ძველ სახლს აირჩევს...

თოვს, ზამთარი თეთრი მთიდან მოაცილებს იანვარს,
შობის ღამე წინ მოუძღვის და სიმშვიდეს მანიჭებს...
ამ ზამთარში გული ნატრობს გაგრის ლურჯ მთებს, მზიან დარს,
ნეტავ, როდის მივადგები ძველი გაგრის კარიბჭეს...

შენთან ერთად გაზაფხულიც მიყოფა

თუკი გულმა შენკენ გამოიწია,
არ დამძრახო სიჭაბუკის ვერყოფნა,
თუნდაც ასმა დაზამთრებამ მიწია,
შენთან ერთი გაზაფხულიც მიყოფა...

მე კი ვიცი, რომ მიკადრებ ბებერსაც,
შემიფარებ, ზოგჯერ შემეხიდეში,
მე ახლა მსურს ავყვე გიჟურ ვნებებსა,
მერე თუნდაც გადაუნვავეთ ხიდეში...

ახლა მინდა, მოგანვდინო ჩემი ხმა,
ახლა მინდა, იყოს ჟამი შენების...
და მტკიცება, რომ ნამდვილად ჩემი ხარ,-
აღარ დადგეს პირას გადაშენების...

სანამ მქვია ახალგაზრდა, ახლა მსურს -
დაბრუნება, ფუსფუსი და შენებაც...
ოღონდ შემხვდი, მზად ვარ ამ გზის დასასრულს,
უყოყმანოდ, თავად დემონს შევება.

თუკი გულმა შენკენ გამოიწია,
არ დამძრახო სიჭაბუკის ვერყოფნა,
თუნდაც ასმა დაზამთრებამ მიწია,
შენთან ერთი გაზაფხულიც მიყოფა...

22.02.22

საკრალური ციფრებიო,
რა არ ითქვა, დაინერა...
ვდგავარ ახლა ჩემს სარკმელთან
და სათქმელიც გაინელა...
ჩაფიქრებას ვინ დამასწრებს,
იმდენია საოცნებო...
მთვარემ - ლოყა მომიშვირე,
მოინიე, გაკოცებო...
რას არ გავწვდი, ვის არ შევწვდი,
წამი წამზე დავაჯინე,
გამოყოფილ ფიქრთა შორის
ის მთავარიც გავაჩინე...
სხვა რომ დავთმე, ამეტირა,
განა მხოლოდ ეს მინდოდა?!
მაგრამ მაინც გამოვყავი,
დავინყების მეშინოდა.
მთვარეს ლოყა მივუშვირე,
ცას მივაბი ჩემი ლოცვა
და გავუშვი ნატვრა ზემოთ,
დრო მოვიდა ჩემი როცა...
ეჰ, ნეტავი იქ, იმ ცაზე
მზემ ღრუბლები გადარიყოს,
ჩემი შვება და ნუგეში
ისევ ჩემი გაგრა იყოს.

ომი ღაიწყო...

(ის, რაც უკრაინამ გამიახლა)

არ მსურს, არ მინდა წვიმა ტყვიების,
წვიმა ასეთი შვენის გაზაფხულს?!
ხმები არ მინდა გამოტირების,
დამსგავსებია მარტი დაზაფრულს...

ღმერთო, განგება ნუთუ ეს არის?
ახლა ცრემლები უნდა ცვიოდეს?!
ახლა მიწიდან, ნაცვლად ეშმაკის,
უნდა იები ამოდოდეს...

არ მსურს, გარბოდნენ შიშით დედები,
სადღაც ბუნკერში ბავშვებს სციოდეს,
ფრთებდაგლეჯილი თეთრი მტრედები
არა, არ მინდა ციდან ცვიოდეს!

მზეს რომ ღრუბელი გამოუხტება,
მომანვებიან მაშინ ფიქრები,
განა გაზაფხულს თოვლი უხდება?!
მაგრამ არ ვჩივი, იყოს ფიფქები.

დილა ყოველი შვება მგონია,
თითქოს, ცხოვრებას ვიწყებ თავიდან...
მარტი მაკვირვებს, რა დროს თოვლია?!
იყოს მშვიდობა! ფიფქებს ავიტან...

მზეო, ბოლოს, კვლავ გაგრაში ვხვდებით!

ვიღაც დაძრწის, დუმილისთვის ხარკს სთხოვს
იქეთ - კიევს, აქეთ - მიწას კოლხურს,
არ შეეხოთ, არ ესროლოთ ხარკოვს,
მეორეჯერ ნუ მიბომბავთ სოხუმს...

ზეცა ადებს ფიქრით სავსე სკივრებს,
მთვარე მოჰგავს ცეცხლმოდებულ ნამგალს...
არ შეეხოთ, არ ესროლოთ კიევს,
მეორეჯერ ნუ მიბომბავთ გაგრას...

სადღაც მოდის დნეპრი ჩუმად, მდორედ,
სადღაც ენგურს მოგონება გასცდა,
ბავშვს ნუ ესვრით, არც გაბედოთ, თორემ,
მოზრუნდება - ბუმერანგის მსგავსად.

მზეო, კიევს გაუნათე ზეცა...
გამარჯვება კვლავ ატარე მხრებით!
მერე ერთი, ჩამომხედე მეცა...
მზეო, ბოლოს, კვლავ გაგრაში ვხვდებით!

დედებს არასდროს ესროლოთ

დედებს არასდროს ესროლოთ,
არ გააკაროთ ძაძები!
ტყვიავ, ლულიდან - გულამდე
ულმობლად ნულარ დაძვრები...

ყიჟინა, ცეცხლი, ტყვიები...
გაზაფხულს განა უხდება?!
ქარო, მოყარე ღრუბლები,
ინვიმოს გადაუღებლად...

დედას უფსკრულთან რა უნდა,
სისხლისღვრა როგორ დაუშვით?!
დედებს ხიდეები აუგეთ
და სამშვიდობოს გაუშვით...

ჩათრევა იცის მდინარემ
საპირისპირო დინებით...
ცრემლების ნაცვლად კალთები
დედებს აუვსეთ იებით...

მარიუპოლი

(ჩვენთან გაგრა, იქ - მარიუპოლი)

ეს სიჩუმე, აქ რომ სუფევს
კვილის აღემატება,
გაზაფხულო, ცა დაიქცა,
მოდის, რა გემართება?

ომის კვალს რომ ვერ მივაგნოთ,
მიდის დანვა გვამების...
კაცს - უსულოს დასტყობია
ხელი გადაგვარების...

ბოლი ასდის სევდის ქალაქს,
ინვის განანამები,
დროს კი ახლა, თითქოს, ზომავს
ტყვია, განა ნამები...

ფრთებს გიმტვრევენ, ანგელოზო,
შენ კი მაინც უფრო შლი,
გზა პირდაპირ სამოთხისკენ
გადის მარიუპოლში...

მყინვარწვერი ყაზბეგის

ბედავს ვილაც გარღვევას
კვლავ წითელი ხაზების,
მთელ ევროპას გასცქერის
მყინვარწვერი ყაზბეგის.

უკვირს მწარე დუმილი
მთათა მთელი რიგების,
არ ჩანს ზეცის მიწებთან
კვალი შემორიგების...

ისევ ცხელი ტყვიები...
გათენება სროლებით,
ბოლმისა და ზენოლის
ჩართვა - გამოსროლებით...

ღმერთმა შექმნა ქვეყანა -
უსაზღვრო და უბინო...
ღმერთს ნუ ესვრით, შეჩერდით,
რომ არ დარჩეთ უმიწოდ!

ბედავს ვილაც გავლებას
კვლავ წითელი ხაზების,
მთელ ევროპას გასცქერის
მყინვარწვერი ყაზბეგის.

მომავორეთ ყველა ეჭვი

ღმერთმა ისე მოაბრუნოს
საქმე, დროსთან თანხვედრით,
სიმღერ - სიმღერ ჩავდიოდეთ
და ლექსების თანხლებით...
ჩავდიოდეთ შეძახილით:
გაუმარჯოს აფხაზეთს!
გაუმარჯოს თინათინებს,
არჩილებს და მალხაზებს,
ვინც სამშობლოს სატარებელს
მხრებზე მტკიცედ დაიტევს,
გაუმარჯოს ავთანდილებს,
თამარ - ქალებს, დავითებს!
გაუმარჯოს ყველა ქართველს,
ვინც ამ წუთას გაჩნდება,
ვისაც ფიქრი სამშობლოზე
ჩაელვრება განცდებად;
ო, რა ახლოს დავიგულე
ჩემი გაგრა, ბიჭვინთა...
მომამორეთ ყველა ეჭვი,
უნინ გზებს რომ მიჭრიდა...
ვლოცავ გმირებს - საქართველო
ერთიანი მოხაზეთ!
მოგლევჯილი ორი „მკლავი“
მივაკეროთ ჩოხაზე!
არ დაგვჭირდეს, თორემ ხმალი
უცებ გამოიწვება,
ჩემი ლოცვა სამშობლოზე
აფხაზეთით იწყება...
ღმერთმა ისე მოაბრუნოს
საქმე, დროსთან თანხვედრით,
სიმღერ - სიმღერ ჩავდიოდეთ
და ლექსების თანხლებით.

ფერი დაეტყო გაზაფხულს...

ეს გახელება, ალბათ, ცის არის...
ვერ დაგმაღავენ ვერსად ქარები...
შენ უნინ იყავ ჩუმი სიზმარი,
იყავ ქალივით „ვერსაკარები“ ...

ვმლერი, არ ვიცი, რატომ მომინდა,
ახლა მიენდოს ძალას „მერანი“,
ვითელი ყოველ ნამს, რა დრო მოვიდა,
შენთან შეხვედრას კრძალავს ვერავინ...

მცირედ დაეტყო ფერი გაზაფხულს,
მზეს უსინჯავენ გემოს დარები...
იქნებ, მეღირსო, გაგრა, ამ ზაფხულს,
გაგრა, გამოჩნდი, გემუდარები.

ახლა რწმენა სულის ანდამატია

ზარებს რეკენ სალოცავში ეშერის,
ბიჭვინთაში და ლავრაში პეჩერის,
ნინა ხაზზე დგანან ახლა გმირები
და სრულდება მტკიცე დანაპირები...
ღმერთო, ტყვია რომ აშინებს პატარებს,
მტვრად აქციე, ქარში გამოატარე,
დაე, იყოს ყველგან შენი სუფევა,
გაჩენილი რწმენით თავისუფლება!
იქ - მშვიდობა, ღმერთო, აქაც - მშვიდობა...
მზე დილამდე ახლა დამემშვიდობა,
ხვალ მოვდივარ, ვისაც არ გასურთ ვგმინავდე,
დამეხსენით გზებზე - ფსოუს პირამდე...
გაზაფხული მოდის ახლა იმედად,
მზემ სხვა სითბო ჩვენთვის გამოიმეტა,
ახლა რწმენა სულის ანდამატია,
დადგა მარტი, ჰო, ნამდვილად მარტია...

მომავალს სახელად ვარქმევ „გაზრას“

თუკი აღმართეს ყველგან კედელი,
თუკი ტყვიები მაინც გავარდა,
მზე თუ დამირჩა გამოკეტილი?
სათქმელს ღმერთამდე ლოცვას გავატან...

ლოცვას მოჰყვება ნატვრის გამხელა,
მზის შერკინება სევდის ღრუბელთან,
მერე იხილავთ კედლის გარღვევას,
ნახავთ - სიჩუმეს რასაც ვუბედავ...

ყველა ბოქლობის შევძლებ გაღებას
და გაცოცხლდება ძველი კადრები,
წარსულს გაჰყვება, ცრემლებს გაჰყვება...
ფერფლადქცეული ბარიკადები...

მზეს ველოდები - მთიდან გადმოსულს,
ახლა ეს ნატვრა ღირდა გამხელად,
გაგრა რომ ერქვა მხოლოდ გარდასულს,
ახლა მომავალს ვარქმევ სახელად!

გზა - კიევიდან გაგრამდე...

უკრაინა - ბრძოლის ხაზი, არდათმოზა ღირსების...
უკრაინა - დროშის ფერებს აყოლილი ქავერი...
შემზარავი ხმა - გულისკენ გასროლილი ისრების
და პირველად ჩასუნთქული - მინისქვეშა ჰაერი.

ნითელ ხაზებს გაცდენილი ბოროტების მანქანა,
გადამწვარი ეკლესია და ლოცვების კრებული,
გაზაფხული, უცაბედად რომ წასულა, გამქრალა...
დედის კალთას მოწყვეტილი, ბავშვი ატირებული,

დაფლეთილი ჯარისკაცი და წიგნაკი უბისა,
განცდა, მაინც დარჩენილი, ერთმანეთის მოვლისა...
მოლოდინი, მოლოდინი, მოლოდინი უფლისა,
მოლოდინი, მოლოდინი - მეორეჯერ მოსვლისა...

როცა ვხედავ თავგანწირვას და შენს შეუპოვრობას,
ჩემს წინაშე აღმართული ძალმიძს კედლის განგრევა,
მარტო კაცი ვერ დააღწევს თავს უსახო მონობას...
შენ ღირსი ხარ გამარჯვების და გარგუნოს განგებამ!

მერე შენი გამარჯვება აქეთ გადმომილოცე,
აღალ იყოს, ქართველ გმირთა გაღებულ სიცოცხლეს...
იმ პატარა ანგელოზთა სულეებისთვის ვილოცებ...
არ დანებდე, უკრაინა, უკრაინა, იცოცხლე!

**უკრაინაში გმირულად დაღუპული,
ორი ქართველი ვაჟკაცის:
გიორგი ბერუაშვილისა და დავით რატიანის ნათელ ხსოვნას!**

ახლა, წინაშე უკვდავებისა,
რამე, სიკვდილო, განა გემართა?!
დავით, გიორგი, თქვენმა გმირობამ
დღეს ჩვენს სიცოცხლეს ძალა შემატა.

გადადიოდა დროშა მშვიდობის,
ხელიდან ხელში გადადიოდა...
და გმირ ქართველებს ჭრილობებიდან
სისხლი უჩქეფდა, განა სდიოდა...

ლამე მოვიდა, ისევ ლოდინი...
ნეტავ, არ იყოს ცეცხლის კერები?
ხვალ, დაფლეთილი იმედებივით,
ისევ თავიდან შევიკერები...

როცა გაგრაში ჩავალ მშვიდობით,
კენტად არ ვივლი.... არც - დარდიანი,
ორ ახალ ქუჩას შვებით დავანერ:
ბერუაშვილი და რატიანი...

ხარება

ბავშვს ეძინა, გამოქცეულს ომიდან
და ფეთქავდა ნატყვიარი მკერდი...
ომგადახდილს, მაინც ლოცვა მომინდა,
ღია კარში შემოფრინდა მტრედი...
შემოფრინდა, თითქოს, შვება მომგვარა,
ეს სიჩუმე იყო მთქმელი ბევრის,
ომმა კართან ასი ფიქრი მოყარა,
თავად ეჭვი დაემსგავსა დევნილს...
ყიდდა ღამე სევდის ღრუბლებს, ცალობით,
დამსკდარ ქუჩებს ქვეშ წვიმისა ვბანდი,
თენდენოდა დილა, სავსე წყალობით
და ხარების მოჰფენოდა მადლი...

გზა თბილისიდან - გაგრამდე

ეჭვებმა იმედს მიმართეს,
ყველა შეხვედრა გადავდე,
მატარებელი მიმაფრენს,
ჩემს საოცნებო გაგრამდე...
მზე ჩემი მთიდან გადმოდგა,
მზეს ერთი ნატვრა გავანდე,
ყველაზე ტკბილი გამოდგა
გზა თბილისიდან - გაგრამდე...

აღდგომა

გთხოვთ შენდობას, მოწყალეა სამება,
ცოდვა-ბრალით ვდგავართ თავებდახრილი,
მოგვიტევე არნახული ნამება,
წმინდა სისხლის, თუნდაც წვეთი - დაღვრილი...

ასეთ ტკივილს არ ვუსურვებთ არავის...
ღვთისმშობლისა მოგვიტევე ცრემლისთვის,
გთხოვთ, დაინდე, ღმერთო, მოდგმა ადამის, -
სამსჯავროზე უფლის გადაცემისთვის.

შიშთან ერთად, ძვლებს რომ ამტვრევს სიცივე,
უნდა გავხდეთ მოწმე, ალბათ, მოვლენის...
მოგვიტევე ჩვენი რწმენის სიმცირე
და სიდიდე ჩვენი ამაოების...

ზარებს რეკენ წმინდა მთიდან ათონის
და მეორედ გაჩნდა განცდა მოსვლისა,
გვაქვს იმედად მოლოდინი აღდგომის,
წმინდა ცეცხლის ისევ გარდამოსვლისა.

თუ მზის სხივებს ხედავ ბოლოს გვირაბისა,
ეს ღმერთია, ცას სინათლე ვინც აღირსა,
შენი მთების ზღვასთან წვდომა შემიქია,
ღმერთს მადლობა, რომ ჯერ კიდევ შენი მქვია...

მოდი ერთად გავარღვიოთ ეს სიბნელე,
სანამ ფრთები შეგვიკვეცა ჩვენ სიბერემ...
გზის დასასრულს ათინათი ჩანს, ხომ ხედავ?
მაშ, იცოდე, ანგელოზმა ჩამოგვხედა...

იმ შუქისკენ თბილისიც კი გამომყვება,
ისევ შეძლებს გული გულთან დამოყვრებას,
ხო, წამოვალთ თბილისიდან ერთად ყველა,
გაუმარჯოს, ვინც შენს ლურჯ მთებს ეთაყვანა...

თუ მზის სხივებს ხედავ ბოლოს გვირაბისა,
ეს ღმერთია, ცას სინათლე ვინც აღირსა,
შენი მთების ზღვასთან წვდომა შემიქია,
ღმერთს მადლობა, რომ ჯერ კიდევ შენი მქვია...

წვიმამ ჩემს ქუჩას ქუდი მოაძრო
ქარნი გამხდარან ავნი - ანცები.
ოლონდ შენ მყავდე, ქარებს მოვახრჩობ,
სიამოვნებით დავიქანცები...

ქროდნენ გუშინაც კართან სიონი,
წვიმა სიგიჟეს ურცხვად ბედავდა,
ლამის თავს ხრიდა კავკასიონი
და ზღვას შერწყმოდა უცაბედადა...

ძალა არ გვქონდა თავის ანევის
და შენც, ავდარო, გვდევი გველივით;
ქოჩორს მოვებით ბაბუანვერის
და შორს გავფრინდით, დევნილებივით...

ქარმა გვატარა „ბარიკადებით“,
ვერც რამ ვუთხარი, ისე წავიდა...
როს დავეცემით, მაშინ აღვსდგებით,
აღმოვცენდებით ისევ თავიდან...

შენ დაგანარცხა იქეთ ნაპირზე,
მე გადმომავლო ენგურს გამოღმა,
მზე ჩემს მამულში, იქვე მალირსე,
ლაქა ჩემს გულზე შენს გულს ამოჰყავს...

მერცხლის ბუდე გამახსენდა გაგრის ციციქნა ტაძარში
ფიქრი მხრებზე შემოვისხი, დილით, სანამ ვილოცე...
გამახსენდა ნავსადგურთან კაფე - შუა ნაძვნარში
და სალაყბო ალაგები გაგრის სანაპიროზე...

გამახსენდა, რომ დავქროდი, როგორც ქარი, მხედარი...
და ჩემს პირველ სიყვარულსაც თუ რა ერქვა სახელად,
გამახსენდა, გამახსენდა, გამახსენდა, ღმერთმანი...
ბიძაჩემმა ჭოგრიტიდან როგორ გამომახედა...

გამახსენდა, ბებო ცუგას „ბიშკას“ როგორ ეძახდა,
გამახსენდა, სახლის წინ რომ წყარო ჩამოდიოდა,
იმ სახელის გახსენებაც გადავწყვიტე მეცადა,
ერთმა ქუჩამ რომ დაირქვა, გადმოსულმა ტილოდან...

გამახსენდა, ნინოშვილის ქუჩა იყო, ნამდვილად,
მას მთებიდან ცისფერ ზღვამდე მზის თანხლებით ჩავყავდი,
თავში სიტყვებს ვაკონინებ: „ჩხომი, ღუმუ, კარდილა...“
რომ შემეძლოს, ჩემს ბავშვობას ისევ გამოვჩარხავდი...

აზუზუნდა, აზუზუნდა ჩემი მატარებელი

სწორ რელსებზე შედგა ჩემი ფრთაშესხმული იმედი,
სულ სხვა დილამ გადანყვიტა აფხაზეთის ცის ბედი,
ლიანდაგი გახდა რწმენის წყაროს გამტარებელი,
აგუგუნდა, აგუგუნდა ჩემი მატარებელი...
მივდივარ და თან მომყვება თბილისური ჰანგები,
თბილისური - რატომ? - ვიცი, რომ გაიგებს გამგები,
უიმედოდ მტერი იყოს, ეჭვებს ჭამენ ქორები,
მალე სადგურს მივადგები, გაგრას ჩავეკონები...
მალე გაგრას ჩავახუტებ ჩემს თბილისელ გაგრელებს,
მემანქანე ხედავს სადგურს და მსუბუქად ანელებს,
ამის შემდეგ, ვინმემ არ ქნას, გაგრას ავნოს, აწყინოს!
ზღვაში ჩასულ მზეს უთხარით - ადგეს, გამოაბრწყინოს!

გიბრუნდები და მტკიცეა სიტყვაც, გულიც...
მხრებზე, გაგრა, ბევრს ვერაფერს მოვიკიდებ.
გული მომაქვს, სავსე შენი სიყვარულით,
როგორც ცეცხლი, წლების წინ რომ მომიკიდე...
უტყვი გავხდი შენი ზეცის გადამკიდე,
მზის სხივების დაბადებაც შენთან ხდება...
მოვდივარ და არ დამინყო, - რად არ გკითხე...
ჩვენს სიყვარულს არ სჭირდება შეთანხმება...
ახლა მხოლოდ ერთგულების სჯობს გაზომვა...
მზეს ამჯერად გაღვიძება გვიან არ რგებს...
შენი გულის ლიანდაგი, სწორხაზოვნად,
მიუერთე ჩემი გულის ლიანდაგებს!

საოცნებო მატარებელი

გამოყვები საოცნებო მატარებელს,
როცა გნახავ, დავმშვიდდები, დავდუმდები...
მზის სხივები ხელის გულზე მატარებენ,
დავბრუნდები, უსათუოდ დავბრუნდები,
გამოყვები ნაცნობ ქუჩებს - ბავშვობისას,
ჩემი მინის ყოველ მტკაველს დავიბრუნებ,
არ მიგიჩნევ უპატრონოდ და შორისად....
ყოველ კუთხეს მხოლოდ ჩემად დავიგულებ...
მივაკითხავ ბაბუს საფლავს, მიტოვებულს
და არავინ არ უწოდებს უპატრონოს!
დავბრუნებ მზეს, იმედთან მიტოვებულს,
რომ შენს მთა-ბარს მხოლოდ ზეცამ უპატრონოს.
გამოგიხსნი, არ მოვუშვებ შენთან სევდას,
არასოდეს გათქმევინებ - „სად არისო?“
დავბრუნდები, ჩემი ეზოს შესასვლელთან
დამელოდე, გამოგიჩვენე „სადაისოდ“...
გამოყვები საოცნებო მატარებელს,
როცა გნახავ, დავმშვიდდები, დავდუმდები...
მზის სხივები ხელის გულზე მატარებენ,
დავბრუნდები, უსათუოდ დავბრუნდები!

დაბრუნება უკვე გადაწყვეტილია

გაგიჟებით კლდეს ეხეთქა, გასკდა ქარი,
ტალღას ებრძვის თეთრი გემი და თან დავობს...
ფიქრმა ჩემში ვერ იპოვა გასაქანი
და ტოტებზე, ხმელი ნიფლის, დაქანაობს...

ახლა ფიქრის დრო ნამდვილად აღარ დამრჩა...
მერე რა, რომ გზები მრუდე, წყვეტილია...
კარსმომდგარი გულმა სისხლი გადაქანა,
დაბრუნება უკვე გადაწყვეტილია!

ფიქრში ასჯერ გადმოვსულვარ გაგრის მთებით,
წინაპართა საფლავებზეც მიფიქრია,
გასკდა ქარი, კლდეს ეხეთქა გაგიჟებით,
ამ ყიჟინას შეძახილი მიწის ჰქვია...

მატარებლის გაჩერება მოჩანს, ბოლო,
სულ პატარა და ნათელი წერტილია,
არ იდარდო, ქარო, გრძნობით მონაქროლო,
დაბრუნება უკვე გადაწყვეტილია!

ოქრო ხარ, აბა, რა ხარ?!

შენი მთა მიდგას მხარში,
ცა კი მიცვნია მისნად,
ჩემი წყარო ხარ ფიქრის,
ოქროს სხივი ხარ მზისა...

ჩემი სიმდიდრე გქვია,
ოქრო ხარ, აბა, რა ხარ?!
ჩემი ლურჯთვალა ნატვრის
სადარაჯოზე დგახარ...

ჩვენი შეხვედრის, ვხედავ,
უკვე დამდგარა ჯერი...
გულში ჩაღვრილი სისხლის
ოქროს წვეთი ხარ ჩემი...

ჩემს მატარებელს ველი,
ეჭვზე არ ვლელავ დიდად...
უნდა დავიძრა მალე,
ოქროს ღილაკი მინდა...

მატარებლით მოვგუგუნებ, გაგრა...

მატარებლით მოვგუგუნებ, გაგრა...
არ მოგიხდა შენ დარჩენა ცალად...
მცირე იმედს ვეჭიდები, მაგრამ
ქვას გახეთქავს ჩაჭიდების ძალა...
მაღლე ჩემი გამოჩნდება ქურჩა,
გზა სწორია, ამიტომაც ვერ ვჭერი...
არც ისეთი მკლავები მაქვს, თუმცა,
აბა, სცადოს, დამეჭიდოს ეჭვი...
მოვდივარ და გზას იმედით ვქარგავ...
აი, ქედი... აი, კოხტა ბორცვიც...
არც ისეთი სიმაღლე მაქვს, მაგრამ
ზეცას ვწვდები გულმხურვალე ლოცვით;
ლოცვა მთებს დგამს... უძლურია ავი,
მე მსმენია იმ ლურჯ მთათა ძმობის...
არც ისეთი წონით მომაქვს თავი,
თუ არ ჩავთვლით წონას ჩემი გრძნობის.
ალარ მინდა, არც შენ გარგებს მტრობა...
მოვდივარ და გაჩერებებს ვითვლი...
ლექსს ვამსგავსე ვაგონების წყობა,
მატარებელს გამოვაბი რითმი...
ახლა ვხვდები, როგორ ჩნდება რწმენა,
რა მამხნევეს, რა მამყოფებს კარგად...
გაატანე ქარს მისხალი წყენაც,
მატარებლით მოვგუგუნებ, გაგრა...

... და იზადება გაგრა თაჰიდან...

ქარებს ღრუბლები მიმოუფანტავს,
ცის კამარაზე მზე თავს იწონებს,
თეთრ აივანზე მთა გადმომდგარა,
ბარს გადმოჰყურებს და თმებს ისწორებს,

ზღვა მიაცილებს თეთრ გემს გაგრისკენ,
გემი სავსეა თაიგულებით
და ჩვენ ვბრუნდებით კოხტა სახლებში
და ჩვენ ვბრუნდებით სავსე გულებით...

თავს დაგვეტრიალებს თეთრი თოლია,
ისე დაფრინავს, როგორც არასდროს...
ეს სიყვარული, ეს აღმაფრენა
ყველას გარშემო უნდა გადასდოს...

მოდის ანდრია, მოდის სვიმონი,
რწმენა გვაშორებს ყველა ბარიერს
და უპატრონო საფლავებიდან
ამოუყრიათ ტანი ბაიებს...

უიმედობა ნელში გამტყდარა,
ადრე, არასდროს თავს რომ არ ხრიდა,
და იზადება... და იზადება...
და იზადება გაგრა ახლიდან...

როცა თავად ხარ
მზეც და ნათებაც...
მზეს რად ვეძებდი,
გამკვირვებია,
ახლა ჩემს სახლში
ნეტავ, რა ხდება?
ატამს ტოტები
გაჰკვირტებია...

მინდა, შენს ლურჯ მთებს
მეც რომ ვუყურო,
ახლა სხვაგვარად
მეიმედები...
მინდა, გაჩუქო
ზეცა უღრუბლო...
და დაგიბრუნო
თეთრი მტრედები.

ფიქრებს ყიყინა
ახლავს - გუნდური,
ნატვრის ახდენა
მართლა მეღირსა...
ყური დაუგდე,
ახლა გუგუნი
უნდა მოგესმას
მატარებლისა...

მთვარე ასრულებს
ღამის გასტროლებს,
დავალ იმედით
ცამდე გაშლილი...
შენი ხმა მესმის? -
დამიდასტურებ?
არის კავშირი? -
„არის კავშირი...“

გაბრიდან მონატრეხულ თბილისს...

მაგონდება ძველი წლები, უსასრულოდ როცა გწერდი,
რა ხანია დაგიბრუნდი, დავთმე ჩემი დარდი, სევდა...
სიხარულის ცრემლს მაგონებს მწვანე ნაძვზე წვიმის წვეთი,
მივუყვები ზღვის სველ ნაპირს, ფიქრიც სულმთლად
დამისველდა...

გუბებთან ყიჟინია და მეც ვისმენ ბავშვურ სიცილს,
მიხარია, რომ ეს ხმები გულს სიამით ახლაც მივსებს,
ზღაპრულად წვიმს, სწორედ ისე, ჩემს ქალაქში როგორც იცის,
შემოდგომის ნათელ ფერებს წვიმა უფრო ახალისებს...

ვარდო, როდის აყვავილდი, როცა გუშინ გნახე კვირტად?!
გაგრა, როდის დაგიბრუნდი, როდის მოვწყდი ჩემს თეთრ გემბანს?
ვზივარ ახლა ჩემს თბილ სახლში, ჰო, გაგრაში, გაგიკვირდათ?!
და თბილისში, გაზაფხულზე, გული სტუმრად ჩასვლას გეგმავს...

ქორნილი გაგრაში

ჯვრისწერაა ბიჭვინთაში, მეთქმის ვერც რა...
და სტუმრების შესახვედრად ქარი გარბის,
ჯვარს ინერენ მონა ღვთისა - ლურჯი ზეცა
და მხევალი ღვთისა - მინა გაგრის...

გაგრის გულში გაუშლიათ, ო, რა სუფრა...
კოლონადა მოუწყვიათ, როგორც სცენა,
მერცხლებს თავი აუშვიათ, ვხედავ, სულმთლად,
ჟივილ-ხივილს ემატება ბულბულთ სტვენა...

დღეს თამადა ამ სუფრასთან თავად მზეა,
რომ ცეკვავენ, პალმებია ძველი გაგრის,
ბედნიერი ისახება გაგრის მზერა
და იმედი, ქართან ერთად, ყველგან დაქრის...

დღეს გაგრიფში მასპინძელი ჩვენი გახლავთ,
ხედავთ, გაგრას ჰორიზონტზე სხივი გასდევს...
სცენისაკენ თოლიებმა მიხმეს ახლა,
სადღეგრძელოს ვიტყვი ისეთს, ქვასაც გასტეხს!

გაუმარჯოს ამ სიყვარულს, აქ რომ სუფევს,
გაუმარჯოს შეგებებას ზღვასთან მთების,
ღმერთო, გაგრას ნუ მოუშლი ასეთ სუფრებს,
გაუმარჯოს შვებით გაშლას ჩვენი ფრთების!

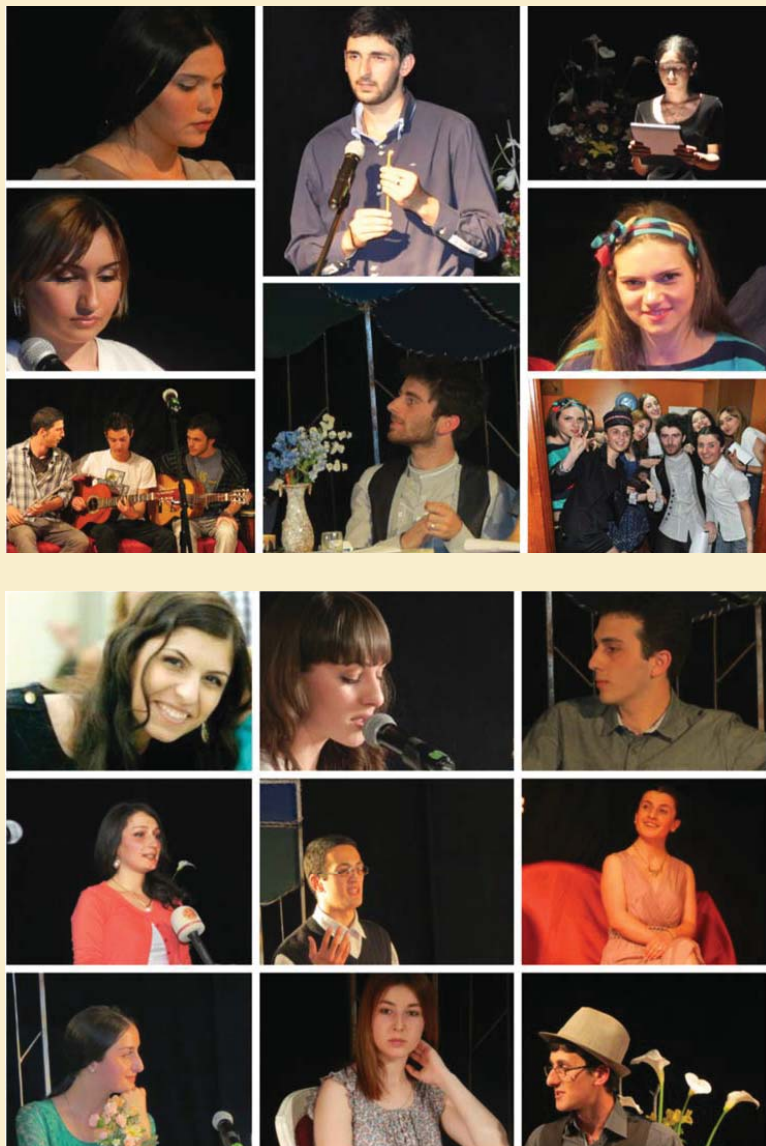
გაუმარჯოს, ვინც მშვიდობის ფასი იცის,
ომამდელ კვალს სიყვარულით ვინც არ წაშლის,
იმ აფხაზსაც გაუმარჯოს, დამცველს მინის,
ვინც ქართულზეც აცეკვდება და ხელს გაშლის.

306 თქვა, არ დაბრუნდაო?!

ახლა ვზივარ ფერად სანაპიროზე,
გულის კარებს შვენიშენი თამასა,
მივახატე მწვანე ქედი ტილოზე,
მზე სახეზე სხივით შემეთამაშა...
ეს სიმშვიდე მთიდან გადმოეფინა,
ამ წუთების არ მსურს გამოტოვება,
იცი, ახლა მინდა მხოლოდ ერთი რამ -
ვიყო ასე და გაჩერდეს დროება...
ეჭვებს ძირი სულმთლად გამოვუთხარე
და ყოველი, - პირქვე გადაბრუნდაო.
ვისაც გინდა, ნიშნისგებით უთხარი:
„ა, ბატონო, ვინ თქვა, არ დაბრუნდაო?!“.

თავისუფალ თეატრსა და ნ. დუმბაძის სახელობის მოზარდ
მეყურებელთა თეატრში გამართული ჩემი შემოქმედებითი
საღამოების ამსახველი ფოტო - მსასალა

გაგრის რკინიგზის სადგური

ნაშლილი ქართული ნარნერა

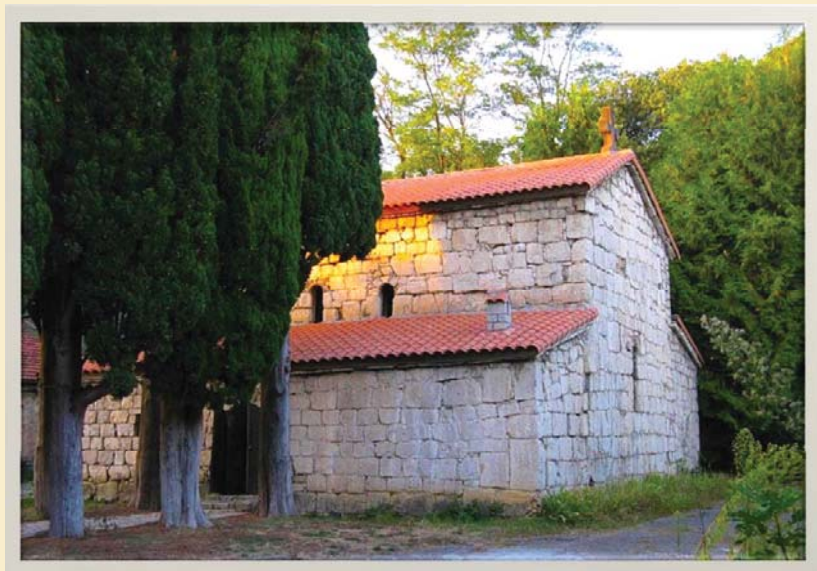
შიდა ინტერიერი

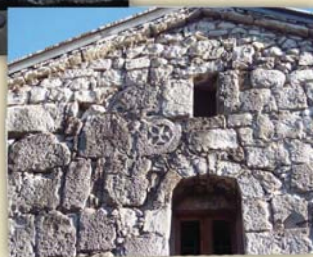
შიდა ინტერიერი

გვირაბთან ქართული ნარნერა
ამჟამად ნაშლილია

გაგრის ძველი ეკლესია

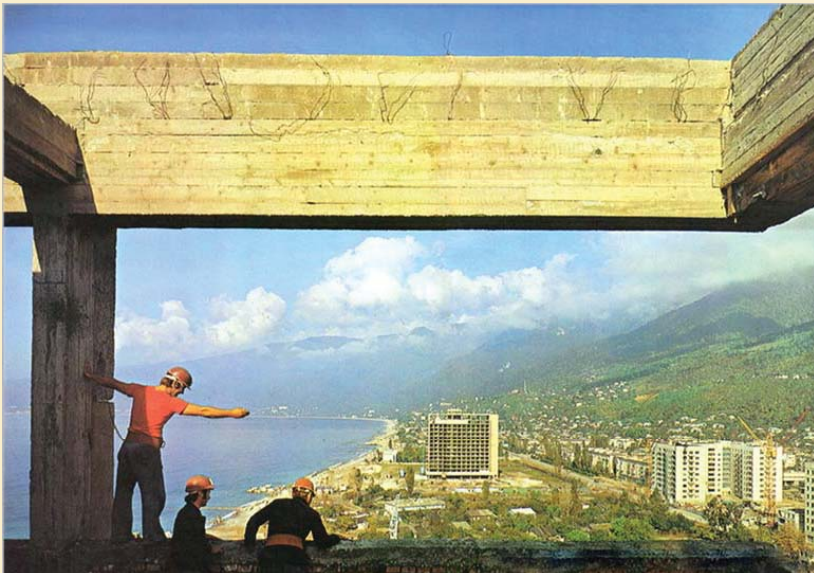
ეკლესიის სხვადასხვა ფრაგმენტი
ბოლნური ჯვრის გამოსახულებით

გაგრის პატარა სალოცავი. მახსოვს, სწორედ ამ ეკლესიაში უნმინდესთან და უნეტარესთან პირველი შეხვედრა.

ღამის გაგრა

ასე შენდებოდა გაგრა

რინა

გაგრის კოლონადა

დაძარღვეული ფილები, შ.რუსთაველის ქუჩა

გაგრის კარაველა

ქველი გაგრის სანაპირო ზოლი და პარკი

გაგრის პირველი საშუალო სკოლა

ვერა კვარაცხელია

ნათელა სიმონია

ომის დროს ეს ნარწერა
ტალახით შებლალეს. მერე
კი საერთოდ გააქრეს.

ცენტრში - ლილი სურმავა

მიხეილ არაშამია -
სკოლის დირექტორი

გაგრის | საშუალო სკოლის
პირველი კურსდამთავრებული
- ლეილა ოჩიგავა

ჰორტენზია

ინსპირაცია:
მხატვარ ბექა ხუცურაულის ნამუშევარი

სასტუმრო-რესტორანი გაგრიფში

ძველი გაგრა, მდ. ჟოეკვარას ხეობა

ომის კვალი, გაგრა

ომისდროინდელი სოხუმი

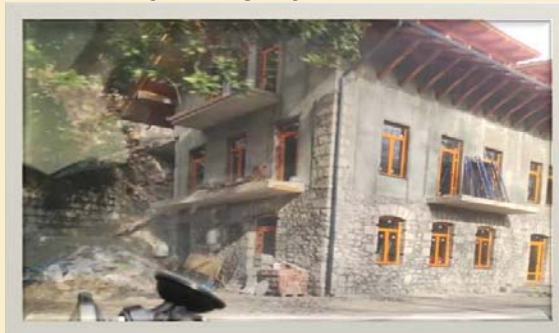
აფხაზეთის ა/რ - ის მინისტრთა საბჭოს შენობა

ბების სახლი (ძველ გაგრაში), სახლის წინ მდგარი
მაგნოლიაც კარგად ჩანს. 1981 წ.

ომის შემდგომ გადაღებული ფოტო, ამ დროს სახლი
უკვე დამწვარია, მარცხენა მხარეს მოჩანს მხოლოდ პირველი
სართულის მცირე ნაწილი. 1996 წ.

დააკვირდით მსგავსებას პირველ და მესამე ფოტოს შორის.
ვილაც შეეცადა სახლი აღედგინა და მისთვის ძველი იერსახე
დაებრუნებინა. 2023 წ.

ლიხნის ტაძარი ომაშდე

ბოლო პერიოდში ჩაუტარდა რესტავრაცია
(წესების დარღვევით, არავინ იცის რა ბედი ეწია ქართულ
წარწერებს)

ბედია - ძველი სახით

ბაგრატ III - ბედის ფრესკა

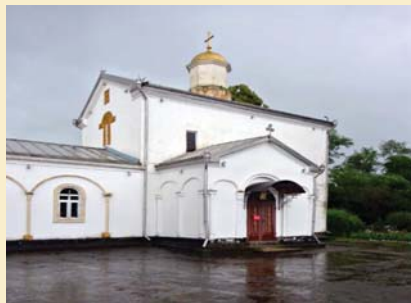
ბედის ტაძარი - დღეს

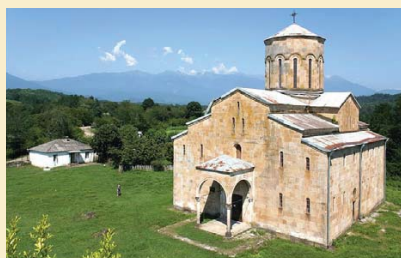
ილორი - რუსული გუმბათის გარეშე

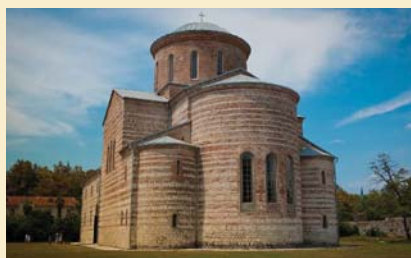
ილორის უფრო ადრინდელი ფოტო

ილორი - დღეს, სახეცვლილი ფორმით

მოქვის ტაძარი

ბიჭვინთის ტაძარი

შ.რუსთაველის ბიუსტი. ომამდე და ომის შემდგომ

ფეიხოს ყვავილი

შემოდგომის გაგრა

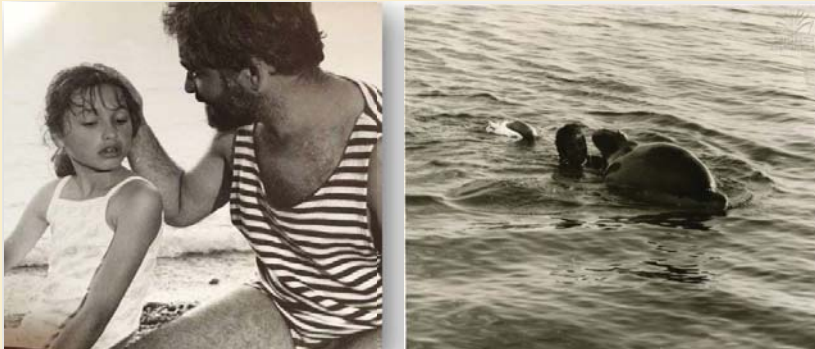
გაგრა ზამთარში

ახალი ათონის სამონასტრო კომპლექსი. მინიჭებული აქვს საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლის სტატუსი. მიმდინარეობს მხოლოდ ფასადური რესტავრაცია. ტაძრის ამჟამინდელი მდგომარეობის შესწავლა და შესაბამისი სამუშაოების ჩატარება შეუძლებელია, რუსული ოკუპაციის გამო.

სკულპტურული ანსამბლი „მყვინთავეები და დელფინები“, ბიჭვინთა

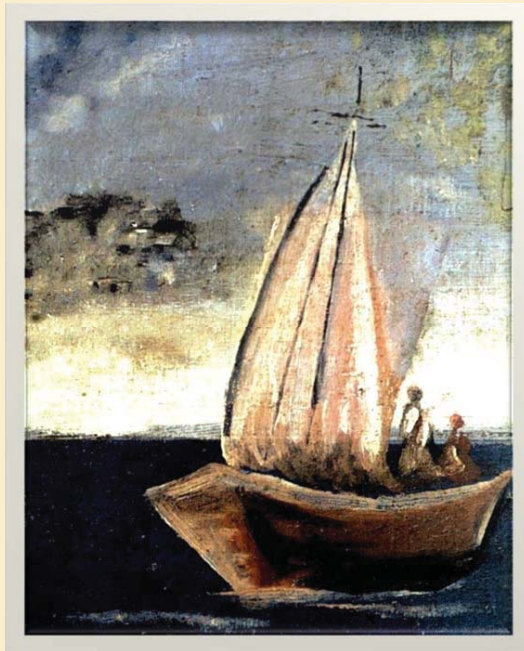

კადრები ფილმიდან „მეტიჩარა“; მთავარ როლში ნინო სურგულაძე. საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჩემს მშობლიურ კუთხეში გამართულ კინოპრემიერას ბიჭვინთაში დავესწარი (მამის ინიციატივა იყო). თითოეული დეტალი მახსოვს. მაშინ აფხაზეთში სტუმრად იმყოფებოდნენ ქართული კინოს ვარსკვლავები: ოთარ კობერიძე და ლია ელიავა. ჩემთვის მათი ხილვა ცალკე ზეიმი იყო. მამა მოიწვიეს, როგორც გამორჩეული ნევროპათოლოგი. ერთ - ერთ მსახიობს დასჭირდა.

ვინსენტ ვან გოგის „ვარდისფერი ვარდები“

ნიკო ფიროსმანის ზღვის პეიზაჟი, ფრაგმენტი

www.mtsignobari.ge

დაიბეჭდა შპს „მნიგნობარის“ სტამბაში

0102, ქ. თბილისი, კიევის ქ. №10; ტელ.: 294 05 71